

MIRCEA NEDELCIU

Aventuri într-o curte interioară

antologie de autor cu o
prefață de Ion Bogdan LEFTER
și o postfață de Sorin ALEXANDRESCU

COLECȚIA 80 seria ANTOLOGII

*Contravaloarea timbrului literar se varsă în contul ASPRO,
nr. 45.10.80.12.108 BCR – sector 1, București*

Cartea a apărut cu sprijinul Ministerului Culturii

Editor: Călin Vlășie

Consilier editorial: Gheorghe Crăciun

Culegere computerizată: Liana Karacsony, Mihaela Drăgan

Tehnoredactare: Mana Crăciun

Corectura: Liana Karacsony

Coperta colecției: Adrian Timar

Apărut: 1999

Tiparul executat la tipografia Editurii *PARALELA 45*

© Copyright Editura *Paralela 45*

str. Frații Golești 29, Pitești, 0300, tel: 048 / 64.58.46, tel / fax: 048/64.74.70

I.S.B.N.: 973 – 9433 – 89 – 8

MIRCEA NEDELCIU

**AVENTURI ÎNTR-O CURTE
INTERIOARĂ**

Antologie de autor cu o
prefață de Ion Bogdan LEFTER
și o postfață de Sorin ALEXANDRESCU

COLECȚIA 80 seria ANTOLOGII

170-017E

PROZĂ SCURTĂ, TEXT, EXPERIMENT etc.

Prefață cu și despre Mircea Nedelciu

INTRODUCERE:

scurt inventar de titluri și lămuririle prefațatorului

Iată patru cărți într-o carte (fără a mai socoti "povestea" de la urmă): fiindcă volumul de față reproduce întocmai cele patru volume de proze scurte scrise de Mircea Nedelciu în anii '70-'80: **Aventuri într-o curte interioară** (1979), **Efectul de ecou controlat** (1981), **Amendament la instinctul proprietății** (1983), **Și ieri va fi o zi** (1989; cea de-a treia – la Editura Eminescu; restul – la Cartea Românească), la care se adaugă **Povestea poveștilor Gen. '80**, publicată mai târziu, într-o ediție (1998, la Nemira) care o așeza alături de prima **Poveste a poveștilor**, a lui Ion Creangă.

O – așadar – (aproape) "integrală" a prozelor scurte ale lui Mircea Nedelciu. Textele risipite prin periodice au fost recuperate în cele patru cărți. Către sfârșitul anilor '80, autorul nostru a mai compus două texte relativ scurte, de câteva zeci de pagini, dar care erau capitole pentru un roman: cel colectiv (deocamdată inedit) la care au lucrat o parte din membrii Cenaclului "Junimea" al Filologiei bucureștene după lansarea culegerii programatic-novatoare **Desant '83** (firește, în 1983). La fel, Nedelciu contribuise, alături de Adriana Babeți și Mircea Mihăieș, la experimentul unei cărți cu trei autori: **Femeia în roșu** (Editura Cartea Românească, 1990). Semnase și două romane proprii: **Zmeura de câmpie** (Editura Militară, 1984) și **Tratament fabulariu** (Editura Cartea Românească, 1986). După care, în anii '90, a lucrat la un nou roman, **Zodia scafandruului** (încă neîncheiat), dar n-a mai produs decât o singură proză scurtă, de circa trei pagini: **Alienum est** (citită la "Bookarest 1998", ediție a Tîrgului Internațional de Carte de la București).

Pe de o parte, un asemenea scurt inventar lansează deja tema relației dintre proza scurtă și roman în scrisul lui Mircea Nedelciu (și – prin

extrapolare – al generației anilor '80-'90). Dintr-un anumit motiv, la care mă voi referi deîndată, o culegere a prozelor sale ar trebui să nu ocolească romanele, să nu opereze – altfel spus – cu distincțiile tradiționale dintre specii. Pe de altă parte, rămân pe dinafară textele sale așa-zicînd “neliterare”: lungile serii de articole publicate și înainte, și – mai ales – după 1989, interviurile și răspunsurile la anchete etc. Multe dintre ele completează proiectul prozastic al autorului uzînd fie de instrumente analitice cu un aspect mai “științific”, psiho-sociologic, fie chiar de mijloace epice propriu-zise (portrete, replici, evocări, mici narațiuni). Apoi, mai ales în interviuri și în intervențiile în dezbaterile literare, Nedelciu a folosit un limbaj speculativ, critic și teoretic pentru a-și preciza, cu o remarcabilă conștiință auctorială, programul. Preluzea astfel, sub forma speciilor jurnalistic-eseistice, esențiala dimensiune autoreflexivă, metatextuală a prozei sale.

Iată – așadar – cel puțin trei compartimente mari ale ansamblului scrierilor lui Nedelciu. Însă s-ar prea putea – ziceam – ca distincțiile tradiționale să se dovedească în cazul său inoperante. Oricum, din motive de ordin practic, romanele n-aveau cum să fie incluse în volumul de față (care ar fi devenit peste măsură de “voluminos”). Va mai fi vorba despre ele în aceste pagini introductive. În sfîrșit, din articole și tot restul, însumînd sute și sute de pagini, prefațatorul s-a decis să recupereze măcar în spațiul textului său o serie de fragmente, preluate din răspunsurile la amintitele interviuri și anchete (mai precis, din cele care datează din anii '80, asemeni majorității prozelor din sumar, pe care, la vremea scrierii lor, le-au “dublat” printr-un discurs paralel, confesiv, programatic). Și fiindcă n-ar fi fost oricum destul loc aici pentru o analiză detaliată a celor patru cărți din această carte (fără a mai socoti **Povestea poveștilor Gen. '80**), prefațatorul s-a mai hotărît să se limiteze la chestiuni de ordin general, care să schițeze – doar – o introducere în opera lui Mircea Nedelciu. Va urma – în consecință – un montaj de explicații de principiu, alternate cu pasaje în care Nedelciu însuși se explică. Soluție grație căreia prefațatorul și autorul prefațai ajung – nu-i așa? – să colaboreze efectiv. Pentru ca, pînă la urmă, în multistratificarea sa, textul rezultat să aibă – poate – o șansă în plus de “consonanță” cu proza comentată, și ea construită pe mai multe nivele, plurimorfă, sofisticată, eminentamente postmodernă.

ÎNCEPUTUL:

Nedelciu debutează odată cu o nouă generație literară

La nici 29 de ani, cît avea cînd îi apăreau în 1979 **Aventurile într-o curte interioară**, era – practic – un necunoscut. Deși inclusese în carte și pagini scrise în 1971, nu publicase pînă atunci în presa literară decît două texte: **Un purtător de cuvînt** în septembrie 1977 și **Curtea de aer** la începutul lui decembrie, același an (ambele în “Luceafărul”, ambele reluate în **Aventuri...**).

Primul constituie “debutul absolut” al autorului și a apărut cu o prezentare semnată de Ovid S. Crohmălniceanu, care-l cunoștea din lecturile de la Cenaclul “Junimea” al Filologiei bucureștene. Celălalt text are o mică istorie a lui, nefăcută publică pînă acum: Nedelciu l-a scris după ce, în noiembrie, fusese arestat timp de două săptămîni pentru “trafic de valută”. Lucra din cînd în cînd, mai ales vara, ca ghid turistic, într-o vreme în care regimul interzicea populației să dețină alt fel de monedă decît românească, iar “relațiile cu străinii”, și ele ilegale, dacă totuși le aveai, trebuiau “declarat”. În ce-i privește pe cetățenii din lumea liberă, veniți aici pentru vacanță, puși pe distracții, își foloseau – firește – banii cum credeau de cuviință. Era imposibil ca, lucrînd pentru ei, să nu ajungi să “deții valută”, după care “organele”, care supravegheau atent ce se întîmpla cu străinii descinși în România comunistă din țări capitaliste “dușmănoase”, aveau bune pretexte pentru a-i “atenționa” pe – bunăoară – tinerii ghizi că există limite stricte ale jocului. Scrisă imediat după episodul cu pricina și decurgînd direct din el, predată rapid redacției care-l debutase, **Curtea de aer** apare într-un timp record, transferînd scurtul episod “concentraționar” în text. Îl putem lua ca exemplu pentru o analiză a procedeelelor prin care o “felie de viață” devine la Nedelciu literatură. Atmosferă, personaje, eșantioane de limbaj, percepții specifice, hipertrofiate de așteptarea apăsătoare – toate vin din experiența celor două săptămîni de detenție. Dar restul e regie a textului: alternarea persoanelor gramaticale ale narațiunii, decupajul secvențelor prin introducerea leit-motivului literelor din popularul joc “Fazan” (cuvintele compuse fiind – nu întîmplător – alb și liber), “setea de narațiune” a tinerilor “colegi de cameră”, cărora *alter ego*-ul la persoana a doua al personajului-narator le povestește romane, referința la **O mie și una de nopți** și utilizarea dostoevskianului **Crimă și pedeapsă** ca procedeu de *mise en abîme* a întregii situații (sau... invers!).

Revenind: **Aventurile într-o curte interioară** apăreau aproape fără nici un avertisment. Autor necunoscut – deși exista un mediu literar în care-și făcuse deja o mică faimă: cel studentesc, cu amintita “Junime” și cu

“Cenaclul de Luni” al Centrului Universitar București, patronate de criticii și profesorii Ovid S. Crohmălniceanu și – respectiv – Nicolae Manolescu. Dar pentru lumea literară “adultă”, primul volum al lui Nedelciu e o veritabilă surpriză: la început ezitanți, cronicarii revistelor culturale produc pînă la urmă articole foarte laudative, despre carte se vorbește mult și i se va acorda Premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor. Toată lumea remarcă “noutatea” vocii, a scriiturii, a demersului. E limpede că autorul e foarte talentat, că are vocație epică și bun simț de observație, ochi pătrunzător și ureche atentă, ca și – în plus – o anume ușurință în frazare, în derularea poveștilor, ceea ce le dă un plăcut aer de firesc. La fel de evidentă e și “tehnologia” utilizată: structuri textuale complexe, decupaje ingenioase, alternanțe de planuri și de instanțe narative, jocuri de limbaj, înclinații ironice și gust experimental. Primul set de calități îi asigură o relativ bună primire din partea *establishment*-ului literar, care recunoaște semnele “clasice” și accesibile ale valorii, pe cînd al doilea îi atrage un renume de autor sofisticat, dificil, dedat la excese “tehnice”. El însuși vorbește o vreme despre prozele sale ca despre rezultatele unei “inginerii textuale”. Analizele serioase întîrzie. Criticii literare a momentului îi lipsesc conceptele și instrumentele adecvate “noii literaturi” pe care, între alții, Nedelciu o anunța.

Despre o “nouă generație” începuse să se vorbească în acei ani datorită seriei de poeți care se lansau și în București, și în alte locuri din țară, cu Cenaclul de Luni pe post de placă turnantă. Debutant în volum în același timp cu Traian T. Coșovei și Emil Hurezeanu și cu un an înainte de Mircea Cărtărescu, Matei Vișniec, Magda Cârneci, Liviu Ioan Stoiciu, Nichita Danilov, Nedelciu devine “cap de coloană” pentru prozatorii “noului val”. N-a încetat de-atunci încoace să joace acest rol. Îndeajuns de prolific în anii '80, el adună carte după carte, propune noi și noi experimente, noi și noi surprize, beneficiază de o tot mai largă recunoaștere, acumulează prestigiu. Trece drept unul dintre liderii “noii generații” și e printre primii dintre colegii săi care ajung să aibă la activ nu doar una-două-trei apariții promițătoare, ci ceea ce se numește “o operă”. Pentru ce a publicat pînă astăzi, îl putem considera fără teama de a greși unul dintre cei mai importanți prozatori români ai secolului XX și unul dintre marii noștri postmoderni.

**MIRCEA NEDELCIU par lui-même:
talent și știință a textului**

“Talentul este o categorie valorică mult folosită și dacă se face uz de ea în anumite spații strict delimitate este operantă, dacă se

face abuz de ea, devine periculoasă. Sigur că există riscul ca netalentații să se refugieze în arsenale de procedee tehnice (impostură des înfîlnită), dar mult mai grav mi se pare riscul ca talentații să fie imorali. Și aceasta este o impostură și nu cred că ea lipsește cu desăvîrșire din peisajul literaturii. În schimb, știința textului devine un catalizator cu funcții de echilibrare; ea împiedică talentul să recurgă la trucuri, să înșele ochiul, inima sau spiritul cititorului, dar ridică numeroase bariere și în fața netalentului. Procedeele tehnice (retorice deci) pot fi învățate relativ ușor, însă folosirea lor în anume situații și nu în altele, acordul dintre ele și lume se face cu «talent»." (Mircea Nedelciu, **Dacă vorbim strict de știința de a scrie...**, interviu consemnat de Petru Cimpoeșu, în "Ateneu", Bacău, anul 21, nr. 2 [171], februarie 1984, pp. 8-9)

"Dacă [...] există în textele mele un exces de teoretic, o manieră mai degrabă rece de a trata probleme care sînt ale sufletului, un calcul vizibil al procedeelelor, raportate la țintele propuse, atunci [...] aș încerca să-mi explic mie însumi cauzele situației în felul următor: scriitorul secolului nostru se confruntă, încă dinainte de primul război, cu posibilitatea ca sensurile operei lui să fie deturnate; aș zice chiar că, datorită marilor înfruntări ideologice care agită acest secol, literatura începe să trăiască într-un context agresiv; uriașa ei forță, care este concepută de artist numai pentru a fi în slujba omului, poate fi folosită – și există exemple – împotriva acestuia, prin jocuri ale contextualizării, prin abile teoretizări și calcule din afara operei. În fața acestui risc, talentul este neputincios, iar inteligența este singura apărare. Despre marii scriitori ai secolului nostru se spune uneori că au «un talent uriaș», alții că sînt «o mare conștiință». Personal îi prefer, e drept, pe cei despre care se spune mai des a doua sintagmă. Ideal ar fi ca scriitorul să participe la dialogul prilejuit de marile probleme ale epocii sale și cu talentul, și cu inteligența, iar cele două calități să nu poată fi separate una de cealaltă." (Cu prozatorul Mircea Nedelciu, interviu de Mircea Mihăieș, în "Orizont", Timișoara, anul XXXVII, nr. 39 [1023], 26 septembrie 1986, p. 7)

"Nu cred în solitudinea absolută a celui care scrie. Actul creației nu e chiar atît de individual pe cît se lasă să se înțeleagă.

Omul, ca și animalul, nu poate supraviețui singur. Astfel, în orice întreprindere umană, începînd cu procreația și terminînd cu matematicile superioare, omul trebuie să fie cu ai săi. Uneori doar cu gîndul la ai săi sau cu sufletul, dar cu ei! Așa s-ar explica și fenomenul acesta mult discutat și, după părerea mea, încă obscur, nebănuț, pe care unii cu simpatie necondiționată, alții cu o furie prea puțin justificată (onorabil), îl numesc generația '80. Dar despre acțiunea colectivă în actul de creație literară (cenachu, roman colectiv, experiment) poate altădată..." (Mircea Nedelciu, **Nu cred în solitudinea absolută a celui care scrie**, interviu de Gabriela Hurezean, în "Știința tineretului". Supliment literar-artistic, București, anul VIII, nr. 14 [341], sîmbătă 9 aprilie 1988, p. 3)

PROZĂ SCURTĂ, PROZĂ LUNGĂ: în locul povestirii, al nuvelei, al romanului se instalează textul

Subtitlul primei cărți a lui Mircea Nedelciu, "Nuvele", a fost adăugat de editură. La următoarele două nu mai există indicații categoriale. Abia cea de-a patra de proze scurte, **Și ieri va fi o zi**, e subintitulată chiar așa: "Proză scurtă".

De ce nu povestiri sau nuvele și de ce – în schimb – proză scurtă? Nu doar Nedelciu, ci întreaga generație a anilor '80-'90 a respins speciile tradiționale ale genului narativ în numele unei noi poetici a textului pe care o putem considera (cu un termen impus în comentariul cultural al ultimilor ani) poststructuralistă. Dintre emblemele consacrate, a rămas în uz doar cea de roman, mai laxă și – pe de altă parte – prea autoritară și cu un impact comercial prea mare pentru a putea fi ocolită. Nu înseamnă că excepția contrazice regula. "Romanele" generației nu se opun textelor de mai mică anvergură. Polemica se îndreaptă împotriva speciilor toate, vechile lor definiții sînt percepute ca depășite. Într-adevăr, în culturile care și-au difuzat conceptele pînă la noi (cea franceză ori cea germană), mai ales prozelor de mai mici dimensiuni le-ău fost elaborate modele de funcționare foarte rigide: schițele trebuie să-și creioneze rapid personajele și să le surprindă în acțiune preț de doar cîteva clipe (de unde și varianta caragialiană: momente), povestirile, un pic mai lungi, trebuie să aibă narațiuni simple și subiective, nuvelele, și mai lungi, sînt un fel de romane concentrate, reduse la cîte un singur plan narativ, dar cu personaje mai dezvoltate, cu mai multe detalii etc. etc.

Observația sau intuiția noilor prozatori români care se lansează în jurul lui 1980 este aceea că și o proză desfășurată pe spațiu foarte mic poate să fie complexă, multistratificată. A existat și o reacție de respingere a modelului românesc aflat atunci încă la putere: de un deceniu și aproape jumătate dominau masivele investigații epice în materia socio-politică a anilor '50 ("obsedantul deceniu", cu formula cunoscută), rareori și a prezentului. Tinerii postmoderni se întorceau spre realitatea imediată și-și propuneau să o capteze în pagina scrisă cu aparaturi textuale mai complicate. Mizau pe o materie nouă și pe structuri narative noi. Despărțirea de formele percepute ca vechi avea nevoie și de un nume. A fost să fie cel de proză scurtă. Sau, incluzând și romanul, cel de text.

În atare ordine de idei, Mircea Nedelciu a schițat o întregă teorie de uz propriu, valabilă în egală măsură și pentru colegii săi. El a explicat în mai multe rânduri că lungimea este doar un element de compoziție a textului între altele, și anume unul insuficient pentru a conduce la distincții tipologice. Opțiunea pentru spații mai mici sau mai ample trebuie să decurgă din rațiunile de adecvare a prozei la materia la care ea se aplică. Se poate sesiza aici o viziune substanțial diferită de a antecesorilor în privința atitudinii față de text, față de realitate și față de relația dintre ele. Detalii – în următoarea secvență *par lui-même*. Să adaug doar că o asemenea atitudine auctorială aduce toate prozele lui Nedelciu – de pildă – la același numitor comun care este conceptul de text și – deci – reeditarea cărților lui ar trebui să le adune fără excepții, scurte ori lungi, de la "schite" la "romane", fără atari categorisiri în termenii tipologiei tradiționale a speciilor narative.

**MIRCEA NEDELCIU *par lui-même*:
lungimea ca element de compoziție a textului**

"Singura problemă reală care se poate pune în legătură cu lungimea unui text este adecvarea. Lungimea este un element al compoziției textului și nu unul determinant. Cred că nimeni nu alege întâi numărul de pagini pe care are de gând să le scrie și abia pe urmă problemele care-l frământă. Desigur că lungimea textului, tocmai pentru a fi adecvată, are legătură și cu structura societății în care textul apare, și cu istoria culturală a spațiului lingvistic, și cu educația simțurilor lectorului pe care mizează autorul, și cu temele (problemele obsedante), dar este o speculație afirmativă că unele perioade sînt mai propice prozei scurte și altele romanului. Asta pentru că lungimea textului este în strînsă

legătură și cu o seamă de caracteristici ale autorului: temperamentul său, actualitatea temelor alese de el, gradul de acces la realitate (al autorului), poziția sa (afirmativă sau polemică), viteza specifică a textului, procedeele preferate, chiar inteligența (care este cu siguranță altceva decât talentul). În acest sens, situația prozei scurte într-o anumită perioadă sau numărul de «devotați» nu sînt simptomatice și nu mă îngrijorează.

«Concurența», dacă ne referim la ce se scrie mai mult sau mai bine – proză scurtă sau lungă – este, în funcție de exactitatea cu care autorii au luat în calcul toate elementele amintite mai sus, altceva decât concurență; cine greșește pierde, dar nu din cauză că unul sau mai mulți dintre concurenți au ales o altă lungime. Dacă ne referim la ce se citește, bineînțeles eliminînd romanele comerciale (proză scurtă comercială există mai puțină!), vom constata că există numeroase romane care nu pot concura în popularitate nici momentele lui Caragiale și nici nuvelele lui Cehov, așa cum există proză scurtă care nu se citește înaintea **Crailor de Curtea-Veche.**» (Mircea Nedelciu, **Importantă e adecvarea, răspuns la ancheta intitulată "Proza scurtă – un gen în derivă?"**, în "Scînteia tineretului", București, 12 septembrie 1981, p. 4)

"De ce nu scriu roman?"

Pentru că a scrie roman mi se pare echivalent cu «a eșua». Să clarific! Și a scrie nuvelă sau schiță mi se pare tot un eșec. Vreau să spun că proza literară este un limbaj foarte complex, bazat în general pe posibilitatea de a construi fraze coerente utilizînd fragmente din limbaje cît mai diverse (limbaje ale grupurilor sociale, ale profesiilor, ale marginalilor, ale autorității, ale epocilor, zilelor și orelor social-istorice). Virtuozitatea în proza literară ar consta deci în cît mai largă diversitate a limbajelor citate (convocate), dar și în păstrarea coerenței acelor fraze rostite «în mai multe limbi deodată». Regula esențială este ca aceste limbaje diferite să intre, datorită autorului, în dialog, așa cum de altfel și se află ele în societate, deci în natură.

Aceste imperative ale prozei nu mi se par în mod special rezervate nici romanului și nici prozei scurte. Rezultă că regulile de separare a textelor în roman, pe de o parte, și proză scurtă, pe de altă parte, sînt convenționale, neesențiale, introduse din necesități metodologice. Respectarea lor este o concesie și, deci,

un roman «foarte roman» este un eșec. De altfel, lungimea unui text în proză este un element al compoziției lui și nimic mai mult. A face din acest element neesențial unul foarte important înseamnă a restringe plurilingvismul (poate cu un oarecare câștig de coerență), deci o nerespectare a regulii esențiale, un eșec. [...]

Cred că proza contemporană merge bine. Încearcă să ignore limitele arbitrar impuse ei din afară (cum ar fi cea în jurul căreia purtăm această discuție – deci sparge limitele între «genuri») și nu mai ține neapărat să producă opere foarte coerente și nedialogice într-o lume din ce în ce mai incoerentă al cărei deziderat este Dialogul.” (Răspuns la ancheta intitulată **Din nou în actualitate, proza scurtă**, în “Amfiteatru”, anul XVIII, nr. 3 [207], martie 1983, p. 4)

“Opinia mea este că avem [în ultimul deceniu] numeroase proze scurte care s-au dovedit prea lungi pentru a mai fi, calitativ, bune și din această cauză ele au fost numite roman, adică au fost trecute într-o categorie în care exigențele calitative sînt mai mici. Această altă categorie are și ea numeroase vîrfuri. Demonstrația afirmației de mai sus nu o pot face decît dacă mi se permite să iau unele dintre romanele deceniului și să le rescriu în 10–20 pagini.

Criteriul lungimii unui text de proză literară nu este unul esențial. Singura problemă de rezolvat în legătură cu lungimea unui text este adecvarea ei la: tema abordată; sintaxa, tonul, accentul propozițiilor; intențiile literare și cetățenești ale autorului; contextul social-istoric în care textul este propus și/sau apare; concurența altor mijloace artistice (propagandistice, informaționale etc.) dezvoltate pe aceeași temă și în aceeași (altă) direcție; tipul de percepție artistică al cititorului vizat în primul rînd și al celor vizați în al doilea, al treilea, al n-lea rînd. Poî fi ușor aduse exemple de bună adecvare (dar și de mai puțin bună!) atît dintre textele lungi (romane) cît și dintre cele scurte.” (Răspuns la ancheta intitulată **Romanul românesc – azi**, în “Caiete critice”, supliment al revistei “Viața Românească”, nr. 1–2/ 1983, p. 46)

“Romanul este o formă literară mai puțin suplă, inovațiile formale sau de structură prezintă riscuri mai mari, schimbările bruște de formulă sau de tehnică nu-i sînt permise romancierului în aceeași măsură în care îi sînt permise autorului de proză

*scurtă. Dacă majoritatea autorilor tineri ocolesc romanul, faptul acesta se justifică și prin teama lor de a nu găsi formula care să fie în același timp și adecvată realității în mișcare, și «romanescă». În ce mă privește, am încercat, scriind **Zmeura de câmpie**, să folosesc toate învățămintele trase de mine din practica prozei scurte și să obțin o imagine convingătoare, semnificativă a realității, așa cum o cunosc eu.”* (**Cinci minute cu scriitorul Mircea Nedelciu**, interviu de Liviu Papadima, în “Tribuna României”, anul XIV, nr. 290, 15 aprilie 1985, p. 15)

“Este mai degrabă o întâmplare faptul că mulți dintre noi am debutat cu proză scurtă [...]. Nediferențierea genurilor mi se pare mai degrabă o problemă de discutat, nu atât resurecția unui gen anume. Pentru că ceea ce numim acum «proză scurtă» nu este același gen literar... [...] Sînt niște reguli ale genurilor, așa cum erau ele practicate, și un fel de spargere a limitelor genului în cazul de față.” (**Scriitorul tînăr și actualitatea**. Participă: Nicolae Iliescu, Ion Bogdan Lefter, Mircea Nedelciu, Ștefan Agopian, Cristian Teodorescu, Tudor Dumitru Savu, Ioan Groșan. Dezbateri consemnate de Constantin Vișan, în “Ateneu”. Bacău, anul 23, nr. 2 (195), februarie 1986, p. 3)

PROZA CA EXPERIMENT

Dacă lungimea este doar unul dintre elementele de compoziție a unui text, multe altele trebuie avute în vedere de autor și în legătură cu toate se pot lua decizii diverse, în funcție de scopurile urmărite. Eficiența structurilor narative depinde de flexibilitatea lor, de potențialul lor combinatoriu, generator de forme variabile, apte să producă efecte de noutate, de ingeniozitate, de surpriză. În ultimă instanță, pentru Mircea Nedelciu (și lucrul e iarăși valabil pentru întreaga generație) literatura n-are sens în absența unei substanțiale dimensiuni experimentale. Nimic nu-i este mai străin ca proza “leneșă” (ca să reiau calificativul aplicat de Ion Barbu lui Arghezi), scrisă numai cu talent și fără “știință a textului”: ingenuă, compusă după rețete de mult omologate, redusă la un ipotetic interes epic, incapabilă – de fapt – să se raporteze la realitatea din jur, căreia nu-i poate percepe dinamica vie și atât de bogată.

Culegerea de față e – în acest sens – o demonstrație eclatantă: ea desfășoară dinaintea noastră o inepuizabilă diversitate de proiecte

experimentale, de procedee tehnice și de soluții textuale, convocate pentru a alimenta continuu energiile prozei, fără nici o sincopă. E un veritabil spectacol de inteligență creativă, de competență critico-teoretică și – nu în ultimul rînd – de (auto)ironie și umor, căci Nedelciu știe să evite morozitatea experimentatorilor prea pătrunși de importanța acțiunii lor. Așa cum literatura n-are pentru el sens fără permanente căutări inovatoare, nici acestea din urmă nu merită consumul de energie și de inventivitate dacă n-au pic de haz. Lui Nedelciu așa ceva nu-i lipsește niciodată.

**MIRCEA NEDELCIU par lui-même:
experiment și adevare**

“După părerea mea, scriitorul trebuie să-și adevceze de fiecare dată stilul la ce anume povestește și la scopul povestirii. Nu trebuie să fii prizonierul unui singur stil. Asta te împiedică și să gîndești. Prin această mobilitate nu se pierde identitatea scriitorului. Ea constă în altceva, în ceva mai profund. Țin la adevcarea stilului, nu la frumusețea lui în sine. Prin adevcarea prozatorului își poate controla mai bine semnificația, e mai răspunzător de ce spune. Nu se mai poate scuza că... stilul l-a obligat să dea un anumit curs evenimentelor.” (Mircea Nedelciu, **Efectul de ecou**, în *“Scînteia tineretului”*, București, 3 noiembrie 1980, p. 4)

“A experimenta în literatură înseamnă, după opinia mea, a scrie cu un număr de constrîngeri cunoscute, autoimpuse sau impuse. Scriitorul demn de acest nume are nevoie de constrîngeri pentru ca spiritul lui să fișnească, prin scris, spre libertate. «Formele fixe», de exemplu, îplineau această funcție în literatura clasică. Se poate observa ușor că, de îndată ce intervin sau sînt alese de către scriitori alte tipuri de constrîngere, cele vechi nu mai sînt necesare, nu mai sînt respectate. Așa se explică dispariția granițelor stricte între genurile literare, folosirea reziduurilor narrative în poezie și a soluțiilor lirice în construcția romanescă, investirea unor structuri textuale neliterare cu funcții catarctice. Invers, atunci cînd constrîngerile exterioare nu sînt destul de puternice, sînt inventate pentru «uz intern» altele noi. Poate cunoști cazul lui Georges Perec, un scriitor francez mort în 1982, care a scris un roman de 137 pagini folosind numai vocala

*e (Les Revenentes) și un alt roman de 312 pagini în care aceeași vocală lipsește cu desăvîrșire (La Disparition, Denoel, 1969). E interesant de văzut și reacția criticii, neavizate, asupra condiției pe care autorul și-o impusese: a fost constatarea unui stil «puțin cam straniu». Literatura română din ultimele trei decenii nu a recurs niciodată la astfel de «experimente nesperioase» și tocmai din acest motiv cred eu că e fascinantă. În timp ce citesc, mă simt solidar pe două pagini sau pe două sute de pagini cu mai toți scriitorii români de azi, cînd scriu însă... aproape cu nici unul.» (Mircea Nedelciu, **Dacă vorbim strict de știința de a scrie...**, interviu consemnat de Petru Cimpoeșu, în "Ateneu", nr. cit.)*

[Pentru a evita orice posibilitate de interpretare eronată, marchez în această paranteză ironia afirmațiilor de mai sus ale lui Nedelciu, care se referă la o "fascinație" provocată nu de o calitate, ci de absența ei.

Folosea – de altfel – atare procedeu antifrastric într-o perioadă în care cenzura ar fi eliminat – probabil – constatarea explicită a faptului că glorioasei literaturi române acumulate în anii comunismului îi lipsește ceva. De fapt, tocmai "experimentele nesperioase" (între ghilimele) sînt cele pe care Nedelciu le consideră indispensabile prozei autentice.

Structuralmente "altfel" decît antecesorii la care se referă, Nedelciu se distanțează de ei fără patimă, dar nu mai puțin ferm.]

*"Premiul [Uniunii Scriitorilor] acordat pentru **Amendament la instinctul proprietății** a fost o surpriză plăcută. Surpriză, pentru că volumul are un pronunțat caracter experimental, este mai degrabă o cercetare științifico-fabulatorie a activității umane de a povesti, și mai puțin o carte de povestiri. Or, juriile obișnuiesc să omologheze operele bine constituite și analizabile după criterii bine stabilite, mai rar premiază căutările, încercările, cochetăriile cu ideile de avangardă." (Cinci minute cu scriitorul Mircea Nedelciu, interviu de Liviu Papadima, în "Tribuna României", nr. cit.)*

"Sînt, cred, o natură experimentatoare! Vreau să spun că evit pe cît posibil să produc după o formulă care mi s-a părut că «merge». Cred că face parte din esența literaturii această continuă încercare și mai cred că experimentul este o datorie a literaturii dacă ea este o cutie de rezonanță pentru înfruntările de idei din lumea contemporană. Accelerarea ritmului

PREFAȚĂ CU ȘI DESPRE MIRCEA NEDELCIU

---

transformărilor din actualitatea noastră este ceea ce face ca experimentalismul literaturii să fie astăzi mai evident. Pentru mine, fiecare carte este doar un fragment de dialog cu lumea.”
(Dialog cu prozatorul Mircea Nedelciu, interviu de Valeriu Bârgău, în “Tribuna”, anul XXXI, nr. 5 [1571], 29 ianuarie 1987, p. 5)

ANTI-”TEXTUALISM”

Către mijlocul anilor '80, critica literară românească preia așa-zicînd “din aer” termenul de textualism și-l aplică fără nici un efort de elaborare conceptuală prozei “noului val”. Înainte de a fi bine înțelese, dificultățile ei sînt astfel mascate sub o etichetă comodă: textualistă ar fi construcția sofisticată, manevrată de autori care nu se mai ascund, nu se mai “obiectivează”, dimpotrivă, apar ei înșiși în scenă pentru a-i explica cititorului în ce fel scriu; textualiste ar fi mecanismele literare lăsate la vedere, demontate în pagină; textualistă ar fi – în genere – dimensiunea autoreflexivă a prozei, narațiunea dublată de propria ei analiză, efectuată din mers, în chiar procesul elaborării ei. Uimiți de aceste tehnici nemaivăzute-nemaiauzite pe la noi, comentatorii au văzut în ele principalul mesaj al “tinerei generații” și au caracterizat-o ca atare.

Termenul s-a răspîndit – apoi – cu iuțeala fulgerului și s-a încetățenit. Încă neobișnuiți cu marea noutate, criticii și jurnaliștii culturali îl folosesc cu spor și astăzi. De fapt, el e departe de a acoperi fenomenul în cauză. Mai rău, atrage atenția asupra unei părți importante dar ne-esențiale a demersului literar postmodern. Întrucît restul rămîne în paranteză, se poate spune că eticheta e – în fond – profund mistificatoare.

A fost un import grăbit. În proza franceză a anilor '50-'60, în “noul roman”, în cercurile din jurul revistei “Tel Quel”, textualismul era o metodă de producere a textului din el însuși, din propria lui mecanică generatoare. Abstractizat, izolat de real, “nonfigurativ”, acest tip de literatură a împins la extrem premisele modernității, practic epuizîndu-le. În vremuri poststructuraliste, atari achiziții de tehnică prozastică au devenit o banalitate. Creativitatea postmodernă se întoarce încă o dată cu fața spre concretul existenței, redescoperă realismul ca rațiune a artei și propune un nou “autenticism”. De astă-dată – unul care, în formele lui literare, se servește – într-adevăr – de instrumente mai complexe, de structuri narative mai sofisticate. “Autenticismul” lui Proust nu se definise altfel față de realismul balzacian. La început, noutatea tehnică din **A la recherche du temps perdu**

fusese și ea frapantă. A fost – apoi – asimilată și a intrat în panoplia procedurilor literare clasate, la care poate apela oricine după voie, după necesități.

La fel și în cazul “noii generații” postmoderne românești din anii '80-'90. Sensul definitoriu al demersului ei creativ e “autenticist”, nu “textualist”. Rău folosit, conceptul de import devine un pseudo-concept incapabil să caracterizeze literatura căreia îi este aplicat. (Poate că – în schimb – mărturisește ceva despre inaderențele și contratimpul utilizatorilor lui.) Caz – pe scurt – de inadecvare flagrantă. Pentru a demonstra că așa stau lucrurile, nici că se putea probă mai elocventă decât această carte: fiindcă prozele lui Nedelciu, cu aparatul lor tehnic bine pusă la punct, cu “ingineria” lor “textuală”, cu vocația lor experimentală asumată, mustesc de viață și de realitate. Ele propun – fiecare în parte și toate la un loc – o pasionată și pasionantă investigație a existenței individuale și sociale. Nedelciu privește lumea din jur, îi identifică regulile de funcționare, îi studiază dinamica și structurile interne și încearcă să-i reconstituie în textele sale sintaxa, noua sintaxă a postmodernității. Ideea de textualism presupune opoziția față de planul existențial, lepădarea de concret: textul s-ar opune realității. La Nedelciu și la colegii săi de generație, e invers: textul investighează realitatea și o reconstituie în pagina scrisă. Proliferarea narcisică a tehnicilor narrative încetează și ele devin instrumentele – între altele – ale unui “nou figurativism”. Proza lui Nedelciu și a celorlalți se dezvăluie – așadar – ca esențialmente “anti-textualistă”.

**MIRCEA NEDELCIU par lui-même:
“Nu sînt textualist”!**

“Privită din perspectiva generației de tineri prozatori care se afirmă în ultimii cinci-șase ani în literatura română, cartea premiată [Amendament la instinctul proprietății] nu mi se pare deloc singulară. Ei cu toții au gustul experimentului, al autoreflexivității, al tehnicii textuale sofisticate puse în slujba unei mai directe angajări în realitate. Vreau să spun că efervescenta căutării de noi mijloace de expresie sau a reconsiderării critice a unor tehnici literare de multă vreme cunoscute nu are, la colegii mei de generație, numai un sens de frondă, de diferențiere cu orice preț de proza generațiilor anterioare, ci are sensul căutării unui răspuns cât mai adecvat, mai precis, dat realității care-i inspiră și-i determină. Cauza formelor noi din proza tînără românească este

în primul rînd aspectul nou și în accelerată schimbare al societății.” (Cinci minute cu scriitorul Mircea Nedelciu, interviu de Liviu Papadima, în “Tribuna României”, nr. cit.)

“Nu sînt textualist. Nici nu am fost vreodată. O spun în totală cunoștință de cauză pentru că, în facultate fiind, am urmărit cu atenție experiența literară pe care o încerca în acei ani, în literatura franceză, grupul de scriitori din jurul revistei “Tel Quel”. Era singurul lucru interesant din literatura franceză a celui moment (anii '68-'72), iar eu eram un student conștiincios care studia literatura română și literatura franceză! Am afirmat și în prefața la **Tratament fabulatoriu** că termenul textualism este folosit impropriu cînd este aplicat unor fenomene din literatura română de azi, însă unii critici au înțeles din asta că eu acord textualismului două accepțiuni diferite (!!!). Pe de altă parte, prejudecata că unui material de viață îi este interzis un anume procedeu tehnic, numai pentru că originile lui sînt îndepărtate, în timp sau în spațiu, mi se pare izvorită dintr-o gîndire provincială, în sensul rău al termenului.” (Cu prozatorul Mircea Nedelciu, interviu de Mircea Mihăieș, în “Orizont”, nr. cit.)

“Între ceea ce eu am numit cîndva «inginerie textuală» (vorbind de scrisul meu) și «textualism» s-a făcut ([...] voit sau nevoit!) o confuzie regretabilă. Mă trezesc adesea «luat la întrebări» ca «textualist» și, de fiecare dată, am ocazia să constat seriozitatea demersului critic al cuiva care-mi face onoarea să scrie despre cărțile mele numai după felul cum se împiedică sau nu de așa-zisul meu textualism.

După modesta mea părere, maxima performanță a textualismului ar fi reproducerea întregului text al lumii. Sigur că este o iluzie, dar consecințele situației în care ea s-ar înfăptui pot fi estimate. Puteri reale din lume s-ar trezi zdruncinate puternic îndată ce tot textul ar fi declarat literatură. Nici o altă critică a lumii nu ar putea fi mai radicală decît aceasta, iar cum ar trebui să decurgă lucrurile după aceea nici textualiștii nu au reușit să întrevadă, motiv pentru care, pînă la urmă, au lăsat totul baltă. Declar însă că nu m-am raliat niciodată la o asemenea concepție despre raportul între literatură și lumea în care ea apare.” (Mircea Nedelciu, **Uriașa forță pe care o are literatura trebuie pusă numai în slujba omului**, interviu de Vasile Zidaru [= Vasile

Gogea], în "Astra", Braşov, anul XXI, nr. 11 (182), noiembrie 1986, p. 6)

*"Repet a nu ştiu cîta oară – dar o voi spune mereu – că eticheta de textualist a fost aplicată grăbit în literatura română de azi. Într-un film al lui Chaplin există o secvenţă care mi se pare potrivită pentru a ilustra situaţia scriitorului «textualist» de la noi. Charlot a evadat din puşcărie şi se află, îmbrăcat preoţeşte, pe un peron de gară. Un poliţist apare în goană alergînd după un bandit care a trecut prin spatele lui Charlot. Acesta, văzîndu-l pe poliţist că vine spre el, o ia la fugă, dar poliţistul îşi are urmăritul lui şi îl depăşeşte pe Charlot fără să-l bage în seamă. Nu-i rămîne «preotului» decît să sară într-un picior prefăcîndu-se că aleargă doar ca să se încălzească. Hoţii şi vardiştii vor continua să se alerge indiferent dacă noi sîntem textualişti sau nu. Atenţia acordată de prozatorii din generaţia mea cotidianului, realităţii imediate, dovedeşte tocmai că ei nu fac din text un înlocuitor al lumii reale." (Mircea Nedelciu, **Nu cred în solitudinea absolută a celui care scrie**, interviu de Gabriela Hurezean, în "Scînteia tineretului", Supliment literar-artistic, nr. cit.)*

SCHIMBARE DE PARADIGMĂ

Trăsăturile caracteristice ale prozei lui Mircea Nedelciu şi a congenerilor săi trebuie privite nu doar una cîte una, ca elemente de noutate de acelaşi ordin ca în cazul oricărui scriitor nou şi al oricărei generaţii noi, ci şi – mai ales – în perspectiva ansamblului. Traseul mare de evoluţie parcurs de Nedelciu şi ceilalţi e cel care a dus literatura română în postmodernitate. Mutaţiile la care ei participă sînt structurale, profunde, de mare anvergură: o schimbare de paradigmă.

La cîteva dintre trăsăturile în discuţie m-am referit deja: opţiunea pentru conceptul de text, construcţia narativă sofisticată, gustul pentru experiment. Pentru o mai cuprinzătoare trecere în revistă, reiau aici un fragment dintr-o **Introducere în noua poetică a prozei** (apărută în "Neue Literatur", Bukarest, 40. Jahrgang, Heft 8, August 1989, S. 36-42):

«O serie de idei programatice – precum captarea vieţii în text, "textualizarea" realităţii, "ingineria textuală", "noua autenticitate", senzorializarea discursului prozastic sau trecerea prozei la vîrsta

postmodernă – au fost propuse și discutate insistent în tot acest deceniu în numeroase articole publicate de către unii dintre autorii în cauză, ca și de criticii congeneri și – în cercuri din ce în ce mai largi – de întreaga critică literară a momentului. Anchetele, “mesele rotunde” și interviurile la care m-am referit formează un vast text programatic, prin care prozatorii anilor '80, dimpreună cu poeții, criticii și eseiștii generației, au dovedit o serioasă conștiință a demersului lor, care are – vasăzică – o solidă, admirabilă și foarte importantă temelie intelectuală. Nu e cazul să-l discut aici, însă merită să semnaliez faptul că s-a conturat astfel un model aparte al creativității literare, deosebit de cele care au fost până acum active la noi în epoca postbelică. Rămânând doar la prozatori, aș remarca, dintre numele celor care s-au implicat în această acțiune de explicare programatică a căutărilor noului val, pe Mircea Nedelciu și pe Gheorghe Crăciun, autori ai unor pătrunzătoare eseuri.

Pentru analiza critică, de contat contează totuși, înainte de orice, programul implicit, cel pe care îl avansează cărțile de proză și care dă, la urma urmei, profilul real al respectivelor experiențe scriitoricești. [...] Nu voi face decât să-l precizez în fugă [...]. Pe linia generală a experiențelor postmoderne, cea mai evidentă caracteristică a prozei “optzeciste” este o anume polarizare a planurilor textului: pe de o parte, se caută captarea existenței cotidiene “autentice” printr-un fel de “transcriere” a tot ceea ce ar înregistra un microfon și o cameră de luat vederi; iar pe de alta, se produce conștientizarea acută a artificialității prozei, a caracterului ei de convenție literară, astfel încât autorul își “manipulează” cu bună știință uneltele ca un specialist de înaltă calificare. Asocierea dintre maxima naturalețe și maxima artificialitate este vitală pentru acest tip de proză datorită faptului aparent paradoxal că doar printr-o perfectă coordonare tehnică a tuturor datelor textului se pot obține bune efecte de firesc. Voind să ajungă la o cât mai mare prospețime, la o “directețe” care să facă să se micșoreze până la dispariție sau la iluzia ei) distanța dintre cititor și lumea din text, autorii noștri fac adeseori “transmisiuni directe” (e un titlu folosit pentru mai multe proze de către Mircea Nedelciu) de “înalță fidelitate”. Însă “high fidelity” este și un indicativ industrial, garantînd excelenta calitate a aparatului de imprimare și redare a sunetelor! Vreau să spun că “autenticitatea” prozei “optzeciste” este efectul bunei funcționări a unei “aparaturi” textuale sofisticate: prozatorul anilor '80 are la dispoziție, asemeni unui profesionist din cine știe ce branșă aflat în fața panoului de comandă, o gamă largă de posibilități tehnice de rezolvare a situației narrative alese și izează de ele fără complexe și fără ascunzișuri, lăsîndu-și la vedere instrumentele. Rezultatul probează în același timp prospețime și

complexitate a percepției, simplitate și elaborare, "umilință" a transcrierii fidele și "trufie" auctorială disimulată. Alte procedee care participă la sporirea acuității textului: construcția pe mai multe nivele de coerență; glisarea între ele prin jocuri textuale; procedee ironice, de la simpla aluzie tăioasă la parodia dezlănțuită; recircularea sistematică a unor eșantioane din depozitul cultural, introducerea lor în contexte noi și – astfel – resemantizarea lor; testarea diverselor registre ale limbajului, în intenția găsirii celor mai fine posibilități de captare a lumii în text; și așa mai departe. Nu toate aceste trăsături sînt prezente obligatoriu în orice proză "optzecistă"; însă gruparea lor în "formații" variabile ipostaziază la nivelul fiecărui autor și al fiecărui text un model omogen, de o admirabilă eficacitate, peotriva invocatei nevoi de readucere a "umanului" în literatură.

Pe firul ambelor trăsături principale ale acestui model se pot urmări o serie de consecințe. Voința "autenticistă" (care, pe alt inel al spiralei istoriei literare, reia voga "trăiristă" interbelică, axată pe proiectul unei "proze trăite") a făcut ca temele predilecte să devină viața de zi cu zi, banalul urban, studenția, căminele, navetele, vacanțele la munte și la mare, lecturile, filmele, deriva cotidiană și – mai general vorbind – raporturile individului cu sistemele în care se integrează. Proza marchează astfel o radicalizare existențială, după ce pînă nu demult privilegiase temele puterii și ale politicului, din perspectiva cărora individul se reducea la statutul de rotiță a mecanismelor sociale mari, golite de "omenescul" mărunț și profund. Pe de altă parte, tehnicismul (care e – de altfel – firesc și adeseori utilizat cu umor, fără pericolul ca lectura "ingenuă" să fie bruiată la modul prețios-"intelectualist") a determinat prin simetrie, o radicalizare estetică: percepută ca un mecanism textual, proza și-a multiplicat procedeele și le-a transformat în componente ale unui joc de puzzle. Reconsiderarea practicilor textuale de tip tel-quel-ist s-a făcut în acest mod particular: scoase din fundătura teoretică pe care singure și-o ticluiseră, ele sînt recondiționate într-un punct esențial, nemaifiind folosite pentru a produce o proză a prozei ci – conservîndu-li-se și caracteristicile metatextuale – o proză a existenței. Diferența e cea dintre un mecanism care merge în gol privindu-se în oglindă și un altul care privește în jur și-și asigură astfel, ritmic și în priză directă, materia primă necesară. În această ordine de idei, se mai petrece un lucru relevant: proza nu mai decupează pur și simplu "felii de viață" cotidiană, ci suprapune peste fragmentele de existență transcrise un nivel foarte important, urmărit pentru prima oară cu consecvență de o întregă generație de scriitori români. Alternarea tehnicilor narative, jocurile metatextuale și artificiile de construcție dezvoltă o epică secundă, a textului ca organism

care se dezvoltă paralel cu epica primară, cu "ceea ce se povestește". Acest al doilea nivel epic ambiționează să reproducă la nivelul textului literar modul de funcționare a structurilor sociale generale, a relațiilor, instituțiilor și mecanismelor societății contemporane. Materia primă a existenței e, pe această cale, turnată în tipare abstracte, construită cu grijă și manipulată în așa fel încât să ofere imagini "în mic" ale mecanismelor sociale "mari". Prin urmare, proza își părăsește modestia răbdătoare a pașilor mărunți și ajunge la orgoliul de a capta dintr-o dată structura existenței. Într-o măsură mai mare decât la Balzac, ea, proza, devine imaginea cea mai fidelă a unei epoci: nu o mai descrie dezvoltând febril și sisific imaginile fragmentelor sale infinite, ci oferă, direct, o imagine esențială.»

MIRCEA NEDELCIU par lui-même:
proza de ieri, de azi, de mâine

"Nu cred că întreaga proză a debutanților de azi și de mâine se face din dorința «diferențierii» de predecesorii imediați, nu există suficiente semne pentru a depista o astfel de insurgență. Diferența s-a făcut simțită mai întâi în altă parte decât în proza literară, să zicem în educația, stilul de viață și de percepție a lumii, interesele și posibilitățile de informare ale generațiilor mai noi (nu mă refer la scriitori ci la generații pur și simplu, la cei care trăiesc – și trăiesc altfel – odată cu noi cei care scriem). Diferența a apărut apoi și în rolul pe care societatea îl acordă literaturii; nici publicul și nici altcineva nu mai cere «dezvăluirea» unor informații ce păreau secrete tuturor deținătorilor, denunțarea unei contradicții dintre o morală declarată și alta pusă în fapt nu pare să mai fie sursă de text semnificativ. În măsura în care au fost autentici, scriitorii au dat seamă de aceste diferențe și, deci, scrisul lor «deosebit» este un efect. Procedeele adecvate prezentului nu sînt totdeauna noi, ele pot fi descoperite în texte din secolul al XIX-lea, în texte și mai vechi, numai că adecvarea sau readevarea lor la realitatea luată în discuție se face altfel. În măsura în care adaptarea mijloacelor literare la teme alese și la condițiile date a fost reușită sau nu, diferențele dintre literatura unei generații și a alteia sînt determinate și întimplătoare. Un bun coleg al nostru, un prozator tânăr deci, a făcut următoarea experiență: a încercat să afle cum era viața cotidiană în deceniul '60-'70 folosind ca sursă numai proza românească scrisă și

*publicată atunci. N-a aflat aproape nimic! Dacă ar fi rămas numai la această sursă, deceniul respectiv ar fi plutit, pentru el, într-o ceață istorică la fel de densă ca «negura vremilor», în timp ce despre deceniul anterior, despre război, despre perioada interbelică și despre formarea statului dac sau a țărilor române acumula din ce în ce mai multe date. În mod ciudat, prezentul acelei literaturi nu se putea aduna în nici un fel într-o imagine coerentă. Nu cred că temele «mari», ideile și valorile «eterne» pot trăi în texte atât de lipsite de rădăcini în prezent. Căile evaziunii sînt desigur numeroase, dar colindarea lor duce la rătăcire. De ce ar fi «conestați» de către tinerii prozatori acei scriitori din a căror operă a citit fără foloase o vară întreagă prietenul de care-ți vorbesc? A, dacă vorbim strict de știința de a scrie, de găselnițe, de frumuseți izolate, de succes sau de prestigiu, atunci o raporiare există, dar nu contestarea este forma ei, ci revalorificarea. Sigur că avem de învățat de la ei.» (Mircea Nedelciu, **Dacă vorbim strict de știința de a scrie...**, interviu consemnat de Petru Cimpoșu, în "Ateneu", nr. cit.)*

*"Literatura română din ultimii 30 de ani abundă în sugestii de mare literatură. Aproape tot ce i se întîmplă scriitorului român în această perioadă este fascinant și dacă am citi într-un roman că aceste lucruri s-au întîmplat cîndva demult, într-o țară îndepărtată, am fi uluiți de valoarea respectivei capodopere. Din păcate, eu unul nu pot ști de-adevăratale ce s-a întîmplat, iar dedicația [așezată în deschiderea volumului **Amendament la instinctul proprietății**: "Se dedică literaturii române din ultimele trei decenii"], pe lîngă că e o mică glumă, este așa, ca o scrisoare pe care o trimiți unei fete foarte frumoase pe care ai zărit-o în treacăt și de care ai rămas îndrăgostit. Îi scrii, dar nu-i știi adresa." (Ibid.)*

**PREDA ȘI NEDELCIU:
o "legendă" recuperată**

În continuarea ideii de nouă paradigmă literară, găsemc util să reiau aici și paralela glumeț-serioasă pe care am făcut-o cândva între o proză a lui Nedelciu și alta a lui Marin Preda, într-un eseu intitulat **Doi brutari (legendă)** [apărut în "Vatra", nr. 11, noiembrie 1984, p. 13]:

«În *Aventuri într-o curte interioară*, primul volum publicat de Mircea Nedelciu, apare un text, *Istoria brutăriei nr. 4* (reluat, din altă perspectivă, cu modificări și într-o "montură" inteligentă, și în "romanul" *Zmeura de câmpie*), care conține jurnalul – comentat de o voce auctorială – al unui brutar mobilizat pe front în cel de-al doilea război mondial. Un brutar pe front – unde am mai întâlnit așa ceva?... N-am izbutit să-mi amintesc, a trecut ceva timp și-ntr-o zi oarecare... minune! Trec cu clasa a VIII-a mai departe, la "lecția nouă", o citim – și iaca brutarul! Brutarul lui Nedelciu mi-amintise (fără să mi-l pot – atunci – aminti) pe brutarul lui Preda! Într-adevăr: într-una din muvelele sale, *Albastra zare a morții*, preluată fragmentar de manualul școlar cu pricina, Marin Preda plasează un personaj simpatic, guraliv, curajos, fost brutar, acum sergent: sergentul Ionescu. Are întipărită pe chip o veselie atrăgătoare, vorbește "ca și când nu s-ar mai fi putut stăpîni de rîs" (Marin Preda, *Întîlnirea din pămînturi*, ediție revăzută și adăugită, Editura Eminescu, 1973, p. 83) și are demonul povestirii: e un fel de Creangă muntean, hîtru, captivant în tot ce povestește, orice ar povesti. Și povestește – în nuvelă – un episod eroic, în care comportarea lui și a tunarilor săi e simbolică pentru mîndria națională a românului. Participă, apoi, la altă acțiune militară glorioasă, împiedicînd bombardarea Bucureștiului și apărînd poziția bateriei de tunuri în împrejurări în care tovarăși de-ai săi mor "eroic la datorie" (Idem, p. 104). Sergentul Ionescu e un vrednic ostaș al neamului.

Cum se prezintă, față de el, caporalul Bobocică, brutarul lui Nedelciu? (*Istoria brutăriei nr. 4* este, conform subtitlului, "văzută cu ochii" de către caporalul G. P., zis Bobocică). Blind, obedient, conștiincios, Bobocică e "șef de cuptor" (Mircea Nedelciu, *Aventuri...*, Editura Cartea Românească, 1979, p. 80), își plimbă – adică – brutăria în urma armatei și își vede de "fabricația de pâine" (p. 91 sq.). Merg multă vreme, se mai întîlnește cu vreun cunoscut, aude în depărtare zgomotele luptelor ("se aude tot timpul bubuînd tunurile de se cutremură pămîntul" – p. 89) și vede urmele lăsate de război ("Mergînd și astăzi 24 km pe drum am văzut diferite mașini stricate lovite de gloanțe și proiectile grupi de bombe schije de proiectile pînă

și tuburile lor arse aruncate pe câmp. Lucruri diferite aruncate roți de mașini cauciucuri, piese de mașini și altele.” – p. 87).

Pînă să socotim diferența de mijloace literare cu care sînt tratate cele două personaje, se vede limpede că le despart însăși poziția lor în armată și gradul de implicare în lupta propriu-zisă: sergentul Ionescu acționează din plin, se află în medias res, în timp ce caporalul Bobocică are – dimpotrivă – o poziție ex-centrică, marginală. El e un martor de la distanță (pleacă “tot înainte spre front după divizie” – p. 82; “spre front”, da, dar... “după divizie”!), exclus de la posibila calitate de “actant” (de la mobilizarea din martie 1942 și pînă în august 1944, de cînd datează ultima lui însemnare în jurnal, “nici un glonte nu părăsise țeava puștii caporalului G. P.” – p. 99). În război, sergentul Ionescu devine un erou, în timp ce Bobocică rămîne – doar – un brutar (și doar caporal!). E, desigur, dacă facem “analiza psihologică” a personajelor, o diferență de temperament și de opțiune între cei doi: Bobocică nu emite pretenții, în timp ce Ionescu, om iute, mereu în mișcare, iese în față (“Ce meserie ai în civil?/ – Brutar, dom’ sublocotenent./ – Brutar! și cum de n-ai ajuns la brutărie, cum dracu ai nimerit la tunuri?/ – Nu uitați că sînt și eu sergent, dom’ sublocotenent, zise artileristul cu acea expresie ca de petrecere, care atrăsese atenția tuturor de cînd venise./ – Vrei să spui că ai preferat tunul în locul vetrei de copți pîinea?/ – Cum ați ghicit?” – Marin Preda, Op. cit., p. p. 82).

Deosebirea dintre cei doi brutari mobilizați exprimă însă – îmi place să cred – și o diferență mai adîncă, semnificativă în ordinea evoluției literaturii. Analiza mea a mers într-acolo: Bobocică al lui Nedelciu poate fi interpretat ca o despărțire polemică (poate chiar conștientă – nu i se opune lui Ionescu un G. P., adică, poate, un Popescu?!) de sergentul lui Preda. Pe cînd cel de-al doilea e dirijat – în strictă conformitate cu un clișeu literar mai larg, cu tradiție – către calitatea de combatant, Bobocică e lăsat să stea cuminte și să coacă pîinea în urma armatei; cu alte cuvinte, i se refuză statutul de “erou” – începînd, în fond, chiar de la nume! (Bobocică – un anti-erou – iată un bun titlu pentru un bun studiu teoretic!!!)

Pozițiile celor două personaje în cîmpul epic sînt, prin urmare, semnificative pentru două atitudini creatoare diferite. Spre deosebire de Preda, interesat, în linia tradițională, de conflict, de unitatea acestuia și de rotunjirea unui subiect, Mircea Nedelciu preferă o perspectivă parțială, aparent inadecvată, strict realistă la o privire mai atentă. Căci, la urma urmei, ce poate “decupa” privirea unui combatant pe front? O porțiune limitată, niciodată aflată în “centrul” (care – de fapt – nu există, e pretutindeni și nicăieri) al războiului. Atunci, emblematică este – nu-i așa? – o perspectivă explicit exterioră, de martor pasiv, care prinde doar o parte

neînsemnată din ce se întâmplă. Perspectiva unui "șef de cuptor", bunăoară! "Nuvela" lui Nedelciu (volumul fiind subintitulat "Nuvele"!) are – deci – o sporită acoperire în ordine realistă, în verosimilitate. Inadecvarea perspectivei se convertește în adecvare.

La alt nivel, opțiunea pentru un asemenea personaj ilustrează o nouă conștiință teoretică a prozei. În felul cum înțelege Mircea Nedelciu lucrurile, plonjarea în mijlocul unui conflict "clasic", ca în nuvela lui Preda, ar fi limitat posibilitățile de mișcare, obligînd la o selecție îngustă a faptelor, obiectelor și detaliilor. Menținerea personajului la margine, deoparte, permite dirijarea mult mai liberă a imaginilor către ecranul perspectivei sale narrative. În jurnalul lui Bobocică se adună, ca într-un caleidoscop, tot felul de notații incongruente -- "menu"-uri de front, echipamente militare, operații gospodărești și de întreținere, răniți, pedepse aplicate soldaților indisciplinați ("au jucat rișcă și Dl. Capit. Soroagă ia prins și lea aruncat bani și lea dat și 10, 15 lovituri la cur pe pelea goală și Ruși și Rusoaicili se uita la noi cum îi bătea."! – Mircea Nedelciu, *Op. cit.*, p. 82), evidența corespondenței și a cheltuielilor, ecouri ale luptelor, detalii geografice laconice – adică o aglomerare de elemente care pot reface, pentru alt ochi decît al lui Bobocică (al cititorului, iată!), imaginea multidimensională a războiului. Printr-un paradox, perspectiva în fapt limitată a brutarului este, în ceea ce privește posibilitățile de construcție ale prozei, mai cuprinzătoare decît cea a unui "actor principal" al evenimentelor.

Mai este o deosebire, importantă și aceasta: pe sergentul Ionescu îl cunoaștem direct, prin vorbe și fapte relatate ca atare, în timp cîă figura lui Bobocică e mediată, el apărînd doar ca invizibil autor al unui text în text: jurnalul de front citat și comentat de vocea auctorială. Sergentul Ionescu ne apare ca un personaj "viu", "în carne și oase": Bobocică e, cu adevărat, o "ființă de hîrtie". Despre raportul dintre cele două ipostaze ne spun ceva textele înseși: poziția "eroică" a lui Ionescu se erodează prin depreciere ("S-ar fi putut crede că, mulți ani mai tîrziu, sergentul Ionescu Dumitru, redevenit brutar, avea să povestească, la un pahar de vin, isprăvile lui de artillerist la antiaeriană, începînd cu cele de la Ploiești și sfîrșind cu cele de la Otopeni. El observă însă că nu era crezut și de aceea începu să povestească lucruri pe care nu le văzuse cu ochii lui și nu le trăise direct, ci le auzise și el povestite de alții." – Marin Preda, *Op. cit.*, p. 104), pe cînd jurnalul lui Bobocică rezistă fără probleme și fără modificări, citat fiind la mai bine de 30 de ani după consumarea campaniei (pe "17 februarie 1977, joi" – Mircea Nedelciu, *Op. cit.*, p. 94 – și "joi 17 martie 1977" – *Idem*, p. 98 – , pretinde vocea care comentează; ne-am putea întreba la rîndu-ne, în această paranteză, ce semnificație are faptul că între cele două date tocmai

menționate, 17 februarie și 17 martie 1977, pe teritoriul real la care referă și textul jurnalului, și cel al comentariului a avut loc un cutremur de pământ greu neglijabil!; bătrîn, G. P. pomenește pe 17 martie "un cutremur ca ăla dă săptămîna trecută" – p. 99; atît...). În competiția cu timpul, cîștigă Bobocică. Cu sens complet diferit, marcat de o doză substanțială de ironie, un personaj din *Zmeura de cîmpie* e îndreptățit să afirme "că G. P. e un erou și că e nemuritor!" (Mircea Nedelciu, *Zmeura de cîmpie*, Editura Militară, 1984, p. 235).

Observațiile asupra celor două personaje pe care le-am ales pentru comparație permit o discuție "istorică". Sigur că de la înălțimea istoriei literare etapele se văd ca niște blocuri masive, omogenizate de niște numitori literari comuni. Însă de jos, din imediata apropiere a faptelor, simțurile noastre percep și modificări mai tîrziu invizibile, accente și nuanțe mai subtile. Iată: sînt tentat să socotesc anul 1979, exact 1979, anul apariției *Aventurilor într-o curte interioară*, drept o graniță între două mentalități literare distincte. Chiar dacă ele au coexistat – una ca structură bine constituită și cealaltă prin elemente disparate – și înainte, chiar dacă ele continuă să se întrepîtrundă, accentul s-a mutat hotărît în acel moment de pe una asupra celeilalte. Să ne amintim și un fapt de istorie a debuturilor literare. În ultimul deceniu, doi prozatori au avut o primire deosebită la intrarea în literatură: Mircea Săndulescu în 1977 și Mircea Nedelciu în 1979. Cel dinții debuta cu un roman amplu, *Victorie clandestină*, construit, cu talent, pe structuri rapid recunoscute (căci cunoscute deja) și... recunoscut în consecință. Sînt de-ajuns, mai apoi, doi ani pentru ca o mutație importantă a mentalității literare (creatoare și receptoare) să determine buna primire a debutului lui Nedelciu cu o carte de o cu totul altă factură, validată într-un timp scurt (în 1980 primește două premii literare), concomitent cu retragerea evidentă a interesului față de cel de-al doilea roman al lui Săndulescu, *Tratat despre oaspeți*, apărut tot în 1979. Faptul că romancierul n-a găsit încă (deși a mai publicat în 1983 alte două romane, *Placebo* și *Intermediarul*) o formulă originală de roman care să-i valorifice talentul nu explică în totalitate flagrantă scădere de receptare înregistrată după prima carte. Lucrurile încep să se lămurească dacă numărăm conștiințios și alte steaguri: căci în 1979 și 1980 debutează cu cărți de proză și Ștefan Agopian, Constantin Stan, Alexandru Vlad, cu cărți de poezie Emil Hurezeanu, Denisa Comănescu, Traian T. Coșovei, Eugen Suciu, Liviu Ioan Stoiciu, Matei Vișniec, Mircea Cărtărescu și Magdalena Ghica, în timp ce destui critici tineri, majoritatea foști cronicari ai revistelor studentești "Echinox" și "Dialog", care scriu mai "altfel", încep să se impună în reviste – între ei Mihai Dinu Gheorghiu, Val Condurache, Ioan Buduca, Al.

Cistelecan, Ion Simuț, Radu G. Țeposu, Virgil Podoabă. Ajung doi-trei ani pentru ca o generație literară nouă să-și facă intrarea (consolidată în anii următori cu alte nume) și să zdruncine puternic inerțiile deja instaurate ale celei anterioare, modificând rapid "orizontul de așteptare". Își aduce contribuția și critica "matură", peste așteptări de favorabilă, grăbind propagarea fenomenului pe apele receptării. Scriitorii tineri care apar propun, solidari, o "nouă" structură literară, tot mai clar perceptibilă în toate genurile.

Doar doi ani! Ce-nseamnă doi ani față de o sută sau o mie?! Și totuși! Întorcându-mă de unde am pornit: apărind în literatura română în 1979, brutarul caporal Bobocică vestește, fără voie însă bine comandat de autorul lui, schimbări mari! Din clipa când el dă semnalul, nimeni nu se mai poate opri, nimic nu se mai întoarce. Așa a apărut pe lume generația '80!»

Oameni și întâmplări din realitatea imediată

Descins în text direct din cel de-al doilea război mondial, deci dintr-un trecut deja-îndepărat, caporalul brutar Bobocică e – totuși – un personaj caracteristic pentru autorul nostru, chiar dacă majoritatea celor care-i populează prozele îi sînt contemporani. Cehovianismul și caragialianismul micului "șef de cuptor" sar în ochi. Noii prozatori postmoderni își propun să "reabiliteze" această umanitate mărunță, abandonată de romancierii generațiilor precedente: de unde insistența asupra figurilor teoretic insignifiante, cu existență nespectaculoasă, fie mici meseriași ca Bobocică, fie studenți sau intelectuali, ființe speculative, uneori boeme, invariabil captive în orizonturile lor strîmte de mișcare, fără perspective, fără mari speranțe.

Excepționalitatea, marile întâmplări, marile evenimente le sînt interzise unor asemenea personaje. Viața li se desfășoară la scara staturii lor. Banalul cotidian predomină. Firește că marea (re)descoperire a lui Nedelciu și a colegilor lui va fi aceea că oamenii mărunți și faptele lor mărunte nu sînt neapărat lipsite de profunzime. Pentru a se declanșa, dramele autentice n-au nevoie de scene planetare. Și la acest punct era de făcut o demonstrație polemică: nespectaculoasa realitate imediată poate furniza o materie epică mai consistentă decît durele confruntări pentru putere din romanele politice ale "obsedantului deceniu". Cu condiția ca instrumentele de investigație a micilor-mari mistere ale vieții să fie dintre cele mai fine. Practica literară a autorilor în cauză a dus demonstrația pînă la capăt: în locul imaginilor politice și macrosociale, microanaliza existenței cotidiene a condus la

diagnostice mai complexe și mai adevărate ale realității. După cum se poate de asemenea constata din paginile acestei cărți.

**MIRCEA NEDELCIU par lui-même:
antropogenie și adevăr despre om**

“În primul rînd scriitorul are o responsabilitate față de propriu-i popor, în situația prezentă. Mă refer deci la prezentul în care el scrie. În același timp, are o responsabilitate față de literatură – și aici e vorba de toate timpurile. Această dublă responsabilitate a scriitorului revine în cele din urmă a fi una față de umanitate în general, și eu consider că a scrie înseamnă, de fapt, a face o operă de antropogenie, a interveni în constituirea omului. La întrebarea dacă literatura poate să facă ceva pentru om, un scriitor chinez a răspuns foarte frumos: Nu, literatura face chiar omul.” (Scriitorul tînăr și actualitatea. Dezbateri consemnate de Constantin Vișan, în “Ateneu”, nr. cit.)

“Pînă nu demult poziția mea de lucru presupunea că acțiunea de a scrie este un fel de antropogenie. Scopul scrisului ar fi transformarea omului, tehnicile și metodele de implicare a cititorului în operă și controlul efectelor asupra conștiințelor și afectivității. Nu-mi pare deloc rău că am «cercetat» în această direcție. Am aflat multe despre funcțiile de manipulare pe care arta le poate avea și care sînt adesea exploatate de forțe din afara literaturii. Am putut să observ și că arta poate întări sufletul și mintea împotriva manipulărilor de tot felul. În ultima vreme cred cu tot mai multă convingere că totuși literatura este o căutare individuală de adevăr despre om, iar funcția asta «antropogenetică» este colaterală. Vreau să spun că omul este o minune a universului așa cum este el. Știe singur să se formeze și să reziste manipulării. Literatura poate, cel mult, să stimuleze auto-cunoașterea și asta nu e puțin lucru.” (Mircea Nedelciu, Nu cred în solitudinea absolută a celui care scrie, interviu de Gabriela Hurezean, în “Scînteia tineretului”. Supliment literar-artistic, nr. cit.)

Cititorul activ al scriitorului experimental

Reflecția asupra relației cu cititorii săi e o constantă în demersul literar al lui Nedelciu. De cealaltă parte a textului, el își dorește un partener de dialog, activ, cu idei, cu inițiative. Experimentul îl are în vedere, îl solicită, îl atrage în joc. Întreaga “nouă generație” postmodernă operează – de fapt – cu un alt concept de cititor decît pînă acum. În linii mari, situația poate fi definită ca remodelare a rolurilor de ambele părți: autorul renunță la tradiționala atitudine elitară, arogantă, de controlor absolut al textului și de manipulator al cititorului; iar acesta din urmă se emancipează, devine participativ și acceptă invitația de a se implica în relația de lectură ca act producător de sens.

MIRCEA NEDELCIU par lui-même: cititorul – un personaj principal

“Este bine [...] ca cititorul să aibă mereu impresia că și el poate stăpîni «știința textului» – asta înseamnă că tot parcursul demonstrației este controlabil, că nu există fisură prin care să se strecoare «talentul imoral». Am spus mai înainte că acest mod de a concepe literatura este autoidentificare, este căutare de viziune personală, iar funcția socială în acest caz nu constă în a impune viziunea autorului, ci în a stimula pe cititor să se autoidentifice și să aibă și el o viziune personală. Țin foarte mult la conceptul de autenticitate a lecturii. Literatura de consum se consumă, cea scrisă cu talent se savurează și produce epigoni, cea experimentală produce reacții. În ce mă privește, optez cît se poate de decis: nu mă interesează să produc destindere sau admirație sau plăcere sau epigoni, mă interesează să provoc reacții în conștiințe trăitoare în condiții sociale, istorice și antropologice asemănătoare cu condițiile timpului meu.” (Mircea Nedelciu. Dacă vorbim strict de știința de a scrie..., interviu consemnat de Petru Cimpoeșu, în “Ateneu”, nr. cit.)

“Literatura care își respectă cititorul i se adresează ca unei ființe cu capacitate proprie de gîndire și nu ca unui individ manevrabil.” (Dialog cu prozatorul Mircea Nedelciu, interviu de Valeriu Bărgău, în “Tribuna”, nr. cit.)

“El [= **autorul** noii generații] a făcut din cititor personajul principal al operei sale. [...] Trăsăturile distinctive ale prozei care se scrie și se publică în ultimii ani de către scriitorii tineri pot fi mai ușor înțelese din această perspectivă. Prima dintre aceste trăsături trebuie derivată din termenul angajare, cu specificarea că avem de-a face cu o angajare autentică și nu una formală. Ea constă în «dialogismul» literaturii, în relația de la conștiință la conștiință stabilită cu ocazia lecturii și nu într-o relație de la manipulator la manipulat. Puzderia de procedee noi sau reinventate care a fost detectată în mai toate cărțile tinerei generații de prozatori are drept cauză această «adresabilitate» a textului, această pliere a lui pe cititorul-personaj principal, precum și conștiința autorului că se adresează unei «mase de cititori» mozaicate și discronice. Asistăm, de fapt, la un fel de dublare a calităților cititorului. Se pornește de la calitatea lui naturală («înnăscută») de cititor de roman istoric [...], de cititor de literatură fantastică [...], de cititor de schițe realiste caragialești [...], de cititor de roman al mediilor [...], de cititor de proză scurtă cehoviană [...], de cititor de literatură psihologizantă [...], de cititor de roman clasic englez [...], de cititor al romanelor de dezvăluiri cinzeciaste [...], de cititor al romanelor de dragoste [...], de cititor al literaturii neorealiste [...] și se încearcă apoi, prin cascade de procedee, implicarea respectivilor cititori în probleme specifice actualității. În această vastă operațiune de dedublare a cititorului sînt convocate forțe auctoriale importante – parodicul, intertextualitatea, ludicul, metalimbajul, autoreferențialitatea. Aproape nimic din ce a pus la îndemîna scriitorului istoria literaturii ca și teoria ei nu este neglijat, fapt ce dă prozei tinerilor un aspect caleidoscopic, un aspect ce nu trebuie însă să mascheze unitatea ei teleologică.” (Mircea Nedelciu, **Un nou personaj principal**, în “România literară”, an XX, nr. 14, joi 2 aprilie 1987, p. 5)

“Toți autorii au sarcina de a-și crea publicul. Într-un fel, o componentă inițială a oricărei creații este și imaginea aproximativă asupra publicului real dintr-o societate dată și la un moment dat. Dacă în formarea acestei imagini autorul a fost foarte exigent, semnele efortului său de a «remodela» cititorul vor fi mai vizibile, mai ales în atitudinea lui față de convențiile literare anterioare. Dar remodelarea cititorului înseamnă întrucîtva și

remodelarea omului, antropogenie. Deodată acest demers se relevă mult mai serios, nu mai e simplu moft, implică responsabilități sporite.” (Mircea Nedelciu—Alexandru Mușina — o convorbire “duplex”, în “Echinoux”, Cluj, an XIX, nr.—4/ 1987, pp. 12—13)

“Metaliteratura, cită există în cărțile pe care le-am scris (și există, încă de la prima carte) are tocmai rolul de a atrage atenția cititorului că nu trebuie să se lase manipulată de mine, e o continuă declarație că am nevoie de el numai atunci când e o conștiință liberă, un om care gîndește cu propriu-i cap.” (Mircea Nedelciu, Nu cred în solitudinea absolută a celui care scrie, interviu de Gabriela Hurezean, în “Scînteia tineretului”. Supliment literar-artistic, nr. cit.)

ÎN LOC DE FINAL: schiță de portret

De-aici încolo, cu aceste premize, ar trebui să înceapă analiza efectivă a prozelor lui Nedelciu. Excepționale pe ansamblu, ele au și o remarcabilă omogenitate. Volumul de debut n-are deloc semnele șovăitoare ale începutului. De-a lungul anilor, Nedelciu pare să fi fost mereu egal cu sine. Surprizele experimentale se înscriu într-o regulă de previzibilitate a calității, a valorii. Există — totuși — unele evoluții mai subtile: în primele două cărți predomină un anumit aer improvizatoric, după care, în **Amendament la instinctul proprietății**, mîna e tot mai sigură, pentru ca **Și ieri va fi o zi** să fie o impecabilă probă de virtuozitate, pe o gamă foarte largă de tipuri de scriitură și de construcție textuală. În fiecare volum sînt piese de excelență: **Aventuri într-o curte interioară** (proza titulară de la debut), **8006 de la Obor la Dîlga**, **Istoria brutăriei nr. 4** sau **Călătorie în vederea negației**; apoi baladele rimate, **Efectul de ecou controlat** (titulara cărții a doua) și **Partida de “taxi-sauvage”**; **Provocare în stil Moreno**, **Amendament la instinctul proprietății**, **O căutare în zăpadă**; și aproape întreg sumarul din **Și ieri va fi o zi...**

Cum se adună liniile portretului de autor al lui Mircea Nedelciu?

Cum altfel decît după legile caleidoscopului ori ale mozaicului, prin convocarea tuturor trăsăturilor atît de diverse ale prozelor sale și pe fundalul

mereu atrăgător/ neliniștitor/ cumva-excitant al experimentalismului la care nu renunță niciodată?!

Dincolo de varietate, de ingeniozitate, de surpriză, există – însă – și ceva unificator: un *sound* Nedelciu, un anume mod de a fraza, o manieră personală de captare în pagină a detaliilor descriptive, de rezumare a unei situații ori a unei biografii, de răsucire a firului narativ pentru câte un mic ocol speculativ, deopotrivă amuzant și plin de miez.

O operă de vîrf. Un mare scriitor. Unul care, așa fiind, iese din ramele literaturii, atrăgînd viața în text și textul în viață. Care e în stare să compună un titlu precum acesta, cu planurile amestecate: **O zi ca o proză scurtă**. Care a spus că, atunci cînd a pus pe roate o întreprindere (“Euromedia”, societate de distribuție de periodice și de carte înființată în anii ’90), a făcut-o ca și cînd ar fi compus un roman. Care a explicat în mai multe rînduri că, dacă nu s-ar fi născut într-un regim comunist, ar fi ajuns... negustor de cereale în Bărăgan! (Nedelciu fiind născut în comuna Fundulea, în cîmpia sudică, nu departe de București). Care – în sfîrșit – a imaginat “Est-Invest”, un roman ca un joc, un joc de societate ca un roman (contractat de o editură, dar încă nelansat pe piață); un fel de “Monopoly” în care, în stil Nedelciu, e “tradusă” întreaga societate românească post-comunistă.

Proza ca text și proza ca formă de acțiune, de intervenție în realitate, de parteneriat cu cititorul. Seriozitate și joc. Experimentalismul nedezmîniț.

O vocație extraordinară. Prietenul nostru – un foarte mare scriitor...

Ion Bogdan LEFTER

AVENTURI ÎNTR-O CURTE INTERIOARĂ

(Ed. Cartea Românească, 1979)

Aventuri într-o curte interioară

1

Momentul anume în care m-am gândit la lucrul ăsta a fost, cred, destul de prost ales: o cofetărie din centru, în care citeam despre îngrijorarea Sfintului Scaun în legătură cu evenimentele din Orientul Apropiat, îngrijorare de care aflase și Nixon și, acum, aici, în această cofetărie, aflam și eu. În fața mea, un tip cu un gît foarte lung și foarte subțire, și care purta un pulover fără guler (deci care-i făcea gîtul și mai subțire), mărturisea unui comesean care avea timp să-l asculte: “Dacă beau o cafea acum, pe urmă iar mi-e somn!” Mai încolo, o pereche modestă, așezată de o parte și de alta a unei mese pe care se aflau două farfurii cu plăcintă (o plăcintă sărată, neplăcută la gust și nu prea bine coaptă) și o carte pe care scria mare *Pedagogia*. Tăceau. Pe urmă, Rolly, care s-a apropiat de mine din spate (mă privise un sfert de oră fără ca eu să-i sesizez prezența) și mi-a șoptit cu vocea lui răgușită:

“Ce-ți pasă?

Tot ce e în farfurie
trebuie trăit!”

Am tresărit. Ba chiar m-am speriat și mi-am privit involuntar farfuria, pe care fusese o plăcintă sărată, nu prea plăcută la gust. (Numai că eu o degustam în fiecare zi de foarte multă vreme și mă obișnuisem cu ea – îmi astîmpăra foamea!) “Auzi, cică Pictoru a plecat de acasă.” Hai, bătrîne, stai jos și n-o mai face afîta pe interesantu. Vreau să spun că încă nu prea-l credeam. “Ai lui l-au dat dispărut.” Dar dacă totuși...? Se așezase între timp. Am înghițit în sec sau am rămas cu gura căscată. Pe urmă m-am uitat în stradă și am avut o ușoară senzație de spaimă: oamenii, automobilele! Noi am fi fost principalii vinovați. Adică eu și Rolly. Noi l-am influențat pe Pictoru. Numai de la noi are el idei d-astea, a zis odată tovarășu ta-su. Pe masa noastră chelnerița a pus o bere pe care n-o comandase nimeni. Aproape un sfert de oră i-a trebuit lui Rolly să i-o dea înapoi. L-am întreat: “De unde știi?” “Se plictisise!” “Vrei să spui

că nu știi nimic sigur ?” “Ba da, scrie și-n ziar.” “Pă dracu!” Am luat din nou ziarul și am început să-l analizez cu atenție. Rolly se distra privind telefonul de lângă ușă. Un tip care habar n-avea cum se telefonează de la un telefon public punea fisa, forma numărul, probabil înainte de a-i veni tonul, și, imediat după, începea să strige în receptor cât îl ținea gura: “Alou! Halou!” După asta agăța receptorul în furcă dînd să plece și, spre surprinderea lui, fisa cădea înapoi, ceea ce, pe lângă că-i producea o mirare imensă, îl și îndemna să mai încerce o dată. Așa c-o lua de la capăt. În ziarul meu nu scria nimic despre Pictoru. Rolly se întoarse spre mine și spuse: “Ziarul tău e de ieri”. Avea dreptate, așa că am pus ziarul sub farfuria în care fusese plăcinta și l-am lăsat acolo. Pe masa nu prea curată cineva scrisese cu creionul: “Nu te speria, căci omul este aproape de om ca fusta de genunchi. Nicoleta.” Iar altcineva adăugase cu niște litere urâte, lăbărțate: “Și totuși se îndepărtează mereu”. Rolly scoase un sunet scurt, onomatopeic așa spune, mă privi drept în ochi (era prima dată cînd o făcea de cînd venise) și-mi spuse: “Se plictisise”. Apoi: “Dacă rîzi te pocnesc!” Am rămas uimit. Nici prin gînd nu-mi trecuse să rîd. Atunci a fost. Sau chiar cu puțin timp înainte de asta. Cu cîteva secunde. Se auzea vag o melodie lentă și vocea cuiva care întreba: “La cîți ani l-ai zis tu pe r ?” “Pe r? În clasa a treia”. Aveam din nou în fața ochilor imaginea de paradis pe care mi-o închipuiam zilnic. Niște globuri ciudate și strălucitoare care plutesc într-un fel de imponderabilitate și pe care tu, la rîndu-ți imponderabil, le poți culege la simpla dorință. Rolly, rîzînd, îmi spunea ceva, dar eu nu reușeam să-l aud, să-l înțeleg, am impresia că acela a fost momentul exact în care m-am gîndit că globurile ar putea fi ore sau zile și ca o poți alege pe oricare din ele pentru a o trăi, fără nici o ordine prestabilită. “Ce-ai zis ?” am întrebat. Totul trecuse, eram liniștit acum. Rolly încă mai rîdea.

2

Îți afunzi picioarele în zloata murdară a străzii, pe rînd, ridici ochii. Vezi fețele unor necunoscuți pîrînd să-ți zîmbească sau ignorîndu-te sau încruntîndu-se la tine. Aștepți ca unul din ei să-ți arunce o vorbă, aștepți. Aștepți. Vorbele se schimbă între ei. Pe rînd. Dar nici măcar între ei nu vorbesc. Privești o vitrină, un stand, un panou, un afiș. Imposibil de realizat un dialog cu o vitrină! O vitrină discută numai cu buzunarele tale. Sau numai buzunarele pot discuta, tu nu. Îți afunzi picioarele pe rînd în

zloata străzii, privești o statuie, un automobil, o femeie cochetă. Aștepti un cuvânt de la una din ele. Nimeni n-are timp de pierdut. Intri într-o cofetărie. "Doriți o cafea?" Spui că da și aștepti un cuvânt de la mîna crăpată care șterge masa formal, mecanic. Privești în jur la mesele mici, înconjurate de tineri îmbrăcați fără gust. Nimeni nu te privește. Par să aibă treburile lor importante de pus la punct. Podeaua murdară așteaptă scuipăturile lor. Totul trebuie discutat, nimeni nu crede într-o limbă comună. Îți este adusă cafeaua. Sorbi cu poftă lichidul amar și fierbinte. Cu vapoare mici, modeste, curate, cafeaua vine din Brazilia. Rio (frumos mirosind a cafea), Atlantic, Mediterana, Bosfor, Jules Verne și vremea nu prea îndepărtată cînd încă mai aveam cu toții 15 ani. Nimeni nu crede într-o limbă comună. Te ridici, îți strîngi în jurul trupului cordonul pardesiului. Privești în jur. Nimeni nu te privește de sub fumul de deasupra meselor mici, înghesuite. Un murmur continuu îți atinge urechea. Urechea ta incapabilă să selecteze din tot murmurul acesta măcar un singur cuvînt. Ieși în stradă. Îți afunzi picioarele pe rînd în zloata murdară a străzii. Ți-e greu să-ți dai seama dacă zloata aceasta este zăpadă sau apă sau e o zăpadă topindu-se sub frămîntarea picioarelor tale și devenind apă. Sub frămîntarea picioarelor lor. "E zăpadă!" îți zici, privind zgrunțurii de gheață topită de sare, apoi crezi ca e apă, dar nu știi ce anume te împiedică să optezi pentru una din două și abia tîrziu, tîrziu de tot, îți dai seama că numai culoarea, culoarea neagră, a apei sau a zăpezii, te împiedică să fii lucid, rezonabil. Murmurul te urmărește și aici. Nu poți distinge nici măcar o singură vocală.

Gicu, soț, Tinel, fiu, Elena, mamă, Gina, mamă-soacră, Iliana, soră, Miticu, frate, Duța, cumnată, Icușor, nepot, Marioara, și Puica, mătuși, Fifi, verișoară, precum și celelalte rude plîng moartea iubitei lor...

Totul e murmur, fețele lor trec pe lîngă tine privindu-te sau nu. Trec pe lîngă tine, prin tine, ca un murmur inteligibil. Ridici privirea. Cauți un autobuz, un tramvai. Urci. Ai vrea să spui cuiva un cuvînt. Aparatul de taxat te privește sumbru. O pereche de ochi mari, rimelați, se înfig pe alături de tine. O mînușă albastră, de damă, așezată pe un scaun, ține locul persoanei plecate, o simbolizează. Privești prin geamul murdar riul care străbate prin mijloc orașul. E prima zăpadă. Timidă, subțire, călcată-n

picioare, murdărită de pietrele străzii, de tălpile pantofilor, de pneurile automobilelor, de praf, de fum. Privești râul prin geamul autobuzului. O pereche de ochi mari, rimelați. Încerci să te concentrezi, să te gîndești la un lucru precis, la un scop. Iarna a venit așa, dintr-odată, dar nu e o iarnă timpurie. Dimpotrivă. Toamna s-a prelungit nepermis de mult. Ieri, iarba ei aproximativ verde mai era încă palidul martor al faptelor noastre de fiecare zi. Azi, dintr-odată, ZĂPADA. Subțire, timidă, așezată sub picioarele noastre, topită, imediat topită, încît nu știi dacă e apă sau zăpadă sau altceva. Altceva ce? Te îndrepti spre ușă, cobori pînă aproape să atingi asfaltul cu piciorul și, deodată, te întorci. Toți cred că ai făcut o confuzie și nu te întreabă nimic, nu te privesc. Mai aștepti încă o stație, îi privești încă o dată pe toți. N-au timp. Se gîndesc la ceva, pun la cale ceva, își amintesc ceva, rumegă ceva sau, pur și simplu, privesc altundeva decît la tine. Sau crezi cumva că, dacă ai fugit de acasă abia acum, în pragul majoratului, ai făcut vreo faptă de erou și toată lumea trebuie să te privească.

Zenon: Mișcarea există așa cum există elefanți. Dar dacă într-o zi nu vor mai exista elefanți?

Niciodată situația nu a fost atît de gravă ca astăzi. Este o epocă ce se va distruge pe sine însăși. Vlado Kristl – un Polanski nebun.

Ușa se deschide din nou automat. Îți afunzi picioarele în zloata murdară a străzii. Cineva trece în fugă pe lîngă tine și te stropește. Cîțiva pași mai încolo se oprește, ezită, întoarce capul și spune: “Scuzați” (cineva ți-a adresat un cuvînt!), apoi rîde și-și continuă fuga. Îți așezi fularul mai bine. Ieri mai era încă toamnă (trebuie să te gîndești la ceva). Îți înfunzi mîinile în buzunarele pardesiului. Ridici ochii. Strada aceasta ți-e necunoscută. Ești foarte aproape de cartierul de vile din nordul orașului, nu ai decît să cotești o singură dată și ești, adică te vei afla în acest cartier. Trotuarele curate, măturate proaspăt. Zăpada se topește pe ele spălîndu-le, făcîndu-le și mai curate. Pustii străzile, pustii ferestrele, totul e curat și pustiu. În grădinile largi cu brazi de formă perfectă, zăpada a reușit deja să se așeze, nimeni nu o va murdări. odată așezată acolo. Necălcată de om, se va ostoi în pămînt. Totul e curat și pustiu. Asfaltul e măturat, îngrijit. De o parte și

de alta a străzii, autoturismele somptuoase se înșiruie ca niște obiecte lucioase, așezate pe marginea unei mese de un copil iubitor al ordinii. Undeva, o statuie. Nici măcar nu încerci să-ți dai seama pe cine sau ce reprezintă. Puțina zăpadă s-a așezat pe creștetul ei. Ieri încă mai era toamnă și încă mai puteai să te întinzi pe iarba veștedă-verzuie. Îți stăruie în minte o pereche de ochi mari, uimiți, nevinovați. Și totuși, în ce fel ai putea să-ți critici părinții? Ei încă mai duc un trai mic-burghez. Ei încă se prefac că nu știu de multele schimbări. Iar tu ce poți face? Cum te poți răzbuna? Numai așa: plecând de la ei și trăind cu băieții de la casele de copii, crescuți în orfelinat, deprinși din vreme cu ideea și cu viața de colectiv. Altfel nu văd cum.

1821. Gheorghe Lazăr îl ajută pe Tudor Vladimirescu la Fortificații în Cotroceni.

Tehnica Godard: sunet direct, aparatul în mână, montaj haotic, opinii cât mai diferite.

Nu e nimeni aici. Te simți ca-ntr-un oraș străin. Nimeni nu crede într-o limbă comună. Nimeni nu te poate opri să mergi prin mijlocul străzii acesteia pustii și curate. O străbați pînă la capăt. Apoi, deodată, ai un scop. Te gîndești la ceva precis. Te gîndești să pleci cît mai repede de aici. Mai străbați o stradă curată, mai străbați o stradă pustie și, în sfîrșit, îți afunzi picioarele în zloata murdară a străzii. Ridici ochii, cauți un tramvai. Mai ninge încă, timid, încet, fără măreție, fără forță. Bate și vîntul, însă nu-i poți stabili o direcție. Aștepti să vină un tramvai, urci, cobori, te întorci în camera ta, în boxa ta. E vacanță, ceilalți sînt acasă, ești singur cu saltelele vîrgate și goale. Le privești. Aștepti ceva de la ele. Ce le poți spune? Le poți spune că seamănă cu niște uniforme de pușcăriasi? Bineînțeles că nu le poți spune asta, ar fi jignitor pentru ele. Dar, de fapt, cum s-ar putea vorbi cu niște saltele vîrgate și goale? E absurd! Te așezi la masă, deschizi o carte. Nu înțelegi nimic. Iei un dicționar. *Être – To be*. Îl închizi. Nu înțelegi nimic și-l închizi. Unde să pleci, la cine? Prietenii tăi (cei care nu se pot duce acasă în timpul vacanței pentru simplul motiv că n-au casă) sînt plecați într-o călătorie pe care, de-altfel, i-ai și sfătuit să n-o facă. La cine anume să pleci?

Conducerea și colectivul Circului de Stat din București anunță cu adâncă durere încetarea din viață, în împrejurări tragice, a dresoarei Lidia Jiga.

Rousseau: Se spune că un neamț a scris o carte întreagă despre o coaja de lămâie.

Te ridici de la masă. Îți strângi în jurul trupului cordonul pardesiului, ieși în stradă și din nou ai un scop. L-ai găsit așa, dintr-o dată. Îți afunzi picioarele în zloata murdară a străzii. Ridici ochii. Fețele lor se învîrt în jurul tău acompaniate de un murmur ininteligibil. Trebuie mai întii să-ți procuri un film pentru aparatul de fotografiat și te bucuri că ai un lucru precis de făcut. Intri în magazin, întinzi banii, spui câteva cuvinte. Ai spus totul prea clar, astfel că nimeni nu te întreabă nimic. Ți se întinde filmul, îl iei zîbind ușor, pentru tine. Cineva te privește, dar nu sesizezi. Pui filmul în buzunarul pardesiului. Ieși în stradă. Îți afunzi picioarele în zloata murdară a străzii. Aștepti un cuvînt. Ridici ochii: fețele lor. Strîngi în pumn filmul din buzunarul pardesiului și te gîndești (tehnic) la capacitatea lui de a primi imaginile latente, de a le transforma, sub acțiunea revelatorului, în imagini negative vizibile, apoi la procesul copierii prin proiecție, la copiile pozitive, în culori sau în alb-negru, care rezultă. Te gîndești la toate acestea. Ridici ochii: NINGE! Și numai ieri mai era încă toamnă.

A fost o dată o seară în care frunzele de nuc grămădite în lumina becului din poartă rupeau încontinuu tăcerea, iar Rolly stătea întins pe ele și mă privea cu un ochi trist.

1914. Tristan Tzara juca șah cu Lenin în cabaretul "Voltaire" din Zürich (în orice caz ar fi fost posibil).

M-am întins și eu peste grămada de frunze de nuc și peste seara aceea, într-un fel calmă, și am urmărit cu privirea degetele lui Rolly îndreptate spre Ursa-Mare și spre Sirius și spre Casiopeea și am ascultat cuvintele lui, care foșneau ca frunzele de nuc, și după aceea am simțit amîndoi mirosul de fum al cuptorului din curte și am știut că a doua zi va

cădea o rouă bogată, iar Rolly a plecat și m-am trezit singur cu răsăritul de soare deasupra cețurilor împurpurate. Și a mai fost o seară în care, ascultînd în difuzor *Pasarea de foc* de Stravinski, mi-a adus cineva o scrisoare de dragoste, sau nu chiar de dragoste, și abia atunci am înțeles, împreună cu Rolly (bieți adolescenți orfani de ambii părinți și obligați uneori să accepte compătîmirea), de ce orice viață presupune o moarte și de ce vara din anul acela fusese secetoasă, amară, uscată și de ce ne bucuram de trecerea timpului.

Într-un discurs la Atlanta președintele Ford încearcă de opt ori la rînd să pronunțe corect cuvîntul "geotermie".

Strîngi ușor în pumn cutia filmului virgin. Fețele lor – tot atîtea portrete semnificative. NIMENI NU CREDE ÎNTR-O LIMBĂ COMUNĂ! Te oprești. Privești o vitrină. Buzunarele tale ezită să vorbească cu ea. Privești un afiș, un panou, o reclamă. Murmurul fețelor lor trece prin tine, te străbate. Aștepti un cuvînt. Țipetele de bucurie sînt prin definiție nearticulate. Țipetele nu sînt cuvinte. Nu poți distinge încă nici un cuvînt din murmurul lor și te întrebi dacă ei ar înțelege cuvintele tale. Nu spui încă nimic. Strîngi în mîna cutia de carton a filmului și aștepti, deși iarna asta venită pe neașteptate te descumpănește puțin.

3

Ce tristă e această duminică! Autobuzul e aproape gol. Cîteva femei în vîrstă. Adică trei. Și mai mulți bărbați. Tot în vîrstă și modest îmbrăcați. O duminică tristă într-un sat suburban. E încă devreme. Duminică, ora 8 dimineața. Autobuzele vin rar. Viscolul le îngreunează drumul acolo unde lîngă șosea sînt adăposturi. Zăpada înveselește ochiul sau ar trebui să o facă, dar șoseaua e cenușie, măturată de vînt și numai din loc în loc apar nămeți uriași în care autobuzele sînt nevoite să patineze cîte un sfert de oră. Internatul de băieți e gol. Pustiu adică și frig în camere. De fapt, ăsta e motivul pentru care am și plecat. Numai noi doi, eu și tu, Rolly, adică, în dormitorul mare și gol și înțepenit de frig. Toți ceilalți au plecat acasă. (De fapt, în fiecare duminică se duc cu toții acasă să se înfrupte din gustoasa ciorbă familială. Numai bou ăla de Pictoru o face pe erou!) Tu te duci la cantină. Eu nu pot să fac lucrul ăsta. Cantina, goală, desigur. Și frig în cantină și cantinierul plictisit și grăbit să

plece acasă. Te servești singur. Duminica fetele nu fac de serviciu. De fapt, sînt și ele acasă. Și dormitoarele fetelor trebuie să fie goale și, desigur, reci. În condițiile astea n-are nici un rost să merg pînă la cantină. Doi kilometri! Tu trebuie să te duci. Vrei să vezi meciul de campionat al echipei tale favorite și probabil că de-abia îți ajung banii de bilet și de drum. E mai bine să mănînci la cantină. Și așa e de-abia 8 și pînă la stadion nu faci mai mult de o oră. Și meciul începe la 11. Dar eu? Eu ce să fac singur și fără nici o țintă precisă? Ce duminică tristă! Doamne, Rolly, ce duminică tristă! Poate c-ar trebui să învăț pentru mîine, dar asta nu m-ar înveseli deloc. Sau sînt atît de trist, că nici nu mă pot apuca de învățat. Poate c-ar fi trebuit să învăț ieri după amiază. Dar am dormit vreo trei ore. Și pe urmă am mers la cantină. Cantina, pustie. Și ne-am întors nu prea sătui în tot cazul. Tu ziceai că vrei să faci baie și d-ai-a nu mănînci mult. Eu n-am mai mîncat pentru că mi se părea și mai trist să mănînc eu singur. Am uitat să-ți spun: de fapt, nu e bine să mănînci mult înainte de a face baie în ștrand sau în mare, ca să nu te îneci. Însă tu ai făcut baie în lighean. Așa că n-avea nici un rost să nu mănînci. Am uitat să ți-o spun. Mi-a trecut o clipă prin minte. Dar am uitat. Acum îmi aduc aminte din nou. Ai aruncat în foc o găleată de cărbuni. Ziceai că se face cald. Da' de unde?! Am rupt în două singurul ziar de ieri pe care-l aveam și am citit, fiecare pe cîte o foaie, o jumătate de oră. După care am schimbat foile între noi, deși nu ne interesa absolut nimic din ce scria acolo. Dar absolut nimic. Și totuși, am citit aproape totul. O oră. Și cald tot nu se făcuse, așa că am mai pus niște cărbuni, iar tu ai pus cana mare, smălțuită, plină cu apă pe jar în gura sobei. Adică o puseseși mai demult, dar eu am văzut-o de-abia cînd am adus cărbunii și am vrut să-i arunc în sobă. Ca să te ajut, Rolly! Începuseși să te dezbraci. De pijama adică. Și eu mă virfsem sub pături cu foile de ziar încă în mînă, deși nu mai aveam nimic de citit de pe ele. Nici măcar un careu de cuvinte încrucișate nu era în ziarul ăla. Un ziar slab în tot cazul. Dacă am fi avut un tranzistor, Rolly, ce bine-am fi dus-o! L-am fi pus în celălalt capăt al dormitorului și l-am fi dat la maximum. Și ar fi răsunit. Și dacă era muzică bună eu făceam cîtiva pași de dans. Pe cuvîntul meu că asta făceam! Și poate că veneau și cei din dormitoarele vecine să asculte. Oricum, s-ar mai fi strîns vreo trei-patru băieți.

...la apariția romanului U.S.A., J. D. Passos a fost considerat un inventator în literatură și un radical în politică. După

aceea, J.D. Passos a trecut încet de la stînga spre dreapta și a murit la șaptezeci și patru de ani.

Pictoru ridică încetișor capacul și ieși din cisternă: "Ce dracu căutai acolo?" "Încercam să dorm." "Nu cumva crezi că și noi dormim?" "Nu, deși voi ați avea unde."

Dormitoarele, reci și pustii. Și-n fiecare din ele (aproape în fiecare) cîte unul sau doi, ghemuți lîngă sobă. În cel de alături, tipul ăla căruia i-a murit, luni, un frate de treisprezece ani. Stă și fumează țigară după țigară. (I s-au îngălbenit degetele de la mîna dreaptă. Indexul și mijlociul). În celelalte, cine știe? Cert e că unul sau două sînt goale cu desăvîrșire. Iar la noi miroase a tutun și a usturoi. Dacă pedagogul n-ar fi fumător și ar intra (dacă ar fi în internat, dar nu e, are și el zi liberă), ar întreba: "Ce dracu miroase aici a tutun și a usturoi?" Însă nu e aici și, chiar dacă ar fi, n-ar simți mirosul de tutun fiindcă fumează și el, iar despre mirosul de usturoi, eu, unul, sincer să fiu, n-aș ști ce să-i răspund. Te întreb, Rolly; "Ce dracu miroase aici a usturoi?" "Nu știu", zici tu. Așa că pedagogului i-am răspunde că a mîncat cineva usturoi. Și ar fi mulțumit de răspunsul ăsta fără sens la o întrebare la fel de fără sens. Ai turnat apa în lighean și te-ai dezbrăcat de tot. Adică ești numai în slip. Și spui că apa e fierbinte. Dar e un frig, Rolly! Cum de n-ai răcit? Cum dracu de n-ai răcit? N-ai început să te speli pentru că s-a întrerupt curentul. Și m-am dus să caut o lumînare în dulapul tău. Mi-ai explicat unde e pusă și am luat-o. Am reușit s-o găsec destul de repede. Pe urmă am bîjbîit pînă la cuier și am căutat un chibrit în buzunarele pantalonilor mei. Și am aprins-o. Am lipit-o de masa din stînga sobei și m-am băgat la loc sub pături cît mai repede posibil ca să mai prind așternutul calduț. Într-adevăr, nu se răcise de tot. Și tu te spălai acum. Te spălai încet, parcă descurajat de lumina slabă din jurul tău, iar eu mă uitam la tine, neavînd adică nimic altceva de făcut. Cum dracu de n-ai răcit spălîndu-te în frigul ăla, Rolly? Pe urmă a venit tipul de alături, căruia îi murise fratele. A venit să ne întrebe dacă nu avem cumva să-i dam o lumînare (desigur că voia să rămînă singur la el în cameră și nu voia să fie în întuneric), însă cum tu nu aveai decît lumînarea pe care o aprinsesem eu și o lipisem de masă ca de un catafalc, a rămas puțin cu noi. Venise cu țigara aprinsă și tot timpul cît a mai stat

acolo, uitându-se la tine cum te spălai, s-a tot ridicat din cînd în cînd și a mai aprins cîte o țigară la jarul din gura sobei. Vreau sa spun că nu s-a oprit deloc din fumat. Stătea pe pat proptit într-un cot și fuma. Iar tu te spălai încet de parcă ai fi avut grijă să nu ne stropești, însă nu de asta te spălai așa de încet, ci pentru că lumina slabă te descuraja și poate și pentru că tu considerai că acesta ar fi un gest de respect față de cel al cărui frate murise de cîteva zile. Deodată m-am gîndit să-mi fac pantofii cu cremă (nu-i mai făcusem de două săptămîni încheiate), însă m-am răzgîndit repede fiindcă în dormitor era frig și eu de-abia mă încălzisem sub pături unde nu puteam să încerc să mi-i fac. După o vreme, fără să-l roage nimeni, a început să vorbească despre frate-său. Vorbea încet, cu pauze lungi și trăgea din țigară.

Politica a devenit un spectacol. Un spectacol cu vedete, cu regizori, cu impresari și cu public (cetățenii). Ea nu și-a pierdut, în schimb, decît ideile.
Roger-Gerard Schwartzenberg.

Senatorul american a declarat că discuțiile cu Kosîghin au fost sincere și utile. El a apreciat situația din Orientul Apropiat drept îngrijorătoare.

Murise luni după amiaza. Duminică seara venise cineva și-i spusese (tipului ăștia care ne povestea) că frate-său e grav bolnav. De fapt, el știa că fratele lui are o boală împită. Zicea că era amețit după aia și că l-au ajutat ceilalți să se îmbrace. N-a putut să se îmbrace singur. L-a prins în viață pe frate-său. Stătea pe pat și-l durea groaznic stomacul. “Voi nu știți ce înseamnă să te doară așa burta!” – ar fi zis frate-său. “Nu știți!” – și tatăl lor începuse să plîngă. El nu-l mai văzuse niciodată plîngînd, așa că a ieșit afară, a aprins o țigară și, pînă la urmă, tot a început și el să plîngă. “Tată, dac-o fi ceva, să mă spălați în apa rece” – ar mai fi zis ăla mic, și părintele lor a ieșit afară în hohote de plîns. Asta era luni dimineață. Tipul zicea: “N-am văzut niciodată unul să moară și să fie atît de conștient, dar, de fapt, nici n-am mai văzut pe nimeni murind pînă acum”. Nici eu nu mai văzusem pe nimeni murind. Nici tu, Rolly, nu văzuseși pe nimeni murind. Nici el nu mai văzuse pînă atunci pe cineva care moare. Luni la 4 a murit. Avea treisprezece ani și făcuse numai clasa întâi și pe urmă fusese cîțiva ani internat prin spitale. “Avea numai o clasă

și citea *Răscoala și Pădurea spînzuraților*. N-au citit unii de aici ce citise el! Pe urmă, marți, am umblat după un camion pe la C.A.P., am tocmît niște lăutari de la Fundulea (că i-am pus lăutari) și miercuri l-au înmormîntat. Am stat pînă i-au pus țărîna cam jumătate și pe urmă fratele tatii (frate geamăn) m-a luat de cot și-a zis să mergem. Tata a plîns pînă seara. Îi ziceam: “Nu mai plînge, mă, tată, lasă că fac eu pentru voi cînd oți fi bătrîni!” – și nu-mi venea nimic altceva în minte să-i spun. Era oarecum mîndru de nenorocirea lui. De fapt, de-abia acum îmi dau seama de asta. Tu nu știi dacă ți-ai dat seama. I-am zis că și părinții mei au murit. Au murit apărînd o idee. În 52 încă se mai putea muri astfel. (Chiar dacă a apăra o idee însemna a colecta cereale de la chiaburi mai convingîndu-i, mai forțîndu-i, mai riscîndu-ți viața). Zice: “Da, dar nu i-ai văzut tu murind.” Am tăcut. Știi că-mi părea rău că-i zisesem lucrul ăsta? Tu terminaseși cu spălatul de cîtva timp și te ștergeai cu un prosop mare care nu era al tău. Dar nici al meu nu era, așa că n-avea nici o importanță al cui era. Tipul a mai stat un timp la noi. Tu te urcaseși pe pat. Pe urmă el a aprins ultima țigară pe care o mai avea în pachet și a plecat. Ce duminică tristă și rece e duminica de azi, Rolly! Și nici nu puteam adormi. Dormisem vreo trei ore după-amiaza. Lumînarea era însă pe terminate, așa că, în scurt timp, am rămas pe întuneric și, vrînd-nevrînd, a trebuit să începem să ne gîndim serios la a dormi. Ce duminică tristă! Autobuzul e o rablă și, pe lîngă că face un zgomot asurzitor, s-a și umplut între timp cu un fum iute. Asta însă nu are o atît de mare importanță. Tu intri în cantina goală și te oprești puțin în fața cuierului. După care treci mai departe. N-are nici un rost să te dezbraci pe frigul ăsta. Te îndrepti spre ghișeu. Nu e nimeni. Te așezi pe un scaun la o masă unde nu sînt resturi. Nu ai nici măcar ceva de citit. Nu-i nimic, Rolly! Nici eu n-am nimic de citit. Îmi desfac fermoarul scurtei de fiș căptușită cu blană și caut prin buzunare ceva de citit. La pantaloni, nimic. La haină – buletinul de identitate, carnetul U.T.C. și cîteva fotografii vechi. Adică nu prea vechi – de vreun an. Într-una din ele sîntem împreună: Unul lîngă celălalt. Sîntem în picioare în curtea școlii. În spatele nostru, salcîmii pădurii de lîngă școală. Pe asta i-o trimisesem anul trecut tovarășului director al Leagănului. Și ne-a răspuns. Scria că e mîndru de noi și așa mai departe. Tu n-ai nici o poză la tine, Rolly? Nici măcar nu cauți prin buzunare ca să vezi dacă ai sau nu. Sau te gîndești la ceva? La ce te gîndești, Rolly? La ce ai putea să te gîndești? Nu cred că ai mai putea să te gîndești la ceva. Sau poate că-ți închipui cum ar arăta cantina într-o dimineață din cursul

săptămîinii. Te-ar servi o colegă îmbrăcată în halat alb și poate i-ai face cu ochiul. Ai fi bucuros, Rolly, dacă ar fi o dimineață din cursul săptămîinii. Dar la ce altceva ai putea să te gîndești? A, poate la meciul de fotbal pe care te vei duce să-l vezi. Poate-ți imaginezi o fază sau cine știe ce altceva. Mi-am pus fotografiile la loc în buzunar și buletinul de identitate și carnetul U.T.C. și, din întîmplare, am dat peste singurii 20 de lei pe care-i am. Am să iau un cîrnat undeva la un bufet cu nume de stațiune balneară și am să intru la un film. La ce film? Habar n-am. Îmi pare rău că nu am luat cu mine foaia aia de ziar. Una din cele două foi ale ziarului pe care-l citisem aseară împreună. Dacă nu cumva tocmai pe aia pe care era programul cinematografelor o alesese tipul pentru a o face sul, aprinzînd-o la un capăt de la jarul din sobă, ca să-și aprindă pe urmă țigara. Oricum ar fi, acum tot nu mă mai pot întoarce. Deci o să cumpăr din oraș un ziar și o să-l răsfoiesc alene, așteptînd să se răcească puțin cîrnatul, după aceea o să-l împăturesc în așa fel încît programul cinematografelor să rămînă deasupra și voi începe să mănînc gîndindu-mă în același timp ce film să văd. Am să caut, bineînțeles, un cinematograful pînă la care să nu fie nevoie să umblu prea mult. Uite că a venit cantinierul și te privește absent, așa cum ar privi mesele goale ale cantinei. Îi spui “bună dimineața”, dar nu te aude pentru că tocmai închide ușa ghișeului și ușa scîrșîie prelung și trist. Te ridici de la masă și te îndrepti spre ghișeu. Îi mai spui încă o dată bună dimineața cantinierului care în sfîrșit mormăie un fel de răspuns și-ți întinde un pachet nu prea mare, învelit în hîrtie groasă de ambalaj. Hrană rece pentru toată ziua. Regreți că n-ai luat cu tine mapa. Ți-ai adus aminte prea tîrziu, așa că acum va trebui să treci din nou prin dormitor înainte de a ajunge la stația autobuzului. Vei lua cu tine pachetul ăsta, deși habar n-ai ce e înăuntru și nici nu ești prea curios. În orice caz, în pauza meciului te vei strădui să-l consumi în întregime, iar seara... Seara ce vei mînce, Rolly? Cantinierul îți pune în față o cană cu ceai și o farfurioară cu marmeladă. Pui pachetul la subsuoară, apuci cu o mînă coada cîinii cu ceai, cu cealaltă farfurioara și te îndrepti spre masa la care ai stat mai înainte. În drum, însă, treci pe lîngă o masă la fel de curată, așa că te oprești lîngă ea. Pui cana, farfurioara și pachetul. O fracțiune de secundă ochii tăi privesc cu atenție cana. Nu ies aburi deloc. Vrei să te așezi, însă îți amintești că nu ai un cuțit cu care să întinzi pe pîine (dar nici pîine n-ai) marmelada din farfurioară. Te îndrepti din nou spre ghișeu și cantinierul îți întinde fără vorbă pîinea. Îi ceri și un cuțit. Ți-l dă. Nu prea ți-e foame totuși. Nici mie

nu-mi e. Dar sînt sigur că mirosul de cîrnați o să-mi facă poftă de mîncare. Pentru că normal ar fi să-mi fie foame. Probabil că de plictiseală nu mi-e foame. De dimineață, puțin după ora 6 nu mai puteam dormi, afit pentru că mi-era foame, cît și pentru că se făcuse al dracului de frig în dormitor. Pe urmă, după ce ne-am sculat și am mers la spălător (cînd am ieșit eu, tipul de aseară era afară în ușa internatului și fuma) și ne-am spălat "întîi pe dinți, apoi pe brațe, pe gît, pe urechi și pe față", frigul dispăruse într-o oarecare măsură (ceea ce era explicabil), dar foamea dispăruse în întregime (ceea ce era de-a dreptul inexplicabil). În schimb lui Pictoru, acolo unde se va fi aflat el atunci, îl era, fără îndoială, și foame și frig. Mesteci în silă pîinea cu marmeladă, udată puțin de ceaiul nu cine știe ce de cald și nici cine știe ce de dulce. N-are nici o importanță că ceaiul nu e prea dulce, dar ceva mai călduț ar putea totuși să fie.

Era desigur iarnă, deci iarba dormea somnul adînc al celor ce mor înghețați, iar noi mergeam înainte privindu-ne unul altuia călcîiele și respirînd aerul purtat de viscol cu nu știu cîte sute de km pe oră. Aveam totuși un loc la care ne puteam gîndi așa că marele somn al celor ce mor înghețați dispăruse, iar tu citeai Copiii căpitanului Grant și nici nu era cine știe ce de noi dacă tot mor 93 de oameni în fiecare minut și se nasc 225 (după statistici).

Este un lucru minunat pentru noi că am devenit majori și am căpătat dreptul de vot în chiar A.D. 1968. A doua zi după ce Pictoru suflase în cele 18 luminări ale așa-zisului tort pe care i-l pregătisem (vreau să spun a doua zi în jurul orei 11 dimineața, încă mahmuri, orbiți de soarele de mai care invadea bulevardele Bucureștiului) am avut rara plăcere să salutăm steagul bleublancrouge care flutura pe limuzina lui însuși de Gaulle. Noi fără să știm așa cum, de fapt, nici de Gaulle nu știa) că tocmai atunci la Paris

ideile unui anume H. Marcuse, ca și alte lucruri pe care nu se poate da vina, îi scosese ră pe sorboniști în stradă și-i făcuseră să scrie pe ziduri. Numai că CRS-ul și jandarmeria își făceau datoria. Iar în august, aflându-ne în tabără la Sinaia și încercînd să-l sărbătorim cît mai cu fast pe Rolly, aveam să ne trezim deodată strîngînd pumnii și ștergîndu-ne ochii lîngă aparatele de radio din care se auzea vocea Președintelui. Lumea se dovedea mai puțin rectangulară decît o crezusem pînă atunci. Fără aceste dovezi, dialectica, despre care tocmai citisem și noi cîte ceva prin manualele de liceu, ar fi rămas o simplă metafizică în capetele noastre. Am mai fi avut noi atunci dreptul să devenim majori?

4

Eu și Americanu eram în cort și parcă ne pregăteam de ceva, ce anume nu are nici o importanță. Rolly și Pictoru (pe care tocmai îl găsisem cu o zi înainte) erau afară și inspectau țăruii cortului sau nici măcar asta nu făceau, ci stăteau pur și simplu și se uitau peste cîmpia albă și bătută de viscol. În cort nu era deloc mai cald decît afară, astfel că nu mi scosesem de cîteva zile mănușile îmblănite, ca și toți ceilalți și ca și Americanu, care se chinuia acum să repare aparatul de radio (și vă închipuiți ce succes avea cu mănușile în mîini). Stătea pe cutia umidometrului, cu șuba pe umeri și cu picioarele ghemuite într-o poziție suspectă (suspectă pentru că nu-ți puteai imagina prea ușor cum pot sta picioarele lui lungi, atît de lungi, într-un spațiu atît de îngust ca cel dintre umidometru și peretele cortului), dar cred că cei de afară, adică Rolly și Pictoru, dacă s-ar fi uitat, i-ar fi văzut desigur genunchii ascuțiți împungînd în afară pînza cortului. Aparatul de radio hîrjia îngrozitor, ceea ce îl făcea pe Americanu să creadă că totuși bateriile nu sînt deloc consumate și să se enerveze grozav că nu reușește pînă la urmă să asculte măcar puțină muzică la rabla aia de aparat de radio cu tranzistori pe care Pictoru o cumpărase acum vreo trei ani și care acum mergea pe toane și niciodată atunci cînd voia Amerlocu s-o facă să meargă. Era în jurul orei

50

prânzului sau, mai bine zis, era trecut de ora prânzului pentru că noi deja dejunaserăm (cu vreo oră mai înainte) și probabil că Rolly și Pictoru stăteau afară ca să-și facă siesta sau, în orice caz, unul din motive putea fi acesta. Viscolul încetase să mai bată încă de dimineață, și cu toții ne bucuram că vechiul cort rezistase atât de eroic, se comportase atât de frumos, așa că dacă am fi avut posibilitatea să ascultăm și muzică la tranzistorul lui Pictoru ne-am fi simțit grozav de bine și de în elementul nostru un timp. Chiar și așa eu mă simțeam destul de bine și nici prea frig nu-mi era, mai ales de când încetase să mai bată vântul acela care viscolise zăpada trei zile și trei nopți încercînd să se țină de datină. (Aveam numai trei ani, sau nici atât, când cineva care se dădea drept tatăl meu îmi explicase că un viscol, odată început, ține neapărat trei zile și, dacă nu se oprește după trei zile, ține neapărat șase și așa mai departe, astfel că acum viscolul care se oprise după numai trei zile era o surpriză plăcută). Și deci mă simțeam bine, în general, în cortul acela din mijlocul cîmpului acoperit cu zăpadă, iar noaptea, dormind în șuba mare și grea și călduroasă, alături de ceilalți la fel de bine echipați, aveam totdeauna vise frumoase, atât de frumoase încît niciodată nu mi le aminteam dimineața. Dar asta nu mi se întîmpla chiar întotdeauna, pentru că uneori se nimerea să fiu treaz la ora cînd Pictoru vorbea prin somn și de fiecare dată cînd se întîmpla așa nu mai visam sau, chiar dacă visam, nu visam ceva cine știe ce de frumos și mai și țineam minte visul respectiv, astfel că erau dimineți în care eram urmărit de vis o oră sau două, după ce mă trezeam și după ce Americanu făcea ceai sau cafea la lampa de spirit (cît timp mai avusesem spirit). Americanu se simțea bine ca întotdeauna, sigur pe sine și pe picioarele lui lungi și tot ce-l enerva era aparatul de radio al Pictorului. Era grozav de încăpățînat. Aparatul bineînțeles, dar uneori și Americanu. Pictoru, cu excepția lungilor monoloage din fiecare noapte, părea și el destul de fericit aici, în pustietatea albă care ne ducea cu gîndul la ghețurile polare sau la alte locuri de care se leagă aventura. Alteori, însă, avea idei de-a dreptul ciudate. Nu de mult mă întrebasese cum îmi închipui eu că ar arăta un om cu două nasuri și cu un singur ochi, adică unul care ar avea în loc de fiecare ochi cîte un nas și în loc de nas un ochi. I-am zis că ar arăta ca un ciclop și a zis că nu, nu la asta se gîndea, ci la cu totul altceva. A luat o hîrtie din caietul de regie, a scos din buzunarele pantalonilor un creion cu mină groasă (4 B) și a început să schițeze un portret la care eu m-am ferit să mă uit cu prea multă atenție. Acum stătea afară cu Rolly, iar noi (eu și Americanu adică) nu ne închipuiam ce fac acolo, pentru că nu auzeam

nici o voce și deci nu ne puteam închipui că discută ceva și nici că stau afară ca să controleze țărșii (pentru că aceștia erau aproape în întregime acoperiți de zăpadă și deci pericolul de a fi smulși fusese înlăturat), ceea ce însemna că ei (Rolly și Pictoru) stăteau pur și simplu și priveau câmpul care, oricum, e destul de frumos după viscol.

De fapt, în socotelile noastre nu intrase și viscolul. Când veniserăm, asfaltul șoselei era cenușiu și uscat (cinci kilometri am mers pe el de la ultima stație de autobuz) și noi eram grozav de veseli (noi trei adică), deși cam obosiți, chinuiți de poverile pe care le duceam și neliniștiți de ce se întâmplase cu Pictoru. Cu puțin înainte ca noi să părăsim asfaltul, începuseră să cadă niște fulgi subțiri și umezi care, topindu-se pe asfalt, îl făceau și mai închis la culoare și chiar aerul îl făcea mai cenușiu, mai mohorât, deși nu cred că se topeau vreunii din ei și în aer. Fulgii nu ne incomodau cu nimic și ne făceau chiar plăcere atunci când, din întâmplare, pe genele unuia dintre noi se oprea și începea să se topească vreunul. După aceea am mers pe câmpul neted, punctat ici-colo de pîlcuri de ierburi înalte, uscate și arse de gerul din nopțile săptămînilor anterioare, două zile încheiate. Fulgii aceia cenușii, vreau să spun fulgii aceia albi care făceau ca totul să devină cenușiu, dispăruseră la fel de subit cum apăruseră. În cea de a treia zi, pe care ar fi trebuit s-o petrecem mergînd, de-abia ne-am instalat cortul și, exact în ziua următoare, a început viscolul. Zilele viscolului au fost adevărate spectacole. Cerul era de o culoare rar înfîlînită, iar orizontul se apropiase de noi la numai cîteva sute de metri, închizîndu-ne parcă acolo în mijlocul stepei bătute de vînt. Apoi ni se terminaseră proviziile de apă (noi nu prevăzusem că o să rămînem acolo), astfel că acum beam ceaiul și cafeaua făcute cu apă din zăpadă topită, însă lucrul acesta nu ne deranja cu nimic și, în ultima zi a viscolului, Rolly se duse (numai pentru plăcere și pentru că se plictisea în cort și în jurul cortului) pînă la casa pustie (mai tîrziu am știut ca e părăsită și pustie), care se ghicea ca o pată neagră prin viscol spre vest (și pe care, de altfel, o văzuserăm încă din preziua începerii viscolului, dar nu-i dădusem prea multă atenție) și îl găsisse chiar acolo pe Pictoru, care nu stătea prea bine cu mîncarea în tot cazul. Amencanu nici nu-l cunoștea, deși mai de mult îi fusese coleg.

Acum Rolly și Pictoru stăteau afară și desigur că nici nu discutau (pentru că le-am fi auzit glasul) și nici nu controlau țărșii cortului (pentru că aceștia erau bine înfiți în pămînt și acoperiți cu zăpadă, mai ales cei din partea de est și de nord, dinspre care bătuse viscolul). Eu

stăteam în cort cu șuba pe mine, cu mănușile în mâini (numai căciula nu o țineam pe cap) și mă uitam indiferent la Americanu, care stătea pe umidometru, cu picioarele lui lungi ghemuite într-un spațiu incredibil și care făcea eforturi disperate să pună aparatul de radio în stare de funcționare. Până la urmă, în sfârșit, s-a enervat și a renunțat să-l mai chinuie, l-a trântit pe cutia aparatului de filmat, lăsându-l să hîrîie singur acolo, iar mie îmi trecu deodată prin minte că cei de la cineclub erau acum grozav de supărați pe mine sau, mai bine zis, începînd de acum ar fi trebuit să fie, pentru că astăzi era ziua întoarcerii (ziua în care promisesem că o să mă întorc). Americanu, resemnat, își scoase picioarele din spațiul strîmt în care și le ținuse pînă atunci, le îndoi și dezdoi de mai multe ori ca să și le dezmoștească, după care mă întrebă: "Ce-or fi făcînd ăia acolo?", și exact în momentul următor radioul începu să cînte, iar eu pufnii în rîs. Primul. După care același lucru îl făcu și Americanu. Era o melodie într-adevăr de dans, așa cum ne dorisem. Ne-am ridicat (cu gîndul de a face cîțiva pași de dans probabil) și, cum cortul era prea scund pentru noi (și în general pentru un om care stă în picioare), ieșirăm. N-am îndrăznit să luăm cu noi radioul, pentru că orice schimbare de poziție ar fi pus în pericol funcționarea pe mai departe a capriciosului aparat. Era o liniște adîncă în jur, astfel că radioul se auzea destul de clar și de afară, însă acum nu mai voiam o melodie de dans, ci altceva. Poate Stravinski.

Rolly și Pictoru, exact așa cum eu și prevăzusem de altfel, stăteau și se uitau peste cîmpul acoperit de zăpadă. Era totuși un tablou de iarnă ca-n visele poeților. Viscolul nu reușise, sau mai exact, tocmai viscolul fusese acela care nu lăsase zăpada să acopere pămîntul în mod uniform. Erau locuri (mai înalte desigur) de pe care vîntul spulberase zăpada, iar buruienile arse de ger nu fuseseră acoperite în întregime, linii negre și triste rămăseseră deasupra albului strălucitor al zăpezii. Orizontul părea acum îndepărtat și albastru. Era un bine enorm că aceste buruieni își lăsaseră virfurile uscate afară, era un bine enorm pentru păsări, pentru păsările mici și chiar pentru păsările mai mari ale căror urme desigur că se puteau vedea în jurul lor de acum. Urmele păsărilor! Urmele păsărilor căutătoare de semințe. Urmele păsărilor pe pămînt și în aer. În Obor se vînd scatii cu patruzeci de lei bucata. Cincizeci de lei un canar. Să nu mai vorbim de peștișorii de acvariu. Și semințe de cînepă se vînd acolo: cinci lei două pahare. E atît de comod în captivitate și atît de frumos și de rece aici în cristalul limpezit de viscol. Deși cei de la cineclub începuseră să

dispere și desigur, să mă înjure, mă simțeam bine aici. Spre est era crîngul de salcîmi sau chiar, de ce nu, păduricea de salcîmi ale cărei contururi clare-negre spărgeau cerul cenușiu-înghețat de pe latura estică a cadrului nostru. Ieșise și soarele în această primă zi de liniște. Conturul lui galbenșters se ghicea prin norii nu prea opaci care defilau prin fața lui într-un marș lent, ostentiv, calm. Prea puțin strălucea acest soare. Strălucea chiar mai puțin decît cel pe care l-am văzut printr-un geam afumat cu lumînarea în timpul singurei eclipse de soare pe care am avut prilejul s-o văd. Aveam unsprezece ani sau mai puțin. Nu mai țin minte exact pentru că nici nu e nevoie. Dacă vreau să știu, pot consulta un almanah sau un manual de astronomie sau, și mai simplu, îl pot întreba pe Americanu, care este o “adevărată enciclopedie bipedă”. Salcîmii aceia (nu prea îndepărtați, de altfel), bătrîni ca niște păsări de pradă, cum spun poeții, păreau că nu mai au nici o altă menire decît aceea de a fi complicatele schelete susținătoare ale sutelor de cuiburi de ciori colonizate acolo. Cerul era cenușiu, mohorît (soarele lui galben nu făcea decît să te întristeze și afît), orizontul însă era albastru și te îmbia la drum. La drum lung. La drumul spre nici o țintă. Drumul ăsta trebuie să fie grozav de frumos! Spre vest, casa din care Rolly îl adusese pe Pictoru se vedea ca un mușuroi negru (și dacă n-ar fi fost negru, ai fi zis că seamănă cu un furuncul), străjuit de un plop care, după aprecierea mea, avea pe puțin douăzeci de metri înălțime. Și soarele ăla speriat (galben de frică – ai fi zis) se îndrepta încet spre vîrfurile lui (al plopului) ca să se spînzure acolo și să moară, să dispară (neavînd, oricum, mai nici un rost pe cer la ora aia).

Ieșiserăm să vedem ce fac cei doi și acum făceam și noi exact ce făcuseră și ei pînă atunci. Americanu, care își lăsase șuba grea înăuntru în cort pe cutia umidometrului, stătea înfipt pe picioarele lui lungi și respira. De fapt, asta făceam cu toții. Respiram pur și simplu. Și respiram nu pentru că peisajul ne cerea să facem lucrul ăsta, nu pentru că stătuse viscolul, nu pentru că bănuiam că păsările vin uneori să ciugulească semințe de pe vîrfurile buruienilor rămase afară din zăpadă și lasă niște urme discrete în jurul lor, ci pentru că eram vii și pentru că eram oameni și pentru că ne era necesar oxigenul. Era oricum destul de ispititor să te învîrți în jurul cortului și să caști gura la tot ce vezi în jur, să-ți notezi în minte fiecare detaliu, fiecare tufă răzleață de măceș, acoperită pînă la jumătate de zăpadă, încă mai păstrînd cîteva fructe roșii la vedere.

Pictoru aprinsese o țigară, după un timp Rolly făcuse același lucru, Americanu își ștergea nasul cu o batistă, între timp aparatul de radio

tăcuse așa din senin, eu trecusem în spatele cortului, cu toții tăceam fără să știm de ce. Și atunci (mi-aduc aminte că stăteam cu coatele proptite de cort și cu capul pe brațe) am văzut (și desigur că toți am văzut același lucru în același moment), am văzut, zic, desprinzându-se de undeva din dreptul salcîmilor, poate din spatele lor sau chiar dinlăuntrul lor sau de dedesubtul lor sau Dumnezeu mai știe de unde, niște siluete. Siluete umane. Erau patru oameni care se deplasau încet pe linia orizontului. Purta fiecare pe spate cîte o prăjină lungă de aproximativ trei, patru metri (juducînd proporțional cu înălțimile lor). Păreau că se îndreaptă spre nord, dar nu aveam nici un indiciu sigur pentru asta. Cert era că între ei se păstra o distanță de cîțiva pași și era, deci, destul de plauzibil că, mergînd răsfiirați, să vină spre noi sau să se îndepărteze de noi, pentru că noi în nici un caz nu ne puteam da seama exact care era fața și care spatele unui individ din cei patru și nici dacă erau cu fața spre noi sau cu spatele (felul în care ei țineau prăjinile sau ce vor fi fost ce țineau ei pe umeri nu era deloc un indiciu). Prăjinile puteau fi (și ne-am gîndit și la varianta aceasta) stîlpi subțiri tăiați de acolo, din crîngul de salcîmi, sau puteau fi pur și simplu niște snopi de undițe (în ipoteza că pe undeva pe aproape exista o baltă sau un rîu în care se putea pescui) sau cine știe ce altceva. Cei patru mergeau încet. E sigur că la început păreau să meargă toți patru spre nord. Înainteau foarte încet, ca o procesiune stranie, secretă, răsărită din rădăcinile viscolului sau ale cîmpiei. Păreau cumpenele a patru fîntini pornite spre nord în căutare de apă.

Avem deosebita onoare a vă anunța că

I-am privit îndelung fără să spunem nimic nici unul dintre noi. Americanu uitase să-și pună batista în buzunar. O ținea în mîină ca pe o lumîinare (deși o batistă nu seamănă deloc cu o lumîinare). Eu stăteam în continuare proptit de cort în spatele lui. Pictoru terminase țigara și o aruncase undeva în zăpadă, Rolly mai ținea încă în mîină un chiștoc de doi centimetri și nu după mult timp ei păreau că se îndreaptă spre noi. Mergeau la fel de încet, iar prăjinile de pe umerii lor se legăneau în ritmul mersului calm. Parcă îndeplineau un ritual vechi, dar desigur că nu asta făceau ci, probabil, căutau ceva în cerc, pentru că în direcția noastră nu credeam să existe o țintă a lor (doar dacă nu cumva voiau să stea de vorbă cu noi sau să meargă la casa aceea pustie). Și într-adevăr, după un timp, ei au cotit din nou, astfel că acum îi vedeam clar mergînd spre sud, apropiindu-se deci de crîngul de salcîmi, în timp ce soarele, așa cum

prevăzusem, se stinsese undeva în dreptul plopului de la casa pustie. Acum lumina începuse să se împuțineze grozav și siluetele lor deveneau tot mai neclare și confuze pînă cînd, ajunși în locul în care noi ar fi trebuit să-i pierdem din cîmpul de vedere, ei au cotit din nou îndepărtîndu-se astfel de noi (deși asta nu poate fi deloc sigur, poate că atunci cînd cotiseră prima dată se îndepărtaseră de noi, iar acum se apropiiau sau, cine știe, poate că nici nu se îndepărtaseră nici nu se apropiaseră de noi, ci doar merseseră înainte și înapoi, grupați mereu în altă formație, treaba lor). Cert era însă că acum se lăsa seara (iarna seara se lasă foarte repede, așa deodată), că ei căutau ceva și că prezența lor acolo, ca și modul acela sistematic de a căuta aveau în ele ceva deosebit de nefiresc.

ÎN LUME, ÎN FIECARE MINUT, MOR
93 DE OAMENI ȘI SE NASC 225 DE
PRUNCI

(Ziarele)

Nu știu cît timp a trecut pe lîngă noi cei care contemplam. I-am lăsat acolo, la orizontul nostru estic, și am intrat toți patru în cort. Americanu a aprins lanterna lui și a pus-o pe aparatul de filmat, pe cutie, lîngă aparatul de radio (care se hotărîse încă de mai devreme să tacă de tot) și, după ce ne-am așezat fiecare într-o poziție cît de cît convenabilă (adică ne-am întins pe jos cu șubele înfășurate pe noi, cu mînușile în mîini și cu căciulile pe cap, astfel încît atunci cînd avea să ne fie somn să nu facem altceva decît să închidem ochii și să dormim), tot el a fost cel care a întins mîna și a stins-o și, după aceea (nu dormeam nici unul), cineva (cred ca Pictoru) a zis :

– Cine-or fi tipii ăia ?

Așa că am început cu toții să ne gîndim intens (deși și pînă atunci cred că tot asta făcusem) și pînă la urmă n-a mai spus nimeni nici un cuvînt înainte de a coborî somnul peste noi și bineînțeles că nici după aceea.

*Și ne face mare plăcere a vă invita să
luați parte.*

A fost o noapte fără lună și nici măcar stelele nu s-au ivit pe cerul acelei nopți mohorîte de iarnă. Vîntul a bătut tot timpul (pentru că acolo ar fi fost anormal ca noaptea să nu bată vîntul), însă el a fost slab, lipsit de putere și nu a mai putut să spulbere nici un fir de zăpadă. (Desigur că

AVENTURI ÎNTR-O CURTE INTERIOARĂ (1979)

---

noaptea vin păsările să facă urmele acelea subțiri pe zăpadă). Dimineța, o dimineță geroasă și surdă, am ieșit cu toții afară și i-am văzut pe cei patru acolo pe orizont, mergând încet cu prăjinile lor pe spinare, căutând desigur ceva, noi nu știam ce, dar căutând probabil, de ce nu, urmele păsărilor sau urmele unei păsări anume.

Curtea de aer

Coboară scara cu multă atenție, pipăind fiecare treaptă cu ambele tălpi. Nu este un nevăzător, dar imaginile care i s-ar putea imprima pe retină continuă să fie pentru el niște imagini imposibile. Blocuri de locuit, cu balcoane și ghivece de flori, arbori încă goi, fără frunze, un soare foarte luminos, dar nu prea cald, oameni care se mișcă liber în diverse direcții. Este chiar tentant să-și privească propriile picioare executînd acțiunea de a merge. Este oare suspicios? Se suspectează pe sine de irealitate? Tălpile, pipăind deja trotuarul acum, sînt în continuare singurele elemente de siguranță. Este evident că și ele se mișcă puțin mai altfel decît acolo, dar, oricum, de vreme de își îndeplinesc funcția esențială, de vreme ce te păstrează în poziția verticală, de vreme ce îți asigură un contact cu ceva real, cu ceva care există, trebuie să ai încredere în ele. Ochii, încă umezi din cauza contactului cu aerul rece și curat, nu pot prezenta aceleași garanții. Ei înregistrează imagini pe care ai în continuare dreptul să le crezi ireale.

Și numai cu cîteva ore în urmă încă îți mai aranjai pătura pe patul de fier, încă o mai scuturai de firimituri, încă mai măsurai chiștoacele de țigară răspîndite pe ciment, încă mai jucai FAZAN cu colegii de cameră. (Acum nu se mai spune celulă). Calu fusese scos să golească tînetă. Ceilalți doi, Giubi și Mustață, se întinseseră pe pat și se prefăceau că așteaptă ceva. Tu nu așteptai nimic, așa cum, de fapt, nici ei nu așteptau mare lucru. Dar trebuia să aștepți și să speri. Să aștepți și să speri: în timp ce dormeai așteptai dimineța. Zgomotul vizetei deschise brusc de nea Georgică, strigătul acestuia “Deșteptarea!” și gluma lui zilnică (aceeași în fiecare dimineată: “Cîine ați mai apărut și voi, mă!”). După asta așteptai cana de aluminiu cu zeama călduță, negricioasă, despre care nu știai niciodată dacă e ceai sau cafea și al cărei gust în nici un caz nu te-ar fi ajutat să spui ce e. Apoi sfertul de pîine neagră și marmelada. După toate astea (părîndu-ți parcă rău că au sosit așa devreme și că acum nu prea mai ai ce eveniment să aștepți pînă la prînz) făceai patul, te întindeai pe pat și

te prefăceai că aștepti. Veneau apoi cele cinci minute ale programului administrativ. Aici totul era împărțit pe roluri: unul mătura pe jos, altul se așeza pe W.C., unul golea tineta, unul spăla căniile și le umplea cu apă. Rolurile se schimbau desigur în fiecare zi. Apoi ne spălam mâinile și fața și ne întorceam cu regret în cameră. Aici îl regăseam pe fratele pat de fier, pe fratele postav cenușiu, pe sora pînză, pe fratele bec de 25 de wați și pe sora lumină gălbuie împrăștiată de-a lungul fraților pereți. Împreună cu aceștia, din nou ne puneam pe așteptat. Cînd nu se mai putea, unul din noi apăsa butonul soneriei și cerea prin vizetă un foc. Țigara nu ușura cu nimic așteptarea, așa că, în cele din urmă, dacă nimeni nu începea să povestească ceva, trebuia să continuă să jucăm FAZAN. A povesti ceva era desigur mult mai frumos.

– A – spunea Calu.

Niciodată pînă atunci nu mai văzuseși la semeni de ai tăi o atît de mare sete de narațiune. Dacă povesteai un roman, îți făceau patul, îți dădeau din țigările lor, din pîinea lor de dimineață, măturau în locul tău și, mai ales, te ascultau cu mare atenție.

– L – zicea Giubi.

La început povestiseși trei romane unul după altul. Apoi le raționalizaseși: cîte unul în fiecare seară. Dacă povesteai filme, era mai ușor, însă, cum unele fuseseră văzute și de ei, trebuia să fii foarte atent să nu le amesteci. Nu erau pretențioși, desigur, dar preferau romanele lungi, cu multe detalii, cu multe personaje, cu întorsături de situație și cu *happy-end*.

– B – zice și Mustață.

– Alb. Ai pierdut, ai F.

Dacă ai fi știut pe dinafară *O mie și una de nopți*, ți-ar fi fost mai ușor. Atunci cînd așteptai însă, așteptai și sperai, de fapt, să nu stai acolo o mie și una de nopți.

– L.

Cînd povestea vreunul din ei, observai că te simți foarte bine și încercai să-ți explici de ce. Poate pentru că, îți spuneai tu, aici este un loc de gîndire, un loc în care fiecare își promite să înceapă o nouă viață, iar poveștile alea puteau fi tot atîtea variante ale acelei vieți mult schimbate pe care te gîndeai s-o începi.

– I.

Un alt eveniment important, care se petrecea o dată la două sau trei zile, dar fără să știi niciodată cînd anume, era și ieșirea în curtea de aer.

Acesta era, de obicei, o surpriză plăcută. Unul dintre puținele evenimente așteptate în secret.

– B.

De fapt, nu era chiar o curte, ci un hol mare al acestei foste case de negustor, poate chiar holul prin care, pe vremuri, erau introduse mărfurile în pivniță. De aici, niște scări duceau la o ușă masivă mereu încuiată și o deschizătură largă spre în AFARĂ. Aceasta ocupa aproape tot sfertul de sus al peretelui dinspre exterior și era, bineînțeles, prevăzută cu gratii.

– E.

Dacă urcai scările pînă sus lîngă ușă și te înălțai puțin pe vîrfuri, puteai vedea spatele unui bloc cu două etaje, un teren gol cu două bătoare de covoare și un pom fără frunze. Se mai putea vedea și ușa de tablă a unui garaj din care uneori ieșea un Trabant de culoare crem condus de o femeie.

– R – zice Calu – am pierdut! Am F,

Din cînd în cînd mai treceau pe acolo și alți oameni liberi, dar aceștia, ca și femeia cu Trabantul, păreau să ignore complet existența clădirii în care ne aflam și cu atît mai mult deschizătura de un sfert de perete pe care aceasta o avea puțin deasupra nivelului solului. Așa că nu priveau niciodată spre noi. În schimb, noi îi urmăream cu privirea pînă ce dispăreau. Încearca să ghicești ce treburi vor fi avînd acești oameni, încotro se duceau și la ce se gîndeau. Asta îți făcea bine și îți ușura așteptarea. Aerul rece cu care ochii tăi veneau brusc în contact acolo în curtea de aer condensa cîte o picătură pe fiecare din ei. Acolo îți era ușor să crezi că acele picături sînt lacrimi și ți le ștergeai la iuteală să nu cumva să-ți împăienjenească privirea. Acum știi bine că nu sînt lacrimi și poate tocmai de aceea le lași să-ți deformeze imaginea acestei străzi largi în care tocmai ai intrat fără să știi prea bine cînd și în ce scop. Știi numai că ți-ai lăsat tălpile să-și aleagă singure locul pe care să-l calce. Acum poți, în sfîrșit, să acorzi încredere și ochilor tăi. Să crezi că e dimineață, că e soare, că acesta e fratele pom fără frunte, că aceia sînt frații pietoni care traversează pe unde vor ei, că acelea sînt surioarele mașini care-i evită, că cel care a rămas pe trotuar lîngă tine e un tovarăș care împinge un frate cărucior de copil și că în fratele cărucior se mai află încă un frate de al tău. Acum poți chiar și să încerci să ghicești în ce zonă a orașului te afli. Pentru că în ce oraș și în ce țară o știi foarte bine. Îți mai amintești însă că numai aseară, cînd tocmai le povesteai *Crimă și pedeapsă*, te-au

întrebat în ce țară și în ce oraș s-au petrecut toate acestea și le-ai spus că n-are importanță.

– B – spune Mustăță.

– Ai pierdut! – zice Calu – ai FAZAN!

Pe urmă au tăcut multă vreme, dar îi simțea că nu dorm și știa că nu lumina becului de 25 de wați era cea care-i împiedică să adoarmă. Tu te gîndeai, ca și ei probabil, la ce povestiseși, dar era prima dată cînd te gîndeai în felul acela. Mult după miezul nopții, să fi fost ora 2 sau 3, l-ai văzut pe Giubi ridicîndu-se din pat și încălțîndu-și pantofii și l-ai auzit pe Calu:

– Ce faci, Giubi, pleci în oraș?

– Da – a zis Giubi – mă duc la “Geamurimulte” să beau o bere!

– Nu te mai duce, nene că te-ncurci și iar faci scandal! a zis Calu tocmai cînd gardianul de noapte deschidea și el vizeta să vadă ce se întîmplă.

– Ce faceți mă, nu dormiți?

– Dom’ major, un foc și mie, că mă doare măseaua și nu pot să dorm, a zis Giubi de lîngă tinetă.

– Păi la or-asta, ce eș’ nebun?

– Hai, dom’ major, că ți-o dau pă soacră-mea.

– Vezi să n-adormi cu ea aprinsă, să luați foc, dracu!

Ați fumat fără să spuneți nimic. Nici măcar Mustăță, concurentul tău, n-a mai îndrăznit să povestească nimic. De obicei el povestea filme de “desene animale” cu Donald Duck, cu Pluto, cu Tom și Jerry, cu Astericși, cu Cleopatre și cu dalmațieni. Acum ești înclinat să crezi că tăcerea aceea a fost o presimțire a ce avea să se întîmple acum dimineața. N-ai mai dormit deloc nici după aceea sau poate erai chiar pe punctul de a adormi cînd ai auzit vocea lui nea Georgică (“Cîine ați mai apărut și voi, mă?”).

Și pe urmă nici nu-ți mai amintești cum a fost cînd ți-ai făcut patul sau cînd ai băut cafeaua (era cafea sau ceai?) și nici dacă începuse partida de FAZAN, cînd a apărut în ușă locotenentul ăla tînăr de la penal și v-ați întors cu fața spre perete și ți-a strigat numele și a zis să te duci în curtea de aer și a întrebat dacă mai e cineva sub douăzeci și unu de ani.

– R. – zice Giubi (el n-are sub douăzeci și unu de ani).

– I. – spune Calu (nici el n-are mai puțin de douăzeci și unu de ani).

În curtea de aer mai erau vreo opt sau nouă băieți, și după tine au mai apărut vreo doi, dar nici unul nu se urcase încă acolo sus, lângă ușă, ca să vadă ce se mai întâmplă în spatele blocului cu două etaje. Pe urmă a venit nea Georgică și un alt gardian și locotenentul, care v-a zis să stați jos și v-ați așezat pe treptele scării ca-ntr-un amfiteatru. (În fond, ce altceva este o scară decât un mod de organizare a lui a urca sau a lui a coborî?). Și iată că locotenentul a scos un ziar dintr-unul din buzunare și a început să citească:

– Decret prezidențial, decretprezidențialdecretprezidențialde

Nu-ți mai amintești ce anume ai strigat, dar ai strigat odată cu ceilalți, asta e sigur. Și nu e decât aproximativ o oră de atunci. Traversează pe zebra încercînd să calce numai pe liniile albe. În față se vede un chioșc unde ar putea să schimbe și să facă rost de o fișă. Locotenentul explica ceva și vorbea foarte frumos. Tu priveai teancul de buletine pe care le scosese dintr-un alt buzunar și auzeai ceva despre “o societate care poate de acum să-și reeduce singură infractorii, o societate sănătoasă”. Și-n fiecare buletin se afla (aveai să descoperi) o hîrtie de cincizeci de lei, numele unui tov. maistru și un număr de telefon. Aveau toate acestea vreo legătură cu ce gîndiseși aseară? Dar se pare că începi să acorzi încredere și urechilor tale. Altfel de ce te-ai îndrepta acum spre cabina telefonului public?

Simplu progres

Lui G. V. îi e foame, motiv pentru care gîndirea sa și modul în care încearcă în aceste moment, proptit în coate de o masă înaltă (în picioare stînd deci) în cofetăria "Albinuța", în fața unei cafele mici, lipsite de gust și de valoare, să-și definească relațiile sale cu societatea și poziția sa față de tot ceea ce este dincolo de vitrina mare către care se află așezat frontal sînt, evident, deformat.

Aș putea să descriu îndelung diversele persoane care se perindă spre stînga sau spre dreapta prin fața acestei vitrine și desigur că această descriere ar spune foarte multe lucruri despre modul în care eu mă situez față de aceste persoane, ar releva atitudinea mea, deci, față de societatea în care trăiesc.

Dincolo de micul gang, *vis-à-vis* deci, este o altă mică prăvălie în care se vînd dulciuri. Alături de fata care vinde, la tejehea, se află o altă fată care scrie ceva sau verifică niște acte. G. V. o privește din cînd în cînd fără să vrea. O vreme. Apoi observă că și dacă privește fix în fundul ceștii de cafea mult timp, simte la un moment dat nevoia să ridice privirea și, printr-o coincidență sau din cine știe ce alte motive (care-i rămîn nelămurite), fata de dincolo tocmai îl privește.

Un preot destul de bătrîn cu țacălie albă, cu mustață, o pălărie foarte elegantă, boruri largi, anterioru negru lung (pleonasm), alură de individ preocupat de probleme superioare, nobile, alé umanității, o stivă de lăzi cu Cico, o femeie tînără, înaltă, provocînd prin mișcare, fustă scurtă și strîmtă, fesele frumos unduind, sîinii tari împingînd înainte bluza dintr-un material subțire și fin, tînăr imberb, ochelari, păr negru, slinos, rar, mutră imbecilă, se oprește și bea Cico, peisajul se schimbă, din nou o femeie care provoacă prin existența ei, din nou un bătrîn, dar acesta nu-i preot și abia mai apoi eu care trec pe lîngă ei chiar în ritmul trecerii lor pe lîngă mine.

Acum fata lucrează, își vede de hîrțiile ei cu capul plecat, are părul foarte negru, o privesc multă vreme în punctul în care părul se desparte în

două într-un fel de scurtă cărare și ea ridică imediat capul, mă privește, apoi își continuă lucrul. Încerc încă o dată. Aceași reacție.

Conflictul esențial a cărui victimă se crede G. V. este cel dintre el însuși, tânăr muncitor provenind dintr-un mediu intelectual îmbâcsit (ca să-i definim întrucâtva și poziția) și șeful său S., care-i pretinde lui G.V., pentru că are liceul, să se ocupe de ceilalți muncitori și să le influențeze nivelul politic, dar, și aceasta e partea conflictuală a conflictului, să facă acest lucru așa cum vrea S. (adică citindu-le băieților în cantină tot felul de broșuri în timp ce ei sînt așezați în așa fel încît între fiecare doi rămîne un scaun gol pe care cineva joacă zaruri), și nu așa cum găsește G. V. de cuviință să facă acest lucru (adică problematizînd cu fiecare în parte situația sa socială, definind pentru fiecare cine-l ajută și cine-l împiedică să trăiască și, de aici pornind, să stabilim, nu-i așa, împreună, împotriva cui trebuie să luptăm, pentru ce și pînă cînd). Un alt preot traversează gangul – s-o fi întîmplat vreun conciliu ecumenic pe aici pe aproape! S. a declarat că G. V. n-are nivel și refuză (“re-fu-ză”) să-l ajute și, ca atare, prima dată cînd l-a prins că s-a dus să-și cumpere parizer în timpul serviciului i-a tăiat zece la sută din salariu. G. V. a fost atunci nervos, n-a mîncat o zi întregă mai nimic (și e un tip care mîncă de obicei al dracului de mult – nu și acum, pentru că-i lipsesc banii), apoi s-a prezentat, mîndru, la S. cu demisia. (Tot trebuia să m-apuc serios de învățat). Tovarășul S., cu ton părintesc, a început să-i vorbească iar G. V. să privească pe fereastră. Aaa – o cunoștință. Eva, o fată pe care a cunoscut-o cu vreo două săptămîni în urmă la un cineclub, urîțică, cu aere de intelectuală. Salut, ce mai faci? Trîndăvesc. Nostim, și cum merge? Prost? De ce? Mi-e foame. Iată că fără să vreau i-am mărturisit adevărul adevărat despre mine. Ea ridică din umeri și zice: La revedere, mă bucur că te-am văzut. Și se cară. În timp ce vorbeam cu ea, fata de dincolo a ridicat capul o singură dată și l-a plecat fulgerător la loc între hîrțiile ei. Acum dă foarte clar impresia că refuză să mă privească. Un tip îmbrăcat cu o salopetă albastră și cu un șorț galben de cauciuc pe burtă mai duce încă vreo patru lăzi de Cico și le depozitează la cîțiva pași de G.V., dincolo de vitrină. Cafeaua s-a răcit de mult, așa că aș fi literalmente stupid dacă aș încerca s-o mai beau. Nici fierbinte nu era formidabilă, dar așa cum e acuma m-ar face să vomit (chiar dacă nu prea aș avea ce). Dar am impresia că mititica pur și simplu s-a supărat pe mine, așa că lucrează cu o înfocare de frunțas la terfeloagele alea pe care le are în față. Femeile își imaginează că dacă te-ai uitat de două ori la una din ele, trebuie să-i și

devii credincios pe viață și nici să nu mai vorbești cu o alta. Asta gîndește acum G. V. despre femei și desigur că numai foamea acută care-i chinuie stomacul este principala cauză pentru care tocmai acum își amintește și de prima lui iubită adevărată, fata pe care în liceu (adică în ultima clasă) fiind își propusese să o ia (cît mai curînd posibil) de soție. Era o vîrstă, zice el, la care se putea gîndi în felul ăsta. Acum, c-a trecut aproape un an, toate s-au schimbat imens. Nu s-ar putea spune că nu i-au dat voie părinții și nici că i-a lipsit curajul și nici că ea n-ar fi fost de acord și nici că n-ar fi putut să reușească la facultate (dacă s-ar fi înscris – era o condiție esențială) însă...

Vine un moment cînd te superi pe tot și pe toate și-ți propui să faci ceva cu mîna ta. Nedeterminant de nimeni și de nimic. Împotriva tuturor așteptărilor lor... Se face azi o vînzare bună la capitolul Cico și alte răcoritoare, deși nu e foarte cald. Se pare, însă, că toți tipii care trec pe aici și văd o așa stivă de lăzi se gîndesc un moment să-și analizeze echilibrul biologic al meschinilor lor trupuri. Și îl găsesc (influențați desigur de imaginea stivei de lăzi de Cico și de șortul galben al tipului care vinde) dezhidratat. Al dracului ce s-a înverșunat să lucreze la hîrtoagele alea ale ei!

Plecase deci, lăsînd totul deoparte, pe un șantier. Ceva ca în romanele din deceniul trecut. Avînt, elan etc. Imaginația sa înfierbîntată sau într-adevăr realitatea (nici acum nu-mi dau seama) îl făcuse să se simtă nemaipomenit de bine în prima seară cînd "aterizase" pe șantier.

Pașii lui l-au purtat printre grămezile de moloz și printre gropile de var în acel cîmp imens neșemănat cu nimic, peste care vîntul bătea cu înverșunare, printre blocurile netencuite, fără ferestre, abia ridicate. Ochii lui au fost încîntați de acel peisaj cu coloși și cu pustietate, mai ales la gîndul că nu peste mult timp acolo vor fi grădini, peluze verzi, fete frumoase care, întorcîndu-se de la facultate, vor organiza mici ceaiuri dansante, vor asculta muzică bună, va fi cald în odăile lor de la al n-lea etaj al unui astfel de monstru acum înghețat și șuierînd la atingerea vîntului.

Acum s-a ridicat și a dispărut undeva în interiorul magazinului. G. V. se gîndește să-i scrie un bilețel pe care să i-l lase deasupra hîrtoagelor ei. Dar nu-și dă seama exact ce ar fi cel mai bine să-i scrie ca s-o facă să ridă. Și, pe urmă, dacă ea se întoarce tocmai cînd el ar fi acolo, lîngă hîrțile ei, și va întreba cu o voce ascuțită și autoritară (cum știu numai femeile din alimentația publică să aibă): "Ce cauți acolo, tovarășe?" Vezi,

îmi lipsește un răspuns alibi pentru această situație. Așa că mai bine stau cuminte în banca mea și-mi văd de cafeaua asta rece pe care oricum n-o s-o mai beau. Ce-i drept, nici chef nebun să mă întorc la bibliotecă nu prea am și nici bani să intru undeva să mănînc, ceea ce o să mă facă să gîndesc de acum înainte din ce în ce mai eronat. Nici vorbă că încrederea în modul meu de gîndire și mîndria mea nefirească mi le voi păstra. Și chiar multă vreme, dacă nu vă supărați!

Dar nu se mai întoarce. Unde naiba s-o fi dus? A, ba da, iat-o. Revine cu capul în pămînt, lăsînd deci impresia (poate altora, nu mie) că se gîndește la un lucru foarte important. Un lucru de care depinde, spre exemplu, soarta acestei omeniri. Poftim! Parcă totuși, pe furis, mai încearcă, din cînd în cînd, să mă privească. Sau asta a fost numai dorința ei de a se asigura că mai sînt încă acolo. Adică aici, vis-à-vis de domnia ei. Să fim sinceri, nu-i deloc urîtă.

Rezolvarea conflictului nostru – spune G. V. – va fi simplă chiar dacă va dura foarte mult. Adică peste două săptămîni eu voi da examen și voi deveni student la facultatea de construcții. (Fără îndoială că voi reuși!) Iar peste cinci ani voi deveni inginer. Și atunci îmi voi permite, poate, să refuz să ideologizez masele în mod formal și ineficient, așa cum vrea S. Ba, mai mult, o să-l conving pe S. sau pe unul ca el că e mai bine și mai altfel așa cum zic eu. Iar el, în loc să-mi întoarcă spatele, va asculta explicațiile mele și va spune: “Da, tovarășe inginer!”

Imaginația lui G. V. este, cum se vede, îngrozitor de coerentă și de conformă cu dorințele lui imediate, fapt pentru care se și dovedește lipsită de o legătură strictă cu realitatea. Noi sîntem convinși, și desigur că și G. V. în alte condiții (adică, spre exemplu, în cazul în care i-ar fi mai puțin foame), că în realitate se întîmplă de obicei altfel. Asta este, de altfel, și șansa noastră “numărul unu”. Trece acum un tip cu o coafură bogată, plete pe umeri, blue-jeans, tricou cu desene colorate pe piept și un steag mic al U.S.A. cusut pe una din fese. G. V. îi invidiază alura. G. V. se hotărăște deci să-și aprindă o țigară, deși știu, simt, că asta o să-mi facă grozav de rău la stomac. Mi-e foame. Și mai am două săptămîni pînă cînd, odată reușit la examenul ăla, mă voi duce acasă și-i voi avertiza pe părinții mei să-mi pună ceva de mîncare în față, să nu-și lase flămînd fiul-student, mîline-poimîne inginer. Pînă atunci însă toți banii, adunați în timpul muncii mele constructive pe șantierul din G., s-au terminat chiar aseară. În fine, mă voi duce totuși să-i spun două cuvinte. Uite, acum din nou m-a privit. Sînt foarte curios să văd cum va reacționa. Ezită. Din nou

un schimb de priviri. Ce-ar putea totuși să-i spună ca să nu fie banal? Se duce deci. Se apropie de ea, se apleacă puțin și, când să deschidă gura, pufnesc amândoi în rîs. Un început bun! Ce faci? Lucrez, nu vezi? Bine, dar pînă cînd? M-am plictisit eu uitîndu-mă la tine, dar tu care "lucrezi nemijlocit în procesul productiv"? Stai, că mai am puțin pînă termin și pe urmă stăm de vorbă. O.K., zice G.V., și se întoarce la masa sa. Din fericire, n-a venit nimeni să-i ia cafeaua de pe masă, așa că acum se gîndește cum va face să-i ofere și ei una. Ar fi foarte bine să știe exact cîți bani are în buzunar, dar fără să-i numere în văzul ei. Se pare că deja a terminat ce zicea că are de gînd să termine. Se ridică și începe să-și strîngă cărțile. Pentru că, la urma urmelor, ce rost are să te mai ascunzi atîta după deget? Te afli deja în biblioteca facultății de construcții. Au trecut de atunci mai bine de doi ani, ești studentul G.V., toate s-au aranjat între timp cumplit de normal. Nu e mai puțin adevărat că altele s-au complicat între timp cît de nefiresc posibil și chiar ești puțin speriat de asta. Ai uitat de S. sau, chiar dacă n-ai uitat, ai început să crezi că el este un tip bun și necesar acolo unde se află (de fapt, nu știi unde se află el și ce mai face). Istoria, însă, cu această față care tocmai și-a strîns cărțile și vrea să meargă cu tine la o plimbare se repetă dureros de monotone. Este bine totuși că nu regreti (n-ai făcut-o niciodată și nu mîndria a fost singura cauză) acea iubire neverosimilă de la sfîrșitul liceului cînd voiai, literalmente, să te însori. Va mai trece o vreme pînă cînd vei reconsidera că și tu ești bun și necesar într-o proaspăt formată familie. G. V. vede acum numeroase mître aplecate peste cărți, tratate, tomuri, caiete, proiecte. Zîmbește. Iată niște oameni care învață cum să schimbe fața lumii. Cum să modifice ei (cu mîtrele astea ale lor) "frumusețile patriei noastre". I se face deodată dor de acea incertitudine care-l împingea înainte. Acum, înainte înseamnă să promovezi anul sau să o convingi pe fata asta, pe care deja ai uitat cum o cheamă, în timp ce veți lua o cafea împreună, că n-ar fi rău să încerce să se culce cu tine. Iată deci ce înseamnă înainte. Înainte nu mai înseamnă nici un fel de mic și insignifiant teritoriu smuls incertitudinii cu prețul unor alte vaste teritorii intrate imediat sub semnul ei. Un scurt moment în care o poți privi evaluativ din spate. Acum, fiindcă tot a întors capul, te străduiești să-i zîmbești. Numai în spate deci se mai ridică muntele alb și masiv al incertitudinii. În față, o stupidă cîmpie, așa numită (poetic), a neodihnei. G. V. rîde. Să fie acesta rîsul lui cel fericit!

8006 de la Obor la Dîlga

Tren persoane 8006 București – Obor – Lehliu – Ciulnița – Fetești – Călărași. Plecarea, orele 16,05. Regatul lui Gioni Scarabeu.

Gioni Scarabeu se trezește mai întâi la orele 6,15. Deschide un ochi și privește în jur: camera, mobilele, decorațiunile vagi de pe pereți, perdeaua, lumina incertă ce o străbate. Toate acestea văzute la o asemenea oră și cu un asemenea ochi (smuls din somn) i se par stranii și necunoscute. Înainte de a se refamiliariza adoarme.

- Ce faci, Scarabeule? strigă unu.
- Cetim cărți, domnu profesor!
- Ce mai faci, scaraboule? – altul.
- Înăptuim neabătut, domnu inginer!
- Ce faci, Scarabeule?
- Ceac-pac, nea Cutare!

Gioni Scarabeu, prințul sportului cu cartea, este simpatizat.

Se trezește din nou la orele 6,25 și primul lucru pe care îl distinge prin semiîntineric este mîna Gretei, care i se odihnește pe piept. O privește cu atenție, încercînd să descifreze în albeața ei felul în care crește lumina la această oră timpurie. Apoi o ia cu amîndouă mîinile, o apropie de obraz și, privind-o foarte de aproape, îi observă porii. O sărută și o pune alături de el. Se ridică din pat, își caută îndelung papucii și, după ce și-i găsește, o pornește spre budă. Adică traversează curtea numai în chilot și maieu, cu ochii încă lipiți de somn și strănutînd de cîteva ori.

Înainte de a se pune propriu-zis în mișcare, 8006 se mișcă totuși de mai multe ori înainte și înapoi, lovit de o locomotivă din față, de o alta (sau de aceeași) din spate, executînd un fel de salturi bruște și scurte (nehotărîndu-se, deci, ce poziție să aleagă în raport cu peronul), stîrnind proteste și înjurături în compartimentul în care se află GIONI SCARABEU de fapt Ion Caraba din comuna Dîlga, Ialomița, 20 de ani, electrician la I.C.M. 1 Buc., navetist, pokerist, cunoscut la el în sat sub numele de Ion alu Scîrbă.

8006 își găsește, în sfârșit, locul cel mai potrivit și se umple din ce în ce. Gioni stă pe vine și geme încetitor, fără nici un fel de ostentație de data aceasta. Ridică mâna și trage în jos fereastra compartimentului. După ce aruncă cu un bobîrnac scurt chiștocul țigării, privirea sa rămîne agățată de un stîlp al acoperișului peronului. Pe peron sînt sute de persoane care mișună. Pe cei mai mulți Gioni S. îi cunoaște. El iese din budă, ceva mai vioi și mai neadormit, privește cerul, cele cîteva stele încă nestinse, roșul vag din spatele șirului de douăzeci de plopî. Sare deodată la fereastră, scoate capul și strigă:

– Un’ te’ ci, fă, putoare?

– ‘Te dracu-i, mă, derbedeule!

Gioni se reaşază și spune:

– Țapănă!

– Țapănă! încuviințează Piti, cel care stă la stînga lui Gioni S. La dreapta stă nea Jenică și pare că doarme. În 8006 prințul este respectat și temut. Scarabeul este cuprins de un zgribul de frig și intră repede în tindă. Își pune, peste pijama, un pantalon și un cojoc, în polatră caută o țigară, o găsește, o aprinde și iese din nou în curte, mergînd acum spre grădină, spre fundul grădinii, unde se află via. Strănută din nou, acum probabil din cauza primului fum de țigară. Intră două fetișcane de vreo 18 ani (Gioni are deja 20) și cer voie să se așeze și ele în compartimentul lor. Gioni S. le privește cu un ochi pe jumătate închis și nu spune nimic, nea Jenică doarme sau se preface, Piti a plecat să caute un al patrulea. Fetele intră totuși și se aşază. În 8006 unii nici nu-l cunosc pe prinț. Vorbesc de-ale lor, par a fi ucenice la “Filatura Română”. Gioni S. privește din nou spre peron, căscînd plictisit, mascîndu-și astfel nerăbdarea. Îi ard palmele după o foiță, și Piti, plecat după al patrulea, nu mai vine. Nea Jenică probabil și mai nerăbdător, își maschează patima prefăcîndu-se că doarme:

NEA JENICĂ HOȘTEA

66 de ani, pensionar, domiciliat în București, str. Sergent Petrea nr. 2, călătorește cu 8006 numai în vederea unor eventuale partide de poker (în lipsă, joacă și barbut).

PITI

20 de ani, spoitor (nu deținem alte date, dar putem explica ce înseamnă spoitor și de unde vine numele de Piti: spoitor este un țigan din rasa nomadă care se ocupă cu cositoritul – spoitul cazanelor, tingirilor și al unor vase de aramă). Piti are 1,56 m înălțime, de unde i s-a zis mai întîi Piticu și pe urmă Piti.

Prefăcându-se în continuare plictisit și fără chef, în așteptarea lui Piti, Gioni Scarabeu trage cu urechea la ce vorbesc cele două fete. 8006 mai face un salt bruscat (Gioni din nou înjură cu voce tare), apoi fluieră și pornește de-a binelea. “Eram acolo și el zice: Vino, fă, să-ți arăt moda de 71! – Nu viu, mă, du-te dracului! și șefu iera și el acolo și zice: Du-te, Nuțo, să ți-o arate! și ce crezi că-mi arată? Era o revistă și la-nceput era niște femei îmbrăcate, pe urmă în sutiene, furouri, am crezut că-i chiar de modă revista, că era scrisă în suedeză sau olandeză, nu-nțelegeam nimic.” Gioni deschide poarta făcută din plasă de sîrmă (ca și gardul) și intră, fumînd, în vie. Este ora 6,40. Piti continuă să meargă din vagon în vagon, căutînd o mutră cunoscută. Hoștea sforăie (sau se preface). Trenul a plecat de 10 minute și marea partidă încă nu a început. Bunicul lui Gioni S., om econom și strîngător, moare în 1946 la vîrsta de 76 de ani și-i lasă lui Ion Caraba, unicul său fiu (tatăl lui Gioni deci, pe atunci în vîrstă de 32 de ani) o casă mare de piatră, o vie pe rod, plantată în curtea casei amintite și 40 de pogoane de pămînt arabil pe care tatăl lui Gioni, epicurean speriat de vremuri, junele-prim al comunei Dîlga și al împrejurimilor (toată plasa auzise de el), îl vinde și-l bea cu prietenii într-un timp record. La vîrsta ciudată de 34 de ani, Ion Caraba (senior deci) se îndrăgostește nebunește de fiica unor negustori greci de cereale, aciuaiți în Dîlga înainte de război, ajunși la o putere economică solidă și ruinați la fel de rapid. Coana Matilda, mama lui Gioni, reușește să-l dezbare pentru o vreme pe Nelu Caraba de patima beției, dar, după vreun an sau doi, cînd acesta reîncepe să vină acasă noaptea tîrziu plin pînă-n gît de țuică și murdar de noroi pe haine, coana Matilda refuză să-l primească în casă și-i strigă din pridvorul casei de piatră construită de bunicul lui Gioni: “Să pleci, să te duci unde oi ști, să nu te mai văd, mi-e scîrbă de tine!” Scena repetîndu-se seară de seară oamenii din Dîlga îl porecesc “Scîrbă” pe tatăl lui Gioni. Și de fapt Gioni se naște tocmai în acele vremuri tulburi, adică în 1950, la jumătatea secolului. Piti intră însoțit de doctorul veterinar din Moviloaia. Hoștea se trezește bruscat și instalează, dintr-o singură mișcare, servieta lui mare de piele ca masă de joc. Gioni privește cu atenție frunzele încă umede de rouă, strugurii pîrguiți, cîrceii obraznici care se prind de sîrmă, de spalieri, de orice. Rupe o frunză uscată, sparge cu papucul un bolovan, înaintează printre rîndurile de viță bucurîndu-și ochii. La 14 ani (doi ani după moartea prematură a tatălui său) Gioni se înscrie, spre bucuria coanei Matilda, la liceul industrial de la Buftea, urmînd secția de electrotehnică. La început

Gioni nu iese la joc, ci așteaptă ca adversarii să-și dezvăluie fără voia lor intențiile. Așa că preferă să ciulească în continuare urechea la ce spun cele două femei: “Și pe urmă a oprit toate mașinile și s-a strîns acolo să vadă. (Urmează mai multe cuvinte spuse în șoaptă pe care Gioni nu reușește să le audă). Și șefu zice: «Da, dar vezi ce ten frumos au astea? Ete, fir-ar tenu lor al dracu!»” Gioni zîmbește mîngîind cu privirea via săpată, tăiată, curățată și legată de el. Prima mînă o duce Piti, următoarele două Hoștea, Gioni așteaptă să ducă și doctorul o mînă ca să iasă la joc și să-i curețe cu metodă, cum știe numai el, prințul. Trece de mai multe ori pe lângă exmatriculare (de fiecare dată coana Matilda vine la școală îmbrăcat-n doliu și trage o porție de plîns în cancelarie), însă își cîștigă pe drept o meritată alură de șef. Stăpînește dormitoarele, locurile de fumat și de chiul, este respectat, temut, adulat. Are noroc la table, la barbut, la poker, cîștigă mereu, și lucrul acesta îi sporește și mai mult faima. Din această perioadă datează și schimbarea numelui său din Ion alu Scîrbă, cum îi ziceau toți în Dilga, în Gioni Scarabeul. Aruncă țigara dincolo de gard și gustă o boabă de strugure care pare mai coaptă. Termină în 1969, are o criză de seriozitate (este îndrăgostit în taină de premianta clasei), învață zi și noapte, iar la bacalaureat profesorii, surprinși și plini de simpatie (da, da, chiar simpatie, nu simplă bunăvoință), îi dau note foarte mari. Din nou Scarabeul este în culmea gloriei, dar descoperă că nu este, cum credea, îndrăgostit lulea. Fusese o simplă ambiție (o ambiție ciudată desigur, de vreme ce ea a putut fi confundată cu dragostea, dar o ambiție, o ambiție trecătoare, nimic mai mult). Se apleacă și smulge o rădăcină de pir pe care o azvîrle cît mai departe, dincolo de gard, în șanțul șoselei. Mai are cîțiva pași pînă la celălalt capăt al viei. Văzul este simțul cel mai nobil, îți vei spune cînd vei ajunge acolo. El le stăpînește, le controlează și le completează pe celelalte. Vei vedea acele boabe de strugure și vei studia atent cu privirea nuanțele lor infinite, vei reveni în ziua următoare ca să constăți schimbarea acestor nuanțe. Prin simplă privire le vei cunoaște deci gustul, aroma, catifelarea. Vei fi. Vei fi prin această privire. Vei privi cerul și cei douăzeci de plopi. Vei vedea soarele ridicîndu-se și vei ști că ciorile, croncăntul lor, mirosul de toamnă, toate acestea se află acolo pe cerul din spatele celor douăzeci de plopi așezați în șir indian de mîna bunicului tău. Se angajează, în septembrie 69, la I.C.M. 1 Buc., însă Gioni Scarabeu și munca pe șantier, ce să mai vorbim? 8006 se oprește, ca un personal cumsecade, la toate barăcile. Gioni începe să cîștige. Pas – spune Piti, pas – doctorul, pas și Gioni, bun, parol la domnu Hoștea.

Gioni prinde în aer cărțile aruncate de pitic și le controlează: “Deci aveai deschiderea, domnu Piti? Să nu-ți sparg cocoșa aia a ta de cârtiță împăiată!” “Te-n gîtu mă-tii, Scarabeule, ce te uiți în cărți? Ți-am dat io voce?” Și-i vei privi zi de zi pînă se vor coace, și-i vei culege unul cîte unul, împreună cu Greta, vei duce coșurile pline, vei învîrți cu evlavie manivela preseii și vei savura mai ales acea culoare indescriptibilă, pe care numai ochiul o poate gîndi, a mustului proaspăt care curge. Vei fi și prin această privire. Ușa compartimentului se deschide pe jumătate:

– Ce faci, Gioni, iar...?

– Iar, mînca-te-aș. Lasă-mă acuma că am treabă!

Și ușa se-nchide. Fetele continuă să sporovăiască. Fumul e din ce în ce mai dens. “Și-n pauza de prînz, una avea niște castraveciori d-ăia muraiți și cînd a mușcat dintr-unul, el zice: Parc-ai fi aia din revistă! Și l-a aruncat imediat, a scuipat și n-a mai vrut să mănînce. Dacă n-am rîs, Mariano!” Gioni Scarabeul își recrutează mediul și gloria încetul cu încetul. Dar nu la locul de muncă, pentru că acolo nu ține, și nici acasă, pentru că știe că n-ar obține niciodată acórdul coanei Matilda. Și-l recrutează și-l stăpînește în 8006. La început numai pe parcursul celor nouăzeci de minute, cît face 8006 de la Obor la Dîlga, mai apoi își face obiceiul de a nu mai coborî la Dîlga decît după ce a mers cu 8006 pînă la Călărași, l-a așteptat jucînd în continuare și a revenit cu 8007, deci cu același tren și tot jucînd. Gioni S. pleacă de acasă cu 25 de lei în buzunar și se întoarce cu 800. Pleacă cu 300 și se întoarce cu 1500. Doctorul Macarie din Dor-Mărunt pierde într-o săptămînă 8000 și declară că se lasă de poker. Prietenul lui, Luca din Sărulești, vrea să-l răzbune și vine la masă cu 4000. La înfîlnire pică și Mavrodin din Bogdana cu vreo 3000, iar Gioni plătește o amendă de 5000 pentru practicarea jocurilor de noroc în tren. Jură să-i recupereze și-i spune lui Hoștea: “Oberblaint, urîtule!” Hoștea nu vrea să meargă. Piti merge și cîștigă. Gioni se înfurie. Ia unsprezece mîini la rînd, iar la a douăsprezecea este acuzat de Hoștea că trișează. “Nea Jenică – spune Gioni – io te respect ca pă tatăl meu, da’ dacă-ți mușc una peste muie îți zbor pălăria, îți rup gura și doi dinți din față”. Hoștea n-are de unde să știe cît de mare era respectul lui Gioni pentru tatăl său. Gioni reintră în casă, pune apă pe foc pentru ceai și începe să se spele pe față, pe gît și pe urechi cu apă rece. Urmează ziua de 6 iunie 72, în care Gioni este surprins de la numai cîțiva centimetri de flacăra oxiacetilenică a unui aparat de sudură și cade într-o beznă îngrozitoare. Petrece patru ore pe o masă de operație fără să vadă nimic.

fără să audă, fără să simtă. Când se trezește simte că este culcat pe un pat, dar tot nu vede nimic. Duce mâna la ochi și simte mai întâi fișia de pânză cu care îi sînt bandajați ochii și apoi o mîină ușoară și catifelată care i-o îndepărtează pe a lui din zona ochilor. Apoi un glas frumos care-i spune: "Stai cuminte, nu e nimic grav, o să-ți treacă!" Cele două fete se pregătesc să coboare. "Plus o sută!" cere doctoru. Gioni nu plătete, lasă cărțile și continuă să le privească pe fete. Hoștea îl sare pe doctor cu încă o sută. Lui Piti îi strălucesc ochii ca la pisică noaptea, dar nu îndrăznește să se bage în cacealma. Fetele ies din compartiment. "Țepene!" spune Gioni. "Țepene!" aprobă piticul. Aproape patruzeci de secunde stă 8006 în halta Mostiștea. Aude foșnetul unor pînzeturi scrobite, pași apropiindu-se sau depărtîndu-se, din cînd în cînd acea mîină care-i mîngîie fruntea: "Cine ești? Cine ești? Cine ești?" întrebă mereu Scarabeul, dar nu i se răspunde. Aude numai niște pași care se depărtează. Toarnă ceaiul în cană, privește aburii care se ridică dînd naștere unor forme incerte. Dar ce să mai conversăm despre soarta puchinoasă a lui Gioni Scarabeul tocmai acum cînd el se află pe un pat al spitalului Filantropia și așteaptă o mîină anume care să-i mîngîie fruntea? Cîțiva milimetri numai, deasupra bandajului. "Cine ești? Cine ești? Cine ești?" Cîțiva pași, zgomotul lor adică și o ușă care se închide, de fapt numai zgomotul unei uși închizîndu-se. Va mai vedea el vreodată acea lumină, acele culori TRECUTE CU VEDEREA, va mai vedea vreodată un ochi de femeie urmărindu-i mișcările? După o săptămîină, o mașină a Salvării îl aduce la Dîlga unde coana Matilda îl primește cu ocări (adresate de fapt mai mult tatălui său, Nelu Caraba, și bunicilor săi dinspre mamă, grecilor care-au adus-o pe lume pe coana Matilda). "Auzi, mamă, Ion alui Scîrbă a orbit!" – se aude prin Dîlga. Șase săptămîni, 8006 se scurge leneș ca un rîu de cîmpie, cu bandajul pe ochi, sorbind supa adusă de coana Matilda (supă de morcovi desigur), văzînd numai monștri în întunericul său. Taie o feliuță de lămîie, transparentă aproape, și simte imediat secreția crescîndă a papilelor gustative. Și n-a făcut decît să privească acea feliuță subțire de lămîie. Vei mai putea spune atunci că văzul nu e cel mai important? Nu vei mai spune, pentru că vor trece și cele șase săptămîni, și se va scoate bandajul, vei revedea casa de piatră construită de bunicul tău, chipul îmbătrînit al coanei Matilda, via din fundul curții, florile semănate de mama ta și pe care pînă atunci nu le mai priveși niciodată. Și desigur că nu te vei putea abține să nu plîngi. Monștrii vor persista însă, și nu în întuneric ci în noua lumină a minții tale, de data aceasta. Problema este

dacă vei regreta vreodată ceva din tot ce-ai făcut pînă la 22 de ani. Gioni își bea liniștit ceaiul, mestecînd gînditor brînză și pîinea înmuiate de ceaiul fierbinte, puțin acrișor. Greta încă mai doarme. Este ora 6 și 55 de minute. Profund nesatisfăcuți, fiecare de el însuși, ne declarăm înainte de a începe drumul atît de lung și atît de anevoios (care oricum nu va rezolva nimic în cele din urmă). Îți urmăresc gesturile o vreme, convins că ele mă reprezintă, eu însumi simt nevoia să fac aceleași gesturi inutile, deși constat cu toată luciditatea că pe tine ele nu te ajută la nimic, sudoarea îți curge pe frunte, zeci de broboane, tot atîtea cute ale pielii. “Va fi oare nevoie să învăț Braille?” – te întrebai. Iată că totuși nu. “Cine ești, cine ești, cine ești?” Sfirșitul lunii iulie și toată luna august 72 Gioni stă acasă și-și bucură noua lui vedere, vederea lui renăscută citind. Cărți adevărate de data aceasta. Nu e vorba de a regreta ceva din trecut, nici de a renege acel trecut destul de recent, e vorba mai degrabă de o sperietură puternică manifestată direct prin această sete de cultură, sau de un gînd ascuns, sau de o ambiție pur și simplu ca atunci la terminarea liceului. Au trecut deja doi ani de atunci. De ce să nu acceptăm că unele stări revin ciclic în viața unui individ? 8006 se clatină, fluieră, se avîntă chiar la un optzeci la oră. lumina zilei începe să scadă și semnele de pe cărți pot fi distinse acum din ce în ce mai greu. Cu un oarecare efort al ochiului, s-ar putea spune. Pe această cîmpie va trebui multă vreme să continuăm a merge, în întîmpinarea aceluia monstru pe care trebuie să-l zdrobim și cu care întrevederea noastră va decurge într-o atmosferă cordială. Așa grăia către Gioni, la începutul lui octombrie 72, noul său coleg Ovid Petreanu, un tip cu trei ani mai tînr decît Gioni și de trei ori mai filozof. Cerul e mai mult noros, iar roditoarea cîmpie dunăreană ni se întinde la picioare pe sub poale de Carpați, monstrul se află cuibărit pretutindeni, inclusiv pe această masă (e vorba de o masă simplă de p.f.l. care se află în camera lor din căminul studențesc Regie) reprezentat (pe această masă deci) printr-o cheie și o căpățînă de usturoi sau, mai exact, prin tendința mea de a lua aceste obiecte drept semne a ceva sau a cuiva care este monstrul. Totul trebuie reorganizat, refăcut din temelii, să fim radicali deci, și iat-o că răsare ca o frunte. Gioni privește pentru o clipă luna prin fereastra compartimentului și-i mai cere doctorului 250 de lei. Doctorul plătește și pierde. Pentru că în septembrie 72 reușește la examenul de admitere la politehnică (deși nu învățase decît în cursul lunii august), iar în Dîlga toată lumea rămînea un moment cu gura căscată cînd auzea că Ion alu Scîrbă a mai intrat și la facultate. Nu ești un monstru, ești un dușman ca

toți alții, dacă eu te numesc monstru totul e în regulă: ți-am găsit o formă și un nume, în mintea mea ești o finitudine, ai o coadă și un cap, deci te voi învinge fără efort, te voi strivi chiar. Și atunci, iată cât de ușor iese la iveală calificativul de cordialitate care poate să apară pe lângă substantivul ce denumește atmosfera, adică aerul în care trăim. Acest substantiv, lipsit pentru totdeauna de vreo nuanță activă. Calm suportînd sub privire aștepta lucruri. Gioni ascultă privind pe fereastră și încercînd să-și imaginezeze acea mîină pornind de la amintirea mîngîierii simțite cu fruntea și de la nimic altceva. "Stai cuminte, nu e nimic grav, o să-ți treacă!" "Dar cine ești, cine ești, cine...?" Dacă din nou te vei urca în 8006 și vei vedea acele mutre (tineri țărani care se întorc, dormind în tren, de la muncile industriei), acei ingineri agronomi, medici veterinari, accelerîndu-și viața imediat ce urcă în tren, încetinind-o cînd coboară din tren în buza tarlalei, acei adolescenți imberbi și teribiliști care fac naveta dintr-un sat de cîmpie în alt sat de cîmpie unde există și un liceu, acele babe tenace îmbrăcate în negru, continuu ocupate cu mutarea unor papornîțe, unor desagi și a unor pungii de material plastic dintr-un capăt într-altul al culoarului, acele profesoare cu ciorapii agățați sau neepilate sau cu pantofi eleganți mînjiți discret cu noroi pe tocuri, toate acestea îți vor mai spune acum același lucru? Fără îndoială că 8006 încă mai circulă, dar tu îl eviți sistematic, luptînd cu monștrii imaginați de un anume Ovid. Petreanu, colegul tău de cameră, și cu amintirea unei mîini care te-a mîngîiat o dată pe frunte. Gioni iese din clădirea veche a Politehnicii și-și îndreaptă privirile tulburi spre cerul cenușiu de toamnă tîrzie. Aruncă țigara, pe care o ținuse pînă acum nemișcată în colțul gurii. Murdară de sînge, aceasta se rostogolește pe trotuar, pînă cînd se acoperă de un praf cenușiu și cade în rigolă. Aici se oprește. Îmi pun acut problema sănătății lui psihice. Ovid Petreanu devine repede unul din admiratorii Scarabelului, îl consideră mai matur decît ceilalți, îl observă îndeaproape și, mai ales, îi trăiește nedumeririle și avîntul. După ce-și bea ceaiul, revine în dormitor și o mai sărută o dată pe Greta, care a fost în schimbul doi la spital și care va dormi pînă mai tîrziu. Mîinile ei desfac cu grijă pachetul de cafea și-l așază pe masă. Acum una din ele caută o linguriță în sertar, o găsește, aceasta se umple cu cafea și se răstoarnă în ibric de mai multe ori la rînd. Tot de atîtea ori cu zahărul. Acum mă privește cu acei ochi verzi pe care eu cred că-i iubesc și-mi reprezintă în minte literele cuvîntului iubire scris de mine pe o bucată de hîrtie de caiet odată, mai de mult, probabil cînd i-am văzut prima oară. Dar acesta-i un gînd care nu stăruie. Bucătăria e

aproape goală. În afară de noi doi și scaunele pe care sîntem așezați, se mai află aici o masă și aragazul. Flacăra albăstruie a acestuia mă indispuie pentru moment. Apoi îi privesc pantalonul strîns pe trup, îi urmăresc cu palma linia coapselor și a feselor, spatele, umărul, părul care mă gîdilă, are niște sîni foarte tari etc. Rîde, dar acest rîs nu face parte din atmosferă. Ea simte și se oprește din rîs. Sînt convins că gîndirea ei începe și se termină cu această piele pe care o ating. Este imposibil, îmi spun, ca el, Scarabeul, să fie sănătos, perfect sănătos psihic. Sănătatea lui psihică ar fi pentru mine semnul sigur al ignoranței lui. Cel mai condamnabil dintre fapte. Este adevărat însă că, dacă el, Gioni Scarabeul, sorbind din lichidul fierbinte cu gust de cafea înainte de a trece dincolo, unde există un pat desfăcut și o pereche de ochi verzi care te privesc cu căldură, el și-ar reveni, ar vedea acest cer plumburiu cu alți ochi, s-ar desprinde mai ușor de real pentru a reveni asupra-i cu cele mai proaspete forțe? Acest milenar grad zero al stării psihice, acea oboseală plăcută, acel somn pe care-l voi dormi mîine dimineață e o cheie, o armă sigură împotriva aceluia individ fără formă și nume, arbitrar numit monstru? Sau îi acord acum prea mare importanță? Nu mai stăruim acum asupra a ce simte Gioni cînd o vede trezindu-se zîbind sub sărutările sale și nici asupra a ceea ce urmează Vom aminti în schimb momentul în care, la sfîrșitul lui octombrie 72, Gioni Scarabeul nu mai rezistă și se decide să plece în căutarea acelei mîini sau, mai exact, în căutarea acelei mîngîieri pe care (dacă monștri vor fi fost ce a văzut el în acel întuneric) a avut-o ca singură armă împotriva lor. De la Filontrapia află numai că era una dintre elevele liceului sanitar. De la liceul sanitar îi află cu destulă ușurință numele (Gioni Scarabeu cîștigă întotdeauna), dar mai află și că ea s-a mutat între timp la un liceu omolog din Focșani (întrucît ea acolo locuiește). Bineînțeles că nu-i spune nimic lui Petreanu și pleacă la 3 noiembrie 72 literalmente în căutarea ei. A acelei mîngîieri sau a acelei mîini catifelate pe care n-a văzut-o niciodată.

3 noiembrie 1972

Încă de dimineață, înainte de a mă ridica din pat, am avut emoții. O senzație organică, destul de complicată și greu de descris, dar care cu siguranță că cel mai exact este desemnată prin cuvîntul emoție. Aveam emoții pur și simplu la gîndul că voi pleca totuși s-o caut, chiar dacă nu-i știu decît numele și orașul în care locuiește. Nu această nesiguranță era, însă, cauza emoției. Mă mai gîndisem de multe ori la asta fără să mă emoționez sau să simt vreo altă senzație interioară, neplăcută sau greu de

înving. Cauza cred că era sau, mai bine zis, cauza n-o poți ști niciodată. Aflarea ei te salvează din mîinile emoției. Pe urmă, după ce m-am sculat, lucrurile s-au mai aranjat, am fost foarte sigur pe mine și m-am îmbrăcat și tot restul, într-un ritm normal și cu destul calm. Ovid nici nu știe că plec azi din oraș, așa că numai în ultimul moment cînd am ieșit din cameră și i-am zis din ușă că îi doresc succes în acțiunea lui de după-amiază a fost puțin surprins: “Cum, tu nu vii pînă la 4?” Și eu: “Nu!” Dar asta nu înseamnă că a bănuțit că plec din oraș și cu ațit mai puțin că plec s-o caut pe o tipă pe care n-am văzut-o niciodată într-un oraș pe care nu l-am văzut niciodată.

După asta au urmat vreo sută de ghinioane, care evident că nu m-au descurajat, ci mai degrabă m-au îndîrjit și mi-au întărit certitudinea c-o voi găsi totuși în ciuda oricărora piedici. Nu consider ghinion faptul că mi-a fugit un tramvai de sub nas (pleca din stație cînd eu tocmai mă apropiam și a trebuit să aștept vreun sfert de oră pînă la următorul). Însă mie mi se pare un ghinion evident faptul că trenul cu care voiam să plec fusese anulat tocmai în ziua asta, și altul aveam abia peste vreo două ore și era un personal. Așadar, ajungeam acolo cu trei ore mai tîrziu decît îmi propusesem. Țsta da ghinion! Am înjurat destul. Pe urmă m-am dus în “Café Nord” să beau o cafea, să scriu primele cuvinte în carnetelul pe care tocmai mi-l cumpărasem și să aștept să treacă cele două ore pînă la plecarea trenului. Începusem să mă observ ceva mai intens acum, de cînd cumpărasem carnetul. 8,57 – momentul în care ar fi trebuit să plece trenul ăla anulat. Acum aș fi fost deja în acțiune. O pereche de liceeni (de la liceul de arte plastice, judecînd după matricolă) care stăteau la o masă într-un colț și fumau și care al naibii ce mi-au amintit că și ea este liceancă și așa mai departe. Alt ghinion: că m-a enervat puțin chelnera pînă să-mia ducă o cafea. Se tot făcea că nu mă observă și pînă la urmă tot mi-a adus-o, deși nu-mi amintesc să i-o fi comandat. Mă tot chinuiam să-i prind privirile și să-i spun: “O cafea, vă rog”, și deodată, cînd nici nu mă așteptam, mi-o aduce și mi-o pune pe masă. În spatele meu, trei aviatori sau foști aviatori sau simpli amatori de aviație, discută tare despre avioane și filme de război dintre cele mai proaste. Apoi trec de la filme la atacuri, războaie, răni (rana mea de la picior, spune unul din ei etc.). Cel mai pensionar dintre toți trei: “Cînd m-am trezit eram tot acolo pe pămînt și nu vedeam decît un cer foarte, foarte albastru și un șir de capete care mă priveau”. E clar că vede lumea foarte filmic. Un grup de soldați se așază apoi la masa de lîngă mine și nu

numai că foarte rar îndrăznesc să le privească pe două tipe care mor de ris (o blondă și o brunetă), dar nici pe chelneră nu reușesc s-o acosteze și s-o facă să le ia comanda aproape vreun sfert de oră. La o altă masă, un căpitan de marină singur. Pînă la urmă, chelnera vine și la soldați și-i întrebă: “dumneavoastră ce serviți?”, așa că ei abia acum încep să se consulte, au surpriza să afle că nu se servește coniac în acest “café”, din nou consultații și, în fine, se decid la cinci cafele. Sînt marțiali, mai ales cînd îndrăznesc să se uite pe furiș la cele două tipe care se amuză al naibii. Pe cea mai urită o intrigă, se pare, faptul că eu scriu ceva într-un carnet. 9.30. Așa că plec din “Café Nord”, nu prea entuziasmat desigur. E un soare puternic și surprinzător pentru 3 noiembrie. De fapt, printre norii subțiri și alburii îi recunoscusem contururile încă de dimineată. Și cred că tocmai asta m-a făcut să-mi treacă emoțiile pe care le mai aveam încă atunci cînd mă ridicasem din pat.

Și în tramvai și în tren a fost cineva care mi-a ocupat locul pe care-l vizam. Așa se naște un ușor complex al persecuției. Nu știu de ce tot fac legătura între aceste fapte mărunte și Ea. Urcat. în tren, scrierea încetează să mai fie coerentă. Fragmente de intensitate diferită îmi ocupă mintea de la un moment la altul. De cele mai multe ori s-ar părea că fără legătură. 10.14. Deci totuși plec! O.K. E un soare puternic. Încă o dată constat cînd trenul iese din gară, de sub umbra acoperișurilor peroanelor. Compartimentul e plin de bărbați, aproape toți au mutre de ingineri, tehnicieni sau altceva care gîndește în mecanisme și roțițe. Va trebui deci să devin unul de-al lor. Nu mă simt formidabil, deși acest cinci mii nu știu cît este puțin altfel decît 8006 al nostru, care e unic. Tipul ăla din fața mea citește ceva cu niște conducte și se îndoapă cu pastile. Nu pare să fie mai mult decît răcit, dar poate e ipohondru. Naiba știe! Are față de bucureștean. Aș fi vrut să-l întreb dacă cunoaște Focșanii și să-i cer niște relații, dar renunț.

I-am spus (sau aș fi putut să-i spun): “Am de gînd să mă însor. Ce zici?” De obicei, trebuie să explici., Cum, cînd, cine etc. Și cei mai mulți se grăbesc să rîdă dacă le spui că nu-i știi decît numele și orașul în care trăiește și nimic altceva și că te-a mîngîiat o dată pe frunte, și totuși vrei să te însori cu ea. Și ești convins că va fi soția ta. Poate că ea nici nu-și mai amintește de tine. Sau poate nici nu o vei găsi. Asta ar trebui să nu se ia în considerație. Trebuie s-o găsească! Trebuie neapărat s-o găsească și nici nu cred să fie prea greu. Dar s-ar putea s-o găsești cu un altul. În fond, nu ți-a promis nimic. A fost o simplă mîngîiere care s-a petrecut între fruntea

ta și mâna ei. Ce ai citit în acea mângiere poate să fie adevărat, dar tot atât de posibil e să te fi și înșelat.

Ce zici, Petreanule, poate să fie o scădere în intensitate în ce privește sentimentul adevărat, dacă am început deja să scriu despre el? De fapt, nici nu știu ce aș vrea să demonstrez scriind despre asta. Și totuși, e atât de ușor ca întimplarea să-ți fie potrivnică și, pînă la urmă, să nu reușești s-o găsești. E posibil, nu? "Mulțumesc, mulțumesc, mulțumesc!" – conductorul și țac, țac, țac! – biletele. Voi telefona pe rînd la toate cele 25 de familii Cristea care apar în cartea de telefon a Focșanilor și voi cere cu Greta. Ce frumos ar fi ca la unul din telefoane să mi se răspundă: "La telefon!" Și eu (după un inevitabil nou moment de emoție puternică, abținîndu-mă să nu scap receptorul din mîna sau alte scene): "Don'șoara Greta Cristea?" Și ea, încă o dată (impacientată aproape)! "Da, eu!" Corturi de țigani în mijlocul cîmpiei uscate și însorite (prea însorită pentru noiembrie). Aseară am ascultat *Gipsy Queen* cu Uriah Heep și m-am gîndit la ea. Acum, din nou, corturile de țigani mi-aduc aminte de ea în mod indirect. (Dacă în timp ce vorbești despre o persoană poți încă o dată să-ți amintești de ea). Așadar: "Cred că nu bănuiești cu cine vorbești. Eu sînt fostul pacient nr. 341 de la Filantropia, cel cu fruntea și așa mai departe, voi încerca eu să-ți explic. Am venit să te caut și vreau neapărat să te văd". O pauză lungă în care se gîndește ce să-mi răspundă și-n care eu aștept, deja relaxat acum. Dar nu îndrăznesc să mă gîndesc la ce ar putea să fie mai departe. Tipii din compartiment: doi au ieșit și conversează pe coridor, ceilalți doi stau cu ochii închiși, aproape c-au adormit. Doi fिकाți prăjiți și două chifle tari, cumpărate în gară. Am dat-o dracului. Petreanu mă crede angelic! Și încă asta nu e deloc grav. Grav o să fie cînd o să încep eu însumi să cred asta. Aș putea să cer, acolo la Focșani, ajutorul cuiva. Cred că așa ar fi mult mai simplu s-o găsec. Tipul din fața mea și-a scos sanviciurile pregătite de nevastă-sa și le mestecă plescăind, dar fără prea mare poftă. Niciodată n-am reușit să mănînc așa de plictisit ca tipul ăsta. Probabil pentru că niciodată n-am fost prea sătul sau etc. 11,00. Aproape patru ore va trebui să mai merg cu trenul. Voi umple acest carnet și pe coperti și pe muchii, iar acolo la Focșani va trebui să-mi cumpăr altul. Nu mă mai pot concentra asupra a nimic. Grasul care s-a urcat la Ploiești povestea ceva despre hoții de geamantane din trenuri (uzînd desigur de toate șabloanele posibile).

Privesc pe fereastră și mă gîndesc la Greta. Iată că totuși sînt în tren spre Focșani! De ce? Poate că rațional nimănui n-aș reuși să-i justific

lucrul acesta. Ar trebui să fiu mai expansiv, să intru în vorbă cu tipii ăștia, poate vreunul din ei este chiar din Focșani și ar putea să mă ajute. “Aici au făcut ei bine ce-au făcut”, spune unul privind pe fereastră. Care EI? De ce nu NOI? Valea Călugărească. Dealurile de care vorbea nea Jenică Hoștea când se pilea. La urma urmelor, orice individ, oricît de cinic, are un fond liric, nu? “...Condoleanțe, aseară la televizorul de noapte. Nu știți ce s-a întîmplat?” Grozav de curioasă cucoana să afle ce li s-a întîmplat altora. Doi tipi discută despre zahăr sau zaharină în vin. Amîndoi au convingerile lor și par surprinși că nu și celălalt crede la fel. Mizil – o sută și nu știu cîte minute ale lui Geo Bogza.

Într-adevăr, acum, cînd mă apropii de ea, simt că nu pot să mai scriu. Nu pentru că mi s-ar părea o impietate sau etc., ci pentru că nu asta vreau (să scriu), ci să ajung la ea, s-o văd, să-i vorbesc și cu o asemenea stare scrisul despre ea este incompatibil. Din nou soare puternic, care-ți inundă orbitele.

Și chiar merg la fata pe care o iubesc? Și chiar o iubesc? Și chiar o voi găsi? Și chiar își va mai duce aminte de mine? Și chiar nu iubește pe altul? Sînt încă un copil. Sau, mai clar: Sînt un copil!

Există pericolul ca, după ce o găsesc, o văd, ea la rîndul ei să fie bucuroasă că mă vede și așa mai departe, să se schimbe ceva în starea aceasta a mea de febrilitate, de dorință fierbinte, care acum mă împiedică să fiu lucid. Să fie oare posibil un astfel de pericol?

Alte discuții despre inundații, despre dezastre, despre Doamne ferește de mai rău, totul se prăbușește. Conștiințele reale nu numai că nu au coerență, dar pot trece foarte ușor de la optimism la pesimism, iar contactul lor este întotdeauna hazard: nu reușesc să se înțeleagă, deși au senzația că da.

Probabil că acum ea este în clasă și așteaptă să sune sau probabil e acasă și se pregătește să plece la școală. Foarte multe lucruri depind de asta: învață de dimineață sau de după-amiază?

Un tip de 22 de ani, care nu mai are deci nici 17, nici 18 și care nu numai că n-o face pe nebunu dîndu-se drept un bărbat în toată firea, dar chiar este. Și iată-l ducîndu-se să caute aiurea o puștoaică pe care n-a văzut-o niciodată.

Pe urmă tipul ăla care discuta cu toată lumea despre vin și cum se face el, după ce au coborît toți și s-au urcat în compartiment niște femei în vîrstă, a scos o sticlă de rom, a desfăcut-o și s-a cinstit cu tovarășul lui. Un adevărat băutor de vin nu bea niciodată rom și, mai ales, rom de

calitate proastă ca cel de șapte lei și cincizeci sticla de o litră.

Ce-mi voi nota oare în acest carnet deseară, când mă voi întoarce? Când voi fi găsit-o sau nu? Aproape că mă întristează gândul ăsta.

14.00. FOCȘANI.

Începe să fie al naibii de interesant! Totul arată ca-ntr-un labirint: fata pe care am acostat-o în gară, pentru că purta uniformă, și am întreat-o, era chiar colega ei, însă nu știa unde stă, iar cursurile le-au avut amîndouă dimineată. A acceptat să-i transmită un bilețel de la mine Gretei, dar nu i-l poate da decît luni, că mîine se face muncă patriotică, iar ea e scutită (tipa pe care am acostat-o, adică). I-am scris în bilețel numai adresa mea și atît.

Deci am și aflat că:

– are cursuri dimineata

– mîine nu are lecții și deci azi după-amiaza nu are de pregătit lecțiile și deci s-ar putea s-o întîlnesc prin oraș.

Ce păcat că puștoaica aia nu știa unde stă Greta! În fine. Sper să nu fie atît de invidioasă încît să nu i-l dea pînă la urmă, chiar și luni, bilețelul acela. Dar nu se poate, trebuie, trebuie s-o găsesc. Îmi trebuie puțin noroc sau poate... Doamne! NE trebuie puțin noroc ca să ne întîlnim.

E clar: e în anul patru la liceul sanitar și stă în blocurile de lîngă gară. Grăsana pe care am întreat-o nu voia să-mi dea adresa. Cică "fără permisiunea ei...", adică a Gretei. O.K. Tot am mai aflat ceva. Pînă seara am tot timpul să iau la rînd toate blocurile de lîngă gară. Poate nici nu sînt prea multe. Încă puțin noroc!

Un bar (pînă seara o să mă cam umflu de cafele, asta-i a treia), un bar idiot în care tipii ascultă la un mag Tesla o muzică de acum o mie de ani. Cel mai bun disc al lor, un Stephen Wolf-live de acum doi ani (septembrie 70).

15.00. Am băut trei cafele și am aflat datele de mai sus. A se continua!

16.35. Sînt în fața apartamentului ei și nu știu cum să intru în legătură cu ea fără să-i provoc neplăceri în relațiile cu părinții. Așa că, după ce că sînt mort de frig, nici nu sper s-o văd decît printr-o minune. Oricum, se pare că deja am devenit suspect pentru foarte mulți locatari care trec sau care stau pe aici. În acest moment doi oameni au sunat la ușa apartamentului Ei. Răspunde o doamnă, deci mama ei e acasă. E complicat. O voce de femeie înțepată. Moldoveancă? Domnii urcă. Mama Gretei închide ușa și dispare. Ce naiba să fac? Ar fi fost formidabil dacă ar fi ieșit EA să deschidă ușa. Aici, abia aici, în acest punct m-a părăsit

norocul. Știam că are s-o facă pînă la urmă! Nu-i nimic, oricît de suspect aș părea, voi continua să stau s-o aștept aici. Trebuie s-o trimită mama ei să cumpere ceva sau etc. Sau poate nici nu-i acasă și deci poate să apară venind de undeva din oraș. E bine să sper! Acum cred că sînt suspectat de o fetiță de 4–5 ani care se tot plimbă prin holul în care stau și mă privește. Dacă ar fi mai mare, aș putea s-o rog să-i ducă un bilețel Gretei fără să știe maică-sa. Dar e prea mică, nu pot să risc. Era formidabil dacă aveam un plic la mine, și anume, unul care să se poată lipi. În tot cazul, seara de tot, cînd (dacă n-am întîlnit-o pînă atunci) n-o să mai fie chiar nici o șansă, voi cumpăra unul și voi face cum am zis. Pînă atunci, nu-mi rămîne decît să mă joc, să mă distrez, mîzgăind cu pixul pe perete un G. Doamne, ce copil sînt! Ce copil idiot!

Acum sînt vreo patru copii în preajma mea. Poate că nu mă suspectează nici unul din ei, dar sînt eu speriat. Pînă la urmă, unul din ei mă interpelează:

- Nene, ce faci?
- Bine, tu ce faci?
- Bine, ce faci acolo?
- Scriu.
- Pe ce scrii?
- Pe carnet, nu vezi?
- Hai să ridici banca aia de colo, că ne-a dat-o Nicușor jos.
- Care bancă?
- Aia de acolo.
- Și vrei s-o ridici?
- Da.
- Bine, hai!

O ridic și după ce ajung la caloriferul meu tipul din nou o trîntește. Apoi din nou mă cheamă s-o ridic. În timp ce fetițele protestează și îl pîrăsc doamnei Radu, o doamnă care iese din apartamentul Gretei și-i face tot scandalul lui Cornel (așa-l cheamă pe tipul care tot trîntește banca). Deci doamna Radu și nu doamna Cristea cum mă așteptam eu. Totuși, mai multă lume mi-a indicat apartamentul ăsta drept apartamentul Gretei. Din nou intervine doamna Radu să-l muștruluiască pe Cornel.

- De ce ai dat-o jos?
- N-o mai dau.

Întrebarea, ca și răspunsul se repetă de cîteva ori, apoi Cornel se duce furios să ridice singur banca. Apare o femeie mai tînără, care-i

șterge nasul și-i face o morală maternă (f. f. indulgentă). Apoi o trimite pe una din fetițe s-o cheme pe mămica ei să-i facă o injecție.

– Să știi, Cornel, că mama mea îți face injecție că e doctoriță!

Cornel e puțin laș, se îndepărtează de bancă, însă se întoarce repede (s-a prins probabil că nu e vorba de un pericol real), după care pleacă din nou, de-adevăratelea (plictisindu-se fără îndoială și el să tot trîntească banca).

Oricum, acum știu unde să-i scriu Gretei: Str. Bîrsei, Bl. N1, apt. 2, Focșani. Pînă în momentul de față aceasta pare să fie o adresă valabilă. Sînt mereu suspectat, dar încă nu m-a întrebat nimeni nimic. Încă o doamnă care vine din oraș și urcă. Era s-o iau drept o puștoaică și s-o rog etc. Trebuie ca pînă la urmă să am puțin noroc.

17.30. În același hol din fața ușii ei. E cert că încă nu s-a hotărît să mă viziteze norocul. Sînt oricum DUBIOS pentru toți cei care trec pe aici și mă văd aplecat asupra caloriferului și scriind (dacă tot n-am nimic altceva de făcut!). Sînt foarte dubios, DUBIOS de-a dreptul. Încă o dată se deschide ușa apartamentului 2 și doamna Radu pleacă cu o plasă de sticle. (La I.C.V.A. probabil!). Iarăși gîndul că Greta e poate singură. Voi suna totuși la ușă.

20.30. Sînt deja în gară și plec. Era, cred, după ora 5 și jumătate după-amiază cînd numita doamnă Radu, personaj de aici încolo foarte important, a plecat cu sticlele la I.C.V.A. Imediat după aia, am îndrăznit, în virtutea bănuielii mele că Greta e singură, să sun la ușa apartamentului nr. 2 și mi-a deschis chiar EA. Era într-un capot și făcea niște ochi foarte mari. Aproape că mă amuza cît era de uimită și aproape două minute n-a scos un cuvînt, în timp ce eu tăceam și o priveam. Apoi a îngăimat pierdută ceva între “Ce faci?” și “Ce-mi faci?” și, în fine, eu m-am hotărît să pun capăt momentului acestuia atît de frumos în neobișnuitul său și i-am zis (gîndindu-mă că totuși mai este cineva în casă, că nu e singură): “Ssst! Te aștept în hol. Îmbracă-te și vino să-ți spun două vorbe!” După asta, la fel de uimită, ca purtată de o forță străină, a închis ușa, iar eu am revenit în hol. Eram încă cu pixul și carnetul în mînă, dar nici nu-mi trecea prin minte să mai notez ceva atunci. De fapt, dacă mă gîndesc bine, în timp ce mi le puneam în buzunar și pe urmă, cît timp am așteptat-o, rîdeam de unul singur. Eram foarte bucuros sau mă amuzase uimirea ei candidă, ochii aceia mari și albaștri, pe care nu-i uitasem nici o clipă, deși nu-i văzusem niciodată, și care acum mă priveau atît de uimiți. Cert e că mă bucuram ca un copil. Poate chiar ca unul care e mai copil și decît ea.

Acum a venit trenul.

21.50. Sînt în tren. De data asta sînt singur în compartiment și fericit. Cum ziceam deci, am așteptat-o puțin și a ieșit. Nu înceta să se mire că mă vede acolo și tremura de frig. Îmi spunea că nu crede că sînt acolo și eu încercam s-o conving că sînt. M-a întrebat: “Și chiar nu aveai nici o altă treabă pe aici?” “Nu, am venit să te caut și să te văd”. Iarăși se uită la mine cu niște ochi mari, mari și albaștri. Ce fericit sînt – gîndesc eu. “Ce fericită sînt!” spunea ea. M-a dat gata coincidența asta. Sînt norocos ca porcu! Părinții ei nu erau acasă. Ea era acasă numai cu o mătușă, care nu era alta decît preacunoscuta doamnă Radu. Îi raportase acesteia că se va duce la o colegă, Lia. Așa că acum putea să iasă cu mine la plimbare. Eram grozav de fericit și rîdeam de unul singur, fără să știu foarte bine de ce. Erau niște alți copii care se jucau cu o minge în fața blocului și m-am amestecat în joaca lor. Trebuie să recunosc, îmi pierdusem luciditatea. Așa că, mai bucuroși ca oricînd, am plecat la plimbare, am intrat într-un parc nu prea luminos și foarte frumos, după cîte am putut să-mi dau seama eu, care mă uitam numai la ea, și la un moment dat am sărutat-o pentru prima oară în viața mea. După asta iar ne-am plimbat, într-un fel de amețală care nu semăna cu nimic anterior. Ea zicea că nu poate să intre într-un bar pentru că-i e teamă să n-o vadă cineva și s-o pîrască la școală. (Elevii n-au voie în localuri, seara, decît însoțiți de părinți!). I-am povestit o mie și unu de lucruri (eram dintr-odată foarte expansiv) și, pînă la urmă, cu o viteză uluitoare, au trecut aproape trei ore. Eram în parc și tocmai ne sărutasem încă o dată, cînd o damă în vîrstă se apropie de noi și spune: “Aici e Lia, nu?”, și se întoarce și pleacă. Era doamna Radu. Greta și-a pus mîinile la ochi și a rămas așa aproape un minut. Era foarte speriată. Doamna Radu probabil că avea de gînd s-o spună părinților. Mai ales de mama ei îi era teamă. A trebuit s-o calmez și ne-am despărțit înțelegîndu-ne să ne scriem. Păcat că o zi atît de frumoasă s-a încheiat într-un mod așa de stupid, dar n-are nici o importanță, nici o importanță, nici o importanță.

Spre seară, Ion Caraba se întoarce de la locul de muncă: serele I.A.S. Dîlga. Înainte de a deschide poarta, la o distanță de circa un kilometru de casa de piatră construită de bunicul său, 8006 trece și șuieră. Gioni întoarce involuntar capul. Vede cei douăzeci de plopi și aude un croncănit de ciori pe cerul de toamnă din spatele lor. “Gretaaa!”, strigă el încă de la poartă.

Cocoșul de cărămidă

Ei au coborât din mașinile lor cu pînze și s-au plimbat o vreme pe cîmp, aplecîndu-se din cînd în cînd, culegînd cîte un bulgăre de pămînt, strivindu-l în mîină, aruncîndu-l la loc, în brazdă. Apoi s-au urcat în mașini și au plecat. Faptul n-a fost nici măcar sesizat de către ai lui Calafoc, care aveau pămînturile pe acolo și desigur că se aflau la muncă în acea zi. Sau, dacă a fost sesizat, a fost repede uitat, ca un lucru fără importanță și fără sens. Probabil că vorbiseră între ei tot timpul (și atunci cînd au coborât din mașini, și în timpul scurtei lor plimbări, și desigur că și mai tîrziu, după ce s-au urcat din nou în mașini și au plecat), însă nu se știe ce și-au spus și nici măcar în ce limbă au vorbit. Se poate presupune însă că și-au spus, printre altele, că ce-ar fi să vină din nou a doua zi și într-adevăr au reapărut în ziua următoare (părînd de data asta ceva mai numeroși). Purtau cu ei niște coșulețe de sîrmă pline cu (mai tîrziu s-a văzut) un fel de cutiute metalice nu mult mai mari decît un păhărel obișnuit de țuică. S-au răspîndit pe tot cîmpul de dincolo de calea ferată, apucînd-o fiecare în altă direcție. Din cînd în cînd, se aplecau și moșmondeau ceva lîngă coșurile lor de sîrmă. Au făcut asta aproape toată ziua, după care s-au adunat în jurul mașinilor lor, au îmbucac ceva, au vorbit (din nou nu se știe în ce limbă), au glumit chiar (rîsete groase se auzeau tot timpul din direcția lor) și din nou au dispărut fără să lase vreo urmă. Au rămas totuși urmele pneurilor mașinilor lor (în jurul cărora mai mulți copii s-au dus a doua zi să se joace) și cutiuta metalică cu numărul /342 A/ pe care a găsit-o, printr-un adevărat noroc, Țincul Silică, unu din cei 24 de nepoți ai lui Calafoc. /342 A/ a fost mai întîi examinat îndelung de toți Țincii. A ajuns apoi în mîinile lui Mitu lu Calafoc, iar după ce și acesta s-a săturat să se tot uite la el pe toate părțile, a fost luat de Calafoc ăl bătrîn și dus la cîrciumă. /342 A/ a rămas nedeschis, pe teigheaua cîrciumii lui nea Andrei Grancea, unsprezece zile și unsprezece nopți. Timp în care:

– noi am stat și ne-am gîndit în toate felurile la scopul excursiei lor, marcați desigur de teama pe care o inspirau unora acele mașini cu pînze, ca și de speranța secretă pe care o inspirau ele altora;

– tușa Gherghina lu Calafoc i-a descîntat, fără vreun motiv aparent, de patru ori nepotului ei Silică. De trei ori în trei seri diferite și o dată dimineața, la răsăritul soarelui;

– a venit în vizită la Calafoc ăl bătrîn fi-su, Gore, care fusese tîmplar de mobile și care acum era ziarist. Acesta a sosit în sat în jurul prînzului (tot cu o mașină cu pînze), aducîndu-i în dar babei Gherghina două kilograme de măsline. A stat apoi la masă sub nucul din curte, nu atît pentru a mîncea și a bea, cît pentru a mai schimba o vorbă cu frații, cumnații și cumetrii, pînă către orele 4 după-amiază. La această oră el s-a sculat de la masă și s-a urcat în pod, unde a căutat printre cărțile lui mai vechi, a ales dintre ele vreo opt și le-a dus în mașină. În aceeași seară, întreat la tipografie de unul dintre colegii săi ce mai e nou pe la țară, Gore răspundea rîzînd: “Cică-au apărut niște arpentori K.”;

– se punea tot mai acut întrebarea CE se află în pîntecele mic al lui /342 A/ și cine va avea curajul să-l deschidă;

– o furtună puternică s-a stîrmit din senin, ridicînd spre ceruri jumătate din praful Bărăganului, și prăbușind în pod (exact pe locul unde fuseseră cele opt cărți) cocoșul de cărămidă (producție a fabricii Jimbolia), care pînă atunci stătea pe coama casei lu Calafoc. Nimeni nu a făcut caz din asta, însă Calafoc s-a hotărît să nu-l mai pună la loc, s-a mulțumit numai să astupe gaura cu o bucată de carton asfaltat și să lase cocoșul nemișcat acolo în pod, unde căzuse;

– nea Andrei Grancea își reluase obiceiul de a bea de unul singur, după-amiaza, cînd cîrciuma era încă goală. Lua o sticlă plină și un țoi și se așeza la una din mese. Umplea țoiul pînă-n buză, îl ciocnea de sticlă și spunea: “Hai noroc, nea Andrei, să trăiești, neică!” (/342 A/ fiind în acest timp tot acolo pe tejghea, la cîțiva metri în fața lui);

– se născuse al douăzeci și cincilea nepot a lu Calafoc, dar nu fu încă botezat;

– lui Gheorghe a lu Calafoc, tatăl noului-născut, îi ieși pe trup un fel de spuzeală care-l neliniști foarte tare.

Astfel că în dimineața celei de-a douăsprezecea zile, cînd ei apăruseră din nou, toți răsufărăm ușurați (ne era oare teamă că nu vor mai veni?) și continuărăm să ne prefacem că nu-i luăm în seamă. Eram totuși curioși să vedem dacă ei au observat lipsa lui /342 A/ și dacă vor

veni să ne întrebe. Bineînțeles că n-au venit să ne întrebe. Și-au văzut în continuare de treburile lor. Erau îmbrăcați, de data aceasta, în salopete noi albastre, ca muncitorii din fabrici. În afara mașinilor cu pînze, mai aduseseră cu ei și un camion *Molotov*, din care au descărcat stîlpi metalici, saci de ciment, unelte etc. Cei mai mulți au rămas în jurul mașinilor, făcînd ceva ce nouă ni s-a părut pentru prima oară a nu fi o joacă ci o muncă. Ceilalți, cîțiva, care se depărtaseră totuși de mașini, continuau să se joace: unul din ei avea un aparat de fotografiat cu trei picioare (ca a lui Petre Mialache), iar ceilalți duceau cu ei niște scînduri vopsite, lungi de aproape trei metri, și din cînd în cînd se lăsau fotografiați alături de ele. Noi n-aveam de unde ști (aveam să aflăm abia mai tîrziu) că acelea erau de fapt mira și teodolitul, unelte care confirmau părerea lui Gore (părere pe care el încă nu ne-o spusese și nouă), și anume, aceea că, pentru noi, ei nu puteau fi deocamdată decît niște arpentori K. Noi puteam totuși să intuim acest lucru în zilele următoare, cînd doi dintre ei se plimbau în draci, însoțiți de un compas, de la un capăt la altul al fostei moșii Ghica (acum teren arabil al statului socialist). Noi nu puteam descrie neliniștea, teama și speranța pe care le produceau în sufletele noastre doi necunoscuți care coborau dintr-o mașină cu pînze și se apucau să măsoare cu un compas pămîntul care se învecina cu pogoanele noastre familiale. Dar în zilele în care cei ce păreau să se joace începuseră măsurătoarea serioasă cu compasul, ceilalți, care terminaseră de ridicat o baracă metalică, strălucitoare, și o înconjuraseră cu un gard sănătos de sîrmă împletită, dăduseră ei în mintea copiilor și instalară în curtea barăcii tot felul de obiecte ciudate; într-un colț un coteț ca de porumbei, în altul un fel de morișcă de vînt, între ele un tub lung de sticlă, gradat din loc în loc cu vopsea neagră. Curtea întreagă deveni un fel de labirint de poteci, late de un metru și presărate cu nisip adus tot de ei cu camionul *Molotov*, care acum îi însoțea zilnic. Noi aveam să ne prefacem încă multă vreme că nu-i luăm în seamă (urmărindu-i tot timpul cu coada ochiului cînd ne culegeam porumbul sau via sau aram pentru toamnă pogonul sau mergeam cu mic cu mare să culegem bumbacul), așteptînd ca dintr-un moment într-altul ei să aibă nevoie tocmai de /342 A/ și să vină totuși să ne întrebe ceva despre el, să ne dea adică un prilej cît de mic să punem și noi cîteva întrebări. Ei, la rîndu-le, se prefăceau că nici n-au avut vreodată un /342 A/ și că, dacă totuși l-au avut, acum nu le mai trebuia în nici un fel. Continuau să vină în fiecare dimineață, să plece în fiecare seară și, între timp, să săvîrșească munci dintre cele mai ciudate și

mai de neexplicat pentru noi. În această atmosferă de spionare continuă, avu loc, mai întâi, botezul celui de-al douăzeci și cincilea nepot al lui Calafoc. Fu botezat Florea. Mai apoi (sau simultan) prima convorbire a bătrînului Calafoc cu părintele Ioan despre /342 A/, despre acei oameni și acele fapte ale lor. “Părinte – am aflat noi mai tîrziu c-ar fi zis Calafoc către popa Ioan – ce să fie cu ăștia care umblă de vreo două săptămîni pă moșia Ghica cu tot felul de mașini și aparate?” “Ce să fie, nea Ioane, știi și eu – ar fi zis la rîndu-i părintele – am auzit de ei și nu vād cu ochi buni acele fapte ale lor, dar mai mult decît știi dumneata nu știi nici eu și nu vād cum aș putea să știu, de vreme ce ei umblă pe ascuns ca hoții și se tem a vorbi cu noi, oameni ai locului, nu-i așa, de parcă ar săvîrși o fărădelege”. “Din asta se vede – ar mai fi zis Calafoc – că ce fac ei nu fac bine. Ar trebui să nu-i lăsăm, să ne opunem și noi într-un fel. O să viu pã la dumneata să-ți dau două duble dă porumb să dai acatiste-n contra lor.” În acest moment al discuției lor, Gheorghe a lu Calafoc, tatăl celui de curînd botezat Florea, s-a apropiat cu cana de pãmînt și le-a turnat vin în pahare (turnînd cu dreapta, scărpinîndu-se cu stînga mai peste tot, boscorodind spuzeala care-i apăruse pe corp, “ce blestem o mai fi și ășta, părințele”, și îndemnîndu-l să bea). Dar nici Calafoc nici popa n-au fost atenți la spusele lui. “Își bate joc de mine Calafoc?” se întreba părintele Ioan. “El n-a fost niciodată la biserică, a trimis-o mereu pe tușa Gherghina, și acu zice că dă două duble dă porumb pentru o prostie de care nici nu-i pasă?” Calafoc tăcea și mesteca o juma de ridiche de toamnă. “Eh, să fie-ntr-un ceas bun!” a zis el într-un tîrziu ridicînd paharul către popă, iar părintele Ioan a răspuns: “Să dea Domnul!”

Curtea mare a casei lui moș Ion Calafoc era plină de mese și meseni. În semiîntunericul ceasului se seară (accentuat de umbra deasă a celor trei nuci) se auzeau voci groase de bărbați, clinchete de căni și pahare, risete de femei, scîrșitul viorii lui Telerez, hămăit de cîini. Se poate deci ca tocmai un astfel de amurg liniștit să fi fost momentul în care Calafoc a luat acea decizie neașteptată pe care tușa Gherghina, auzind-o chiar din gura lui a doua zi dimineața, a considerat-o primul semn de nebunie. Se “otărîse” – spunea el la ora 5 dimineața, înainte de a se ridica din pat – să iasă și el la pensie. “Cum la pensie, Ioane, tu ai înnebunit, Doamne ferește, ai lucrat tu undeva la stat sau la proprietari, cin’ să-ți dea ție pensie? Ai muncit pãmîntu tău toată viața, pã urmă l-ai împărțit la copii și l-ai muncit mai departe, ajutînd pã unu sau pã altu după cum era nevoie și tot așa ar fi bine să faci și de-acinainte, dacă nu vrei să zică

lumea că ți-ai pierdut mințile, Doamne ferește!” Dar Calafon nu luă în seamă vorbele babei Gherghina și începu încă din acea dimineață să se considere pensionar. Se ridică din pat, se îmbracă și căută îndelung prin polatră o pungă cu flori de tei. O găsi în cele din urmă, își făcu un ceai și-l bău pe îndelete, mestecînd alene cojile de pîine înmuiate în ceaiul de tei și bucățile de brînză sărată de oaie. După asta se duse în camera de dincolo și luă de sub saltea o mie de lei, fără să-i pese de babă, care se ținea după el peste tot, boscorodind și făcîndu-și cruci. Era ora 6 dimineața cînd Calafoc se înființă lîngă grajdul fiului său Mitu și-i spuse acestuia: “Mitulule, tată, pune cai la căruță și du-mă pîn’ la Brănești!” “Dă ce-ai, bre, eș’ bolnav?” – se speriasse Mitu sau o făcuse pe speriatul. “Nu, da’ vreau să mă duc pă la prietenu meu Costache a lu Savu.” “Păi la or’asta?” “Hai, mă, Mitulule, tată, nu mai fă pă prostu, că pîn’ la opt ești înapoi.” Așa că Mitu inhămă caii, puse doi snopi de coceni în căruță, un macat înflorat pe deasupra, și voi să-l ajute pe bătrîn să se urce. Calafoc n-avea nevoie să fie ajutat; se urcă singur, se instală între coceni și-și aprinse țigara. Silică voia să meargă și el, dar Mitu-l amenință (“cînd ți-oi plesni un bici peste picere...”) și-l astîmpără repede. Căruța porni zdrăngănind pe șoseaua pietruită.

Se întîlniră pe drum cu mașinile lor cu pînze și cu *Molotovul* cu bot ascuțit ca de cîine. După ce praful stîrnit de mașini se mai astîmpără, moș Ion zise către fiul său Mitu: “Măi Mitulule, tu ce crezi că are de gînd să facă ăștia?” “Io nu știu, băi tată, da’ dacă vrea să ne ia pămîntu, cu noi nu le merge.” “Da cin’ v-a spus vouă, bă, că vă ia pămîntu?” “Nu ne-a spus nimeni, da’ zic și io.” “Prost ești, mă Mitulule!” Mitu tăcu și dădu bice cailor. Într-un tîrziu, cînd erau aproape de Brănești și Mitu credea că bătrînu doarme, acesta își aprinse o altă țigară și zise: “Să nu-i lăsați, bă, să vă ia pămîntu, că voi fără pămînt sînteți niște rahați. Da’ și cu pămînt tot aia sînteți.” Iar cînd Mitu se întoarse spre el îl văzu rîzînd și trăgînd din țigară. “Ce bă, n-are ei dăstul pămînt, ce să facă ei cu trei pogoane-ali tale?”

Ei descărcară din *Molotov* alimente; saci de făină, de cartofi și de ceapă, salamuri uscate, cașcaval, cutii de conserve, biscuiți, zahăr. Care nu se ocupau cu descărcatul se plimbară din nou toată ziua pe cîmp, înfîgînd din loc în loc țărushi subțiri vopsiți în alb și scriși cu cifre și litere negre. Desigur că muream de curiozitate să știm ce rost au acei țărushi răsîndiți cu miile într-o singură zi pe fosta moșie Ghica, să știm cine va consuma acele alimente și cine se va încălzi peste iarnă la soba de tuci pe

care au coborât-o tot din *Molotov* și-au instalat-o în baraca metalică, dar nu ne spunea nimeni, nimeni n-avea timp să ne lămurească pe noi. Ei aveau acum cu ei și unelte obișnuite; sape, greble, cazmale. Ei se ocupau acum cu săpatul și greblatul pământului. Ei făceau un fel de straturi ca de flori și semănau ceva. “Io-te, bă, dă ce le-arde la ăștia; dă semănat flori la or-asta!” Și-n capătul fiecărui strat de flori un țărșuș pe care nici măcar nu scria nimic; zambile, bujori, garoafe, ochiul-boului sau altceva, ci un număr și o literă: 401 C; 322 B; 611 A; 82 Q; și așa mai departe. Poate că undeva se afla chiar și un țărșuș cu numărul 342 A. Cine știe?

Noi în nici un caz nu știam. Și noi nu știam nici dacă în ziua ieșirii la pensie (de fapt, nici că ieșise la pensie nu știam), Calafoc cel bătrîn se dusese într-adevăr la prietenul lui, Costache a lu Savu din Brănești sau se dusese în altă parte. Noi aveam să aflăm în chiar seara aceleiași zile că, odată ajuns la Brănești, moș Ion Calafoc mulțumise fiului său, Mitu, și-l trimisese înapoi să-și vadă de muncile cîmpului, apoi se dusese în stația autobuzului și plecase cu autobuzul mai departe spre București. Noi știam încă de mai demult că la București se află două din rudele lui Calafoc și anume: fiul său, Gore, ziarist, 32 de ani, celibatar, și nepotul său Tudor, 18 ani, ucenic într-un atelier fotografic, despre care se spunea că are mîntea puțin năucă și că este, între nepoții lui Calafoc, cel mai iubit de bătrîn. (Mai înainte, o dată pe lună și cu ocazia tuturor nunțiilor, în satul nostru își făcea apariția un bătrîn simandicos care se recomanda Peter I. Mihalache, artist fotograf. În atelierul acestuia – PIM STUDIO FOTO – era Tudor a lu Calafoc ucenic). Noi nu știam deci, că în acea zi Calafoc își propusese să viziteze pe cei doi. Aveam s-o aflăm însă către seară, cînd Calafoc cobora din personal în halta Mostiștea, nu departe, deci, de pămînturile copiilor săi și de baraca metalică strălucitoare de curînd înălțată, și se îndrepta agale, pe drumul pietruit cunoscut sub numele de Șoseaua Gării, spre sat, adică spre cîrciuma lui moș Andrei Grancea. Aveam s-o aflăm, de fapt, puțin mai tîrziu, după ce el străbătuse deja cei trei kilometri care despart halta de sat, după ce intrase în cîrciumă și ne lăsase pe toți cu gura căscată, privind la costumul lui nou de stofă albă și la pălăria galbenă de pai și la bastonul lui cu măciulia sculptată pe care-l învîrtea pe deget ca un flăcău. Îl vizitase pe Gore, spunea el, și-l găsisse bînd cafea cu o muiere care desigur că nu venise acolo numai ca să bea o cafea cu el (“E deștept Gore, se descurcă!” spunea Calafoc mîndru de fi-su). Și după ce o trimisese pe aia acasă, ei doi, adică Gore și cu moș Ion, stătuseră la vorbă despre una-alta. “Mă – zicea Calafoc că-i spusese el lu

Gore – tu să-ți vezi de treaba ta și să nu mai vii pe-acasă să stai dă vorbă cu alde frac-tu Mitu și frac-tu Gheorghe!” “De ce, tată?” fusese curios să știe Gore ziaristu. “Așa, mă, că ăștia sînt proști, proști cum n-am văzut, și pot să te tragă și pe tine înapoi în prostia lor.” “Nu-i adevărat – mai zise Gore – ei nu sînt deloc proști, numai că nu știu pe ce lume trăiesc adică n-au avut încă timp să observe că s-a schimbat ceva în lumea asta. Și eu tocmai asta trebuie să fac; să le aduc la cunoștință încetul cu încetul că noi am schimbat lumea și că ei nu pot fi decît niște aliați ai noștri. Și vor înțelege pînă la urmă, pentru că n-au încotro.” “Te privește, faci ce vrei, da’ acu hai cu mine să-mi cumpăr niște haine dă ținere, că io dă azi am ieșit la pensie și vreau să trăiesc așa cum știu io.” Așa că numai după ce-și cumpărase costumul de stofă albă și pălăria de pai și bastonul, Calafoc (singur acum – pe Gore-l lăsase undeva în centru) se duse și în Calea Văcărești la nr. 106 să-l viziteze în atelierul PIM STUDIO FOTO, pe nepotul său Tudor, cel a cărui minte baba Gherghina nu reușise s-o salveze din mîinile ielelor.

Simpla mea existență mă uimește grozav. Nu faptul că exist astăzi, aici, în atelierul de fotograf al preaiubitului Pym (asta se poate rezolva ușor; fiind un lucru de prea mică importanță poate fi pus în seama hazardului), ci faptul că în același timp sînt și mă pot atinge cu mîna pentru a simți că sînt. ASTA E CULMEA. Care hazard a putut să ducă lucrurile pînă aici? Cine poate să creadă că numai praful cosmic și hazardul mișcării lui m-au făcut pe mine să mă mișc în fiecare zi printre oameni care, la fel ca mine, sînt și au conștiința că sînt?

Bătrînul Pym știe că lucrul acesta mă uimește. Pentru asta are grijă totdeauna cînd aprinde lumina să rostească mai întîi cîteva cuvinte. Se gîndește că eu concentrat fiind în întunericul laboratorului, aș putea să mă sperii mai degrabă de lumina ce se revarsă brusc pe pereții albi ca de neant decît de blîndele sale cuvinte. De obicei, mă întrebă dacă nu am ceva hîrtie descoperită. I-e teamă să nu mi-o voaleze, s-ar crede, dar el știe prea bine că niciodată nu țin hîrtia descoperită și că o țin în sertarul mesei pe care se află aparatul de mărit. Și apoi, de ce mă întrebă de hîrtie cînd aprinde lumina roșie? Doar știe că lumina roșie nu voalează! Bătrînului, de fapt, nu-i pasă că eu sînt uimit de ceva. La el lucrurile nu pot avea darul să uimească. Singura problemă pe care ți-o poți pune în fața unui lucru este să-l accepți sau nu. Desigur că i-am explicat că nu e vorba de un *lucru* care să mă uimească. Simpla mea existență ca *lucru* nu m-ar uimi sau, mai bine zis, nici nu s-ar pune atunci problema uimirii.

Așadar, ce mă uimește este tocmai faptul că, printre altele, sînt capabil de uimire, că exist uimindu-mă de ceva, așa cum nu fac celelalte lucruri. Ordinea firească ar fi aceasta – zic către Pym – fiecare lucru să existe și nici unul să nu simtă că alături de el există un altul și nici măcar să nu se simtă pe sine ca existînd. Dar această ordine e absentă! “Asta te uimește?” întrebă Pym. “Da, asta. Nu ți se pare deloc uimitor?” Bătrînul rîde, gîjit mai întîi, apoi cu gura larg deschisă și zvîrlind hohote printre dinții stricați: “Ești nebun, băiete!” “Cu atît mai mult, zic eu, cum e posibil ca pe lîngă toate acestea să mai fiu și nebun?” “N-am să-ți arăt niciodată cum e posibil” zice el, ca și cînd ar ști ceva despre toate astea. Eu știu că nu știe și, mai ales, că nu-i pasă, dar nu-mi fac probleme din asta. În fapt, cauza uimirii mele sînt în primul rînd eu și pe urmă el, iar nepăsarea lui nu mă poate contamina și pe mine.

Dar cine poate certifica un sentiment și, mai ales, intensitatea acestuia? Cine poate explica puterea unor oameni de a nu-și iubi rudele de sînge? Chiar dacă noi, înainte de a asculta (în cîrciuma care mai de mult se numea “La calu bălan cum sare gardu”, iar acum devenise “Restaurant”) relatarea scurtă și desigur plină de omisiuni intenționate a lui Calafoc despre înflînirea cu nepotul său Tudor, bănuiam că bătrînul îl iubește mai mult pe acest nepot sărac cu duhul, de unde puteam noi să avem siguranța unei asemenea stări de lucruri? Chiar dacă știam că pe unii dintre copiii lui Calafoc îi disprețuia și că, deci, era un om care avusese puterea să se rupă, în numele cine știe căror convingeri ale sale, de tendința animalică de a-ți iubi și apăra puiul, puteam noi oare să nu condamnăm faptele unui bătrîn pe care, de altfel, senilitatea părea să-l doboare? Hainele lui albe, cu care intrase în cîrciumă venind de la gară și aducîndu-ne la cunoștință tuturor celor de față că din acea zi el se pensionase, erau oare un semn al nebuliei sau al disprețului pe care ni-l purta de mult și de abia acum ni-l arăta fățiș, considerînd el, din cine știe ce motive, că momentul acesta este tocmai bun pentru o astfel de dezvăluire? Cert e că el intră în cîrciumă cu un mers tineresc și că ne ignoră pe toți care eram acolo (tineri, vîrstnici, bătrîni, copii, cei din urmă aducînd apă pentru umplutul sifoanelor în schimbul a doi lei), salutîndu-l pentru început numai pe moș Andrei, proptindu-se deci de teighea și jucîndu-se ca din întîmplare cu /342 A/, care se afla în continuare, după cîte știm, în același loc. Apoi, luînd din mîna lui moș Andrei paharul cu băutură și întorcîndu-se spre noi, privindu-ne ca de la o mare distanță, ridicînd paharul spre toată lumea, fie că-nțelegea, fie că nu, și strigîndu-

ne, în sfârșit: "Hai noroc, măi oameni buni!" Iar noi răspunzînd, oarecum curioși, oarecum mîndri, oarecum supărați pe toanele lui sau chiar în joacă (copiii): "Să trăiești, nea Ioane!" "Te-ai pus la țol dă ginerică, ai?" – adăugă cineva, fără îndoială unul care cunoștea mai puțin pe Calafoc și nu știa ce riscă luîndu-l pe bătrîn peste picior. Însă bătrînul părea foarte bine dispus, așa că începu să povestească tot ce a făcut el în ultimele douăzeci și patru de ore și iată cum noi aflarăm cu toții că el a ieșit la pensie și că l-a vizitat pe fi-su Gore și pe nepot-su Tudor și că și-a cumpărat țoalele alea numai ca să se vadă că el nu mai e un muncitor agricol ca toți ceilalți, ci un pensionar, unul care altceva decît să se plimbe și să discute nu mai are nimic de făcut. Tot acum am mai aflat și că, odată cu ieșirea la pensie, Calafoc își rezervă dreptul de a vorbi cu toată lumea la fel, adică nefăcînd nici un fel de diferențieri în vorbele sale în funcție de interlocutor. El era pensionarul iar toți ceilalți alcătuiau lumea. De altfel, noi aveam să ne dăm seama de lucrul acesta în minutele imediat următoare, cînd bătrînul ridică din două degete cutia metalică cu numărul 342 A și spuse (fără să se adreseze nimănui în mod special); "Știi mă, ce e în asta?" Iar noi ne privirăm nedumeriți: avea de gînd s-o deschidă? "Am să v-arăt – spunea el – că altceva decît pămînt în această cutie nu poate să fie!" Pînă și noi, cei care aduceam apă pentru sifoane, ne opriserăm din munca noastră și așteptam să vedem ce se întîmplă. "Cine are curajul s-o deschidă?" Bineînțeles că n-avea nimeni, iar noi eram singurii care nu înțelegeam de ce se temeau niște oameni în toată firea de o biată cutie. "Nu credeți că e plină cu țărînă?" "Vino tu, Mostrogoae, s-o deschizi!" mai zise bătrînul către unul care se afla în fața sa, dar care nu era Mostrogoae. "Vino, mă, că pe tine te crede lumea curajos!" Mostrogoae, care stătea undeva mai în spate, ferit de privirile bătrînului, nu mișca nici un deget. (Despre el se spunea că găsise în toamna lui 44 un soldat rus dormind beat în gluga lui de coceni. Și cum se temea că ăla ar putea muri de frig peste noapte și că ar putea fi găsit mort tocmai în gluga lui de coceni, și anume, de unul la fel ca el, dar viu și înarmat, bietul Mostrogoae s-a apucat să-l tragă pe rus de picioare, spunîndu-i: "Scoal' dracu, mă tovarășe!" Rusu s-a trezit, a scos automatul de sub pufoaică și, înjurîndu-l în limba lui pe cel care tocmai îl trezise din somn, îl obligă să intre în tindă. Aici începu conversația. Rusu se așezase pe un scaun, ținea automatul îndreptat fix spre interlocutor și spunea că i-e foame. Mostrogoae stătea în picioare, alb ca varul, nu înțelegea ce spunea rusul, dar ținea mîinile sus, tremura și spunea rugăciuni. Așa i-a găsit Linora, nevasta lui Mostrogoae, cînd a

intrat cu strachina de mujdei într-o mînă și cu ceaulul cu mămăligă în cealaltă. Norocul ei că a leșinat după ce a pus mămăliga și mujdeiu pe masă. Astfel că soldatul și-a pus arma între genunchi și a început să mănînce, nemailuîndu-l în seamă pe Mostrogoae, care turna apă pe Linora s-o trezească. Sătul sau nesătul, după ce a mîncat tot mujdeiu, rusul s-a ridicat, i-a salutat frumos pe cei doi și a plecat spunîndu-le rîzînd din ușa: “Zavtra utro na Berlin!” De atunci se spune “ești curajos ca Mostrogoae”, și desigur că expresia acoperă un anume fel de curaj, ceva special în tot cazul).

“Sau deschideți-o voi, măi Mitule, măi Gheorghe, deschideți-o voi, mă tată!” Dar nici Mitu și nici Gheorghe nu se aflau la acea oră în cîrciumă. (Ăștia erau d-ăia care nu călcau în cîrciumă și aveau în cap să facă averi). Așadar, Calafoc rostise numele lor, dar nu se adresase lor. Sau nu observase că ei nu erau acolo. Sau își exercita acel drept pe care și-l rezervase: vorbea cu toată lumea la fel. “Vedeți, măi, că-i pămînt?” striga acum Calafoc, bucuros că spusele sale s-au adevărit, iar țărîna umedă din cutia tocmai atunci deschisă curgea pe tabla de zinc. Noi, curioși ca de obicei, ne strînsesem deja în spatele lui Calafoc și văzusem că într-adevăr în cutiuță nu fusese decît pămînt și nimic altceva. Dar Calafoc începu din nou să strige: “Mitule, Gheorghe! săriți, mă, că ăștia vor să ne fure pămîntul!” și întorcîndu-se brusc spre noi ne făcu să ne dăm toți deodată un pas înapoi. Erau deja unii care-l credeau nebun sau beat. “Așa trebuie, bă, așa trebuie!” – și noi mai făcurăm un pas înapoi. “Este, bă, pămînt sau nu este?” “Este”, murmurarăm noi deja așezați acum din nou pe la mesele noastre sau ocupați cu golitul în fugă, din picioare, al unui pahar sau cu mîinile deja pe toarta găleților pentru a pleca din nou la fîntînă după apă. Era pămînt. “Degeaba vă aruncați ca boii asupra lui (din nou noi nu mai știam despre cine vorbește), el trebuie gîndit. Lut cu lingura, cum fac ăștia, și gîndit, bă, gîndit pînă la fierberea creierilor. D-aia, mă Gore, tată, e proști de moare alde frac-tu Mitu, că ei crede că se mai poate așa ca pîn-acuma. (Deci cu Gore vorbea!) Uite că nu se mai poate.” Și aruncă paharul cu băutură peste umăr, gata-gata să-l lovească pe moș Andrei în cap. Moș Andrei era obișnuit cu Calafoc, făcuseră nu știu cîte războaie împreună, așa că nu făcu gură ca de obicei, ci se apucă repede să adune cioburile și să șteargă pe jos cu o cîrpă. “Io – mai zise Calafoc – la concluzia asta am ajuns.” După care șterse cu podul palmei țărîna de pe tejgheaua de zinc, își luă bastonul și dispăru. Silică dispăru și el zăngănind cele două găleți mari de tablă galvanizată.

Ei lăsaseră deci un singur reprezentant al lor, de acum, în baraca metalică. Acesta era un bărbat tânăr, bine legat și care purta bocanci bizon, pantaloni strâmți și o haină neagră de piele. Bineînțeles că noi ne gîndeam să nu îl scăpăm de sub observație nici pe acesta, deși era singur și părea inofensiv. El apărea mai întîi dimineața, în jurul orei 6, 6 și jumătate în curtea labirintică a barăcii și trecea, însoțit de un caiet mare, un fel de registru, pe la toate moriștile de vînt, tuburile și cotețele de porumbi instalate acolo. S-ar fi zis că făcea un fel de rond. După asta dispărea înăuntru barăcii și probabil că-și pregătea ceaiul și-și lua micul dejun, pentru că apărea din nou decît peste vreo oră, o oră și jumătate. A doua oară apărea ca un pensionar îndrăgostit de grădină, ca un grădinar bătrîn cu tabieturi deci, ducînd o roabă cu mai multe unelte (o sapă, o greblă, o cazma) și fumînd dintr-o pipă care nouă ni se părea uriașă. Purtînd toate aceste după el, se învîrtea în tot cursul dimineții de-a lungul tarlalei, printre straturile pe care noi încă le mai credeam semănate cu flori. Se oprea din cînd în cînd și dădea cîteva lovituri cu sapa, sau grebla o alee, sau făcea cu cazmauă un șanț prin care să se mai scurgă apa. Cam asta e tot ce făcea în prima parte a zilei. La prînz revenea în baracă și probabil că-și făcea de mîncare, pentru că la o privire atentă se putea observa o dîră subțire de fum ieșind din burlanul de tablă al recente sale locuințe. După-amiază rămînea înăuntru sau, dacă era soare, ieșea în curte și citea cu o rîvnă de școlar silitor. Mai tîrziu aveam să aflăm că pînă nu de mult fusese student al Facultății de Drept din București și că în urma a nu se știe căror opinii ambigue pe care le avusese el în legătură cu evenimentele contrarevoluționare petrecute în Ungaria cu cîteva ani în urmă un simplu muncitor agricol. Bineînțeles, un muncitor cu unele îndeletniciri speciale, pentru că avea oricum o diplomă de maturitate (de bacalaureat, cum se spune azi), dar un muncitor agricol și nimic mai mult.

NOTA BENE. Aceasta este totuși o povestire istorică; faptele s-au petrecut atunci cînd autorul avea în jur de șase-șapte ani, deci într-o perioadă cînd el nu avea încă o conștiință lucidă a realității; mărturiile din acea perioadă sînt mai mult decît contradictorii, conțin în ele chiar opinii diametral opuse, iar documentele lipsesc sau nu sînt deloc la îndemîna noastră. Să-i fie iertată deci imaginației îndrăzneala de a crea personaje și situații care în fapt n-au existat sau n-au fost tocmai așa. Orice asemănare cu personaje și fapte reale este, totuși, absolut INTENȚIONATĂ.

– Preferințele mele se îndreaptă – spuse psihologul liceului agroindustrial din F., profitînd de pauza făcută de povestitor pentru a turna în paharele musafirilor săi – evident spre bătrînul Calafoc. El pare, cel puțin din ce-ai spus pînă acum, un tip superior, surprinzător de modern în comparație cu cei din jurul său și cu epoca.

– Nu te voi întreba ce dracu mai înțelege și mintea ta prin modernitate – zise profesorul de filosofie – dar îmi rezerv dreptul să fiu de partea celui biet nepot cu mintea rătăcită, nu-i rețin numele...

– Tudor? întrebă gazda.

– Așa, Tudor. Țsta pare singurul preocupat de o oarecare viziune a totalității.

– Aș îndrăzni să vă contrazic și să mizez tocmai pe cei doi frați care au rămas plugari și pe care bătrînu-i considera proști cum nu s-a mai văzut, interveni inginerul. Ei au, față de noi ceilalți, avantajul că nu sînt poeți și că posedă o clară cunoaștere a bunului-simț. Cu astfel de oameni se poate munci serios și, chiar dacă trec greu de la o concepție la alta, ei se adaptează în cele din urmă și au totdeauna cîștig de cauză. Nu-i cunosc pe ăștia doi, dar dacă mai sînt pe aici, și eu cred că sînt, vom verifica mîine și vă voi demonstra că ei au totuși o poziție socială onorabilă și că își văd în continuare de treburile lor.

– Baf, zise psihologul.

– Dacă tot s-a pronunțat aici cuvîntul miză – mai zise și profesorul de engleză – eu voi miza totuși pe Gore și chiar, de ce nu, pe cel din baraca de tablă, ca un reflex al lui Gore, ca o imagine a lui într-o anume oglindă.

– Am plăcerea să constat, deci – interveni din nou amfitrionul – că părerile sînt dintre cele mai împărțite și asta nu poate decît să mă stimuleze. Îmi rezerv cu toate acestea dreptul de a nu vă comunica deocamdată spre cine se îndreaptă preferințele mele.

Pe urmă Pym are alțița pe cap; toată ziua trebuie să pregătească substanțe, să cotrobăie ore-n șir prin cămăruța de alături, printre zecile de eprubete, mojar, balanțe și alte astea și, mai ales, să se descurce în dezordinea lor astfel încît totdeauna cînd îi cer un revelator contrast să-mi dea un revelator contrast fără să stea deloc pe gînduri. Sînt de altfel încredințat că, pe lîngă substanțele necesare laboratorului și pe lîngă cele pe care le vindem gata preparate amatorilor, Pym mai prepară și altceva în "hruba lui urît mirositoare".

Fiica "doctorului" Pym, Amalia, care urmează o școală undeva, încolo, în centrul orașului (și care, pe lângă că e urâtă, mai stă și toată ziua să învețe în camera dinspre stradă a atelierului, alungându-ne astfel o mare parte din clientelă), mi-a spus nu demult că tatăl ei e nebun. Fiind uimit de propria-mi existență, nimic altceva nu mă mai miră. Oricum, dacă unele lucruri mi se par de mirare, ele nu-mi apar decât ca trepte ulterioare ale uimirii mele.

Amalia vine uneori în laboratorul în care îmi fac veacul mărind și copiind și dezvoltând și spălând și uscând și tot restul și mă ține de vorbă în timp ce lucrez. Știe că e urâtă și că are voce frumoasă și probabil că-și închipuie că în întunericul laboratorului eu aș putea să o iau drept o zână. Vine lângă mine să vadă ce anume lucrez și-și apasă sînul pe umărul meu și-mi încălzește urechea cu răsufierea. Găsește că pozele pe care clienții noștri le-au făcut în excursii și pe care eu mă străduiesc să le fac cât mai arătoase sînt stupide. De fiecare dată cînd ridic mîna pentru a muta filmul, chicotește și strigă: "Vai, ce poză timpită!". Asta, bineînțeles, înainte ca filmul să fi ajuns în fereastra aparatului și ca eu să-i fi făcut cadrul, deci înainte de a-și putea da seama efectiv cum arată respectivul cadru. De aici am dedus că mișcarea umărului meu îi gîdilă sînul pe care și l-a înfipt acolo și că, de fapt, de asta chicotește și țipă. Alteori, în întunericul laboratorului, îmi povestește ce face la școală. Glume timpite, făcute de cine știe ce încuiat de profesor, intrigi mărunte între ea și colege de-ale ei, probabil la fel de urite, ultimele noutăți citite în ziare sau reviste. Îmi închipui că citește revistele cu o mare pasiune, mai ales curiozitățile, cancanurile, știrile de senzație, biografiile amănunțite ale actorilor de cinema. Totdeauna cînd începe să-ți spună ce a citit ea într-o revistă nu se mai oprește cîteva ore, trecînd dintr-una într-alta cu dezinvoltură, uitînd chiar că vorbește cuiva. Întunericul probabil c-o ajută să uite că mai este cineva de față, așa că turuie neîntrerupt cum îmi închipui că face și acolo, la școala aia pe care o urmează cînd vreunul din ăia care-i sînt profesori are timp s-o asculte (și de ce se n-aibă?)

Nu peste mult timp lucrurile reprezentate în pozele stupide ale clienților noștri au început să mă intereseze într-o oarecare măsură. Curînd asta a devenit aproape o boală. Eram atît de curios să văd ce se întîmplă în fiecare cadru în parte, încît pe unele le măream mai mult decît îmi ceruse clientul, iar din altele scoteam detalii, la început neclare, pe care le măream și mai mult. Începuse, pe de altă parte, și o ciudată perioadă de prosperitate pentru atelierul lui Pym, pentru că îmi amintesc

că au fost săptămîni întregi cînd n-am ieșit din laborator, iar maldărul de clișee din sertarul meu n-avea deloc de gînd să descrească.

Peisaje de munte cu brazi acoperiți de zăpadă, cu stînci de forme ciudate, grupuri de bărbați și femei între două vârste plini de o veselie artificială și stîngace pozînd alături de un copac foarte gros, alături de o stîncă sau în fața cine știe cărui hotel sau vilă sau cabană. Plăji luminoase, umbre tăioase pe fețele celor din cadru, datorate soarelui prea puternic din timpul zilei. Fizionomii șterse, bărbați fotografiindu-se cu o sticlă-n mînă și un pahar în cealaltă. Trei sau patru femei grase fotografiindu-se pe rînd cu aceeași pălărie uriașă. Adolescenți imberbi încercînd să-și expună bustul “mușchulos” și-n același timp să-și ascundă coastele numărabile. Fetite de vârste foarte diferite fotografiate în timp ce rup delicat o floare sau se apleacă numai pentru a o miroși. Tineri orgolioși pozînd lângă automobile somptuoase cu număr străin. Fete în costume de baie încercînd să-și pună în evidență șoldurile sau linia piciorului. Băieți slăbănogi ținîndu-le de după gît, soarele orbindu-i, făcîndu-i să închidă ochii sau să încrețească frunțile.

Singurul lor reprezentant a continuat deci multă vreme să se descurce singur și să trăiască izolat acolo în baraca de tablă galvanizată. Cînd, în sfîrșit, a apărut un al doilea, din straturile lor ca de flori începuse să răsără grîu. Asta bineînțeleș că ne-a lăsat pe toți cu gura căscată: de ce semănau ei grîu în straturi ca pe flori? Acum aveam și timp mai mult să ne mirăm de orice. Terminasem de cules viile, bumbacul, porumbul, începuseră nunțile (Petre Mialache însă nu mai apărea pe la nunți), aveam ce bea și nu duceam lipsă nici de subiecte de discuție. Cel de-al doilea ocupant al barăcii era un bătrîn mărunțel, cu părul alb și cu mersul pripit, care-și petrecea toată ziua printre straturile alea semănate cu grîu. Ce tot făcea acolo nu știa nimeni și nici de ce smulgea fire de grîu și se ducea cu ele în baracă nu înțelegeam. Și atunci Calafoc, tot el (care nu-și mai părăsea costumul alb și pălăria de pai, deși începuse să fie cam frig de acuma), s-a dus într-o zi să vorbească cu ei. A rămas cu ei toată ziua, i-a însoțit printre straturi, a fost primit în baracă, ce-au putut să-și tot spună nu știe nimeni. Numa seara Calafoc a reapărut în mijlocul nostru și bineînțeleș c-o făcea acum pe misteriosu cu noi. Cică ei acolo studiau (ce?), cică solul pe aici pe la noi era foarte bun (mulțumim frumos, asta știam și noi), cică în anul următor se vor construi, pe acolo pe unde e baraca acuma, niște laboratoare (aiurea!) și niște canale să ducă apa din Mostiștea și să ude pămîntu cînd e nevoie, să nu mai așteptăm ploaia (pă

dracu!), cică ei o să scoată opt căruțe de grîu la pogon (fugi, bre, așa cum îl seamănă ei ca pă flori?). În cîmp plantele aveau să fie “măsurate, udate, ierbicidate, polenizate, castrate și încruciate!” În laboratoare semințele aveau să fie “numărate, cîntărite, secționare și tratate!” /342 A/ era “o simplă probă de sol!”

Amfitrionul era cumva o rudă apropiată a personajelor sale? – se întrebare deodată, puțin descumpăniți, ascultătorii. Pe cine trebuiau ei să mizeze?

Primisem între timp și comenzi pe color, astfel că aveam din ce în ce mai mult de lucru (procese de color, complicate, atenția încordată la termometre, la filtre etc., etc.), dar proporțional cu aceasta creștea și curiozitatea mea pentru conținutul cadrelor. O curiozitate lucidă, de altfel. Singura mea enigmă fiind eu, lucrurile care făceau obiectul curiozității mele păreau a fi dintre acelea de care nu te poți mira, ele fiind prea de mirare. Atitudinea Amaliei, care la început mi s-a părut a fi de indiferență, se schimbare mult între timp. Acum își petrecea aproape tot timpul liber cu mine. Prostiile ei, debitate în același ritm monoton și cu aceeași voce cristalină, mă ajutau chiar să lucrez mai multe ore fără pauză. În vorbăria ei, revenea din ce în ce mai des o afirmație: că Pym ar fi nebun. Găsea legături între nebunia tatălui ei și frenezia mea din ultima vreme. Mă întreba de ce nu dorm mai mult, de ce nu mă bărbieresc. În lumina scăzută a laboratorului îi era foarte ușor să-și imagineze că arăt la fel de jalnic ca Pym. Într-o zi, chiar, m-a obligat să mă culc. Trecuseră, zicea ea, numai în prezența ei treizeci și șase de ore de cînd nu închisese un ochi. Mă simțeam într-adevăr foarte obosit, și un indiciu sigura era că tocmai reușisem să suprapun cîteva cărți poștale în color, iar curiozitatea îmi scăzuse într-o oarecare măsură. Amaliei, deci, i-a fost destul de ușor să mă convingă să dorm. A fost atît de binevoitoare, încît mi-a umflat chiar ea salteaua pneumatică, pe care m-am prăbușit aproape instantaneu și chiar am avut impresia că s-a culcat și ea lîngă mine, dar nu e nimic sigur în legătură cu asta, eu fiind prea obosit și adormind înainte de a ajunge propriu-zis pe saltea.

“Iată îmi spuneam – sînt un om viu, asemănător celor care în fotografiile mele rîd, se scaldă, se zbenguiesc, muncesc, pozează pur și simplu, fac dragoste, se dedau viciilor, se îmbată, aleargă, zboară cu avionul sau conduc un automobil, schiază, înoată etc. Dar cum e posibil lucrul acesta? Care e cauza? Cum ajunge materia la un asemenea stadiu?”

Într-o bună dimineată, însă, în timp ce încă mai lucrăm la aparatul de mărit, ea veni lângă mine, îmi luă mâna și mi-o apăsă pe pîntecul ei.

De la acest punct înainte amintirile mele sînt din ce în ce mai nesigure, vagi. Probabil că de atunci stăruie nelămurit în mintea mea imaginea unor zile însorite de ianuarie în care, individ fără scop și fără cauză clară, mă deplasam pe străzile întortocheate și murdare ale unui oraș, priveam casele vechi de dinainte de război, cu curți amortite, cu ferestre deschise spre soarele neobișnuit de luminos pentru mijlocul iernii. S-ar putea ca tot în acel timp să mi se fi întîmplat și primul meu contact cu alcoolul, prima zi petrecută cu Pym într-o circiumă. Mi-amintesc că ședeam zgribulit pe un scaun, în colțul unei mese murdare și ude, într-o sală mare și întunecoasă și plină de fum. Oameni necunoscuți și cu fețe ciudate vorbeau cu voce tare în jurul meu, fără însă a da vreunul din ei impresia că înțelege ce i se spune. Mi-amintesc la fel de vag de Pym, ochii lui roșii, balansul lui neînterupt în fața privirilor mele bolînde, o amețeală cruntă, vecină cu ceea ce-mi închipuiam eu că ar fi fost moartea și așa mai departe. Mi-amintesc, de asemenea fără nici un fel de siguranță, că, uneori, reveneam ca din întîmplare în fața aparatului de mărit și selectam din filmele strînse în maldăr numai pe acelea în care înfîlneau cadre cu mulțimi de oameni, mitinguri, manifestații, stadioane pline etc. Măream acele cadre cît puteam de mult și le lipeam pe pereții laboratorului. Mă distrau grozav sau îmi produceau o plăcere de un anume fel mutrele alea necunoscute care ascultau pe cineva vorbind, sau urlau, sau erau uimite, sau se bucurau din cauza unui eveniment necunoscut mie. Tot de atunci, probabil, stăruie în mintea mea și o imagine cu o șosea întinsă în fața mea pînă dincolo de orizont, printre două cîmpuri plate și verzi. Un automobil în care mă aflu se mișcă încet prin această cîmpie întinsă. Nu-mi amintesc nimic în legătură cu vreun început sau sfîrșit al acestei călătorii. Unchiul Gore era cumva în fața mea, la volan sau în dreapta lângă mine, pe banchetă?

Se spune că aerul e mult mai curat la țară decît la oraș. În casă, însă, aerul nu se schimbă prea mult. Vreau să spun într-o casă de țară. Aerul proaspăt este respirat pe cîmp, în timpul muncii, al vieții. În casele țaranilor ferestrele se deschid rar. Mania ferestrelor deschise o are omul de la oraș. La țară vara intră muștele, iarna intră frigul (încălzirea se face cu destulă greutate), iar ferestrele sînt de aceea încă din construcție strîmte, nepractice. Așa se explică de ce Gore, care venea acasă rar, o dată la trei luni sau la cinci, găsea aproape de fiecare dată același aer în camera

în care trebuia să doarmă. “Proust a afirmat – zicea Gore – că o prăjitură muiată în ceai poate să-ți aducă în minte retrăirea unora dintre senzațiile cele mai îndepărtate în timp. Eu verific mereu acest lucru, dar nu cu o prăjitură, ci pur și simplu cu aerul de respirat”. Așadar, atunci când a venit împreună cu Tudor a fost prima dată când n-a mai avut prilejul să retrăiască, prin simplă respirație, o senzație îndepărtată în timp. Prima stație de selectare a seminelor fusese construită mai demult, pe vremea când Silică mai era elev la liceu. Acum se construia cea de-a doua stație chiar pe locul pe care fusese casa lui Calafoc îl bătrîn. Din casa aceea nu mai exista decît cocoșul de cărămidă care stătuse semeț pe coama ei mai bine de o jumătate de secol pînă a fi răsturnat în pod într-o zi de furtună. El se afla aici, la mine în apartament, îl țineam în baie, dar Gore bineînțeles că n-a reușit să retrăiască nimic venind să-l vadă și respirînd aerul de la mine din baie. Așa că, atunci când stația a fost gata (o construcție înaltă cam cît un bloc cu douăsprezece etaje), la dorința bătrînului și cu aprobarea directorului institutului, cocoșul de cărămidă a fost luat de la mine din baie și instalat sus pe stație. Acolo se află și acum. De aici din fereastră se poate vedea.

Îmi amintesc bucuria mea de a avea un băiat și neliniștea lui Pym cel care credea că niciodată copiii născuți din cei sortiți uimirii de sine, pe de o parte, și din cei cu aer de atotcunoscători, pe de alta, nu vor supraviețui pe lumea aceasta. El însă a supraviețuit, a surmontat neîncrederea bunicului său dinspre mamă și a confirmat optimismul lui Calafoc, al cărui prim strănepot era.

Dar din toate acestea nimic nu e cert. Cert este numai că acum, în plină lumină a soarelui, mă aflu în această poiană plină de flori, văd cerul întinzîndu-se fără pată de la un orizont la altul, simt în aer parfumuri nemaiîntîlnite vreodată, păsări mari se ridică în văzduh, plutesc alene, dispar, păsări mici se agită prin crengile încărcate de flori, se aude chiar și un zumzăit de albine, iar din cînd în cînd îl văd, trecînd singur prin această poiană, în costumul cel alb și cu pălăria de pai, pe bunicul meu Ion Calafoc.

În rest, eu ce-aș putea să vă mai spun? Întrebați-mă! Poate n-am reușit să vă fiu pe plac. Voi încă mai căutați în fiecare poveste un singur om pe care să mizați. V-ați obișnuit să ascultați în felul acesta o poveste: cine pierde și cine câștigă? Nu cred că e cel mai fericit mod de a asculta o poveste.

Istoria brutăriei nr. 4

(văzută cu ochii de către caporalul G.P., zis Bobocică)

Stă mai tot timpul ghemuit (nu se știe de ce nu prea poate sau nu-i prea place să stea în picioare), fumează mult (aproape două pachete de Mărășești pe zi) și vorbește puțin cam fonfăit (lipsindu-i toți dinții din față), dar nu se complexează deloc de diferențele de înălțime dintre el și ceilalți (cei care au obiceiul să rămână tot timpul în picioare). Surprinzător pentru vârsta și pregătirea lui rămâne numărul mare de neologisme utilizate cu exactitate și chiar dezinvoltură. S-a născut în 1907 și deci va împlini în curînd 70 de ani.

DE ȚINUT MINTE: Plecarea din Medgidia a fost în ziua de 17 martie 1942, am stat la Batalion 2 ad-tiv 3 zile și am plecat spre Tiraspol cu hrană dată pentru patru zile, și de la Tiraspol am plecat la Odessa, și de la Odessa am plecat spre front pînă în satul Spiridinofca, care în ziua de 25 martie, de Blagoveșteni am luat în primire serviciu care misa ordonat adică șef de cuptor.

ÎN ZIUA DE FLORII, 30 martie 1942. Astăzi în ziua de Florii am mîncat turtă goală și așa de rea ce era făcută că nici porcii no mînca deși eram la locul unde se făcea pîinea însă nu lucram și neam transportat în satul Ranjeva. Toată ziua ședeam degeaba și răbdam de foame și tremuram de frig. Aici am scris în ziua de 20 III/1942. *Așa că deși era soldat român și tocmai luase cunoștința de înălțătorul ordin "vă ordon treceți Prutul!", boala eroismului nu prea-l chinuia. El nici n-ajunsese bine pe front, și iată că avea o mare grijă; că mîncarea nu-i bună.* 31 martie 1942. Mă aflu în satul Alexandrofca pe Malul Mării Negre la distanță de 20 km de Odessa pe Șoseaua care duce către Nicolaev, aici ne uitam pe Mare cum valurile se mișcau furioase, iar Reg. 1 Roșiori și armata Germană făcea paza Mării ca să nu debarce trupe Rusești la mal. 3 APRILIE 1942. Mergînd încolonați pe Șosea spre Nicolaev din întîmplare

mam întâlnit cu Teodorescu un băeat din Valea Presni nepotul lui Grigore Tâvnă și spunea că a trecut înainte Alexandru lui Popa Velescu și Ionel al lui Bulgaru. – 4 aprilie 1942. Am plecat de dimineată tot înainte spre front și am ajuns în satul Zelioni la distanță de 10 km de Orașul Nicolaev. aici am cantonat în noaptea de Paște și sa dus căruța la Șosea pentru a aștepta mașina cu daruri de Paște adică țigări ceva de mâncare acum sîntem în așteptare. – PAȘTELE – 5 aprilie 1942, Ma-m sculat de dimineată am schimbat cămășile ma-m spălat și pe urmă mea dat cazeica un ou o bucată de cozonac și o bucată de brînză făcută cu zahăr (*ca să vezi cît e omu dă cusurgiu*). Mai târziu nea chemat Sblt. și nea dat cadou de paște 2 cozonaci mici 4 ouă 1 chibrit și un tutun. – 5 aprilie, după masă. După ce am luat masa a început un viscol mare de nu se vedea la mică distanță, dar eu stau în casă și privesc afară. – 6 aprilie 1942. Astăzi a doua zi de Paște după ce a trecut viscolul a fost o zi foarte frumoasă, fără vînt și cu soare. De la ora 12 încolo eau comand. de gardă. La ora 12 nea dat masa fasole cu șuncă, nea dat foarte puțină ca la prizonieri și ne dat și câte puțin cozonac. – În această zi ne-am pomenit cu un Basarabean care fusese luat la Ruși când s-a cedat Basarabia și spunea că a fost întrebuințat numai la săpat tranșei. Tot acest om spunea că forțele rusești au slăbit de tot, avînd speranță numai în artilerie că atîta lea mai rămas, iar în colo toate armele sînt aproape întregi decimate. – Acest Om (*sic*) spunea că e din jud. Bălți de 9 luni nu fusese acasă. – 7 aprilie 1942. Astăzi după ce am luat cafeaua nis-a mai dat și câte o cană de lapte de către gazdă, laptele nu era bun fincă avea untul din el (*tras*) cu mașina. (*Cum ziceam, G. P. este cusurgiu și devine din ce în ce mai cusurgiu pe măsură ce înaintează în liniile inamicului*). După aceasta am fost la marginea satului și am făcut o tragere cu arma. Tot în această zi nea dat și câte o litră de secărică și una de vin înainte de masă, mă cam pilisem puțin după ce am mîncat am dormit puțin și la urmă neam spălat un rînd de cămăși și șervetul și batista.

8 aprilie 1942

De dimineată am fost adunați și trimiși la un colhoz pentru curățirea unui grajd, așternut pe jos pentru a adăposti vitele brutăriei. Acolo am găsit o țeavă de armă automată Rusească și cartușe pe care le-am întrebuințat la arma mea. Tot astăzi a venit și restul de oameni ai Brutării de la Teraspol și mîine e vorba să trecem Bugul, întâi prin satul Varvarofca și dincolo de Bug este Orașul Nicolaev.

Miine 9 aprilie plecăm cu toată brutăria tot înainte spre front după divizie.

9 aprilie 1942

În dimineața zilei de 9 IV am plecat din satul Zelioni spre Varvarovca lângă fluviul Bug.

plecați am ajuns la Varvarovca la ora 12 care imediat după sosire am luat masa.

10 aprilie 1942 scris c. p. acasă

Astăzi sau executat curățirea roților la cuptoare și spălarea lor cu apă din fluviul Bug fiindcă suntem lângă el. tot în am scris 2 c. p. una nevesti și alta lui nea Gh. Buldulea. – Aici am scris în cantonament în satul Varvarovca lângă Bug și nea Puchea cînta cu flueru Vlasca com Stirbei Vodă. (*A se remarca textul conștient de împrejurările propriei elaborări.*)

11 aprilie 1942

Astăzi am cârpit cămașa fiind aproape distrusă și strigam cu grai tare, unde ești nevestă să mă vezi ce fac eu acuma. Aici am scris lângă Bug în satul Varvarovca jud. Ociacov (*...Iar dacă ar fi avut posibilitatea, G. P. s-ar fi și fotografiat lângă fluviul Bug.*)

Tot în această zi cînd nea dus la masă în loc să de dea masa nea culcat de cîteva ori din cauza a 2 grăjdari care au jucat rișcă și DI. Capit. Soroagă ia prins și lea aruncat bani și lea dat și 10, 15 lovituri la cur pe pelea goală și Ruși și Rusoaicili se uita la noi cum îi bătea.

După Masă

Nea făcut inoculari un Slt. Medic astăzi Sîmbătă 11 aprilie 1942 în Satul Varvarovca și toată noaptea nam putut să dorm de durere. (*Iată că totuși nu este tocmai o transmisie în direct; titlul "după masă" indică mai degrabă momentul acțiunii narate decît momentul textuării. Cîteva rînduri mai înainte, cele două momente coincideau strict. De data aceasta se vede clar că scrierea a avut loc abia a doua zi dimineața.*)

12 aprilie 1942

Astăzi 12 aprilie se face de dimineață inventarul la efectele ce sau primit asupra omului.

AVENTURI ÎNTR-O CURTE INTERIOARĂ (1979)

După Masă

La ora 12 nea data masa ciorbă de pește împutit care nici porci nu o mânca.

După ce am mâncat am scris un plic acasă fără timbre.

13 aprilie 1942

Astăzi de dimineată am fost scoși la câmp și am executat instrucția individuală și după masă am luat șef de post pe garda brutăriei.

14 aprilie 1942

De azi înainte trecem în subzistența Germană numai cu hrană, dintre care am văzut cutii de conserve, cașcaval, unt, țigări și se spune că ne dă și bomboane (nu nis-a dat decât cartofi prăjiți, varză cu conserve și 250 gr. pâine).

După masă Seara

Nis-a dat ceai parfumat preparat cu cuișoare și puțin dulce și 40 gr. unt presat și varză cu cârnați. – am oprit și pentru a doua zi la cafea. *(Această "Subzistență Germană" – un element misterios intrat brusc în imperiul textului, – îl face pe G. P. să-și transforme, cel puțin pentru câteva zile, micul său jurnal într-o continuă listă de bucate, de unde se vede că și atunci nemții erau foarte tari la capitolul propagandă. Orice îmbunătățire a traiului îi este dată omului simplu împreună cu un potop de vorbe misterioase, proprietatea asupra limbajului devine o importantă sursă a puterii politice.)*

Frig tare 15 aprilie 1942

De dimineată cafea cu puțină pâine cu unt. la ora 12 ciorbă de pește. Și tot timpul zilei am lucrat la depozit pentru distribuirea alimentelor pentru Diviz. 4 a

16 aprilie 1942

Ceai de izmă cu marmeladă, la 12 ciorbă pește sunt la magazia din distr. alimentelor pentru Divizie. După masă adică seara ciorbă de pește și unt.

17 aprilie 1942

Astăzi pleacă brutăria peste Bug, ear eu mai stau încă 4 zile în Varvarovca. Seara am dormit la altă casă cu Dl. Bucovschi. –

18 aprilie 1942

Am terminat cu magazia de alimente și trecut fluviul Bug pela ora 3 după masă, neam dus la rampa de îmbarcare pentru a pleca mai departe. Aici am scris pe iarbă verde și priveam la armatele care îmbarca pentru front. – Cap. G. P. (*Iată că "subzistența" și listele ei de bucate dispar brusc din text. Să fie de vină fluviul Bug și iarba verde de pe malurile lui?*)

Vasile Enciu mea dat un tutun și un pachet de țigări și 3 Mărci. –

19 aprilie 1942

În această noapte a trântit vreo 5 bombe în Orașul Nicolaev unde am dormit în prima noapte aicia am scris în dimineața zilei de 19 aprilie duminica. Tot în această zi mam dus în gară unde îmbarca Batalionul 4 pionieri și din întâmplare mam întâlnit cu Vasile G. Enciu, Vasile Neciu, Costică a lui Savu și Petre al Biți din Preasna se ducea spre front fiind cu toți într-o Divizie.

Mărti (?) 20 aprilie 1942

Și astăzi mam dus la Bazar și am cumpărat o curea de încins și 10 pietre de scăpărat cu 2 mărci iar cureaua am dat o jumătate de marcă. (*Presiunea limbajului are un puternic concurent în presiunea ideii de schimb.*)

Miercuri 21 aprilie 1942

Astăzi am scris o c. p. și am dato la un om care a plecat la Bat. 2 Ad-tiv și lam rugat să o pue în gara de nord. Și ducându-mă pe rampa Gării Nicolaev îmbarca Bateria 6 și grupul de comandă al Divizionului 2 Art. Ușoară și mam găsit cu Oiță al lui Marin Duțea și mea dat un pachet de țigări și am stat de vorbă cu el mult, tot astăzi am spălat și cămășile murdare. După masă am primit 39 țigări, unt, bomboane, conserve, pâine.

Joi 22 aprilie 1942

Și astăzi am dat o roată prin bazar și mam plimbat. Am sat o marcă pe 6 pietre de scăpărat și un fitil și am mai dat o țigară, pe două ace de prins pește. În piață se vindea diferite lucruri de îmbrăcăminte, alimente, o pâine de 3 kg costă 360 lei sau 6 mărci bani germani. În acest bazar se putea cumpăra lucruri de mare preț, dar pe tutun nu pe bani fîncă toți

cioloveci cum te vede te întreba de tutun. Aici am scris în casa lui Deadușcă Alexandru. Cap. G. P.

Sfântul Gheorghe Vineri 23 aprilie 1942

Astăzi avem îmbarcarea și plecarea din Orașul Nicolaev spre front sub conducerea Germană (*urmele speech-ului care li s-a ținut înainte de plecare*).

Avem de mers 500 de km 2 zile și 2 nopți cu trenul și 100 km pe jos cu hrană rece. De dimineață mam bărbierit și neam pregătit Ranița pentru plecare. De dimineață ma-m găsit cu cumătru Tudor al Biți am stat de vorbă cu el mult chiar azi în gara Tiraspol. (*Uitase sau nu uitase caporalul G. P. că ziua consemnată mai sus era chiar ziua lui onomastică?*)

24 aprilie 1942

Sunt în tren plecat dela Nicolaev până acum am mers cu trenul o noapte și o zi. în drum spre front se vindea tutunu cu 240 lei un pachet ce nam văzut de când sunt. pe un sunt acuma în tren sunt instalați de curent electric fabrici diferite, pe aici trenul a mers cu curent electric. Spre seară am ajuns în gara Nipru Petroschi, unde în murg de seară am plecat pe șosea pietruită trecând prin acest oraș care se numește Nipru Petroschi, era pela ora 12 noaptea priveam la clădirile ce erau mai ceva ca în București și înalte foarte grozav am mers toată noaptea pe jos, mergeam și îmi venea să cad jos de obosit flămând și neodihnit.

25 aprilie 1942

Sunt în satul de lângă Orașul Nipru Petroschi unde am stat astăzi cantonament de dimineață sa făcut ceai și la ora 12 nisa dat ciorbă bună aici am văzut case făcute ciur de gloanțe de la avioane. După masă am primit două tutunuri negre calitatea III. Când am trecut Nipru pe podul care trece peste Nipru este construit în felul următor. Pe dedesubt trece trenul și pe deasupra trece vehicule și linie de tramvai care treci din Orașul Nipru în Petroschi, acest oraș se numește Nipru Petroschi iar fluviul Nipru trece prin mijlocul Orașului.

Aici am scris la masă cu Serg. Simion Vasile și Serg. Popa Vasile din Iași str. Regiei nr. 14.

Duminică 26 aprilie 1942

Astăzi am luat 43 țigări 1 săpun de ras 1 de spălat rufe și 1 de spălat pe față nisa dat de către unitate fiindcă suntem în subzistență Germană (*Iar? Oare pe atunci exista celebra marcă Rexona? Și dacă exista avea ea vreo legătură cu lagărele?*). După masă iar a doua oară nise face inoculări contra holerii și dimineața am plecat și am mers 35 km.

Luni 27 aprilie 1942

Am cantonat în satul Novomoscovschi sat frumos și am dormit la un croitor și dimineața am plecat spre satul Znaminovca care am mers 20 km. Astăzi hrană rece țuică Marți 28 aprilie 1942

Am ajuns în satul Znaminovca și cantonăm aici iar mâine plecăm mai departe.

Mergând pe drum am văzut vehicule distruse adică Mașini, tancuri, tunuri, proiectile diferite cutii de muniții și tuburi trase de tunuri, pe aici a luptat mai mult Nemții fiindcă am văzut numai morminte de germani. Am trecut vreo două poduri bine construite peste ape.

Miercuri 29 aprilie 1942

Tot pe jos am mers și drumul fiind greu puneam câte 8 boi la cuptor și totuși greu mergea fiindcă erea drumul desfundat de atâtea vehicule ce circula pe el. (*Nouă, celor născuți în a doua jumătate a secolului XX, adică la cel puțin opt ani după evenimentele consemnate aici de caporalul G. P., ni s-au povestit într-adevăr multe lucruri despre oribilul război mondial, al doilea. Ni s-a spus de asemenea și că nu se știe cu ce fel de arme va fi purtat cel de-al treilea război mondial și că în tot cazul e sigur că războiul imediat următor se va purta din nou cu praștia. Ni s-au spus și altele. Dar noi pînă acum iată că nu am știut că în cel de al doilea război mondial s-au dat atacuri, printre altele, și cu niște care cu boi, obligate să traverseze Bugul, Niprul, Volga, Donul și alte ape. Niște care cu boi ca în picturile lui Grigorescu. Niște care cu boi pe care erau montate Cuptoare De Făcut Pâine. Ei bine, asta nu trebuia să se treacă cu vederea.*) Am mers vreo 24 km pînă în Caraberovva și am mai trecut prin Nemoscosovski, Orlinșcina, Zlomenovca, Carabinovca, Metrovca, Mavrena, Mejerici, Lehaceva, Pavlohrad. Oraș unde se spune că stăm pentru a fabrica pâine. (*Deci iată că totuși nu-i obligau să facă pâine din mers. Pînă și niște bieți mîncători de cartofi aflaseră – poate abia cu*

AVENTURI ÎNTR-O CURTE INTERIOARĂ (1979)

acest prilej – că pâinea se face doar stînd pe loc și prinzînd rădăcini.) Mergînd și astăzi 24 km pe drum am văzut diferite mașini stricate lovite de gloanțe și proiectile gropi de bombe schije de proiectile pînă și tuburile lor arse aruncate pe câmp. Lucruri diferite aruncate roți de mașini cauciucuri, piese de mașini și altele.

Joi 30 aprilie 1942

Astăzi am mai mers încă vreo 20 km pe tim ploeos și un noroi grozav, puneam câte 10 perechi de boi și sa rupt proțapele fîncă intrase pînă la osie în pămînt roțile. Toată ziua nu am mâncat nimic decît tuma seara la ora 8.

Vineri 1 maiu 1942

Astăzi 1 mai am stat în satul Mejerici unde căutăm să se mai odihnească vitele. La ora 12 nea dat 1 sfert de pâine pe toată ziua cu ciorbă de fasole fin(că) nu se putea aproviziona cu pâine din cauza drumului greu.

Sâmbătă 2 mai 1942

Sunt tot în Merejici nu am plecat fîncă este greu drumul. Eri 1 am mai primit primele c. p. de la Ștefan și Apostolică și astăzi 2 mai leam răspuns imediat. – Astăzi am primit 2 c. p. pentru scris acasă. – După masă am primit și un tutun și nea făcut injecții contra tifosului.

Duminică 3 mai 1942

Astăzi suntem liniștiți decît am uns cuptoarele alceva nimic, zi frumoasă cu soare în clipa asta cîntă unu cu armonica. După masă am primit tutun de pipă, miere și țigări.

Luni 4 mai 1942

Suntem în pădure luăm masa în pădure dar fără pâine fîncă am lăcomit și o terminasem.

Marți 5 mai 1942

Astăzi nisa dat pâine 27 țigări Germane dar foarte bune, sătul ca astăzi nu m-am simțit aproape de cînd venim pe drum.

Miercuri 6 mai 1942

Astăzi plecăm mai departe din Pavlograd tot mai departe, și tot astăzi am primit o c. p. de la nevastă.

Joi 7 mai 1942

Am mers toată noaptea pe jos spre fron(t) 18 km a fost numit de către Căpitan a merge înaintea coloanei pentru a face siguranța înapoi mai sunt 18 km pînă la front. Suntem în satul Varvarovca II (*Fără acest II am fi putu crede că se învîrteau în cerc.*)

Vineri 8 mai 1942

Astăzi de dimineață ma-m găsit cu Nedu M. Petrache din Preasna eram la 12 km de front. Tot astăzi nea dat tutun de pipă și țigări și trabuc 3. Acum este ora 5 după masă ne pregătim de plecare și ne apropiem de front la câțiva km. Am mers toată noaptea pe jos în drum spre front, întruna auzeam bubuituri de tun.

Sâmbătă 9 mai 1942

În noaptea aceasta adică 9 spre 10 mai facem încă o etapă de 12 km în spatele frontului plecăm la ora 12 noapte în clipa care scriu acuma trage cu tunuri de se cutremură pământul, iar noaptea se vede tot timpul rachete aruncate pentru a lumina terenul. astăzi după ora 12 ma-m culcat și am visat că mam certat cu Ticuță și cu Dada pentru că intrase în casă și răscolise toate lucrurile din casă. Și tot deodată am visat că mă căsătorisim cu Sița lui Burdulea se făcea că e fată mare. Și Rădița se făcea că murise și ajunsesem văduv. ferească Dzeu.

Sat Alexjevca în care am sosit în ziua de 10 mai.

Duminică 10 mai 1942

După 50 zile dabea am ajuns la locul unde trebuie să fabricăm pâine. Astăzi 10 mai am ajuns în spatele frontului la 12 km de linia ultimă de Artilerie, care se aude tot timpul bubuind tunurii de se cutremură pământul, dorm în cort afară și este frig de îngheață mâinile.

Luni 11 mai 1942

Satul acesta unde am ajuns ne-am instalat pentru a fabrica pâine pentru trupele Diviz. 4 a Olessipca la 12 km de front.

AVENTURI ÎNTR-O CURTE INTERIOARĂ (1979)

Marți 12 mai 1942

De dimineată am fost la instrucție, după masă am scos coșurile la cuptoare și le-am așezat să fie gata pentru a fabrica pâine după aceasta ne-a dat ciocolată, cafea, țigări și un trabuc.

Miercuri 13 mai 1942

Se lucrează la curățenie și făcutul brazdelor, cărat de pământ.

Joi 14 mai 1942

Astăzi este sfânta înălțare a D-lui Isus Hristos la ceruri și înloc să stăm repaus nea pus la lucru tot cași în ziua de 13 mai.

Vineri 15 mai 1942

Astăzi împlinesc un an decând sunt concentrat și în noaptea trecută adică 14 spre 15 mai na-m dormit aproape deloc din cauza avioanelor fincă nea bombardat și de frică am fugit în cămașă pe câmp din corturi și neam culcat la pământ. Tot astăzi a venit un avion german și a aterizat care se spune că este poșta.

Astăzi 15 mai 1942 pe sub seară mam găsit cu Răducanu G. Marin pe front în clipa aceea când stam de vorbă bătea Artileria Rusă de se cutremura pământul.

Sâmbătă 16 mai 1942

Aviația Rusă a bombardat lângă noi întrecare și ceva din coloana de Artilerie.

Duminică 17 mai 1942

Noaptea a fost liniște și de dimineată a început Artileria Rusă să tragă, dar și ai noștri răspundea.

Luni 18 mai 1942

Astăzi sa lucrat la tăeat de lemne și în timpul tăeatului au trecut mașini cu răniți din Reg. 5 Dorobanți, 20 Dorobanți și 3 Călărași. *(Uimirea caporalului în fața simultaneității unor acțiuni aproape incompatibile se exprimă cu o discreție absolută. Cum este posibil – ar fi vrut el să spună – ca în timp ce eu stau în curte și nu fac altceva decât să tai niște lemne, frații noștri din regimentele cu nume atât de frumoase trec spre țară înghesuiți în niște camioane germane și urlând de durere? Dar*

el n-are dreptul să se lase uimit de nimic. Asta l-ar pierde. Și totuși, pentru cine scria caporalul aceste rînduri. Avea el în vedere vreun lector anume?)

Marți 19 mai 1942

Liniștite (*sic*) în sectorul nostru, decât venea mașini încărcat cu răniți dela 7 pionieri și 5 Dorobanți. (*Continui să cred că desăvîrșita discreție a consemnării unor fapte impresionante în sine nu se datora unei eventuale autocenzurări, ci unei spaime nelămurite.*)

Miercuri 20 mai 1942

Dela ora 12 noaptea a început ofensiva Diviziei a 4 a fincă trage Artileria de nu stă nici-o clipă. Astăzi Ionică al meu împlinește 8 ani la ora 4 după masa. (*Îl bănuiesc pe caporalul G. P., absolvent a cinci clase elementare, de înaltă știință a retoricii prozei. Altfel cum ar putea el să alătore cu atîta măiestrie două propoziții ca cele de mai sus?*)

Joi 21 mai 1942

Astăzi suntem în cele mai grozave timpuri (*o frază primită, evident, însă iată cum este ea continuată*) fincă suntem pentru a ne retrace fiind aproape cuprinși de inamic, suntem în așteptare. (*Din ce provine deci tensiunea – s-ar întreba analistul. Din alăturarea unei idei "primitive" cu o expresie directă, deși reținută, a groazei? Din așteptare? Sau din informațiile noastre istorice? Noi știm că în mai 42 omenirea juca totul pe o carte. Provine deci tensiunea din modul în care vedem noi acum acele fapte istorice? Din aceea că știm acum că frumoșii noștri Călărași și Dorobanți și Pionieri și Făcători de Pâine jucau o carte măsluită? Sau tremurăm pentru bietul caporal G. P., neștiind încă dacă jurnalul lui se termină peste o zi sau peste un an?*)

Vineri 22 mai 1942

Toată ziua sa tăiat lemne pentru fabricație.

Sâmbătă 23 mai 1942

Am început pregătiri pentru a fabrica pâine încălzit cuptoare.

AVENTURI ÎNTR-O CURTE INTERIOARĂ (1979)

Duminică 24 mai 1942

De azi 24 am început a fabrica pâine-o pâine foarte bună albă ca zăpada. (*Prin ce anume era considerat G. P. un războinic?*)

Luni și marți 25 și 26 mai 1942

Tot fabricație de pâine sa făcut și a început să vie mașini dela Corpul 6 și din Diviz. 4 pentru a ridica pâinea.

Mercuri 27 mai 1942

La fel fabricație de pâine și sunt în echipă de noapte. Astăzi a și plouat puțin și m-a apucat cu rufele în albie. (*Așadar, caporalul G. P., ca o bună gospodină, făcea pâine și spăla rufe în Cîmpia Rusă, nu departe de Bug. Numai că uneori în Cîmpia Rusă ploua puțin și caporalul era prins cu rufele în albie.*)

Joi 28 mai 1942

Tot fabricație de pâine și după ce am ieșit din fabricație mam dus la cort și m-am culcat până la 12 și după 12 m-am dus pe izlaz și dormind am visat pe Mama că era culcată în pat și venise și cumnatu Panait și la urmă am mai visat și un foc la nașu ardea niște trestie și o șiră de pae după aceasta sa mutat la DI Învățător și tot la fel ardea.

Vineri 29 mai 1942

Astăzi sa terminat cu fabricația și mâine 30 mai plecarea mai departe tot nainte spre front.

Sâmbătă 30. Duminică 31 mai și luni 1 iunie 1942

În zilele acestea mai sus notate am mers 100 km și am trecut prin satele Lazăvaia un orașel mic și alte sate mai mici care nu le știu numele. În drumul acesta am văzut mașini Germane distruse, cai morți Germani cu hamuri cutot căzuți alături de drum, explozibilele trotil și într-o cotitură de drum am văzut locul unde a căzut o bombă pe o mașină care o făcuse mii de țândări aruncate la zeci de metri și o groapă de se ascundea un car. În orașul Rozăvaia am văzut case făcute ciur de gloanțe de mitralieră. Luni 1 iunie am ajuns în Barvencova la ora 12 noaptea era o lună plină luminoasă (*ca în poeziile lui Bolintineanu despre Mihai-vodă*). Am jumulit iarbă și am făcut saltea și am dormit, iar a 2 a zi marți 2 iunie am făcut corturile pe cuptoare și neam pregătit pentru fabricație pâinei. În

aceste zile de mers am văzut armata Ungară și Italiană și sfînd de vorbă cu italieni se aseamnă multe cuvinte cu ale noastre.

Mercuri 3 iunie

Astăzi am spălat rufe și după masă mi-sa dat cămăși noi fiindcă cele vechi au fost rupte complet. Se spune că într-o pădure pe malul Donețului se află armata Rusă care nu poate s-o scoată decât să-i dea foc la pădure. Acu cînd scriu este în murg de seară și trece pe Șosea zeci și sute de tancuri Germane care merge la front, veniți de pe frontul din Crimeia. Conducători adică tanchiști, sunt îmbrăcați în haine albastre cu bonete negre și ochelari la ochi, suntem în satul Barvencova un Orășel mic, unde am găsit o călîmară de faeanță.

Joi 4 iunie 1942

Astăzi am intrat în echipa de zi pentru fabricat pîne după ora 12 a început o mare ploae de venea ca fumul și nea udat saci cu pîne și făină ia luat apa pe dedesupt.

Vineri 5 iunie 1942

Tot fabricație de pîne s-a executat și după masă nea venit o Barișnă pe românește Domnișoară, să lucreze la fabricatul pînii. În timpul acesta cînd scriu aici, a venit două Avioane Rusești a trântit două bombe și a rănit 4 copii și un Neamț și plîngea mama la un copil din cei răniți.

Sâmbătă 6 iunie 1942

Nimic nou decât fabricație de pîne, ear după ce am eșit din serviciu m-am dus la lagărul de prizonieri și am dat o bucată de pîne și mea dat o curea de încins.

Duminică 7 iunie 1942

(Ploae și vînt grozav) După masă au venit 5 Avioane Engleze și nea atacat pe neașteptate. Artileria antie aeriană a tras grozav asupra lor însă nau căzut nici unul.

Luni 8 iunie

Astăzi tot cași eri ploae rece și vînt puternic și frig de îngheța aproape mîinile, toată noaptea tremur de frig.

AVENTURI ÎNTR-O CURTE INTERIOARĂ (1979)

Marți 9 iunie 1942

Și astăzi nea dat roată avioane inamice însă bombe n-au lansat, dar tunurile Aeriene le-au atacat și sau depărtat.

Încă odată a venit avioane și ne-a atacat. Însă Anteaeriana a trântit 2 în flăcări, am văzut locul unde a căzut.

Mercuri 10 iunie 1942

În noaptea de 9 spre 10 toată noaptea ne bombardau avioane inamice, au lovit gara unde era vagoane întregi de butoaie cu benzină și au luat foc arzând cu mari flăcări. Se spune că generalul Timmoșcenco ar fi pregătit o armată puternică ca să nu mai fie respins, însă a fost spulberat peste cap. În zilele dela 1 iunie și până la 10 iunie a capturat într-o pădure mulțime de tancuri, mașini, tunuri și diferite munițiuni și armament, coloane întregi. Și 15 mi de prizoneri.

11 și 12 iunie 1942

Aceste 2 zile au fost foarte liniștite sa lucrat numai fabricație de pâine.

13, 14 și 15 iunie 1942

La fel în aceste 3 zile sa lucrat fabricație de pâine, a fost liniște fără atac de avioane.

Marți 16 iunie 1942

În noaptea de 15 spre 16 iunie pela ora 1 a venit o mică ploaie și cu trăsnete grozave, din întâmplare a trăsnit o casă care a ars complet cu persoane ce sau adăpostit în ea, mam uitat cu ochi mei ardea înfiorător. (*Caporalul avînd desigur sensul lui pentru cuvintele "întîmplare" și "înfiorător" – sensuri dintre cele mai proprii la urma urmelor.*)

17 februarie 1977, joi

Aflu din întâmplare, de la nepotul său care e elev în clasa a opta, că G. P. s-a îmbolnăvit și e în spitalul din F. pentru analize. A încercat să se lase de fumat și se pare că asta i-a făcut rău. Trebuie să merg să-l văd.

Mercuri 17 iunie 1942

Numai fabricație de pâine și liniște pe tot frontul fără atac inamic.

Joi 18 vineri 19 și sâmbătă 20 iunie

S-a executat fabricație de pâine liniște fără atac de Avioane. În zilele acestea Nemți au cărat materialul capturat de pe front – Tancuri, Mitrăliere, puști Mitr, Branduri diferite mărimi arme, măști cabluri telefonice și încălțăminte uzată.

FRUMOSUL POEM AL ZILEI DE

DUMINICĂ 21 IUNIE 1942

LA FEL CA-N TOATE ZILELE LINIȘTE ȘI FABRICAȚIE DE PÂINE.

Luni 22 iunie 1942

Astăzi luni 22 toată ziua au trecut avioane din cele cu 3 motoare spre front la o pădure foarte mare unde sunt copaci cu un diametru de 1 metru și ceva grosime care această pădure este încercuită de armata română, însă frontul a lăsat încercuită și a trecut înainte peste don și continuă mai departe.

Mărți 23 iunie 1942

Astăzi au venit vreo 300 de răniți la spitalele din acest oraș Barvencova din reg. 20 Dorobanți; 21 Inf. și 5 Dorobanți.

Mercuri 24 iunie 1942

În noaptea de 23 spre 24 iunie pela ora 10 noaptea am fost atacați iar de avioane inamice, au trântit 3 bombe la apropiere de noi unde eram așezați cu Brutăria. În clipa aceea eram în fabricație dormitam și deodată am sărit și nici nu știam unde să mă bag de frică, ma-m culcat la pământ.

Joi 25, vineri 26 și sâmbătă 27 iunie 1942

Liniște a fost decât noaptea nea dat roată avioane inamice.

Duminică 28 iunie 1942

În acest orașel Barvencova am lucrat pâine din ziua de 3 iunie și până marți 30 iunie când se spune că vom pleca mai departe pe Donet.

Luni 29 iunie 1942

Și în această noapte de 20 spre 30 Iunie pela ora 10 seara a venit avion inamic și a trântit 3 bombe incendiare însă n-a provocat nimic.

AVENTURI ÎNTR-O CURTE INTERIOARĂ (1979)

Marți 30 iunie 1942

Terminarea lucrului îmbarcarea materialelor și la ora 6 după masă plecarea în satul Luzum tot spre front aproape de râul Doneț.

Mercuri 1 iulie 1942

Deplasarea în direcția Nord Est tot spre front. Plecarea din Barvencova am făcuto în seara de 30 iunie la ora 6 seara. Tot ca și-n celelalte deplasări, pe drum am văzut mașini stricate lovite de bombe tancuri inamice, tractoare, tunuri de o mărime imensă, toată noaptea am mers pe jos și se vedea tuma departe la front se vedea cum se arunca rachete și din avioane cum cădea bombe. Șoseaua era numai din cretă făcută, pusă ca-n loc de piatră, iar dimineața am ajuns într-un sat după o cale de 30 km. toată ziua am stat camuflați în niște pădurici mici. Toată ziua de 2 iulie a.c. am dormit la umbra pădurici. Seara la ora 6 iarăș am plecat din acest sat tot în aceeaș direcție Nord Est până la satul Luzum, mai aveam 14 km. Când neam apropiat de acest sat Luzum în marginea satului era niște boschete de pomi, unde se afla cazemate făcute de ruși și puțin am mai mers și am văzut 6 tancuri rusești distruse. Am dat devale în sat și am trecut Donețu peste un pod nou de lemn făcut de Nemți și neam instalat la 1500 m de sat în niște pomi fructiferi unde am și început fabricație pâinei. Această călătorie am făcuto numai noaptea de teamă a nu fi ataci de Avioanele ruse.

Vineri 3 iulie 1942

Din această zi am fost cam bolnav de diaree și sâmbătă 4 iulie și duminică 5 iulie tot cam bolnav. Alceva a fost liniște decât în ziua de 4 a trântit 6 bombe însă la o depărtare de 1000 m.

Luni 6 iulie 1942

Tot fabricație de pâine se execută zi și noapte, suntem în apropierea unui pod care trece trenul. Nemți lucrează și ziua și noaptea cu lumină de la bec, când aude că vine avioane inamice imediat stinge lumina și fuge la adăpost. Acești Nemți are un motor cu aburi care bate picioare în pământ și nituiește automat cu ciocari.

Marți 7 iulie

În această zi a venit un Serg. din Reg. 21 Infanterie din București și i-am dau vreo 2 pâini. Spunea de Capit. Tone Marin din Pârlita că a

murit pe front, spunând că ar fi vrut să ocupe 2 cazemate Rusești și din greșeală a intrat în snopul mitralierei Ruse făcându-l praf.

Miercuri 8 iulie

(Ne apropiem de sfârșitul primului caiet din cele trei pe care fostul caporal din armata română, G. P., zis Bobocică, ni le-a oferit nu demult spre lectură. Începînd de la prima lectură a ciclului "Ostașii noștri" și pînă azi știm foarte multe lucruri despre vitejia soldatului român. Dar cine citește acest jurnal nu poate să nu se întrebe: "De unde atît eroism pe acest caporal G. P.? Auzi, să se ducă el pînă aproape de Stalingrad și-n tot acest timp să se plîngă de calitatea mîncării și de alte mici nimicuri, să caute zilnic cîte un cusur lumii din jur, să fie zgîriat la un picior de schija unei grenade pe care, din neatenție, el însuși a făcut-o să explodeze într-o zi, "ducîndu-se la closet", să-și scrîntească piciorul sărînd din căruță într-un război în care au murit milioane de oameni și el nici măcar să nu fie mulțumit de mîncare? Asta-i culmea!" Dar întrebați-vă, precum poetul, "Ce-au voit acele oști?" și abia atunci eroismul lui G. P., zis Bobocică, fost caporal în armata română, șef de cuptor la brutăria de campanie a Diviziei a patra, vă va apărea în picioare. Așa cum îl sesizăm la prima vedere, el pare răsturnat și seamănă într-adevăr cu inversul curajului, dar el ne apare astfel numai pentru că are o cauză răsturnată. Noi știm foarte bine ce-i mîna în luptă pe alde Peneș Curcanul și pe cei nouă din Vaslui (fără a mai vorbi de al zecelea, care era și sergent) sau pe Eremia Grigorescu și pe toți soldații comandați de el la Mărășești, sau pe cei împușcați la Moisei și rămași cu fruntea sus, împietriți [ca-n monumentul lui Vida Geza], dar noi nu știm nici măcar ce căuta G. P., zis Bobocică [din satul G., Ilfov], tocmai la Don [cînd el de fapt avea atîta treabă acasă], nici vorbă să mai știm și ce anume l-ar fi îndemnat pe el să lupte acolo. Așadar, de vreme ce cauza este cu picioarele în sus, ca dialectica lui Hegel, nu văd de ce trebuie să ne mirăm că efectul ne pare și el răsturnat. PRIN CE-A FĂCUT, CA ȘI PRIN CE N-A FĂCUT, G. P. A FOST ȘI EL UN EROU.)

În noaptea de 7 spre 8 iulie noaptea nea venit iarăș avioane și a lăsat lumini pentru a ne descoperi, însă bombe n-a lăsat.

(Mai observăm desigur și un fel de indiferență a lui G. P. la ceea ce noi sîntem obișnuiți să numim război. Aceasta poate avea o singură explicație: CAPORALUL G. P. DIN ARMATA ROMÂNĂ PARTICIPĂ DEJA LA AL TREILEA RĂZBOI MONDIAL. Să clarificăm; în 1973, în fața Adunării

Generale a O.N.U., Willy Brandt – premiul Nobel pentru pace – declara: “Din punct de vedere moral nu există nici o deosebire dacă un om este ucis în război sau este condamnat să moară de foame datorită indiferenței altora”. Din cartea profesorilor M. Mesarovic și E. Pestel, Mankind at the turning point, cităm: “Potrivit unei evaluări a UNESCO, între 400.000.000 și 500.000.000 de copii au suferit de foame și subnutriție în 1973... S-a calculat că în lumea întreagă disponibilitățile de alimente pe locuitor nu au mai crescut din 1936, ba chiar au scăzut în ultimul deceniu”. Deci al treilea război mondial se poartă deja. Nu știm într-adevăr cu ce arme, dar un șef de cuptor de la o brutărie de campanie care a străbătut, trasă de boi, toată steпа în cel de-al doilea război mondial, poate fi considerat, pe bună dreptate, un participant la acest al treilea război.)

Joi 9 iulie 1942

Fabricație de pâine și liniște fără atac de aviație.

Vineri 10 iulie

Mutarea din orașelul Iuzum în satul Pervomaiscoe și am făcut 3 zile, trecând peste Doneț unde mam scâldat, lângă acest fluviu este un sat care se numește Tarburestova. La acest sat sa ținut cele mai grozave lupte unde a murit și Duță M. Ion din Preasna un băeat alui Marin Duțea. acest sat a fost așezat lângă o mare pădure de Brazi lungă de 40 km și lată de 16 km unde earăș sa ținut grozave lupte. în această regiune sunt niște nisipuri mai cu seamă în pădure. Aici se făcea transportul alimentelor și munițiilor fincă mergînd cu piciorul se îngropa până la gleznă.

Joi 17 iulie 1942

G. P. s-a însănătoșit. De miine vrea să se ducă la muncă. Lucrează ca zilier la șantierul T.C.I.F. din G. Fiind pensionar C.A.P., are dreptul. “Mai credeam și eu, domle profesor, să ajung să văd cu ochii ziua de azi? Să mai mă salvez atunci cu inundațiile? Să apuc să trăiesc un cutremur ca ăla dă săptămîna trecută?” Apoi îmi povestește că a fost bolnav “dă nu mai putea să respire” din cauza vinului, că l-a băut rece toată iarna și că asta i-ar fi dăunat la “laringe”. Trebuie să recunoaștem: G. P. are puțină nemurire în el.

Cu un inventar al “efectelor ce s-au dat asupra omului” se încheie aici primul din cele trei caiete. Dar acesta nu e un misterios “manuscris

găsit într-o sticlă” și nici un jurnal obișnuit de călătorie sau de front, așa că vom fi sinceri cu cititorul și-i vom dezvălui și ultima însemnare din cel de-al treilea caiet. (G. P. reușise între timp să ajungă prin panica și deruta generală pînă la București și să se prezinte la regiment).

Sîmbătă 3 august 1944

Astăzi sa făcut inspecție la arme și nu ni lea primit că au fost murdare.

Pînă la data mai sus consemnată nici un glonte nu părăsise țeava puștii corporalului G. P.

Duminică 8 mai 1977

Merge mai întii de-a lungul râului lat și leneș de cîmpie. Urcă dealul nu prea înalt, îndepărtîndu-se de rîu, traversează un cîmp abia semănat, ajunge în marginea pădurii Golovna. Este o după-amiază de duminică. Își vîtuiește urechile cu un anume fel de liniște (ciripit de păsări, vînt ușor printre frunzele abia născute, crengi uscate și frunze din toamna trecută trosnind sau foșnind sub picior). Început de mai într-o pădure bătrînă din cîmpie. Cuvintele “potecă, ierburi înalte, poiană, păsări” sînt evident inutile, neputincioase, stupide în vecinătatea acestor forme, culori, spații, mișcări de aer și legături ale trupului cu ele. Modul în care privirea se încăpățînează să rămînă agățată de firul subțire de apă, urechea se ațintește la foșnetul lui, buzele îl sorb, nu are nimic comun cu abstracția cuprinsă în cuvîntul “timp”. Ar putea să numească somn toate acestea, dar, cum singurătatea nu cere cuvinte, cum și așa există prea multe față de nevoile noastre...

Despre mirosul alb și înalt al acestor ciorchini de insecte zum-zăitoare pe care le punem să PRODUCĂ ceva pentru noi este mult mai bine să se tacă. Să nu se rostească nici un cuvînt!

Revine deci pe același drum (trei ore mai tîrziu – dacă timpul contează), se desprinde de marginea pădurii ca de un Andreescu veritabil, traversează cîmpul, coboară o pantă nu prea abruptă, apa reîntîlnește, de data aceasta, privirea. Drumul se lasă străbătut de pași egali, reapar forme de locuințe umane (un sat deci) și, împreună cu ele, un maldăr de cuvinte reocupîndu-și drepturi temporar uzurpate.

Pătrunde în grădina casei, în casă, în camera în care televizorul se adresează patetic semiîntunerului. Nu e nimeni aici. Urechile rămîn vătuite, privirea-și păstrează fixitatea, buzele, limba, gîtlejul încă nu se

despart de izvor. Mirosul ciorchinilor zumzăitori, culoarea lor albă (înălțimea spre mai pur de vecinătatea fragmentară a verdei). Gustul mierii capătă dăinuire. Ecranul se luptă cu toate acestea, palpită, zvîcnește, transformă semiîntunericul într-o fosforescență violetă.

Camera se populează treptat, este duminică 8 mai 77 și sînt mai multe meciuri de văzut. Zgomotul zarurilor în cutia de table, clinchetul de pahare, un vin roșu care nu-i rău deloc. Așteptare. Ecranul își toarce alene zvîcnirile de alb și negru, ploaia lui de cuvinte de care încercăm să nu ne sinchisim. Un unchi care întrebă:

– Ai săpat via, mă?

– Io mai am un rînd, îl fac mîine.

– Păi mîine e 9 mai, glumește nepotul. (Parcă dacă e 9 mai nu poți să sapi via!) Interlocutorul acceptă gluma. Rîde.

– E Paștele. Atunci chiar era dă Paște.

– În patru ș cinci?

– Da, zice și se așază mai comod, s-a obținut legătura cu stadionul.

Vacarmul tribunelor, vocea emoționată a comentatorului au acum forța să submineze vătuirea auzului, fixitatea plăcută a privirii, răcoarea instalată pe buze și chiar mirosul florilor de soc care mai stăruie în nări. Abia trecusem de Vesely. În satul următor am dormit într-o șură. Simțurile abia acum încep a fi maltratate de imagini, de zgomote, de speranțele și dezamăgirile unui sport. Grupa caporalului Nicolae a dormit în șura locuitorului K.

dimineată, fîntîna din curtea cehului, gamelă, apă rece, zgomot de motocicletă oprită lângă santinelă, băi camarade unde e corpu de comandă regimentu 9 vînători de munte?, a treia casă da' dă ce? a capitulat germania da' nu mai spune la toți așteaptă ordinu, înapoi în șură caporalu Nicolae, bă ia sculați că acu să dă ordinu dă înaintare, drepti, știa ei ce înseamnă ordinu dă înaintare că pîn Vesely trecusem foarte greu, îmbrăcați, spălați, nemții ar fi dincolo de pădure, adunaaa-rea! și sublocotenentu;

Ai noștri au deschis scorul, bucurie, clinchet de pahare, vacarmul tribunelor pătrunde pînă la noi prin difuzoarele aparatului, are vreo legătură această agresivitate "nevinovată" cu simțurile noastre maltratate, cu echilibrul lor atît de precar?

bă băieți, uite ce e (noi știam ceva de la caporal dă ne-am făcut că nu știm nimic) războiu s-a terminat, ăăăăAAAAăă, uraaaaaaa, numai gamele pă tot ceru, acuma ordinu e să scotocim pădurea din față fără foc

dă armă.

Este pauza meciului și vom fuma câte o țigară pe prispă.

Poteci, poieni, ierburi înalte, păsări, izvoare și mirosul îmbătător al florilor de soc.

dincolo de pădure o șosea cu terasamentul înalt, peste șosea salt înainte!, sare doar un băiat cu pușca mitralieră și dincolo neamtu care-i ordonă în românește (auzi, învățase românește!): STAI!, nici un foc dă armă, pă băiatu ăla nu l-am mai văzut, pînă la 23 iulie cît am mai rămas noi în cehoslovacia, o fi căzut prizonier în ultima zi?, ăsta a fost norocu lui, era a treia zi dă Paște.

Vor fi existînd, în pădurile de dincolo de Vesely, flori de soc la începutul lui mai?

Un purtător de cuvânt

Pălăria cenușie plutește o vreme deasupra gardului de zid cu grilaje verzi de șipcă subțire, apoi trece dincoace, profitînd de un foarte scurt moment în care poarta se deschide și se închide la loc. Acum se oprește adulmecînd. De sub ea pornește o privire ageră care străbate șoseaua în lung pînă hăt la curba din deal, se întoarce, pornește la vale pe sub duzi, cercetează totul amănunțit, alungă ceața albăstruie care însoțește de obicei șoseaua la ora 5 dimineața

– Bună dimineața, spune fata.

– ‘Mneăța, răspunde omul de sub pălăria cenușie (neras de trei zile, așa că poate să pară de orice vîrstă între 39 și 51 de ani).

– Ce mai faci, bre? zice fata.

“Cine-o fi, mă, neică, fătua asta?” – pare să spună toată figura lui în timp ce gura rostește:

– Bine!

– Costel nu-i acasă?

“Aha!” – se luminează deodată figura. Apoi spune:

– Nu.

– Dă cînd vine?

– Păi, tre’ să pice, c-a fost în șchimb’ dă noapte.

Fata nu mai spune nimic. Se pare că așa știa și ea. Privirea ageră din nou străbate șoseaua, auzul se ascute în căutarea unui zgomot anume și numai pentru o fracțiune de secundă privirile celor doi se întîlnesc. Apoi se despart rușinate. Bărbatul deschide din nou poarta și strigă:

– Făi, Mărioară, ia vino-ncoa!

Se aude mai întîi un cotcodăcit de găini speriate undeva în spatele casei și abia mai pe urmă un zgomot îndepărtat de motor de autobuz. Cei doi redevin foarte atenți și din nou se privesc din greșeală.

– Ce-i, mă? strigă și femeia care tocmai a apărut de după colțul casei.

– Vin’, fă,-ncoa, că ai musafiri!

– Bună dimineța, spune fata și se apleacă să-și ia sacoașa.

Profitând, femeia întreabă repede din priviri: “Cine-i asta?”, dar de sub plăria cenușie i se răspunde la fel de repede și tot din priviri: “Io dă un’ să știu?” Astfel că pălăria, considerându-și probabil rolul încheiat, se îndepărtează deja.

– Ai pleca, mă? întreabă femeia.

– Am plecat, zice, și-și pune sub braț servieta de vinilin.

– Unde-ai plecat, mă, nea Grigore, la or-asta? glumește unu care tocmai îl ajunge din urmă.

– Ghici, zice pălăria.

– Te-i fi ducînd să bei o țuică!

– Da. Ar fi bună! zice pălăria.

– Las’, că bem noi una diseară.

– N-avem noi timp dă d-astea, măi neică! Io n-am timp nici să-mi bat copiii.

– Păi ce să-i mai bați, bre, că d-acu o să cam fie invers.

– Nu zic dă ăsta marili, zic dă ăilalți, că cam sparge geamuri pă la școală.

Și autobuzul apare, în sfîrșit, la curba din deal. Cei doi grăbesc pasul. O sumedenie de alte pălării cenușii coboară din autobuz, multe altele se urcă. Nea Grigore se apropie de fi-su Costel, care tocmai a coborît și el din autobuz (unul dintre pușinii fără pălărie) și-i zice:

– Vezi, mă, că te cată una p-acasă.

– Știam, zice fi-su.

– Ai dracu, ce le știți voi pă toate! mai mormăie Grigore înainte de a se urca în autobuz.

Apoi își așază pălăria pe un scaun. Ea simbolizează acum un om, un prieten ce va veni să ocupe acel scaun. Viața ei, însă, nu este dintre cele mai ușoare. Plimbată de două ori pe zi cîte patruzeci de kilometri într-un autobuz plin de praf, încuiată opt ore în vestiarele de la “23 August” sau “Timpuri Noi” sau “Acumulatorul”, continuu asaltată pînă la impregnare cu mirosul de sudoare, fum, usturoi, benzină și uneori alcool, uitată pe o masă udă în cîrciumă, trîntită cu furie sau cu mare bucurie în praful drumului, dar mereu readusă în cele din urmă la marea cinste de a fi purtată pe cap. PĂLĂRIILE CENUȘII – 20% din forța de muncă ocupată în industria Capitalei. Recrutată de pe o rază de 60 km, dar devenită repede un pilon de bază, central. Bineînțeles, ele, pălăriile, pot fi și negre, bleumarin, maronii sau gris-petrol, dar suma acestor culori și

forme este totuși modesta pălărie cenușie. La origini ea trebuia să-l apere pe purtător de soare. Acum e numai simbolul celui care, oriunde ar munci, continuă să se creadă în plin soare.

Cineva deschide în sfârșit capacul de sus al autobuzului și două gemulețe din spate. Praful începe să fie eliminat cu repeziciune, antrenat de un curent de aer pe care numai Coandă ar ști să-l explice exact.

Trece dincolo de zidul cu grilaje verzi de șipcă subțire. Se așteaptă, bineînțeles, să fie întâmpinat (și chiar este) de figura pe jumătate conspirativă, pe jumătate speriată a mamei sale.

(– Te așteaptă cineva, o fată!

– Știu!

– Cine e?

– Lasă, că-ți explic eu.)

Își continuă mersul, dând impresia că e grăbit, încercînd să pară foarte preocupat de ceva important. Ocoleşte casa sperînd găinile, ciocăne ușor cu degetul în fereastra întredeschisă (pentru o fracțiune de secundă o vede dincolo de fereastră, zîmbind), tropăie în fața ușii pentru a-și scutura pantofii de praf și intră:

– Săru' mîna!

Ea se ridică de pe scaun și-l sărută.

– Bine, mă, Veronica, de ce mă lași să te aștept?...

– Păi...

– ... aseară trei ore ca măgaru-n țarc...

– am fost acolo...

– ...și nici măcar nu-mi spui că nu mai vii? Ai fost acolo?

– Da.

– Și?

– E cum ți-am spus. Am făcut testul cu broasca.

Se aude o ușă trîntită. Coana Marioara moare de curiozitate și fără îndoială c-o să-și facă de lucru prin camera în care se află cei doi.

– Stai puțin! Mamă!

– Da, răspunde coana Marioara și întredeschide ușa...

– Mi-e cam foame!

Femeia zîmbește superior. Știuse că de-asta-i chemată.

– Să vă prăjesc niște ouă?

– Nu, pentru mine nu, mulțumesc... zice Veronica.

– Ba da, ba da! zice Costel.

– ...da' nu mi-e foame!

– Trebuie să mîncați ceva, zice și coana Marioara.

– Și poate mai găsești vreo sticlă de vin din alea care le-ai ascuns astă-toamnă!

– Nu mai e, mă, Costele maică, nici una!

– Să nu le caut io, că le gălesc pă toate!

Deși nu-i decît ora 6 dimineața, în autobuz s-a și instalat o zăpușeală tenace. Grigore își scoate batista și-și șterge fruntea de sudoare.

– Cald, nea Grigore, cald, a? – zice unu – da' las', că vine ea iarna, mergem amîndoi cu plugușoru!

– Da – zice Grigore – io intru-n curte și cînt, tu stai afară și plesnești!

Ălalți rîd.

– Să plesnești tu, mă, că ești mai gras! zice ăla.

El nu va purta pălărie cenușie, nu va merge cu plugușorul prin zăpada de un metru, nu va plesni din bici și nu-l va înțelege pe Coșbuc. Cînd va fi mare, nu va face 40 de km cu autobuzul pînă la locul de muncă și nu va închiria camere la subsoluri igrasioase cînd va voi să-și petreacă unele nopți în altă parte decît acasă. El nu-și va înțelege tatăl și cu atît mai puțin bunicul. Îl vor mira totuși micile neînțelegeri dintre aceștia. În amintirile sale, paradisul copilăriei va fi reprezentat în întregime de un biet parc de cartier, cîteva bănci, un balansor ca un agregat monstruos de care la început îi va fi fost frică.

– Și ce, ai stat trei ore acolo? zice Costel mestecînd.

– Nu, dar am început să arîm oroare de camera aia, înțelegi, oroare! izbucnește ea deodată.

Costel tace și toarnă vin în pahare. Pe pereți, fotografiile (cu actori, actrițe, automobile sport și peisaje alpine) care opresc tencuiala să nu cadă. Pe jos, gîndaci plimbăreți de bucătărie, jur-împrejur zgomot de țevi care numai uneori seamănă cu gînguritul porumbeilor.

– Sper că înțelegi de ce n-am vrut să vin aseară acolo, mai spune ea, deja mult mai calmă acum.

El continuă să tacă, își ciocnește paharul de al ei și-l bea pe nerăsuflete.

– Aveți porumbei? întreabă ea.

– Da. Îi auzi?

– Îhî!

(Doamne, cît poate să fie de calmă acum!)

Prin fereastră se văd cireșii din curte, împînguiți deja, iar joaca vîntului îi arată cînd mai roșii, cînd mai verzi, cînd alburii.

– M-am înscris la casă, spune el.

– Cînd?

– Aseară. A fost ăla de la sindicat prin secție.

Acum este rîndul ei să tacă privind pe fereastră. “Mi-ar fi plăcut și aici!” – pare să spună privirea ei ațintită în frunzele de cireș, urechea atentă la porumbel și la vînt.

– Crezi că-i mai bine așa pentru el? întrebă Grigore, aproape arătînd spre pîntecele Veronicăi.

Este ora 6 după-amiază. Grigore s-a întors obosit pe la 5. (Constantin și Veronica erau dincolo, dormeau probabil). Și-a pus pălăria cenușie în cuier, s-a spălat pe mîini, le-a cerut carnetele de note lui Niculae (clasa a cincea) și lui Ștefan (a treia), s-a așezat la masă și a ascultat, mîncînd, tot ce avea de povestit coana Marioara. Pe urmă a amenințat că și el se apucă să caute sticlele alea ascunse și le găsește pe toate. Acum stau toți patru la masă.

– Ce “așa”?

– Păi am vorbit și io cu ăla de la sindicat. A zis că ai noroc, că are niște “disponibilități” bune acuma.

– Ce-i alea? întrebă “coana” Marioara.

– Dacă-i băiat, îl botezăm Grigore, zice Costel, și face cu ochiul. Apoi toarnă în pahare.

– Da’ crezi că-i mai bine așa pentru el?

– Nu știu. (Ciocnește paharul de al tatălui său și gustă din el privind într-un punct fix undeva în grădină. Cînd se va ști o să ne spună chiar el. Ne va înțelege sau nu, ne va condamna sau ierta, în orice caz, va vorbi în numele nostru, ne va explica într-un fel în fața acestei lumi. Sau nici nu va mai avea nevoie de noi. Fie că noi înțelegem, fie că nu).

Excursie la cîmp

Pot să-ți spun, mi-e egal, pot să-ți spun orice despre oricine, fiecare cuvînt va fi important pentru tine, mie mi-e egal, mie mi-e egală mai ales ordinea lor, dar tu, neavizat, vei crede în importanța acestei ordini. Ascultă deci! Sînt bolnav, știi bine, știi foarte bine, sînt bolnav, dar mă voi strădui din toate puterile să-ți spun tot, pot să-ți spun, pot să-ți spun orice, dar fiecare cuvînt al meu, fiecare cuvînt... În sfîșit.

Pictoru este în fine mulțumit. Se așază pe scaun, își umple un pahar cu sifon și rîde. Eram eu înclinat să cred că va renunța să mă întrebe? Și eu, nici vorbă, știam cît era de încăpățînat. Și el, atunci, ce atîta vorbă pentru asta? Să-i dau drumu odată dacă am ceva de spus, dacă nu...

L-am găsit foarte obosit, supărat, frecîndu-și ochii (îl dureau probabil din cauza luminii scăzute din mansarda aia murdară pe care o ocupă de vreun an sau din cauza oboselii de peste zi).

Se așezase pe pat înainte ca eu să intru bine în cameră și mă poftise și pe mine cu un gest vag: "Stai jos!". A continuat o vreme să-și frece ochii, să caște etc. Nu era încîntat că mă vede, mai ales că eu, ca de obicei, trebuia (presimțise el), trebuia să-l descos în legătură cu cineva sau cu ceva. Aveam chiar un carnețel pe care speram să-l pot utiliza pe furiș. Întîlnirea era de mare importanță pentru mine, nu voiam să scap nimic din cuvintele sau gesturile sale.

Camera era foarte murdară și dezordonată. Unica fereastră, foarte mică și mult înfundată în perete, era aproape în întregime astupată de cărți. Pervazul lat al acestei ferestruici era singurul loc din camera aia unde cărțile puteau fi așezate ca într-un raft. Și chiar așa și erau așezate parte din ele, în timp ce altele erau aruncate deasupra lor, iar cele mai multe se înșirau izolate sau în teancuri mici pe pat, pe podea, pe masă etc. În ferestruică rămînea, ca din întîmplare, nu din intenția cuiva, un loc de o palmă prin care putea pătrunde lumina soarelui. Era spre asfințit, probabil singurul moment al zilei în care soarele bătea în ferestruica aia mică, ascunsă, pe care, privind dinafară, n-ai fi reușit niciodată s-o descoperi.

Ce mă holbez așa, ce, eu nu văd că el e obosit și n-are chef de palavre? Ba văd, da' trebuie să ne lămurim într-un fel. De ce azi? Și eu, cum de ce azi, crede el, Bob (apelativ pe care-l folosesc de mai multe ori pentru Americanu, alături de altele la fel de nesemnificative), crede el, zic, că mîine o să ne mai aducem aminte exact tot ce-am zis azi și toate argumentele? Atunci de ce naiba nu stai odată jos, și eu mă așez în sfîrșit.

Ce m-a șocat foarte puternic, încă din momentul în care am intrat (el se trîntise furios pe pat, deznădăjduit, își freca ochii etc.), au fost masa murdară, hîrțiile răspîndite în dezordine și deasupra lor, așezate probabil de foarte curînd, o sticlă de ulei, o roșie și doi castraveți. În aceste obiecte de curînd așezate acolo, raza de soare, pătrunsă prin palma de loc liber rămasă liberă în fereastră, bătea cu putere, culorile lor străluceau straniu în semiîntunericul de acolo. Culorile deveniseră în acel unic punct luminos din încăpere de o stridentă înfricoșătoare. Galbenul uleiului, roșul-aprins al roșiei, verdele-alburiu al castraveților plus lumina stranie a soarelui care asfîntea și semiîntunericul din jur m-au străfulgerat în momentul intrării și m-au făcut pentru multă vreme să mă simt ca pe altă lume, să judec altfel ca pînă atunci, să uit că trebuie să fiu lipsit de scrupule și dur în întrebări, să uit chiar, pentru moment, pentru ce anume exact venisem acolo.

Ce naiba mă-nvîrtesc atîta după deget? Am ceva de spus despre afacerea asta sau n-am? La urma urmelor, el, Pictoru, ce se rățoiește așa la mine? I-am zis că sînt obosit. Nu i-am zis? Atunci 'ce nu mă lasă să povestesc eu cum vreau și ce vreau? Și el, bine, dă-i drumu, și-i dau drumu, deci:

Pot să-ți spun și asta: după ce o vreme și-a frecat ochii și a căscat, s-a rezemat de perete și a început să privească obiectele de pe masă cu aceeași curiozitate cu care le priveam și eu, dar era evident după poziția în care se așezase și modul cum le privea că asta făcuse și mai înainte de a veni eu și că, după ce venise pînă la ușă să-mi deschidă, după ce se așezase pe pat fără să-mi dea prea multă atenție, după ce se frecase puțin la ochi și căscase, acum nu făcea decît să-și reia contemplarea acelor obiecte domestice așezate în acea lumină îngerească.

N-aveam altă treabă? Păi cum n-avem, dar eram al naibii de obosiți, înțelege el, Pictoru? Dacă găsesc eu că e de înțeles ceva aici. Păi bineînțeles că găsesc și să mă scutească odată.

Pînă cînd soarele a asfințit definitiv și nici o rază de lumină n-a mai pătruns prin ochiul de geam, am privit amîndoi nemișcați obiectele acelea luminoase de pe masă. Eram fascinați.

Dar știi, sînt bolnav, incoerent, ar trebui să încep cu altceva, cu ce s-a întîmplat în tot restul zilei, de exemplu, deși momentul de liniște care a urmat, întunericul în care te mișcai ca o umbră și alte zeci de umbre roiau în juru-ți la fiecare mișcare, ne-a încîntat prin liniștea ciudată pe care ne-o însufla. O liniște inumană însă, cel mult magică. Americanu se ridicase într-un cot pe pat și aprinsese un băț de chibrit. Credeam că aprinde ceva, o lampă, dar nu și-a aprins decît țigara și în timp ce bățul de chibrit ardea, undeva lîngă cotul lui se afla o carte de pe coperta căreia se desprindeau parcă și pluteau prin întuneric pînă la mine niște litere roșii, un roșu-aprins. Deslușeam în ele numele lui Dostoievski și după ce chibritul s-a stins numele acesta plutea roșu prin aerul negru, rămînînd tot timpul în fața ochilor mei oriunde-mi întorceam privirea. Era un moment la care ar fi trebuit deja să am cîte ceva notat în carnetul meu, dar nu mă simțeam deloc bine în lumina aceea, singura mea salvare era să-mi reamintesc tot restul zilei drumul lung pe arșiță, cîmpul de rapiță uscată străbătut cu picioarele desculțe, să-mi mișc picioarele în pantofi pentru a resimți usturimea, cîmpurile larg întinse sub privirile, noastre, rîul larg și leneș de cîmpie pe care-l străbătusem cu hainele-n cap.

Americanu grăbește pasul, s-ajungem odată-n pădurea aia blestemată. Poate găsim o poiană, să ne-ntindem odată la adăpost de soarele ăsta care te calcinează, la naiba! Apoi, întorcînd capul pentr-un singur moment spre mine ca să înceapă fraza, apoi continuînd-o fără să mă mai privească: mai fusesem vreodată în pădurea asta? Și eu, nu.

La cîțiva kilometri de oraș, pădurea din apropierea casei lui Americanu nu-i decît un mare parc de distracții, dar la origine a fost chiar o pădure și chiar și acum există locuri neamenajate în care te poți simți ca-ntr-o pădure adevărată. În tot restul, pădurea răsună de strigătelor tipilor de la fabrica de acumuloare care vin aici să agațe gagicici sau de țipetele gagicilor care vin aici să agațe tipi de la fabrica de acumuloare, să-i ducă la cabana de pe marginea lacului și să-i facă să dea o bere acolo sau ceva de băut sau de mîncare. Dinspre oraș se intră în pădure pe o șosea asfaltată, pe marginea căreia zeci de panouri colorate îți vorbesc despre niște seri nemaipomenit de plăcute pe care le poți petrece la cabana și la restaurantul de pe marginea lacului. Dinspre casa lui Americanu în pădure intri direct din miriște. Toată pădurea se întinde pe

zeci de hectare, pe două dealuri și o vale, înconjoară lacul, mînăstirea și se întinde hăt încolo pe calea ferată, pînă spre alt sat pe care am și uitat cum îl cheamă, da' care trebuie să fie al naibii de departe, că zic că poți să faci și două ore pînă acolo mergînd pe jos în pas întins.

Plantele de culoare roșie ce ne întîmpinaseră la marginea pădurii, străduința noastră de a afla dau a deduce ce nume poartă aceste plante ciudate, copacii bătrîni, crengile trosnind sub picioarele noastre, poiana în care am stat culcați pe spate privind printre frunzele copacilor norii albi călătorind pe deasupra. Literele roșii ale cuvîntului Dostoievski continuau însă să se plimbe prin întunericul camerei, mereu în fața privirilor mele, amestecîndu-se uneori cu punctul roșu al țigării lui.

Ce credeam eu, că are de gînd să-și piardă toată noaptea cu palavrele? Nu credeam nimic, da' dacă el nu sufla încă nici o vorbă, ce naiba, parc-am fi copii! Atunci să facem o cafea. Să facem, zic.

Știu bine, și tu știi de asemenea, aș putea să ți-l descriu în acele momente, să-ți transcriu vorbele lui, gesturile lui vag sesizate de mine în întuneric, atmosfera, cuvintele spuse de mine, reacția lui (momentul în care a aprins lumina ar intra de asemenea în descriere, e necesar). Apoi, lunga discuție purtată peste masa murdară pe care se odihneau hîrțiile în dezordine, sticla de ulei și legumele, cuvintele mele, cuvintele lui, să-ți reproduc desenele făcute de el pe hîrtie ca să mă facă să-nțeleg, dar, mă întreb, mai ales în urma discuției avute, lucrul ăsta ar avea sens? Aceste lucruri ar fi spuse de mine sau numai reproduse de mine? Aceste lucruri au fost refăcute de mine aici în fața ta sau ele pur și simplu s-au plimbat pînă aici folosindu-se numai de mine ca de o roabă sau ca de un fir sau pur și simplu s-au propagat prin mine?

Este important acest lucru: există el, obiect al descrierii mele și atmosfera din camera aceea îmbîcsită, murdară, dezordonată, urît mirositoare, de asemenea obiect al descrierii mele, dar descrierea poate fi numită cuvînt al meu? Pot eu folosi un asemenea cuvînt al meu? Pot eu folosi un asemenea cuvînt într-o frază rostită de mine? Sau, mai bine zis, această frază rămîne a mea? Nu cumva construcția ei se debarasează de mine, capătă sensuri noi pe care eu, acolo, privind punctul roșu al țigării lui mișcîndu-se în întuneric, sau mai devreme, uleiul și legumele de pe masă, n-am reușit să le sesizez, și ele totuși s-au păstrat fără voința și conștiința mea, și atunci, stăpînesc eu această frază, mă folosesc de ea sau ea se folosește de mine și mă subjugă?

Știu, eu pot să-ți povestesc (cu amănunte) tot ce s-a întâmplat cu noi în ziua aceea și tot ce-am discutat toată noaptea, făcând cafele la aragazul murdar dintr-un colț al camerei (aragaz care iarna servea și drept sobă) și spălînd ceștile și făcînd din nou cafele pînă dimineața, cînd ar fi urmat să am deja în minte un plan al acestei povestiri. Dar orice povestire, oricît de perfectă, nu e decît o maimuțăreală a faptelor, iar faptele vor ajunge la tine ca fapte, nu ca maimuțările, chiar dacă ele în treacăt se folosesc de maimuțăreala mea. Tu aștepti, iar pe căile misterioase ale obișnuinței noastre de a vedea sau de a face faptele, faptul ajunge la tine, se propagă însuși pînă la tine fără ca eu să știu exact în care ungher al maimuțării mele s-a ascuns pentru moment adevărul. În orice caz, inutilitatea mea e evidentă, propagarea poate avea loc și altcumva și, dacă vrei cu tot dinadinsul, tu poți deduce totul și poți înțelege mai exact totul atunci cînd ignori spusele mele, mistificatoare prin simplul fapt că există. Iată deci că a descrie e inutil. O descriere nu-mi folosește nici măcar ca semn pentru o construcție de semne, dacă pentru această copie există un original, ea-l servește pe acela, nu pe mine, cel care vorbesc. Așadar, a scrie nu e totuna cu a descrie un șir de fapte, ci cu a făptui un enunț. Acesta poate să pară și el a fi o descriere de fapte, dar, în măsura în care aceste fapte n-au existat, acest enunț este un fapt al meu independent și tu, ascultînd, te afli făptuind independent. Asta pot face cel mult, dacă nu sînt acum prea bolnav pentru a continua: să făptuiesc din nou față de tine ceea ce atunci am făcut vis-à-vis de faptele lui, și evident că diferențele vîr fi mari, acest din nou neînsemnînd repetarea a ceea ce făcusem atunci (maimuțărindu-mă pe mine însumi în felul acesta), ci făptuirea în logică și cronologică consecință.

Tu nu existi, prin simplul fapt că mă adresez ție te suprim.

Așadar, a fost o zi în care, tineri convalescenți, încîntați de zilele de început de vară, am străbătut kilometri întregi pe jos, desculți, prin arătură, prin ierburi, am traversat un rîu, am străbătut o pădure. În dimineața acelei zile, soarele răsărise energic, vreau să spun că l-am văzut deodată deasupra noastră în timp ce ne trezeam (dormisem afară sub un prun) și aerul rece al dimineții și apa rece pe care ne-am aruncat-o pe față ne-a trezit definitiv. Am încercat să rețin expresia feței lui în acele momente. Mă rugaseră să le povestesc totul în amănunțime, așa că în primul moment am avut o strîngere de inimă, o îngrijorare: cum voi putea să-mi amintesc totul despre el, tot ce va face el în ziua aceasta? Am reținut așadar fața încă palidă, transfigurată de bucurie în momentul cînd

primea pumnul de apă rece aruncat în obraz, rîsul gros, nemaîntîlnit la el altă dată, ușoara uitare de sine în acele momente.

Aproape instantaneu ne-am îndreptat apoi, desculți cum eram și sumar îmbrăcați, către cîmpul ăla imens, care te ispatea la drum prin simplul fapt că se așternea inert și colorat și fără apărare la picioarele tale, unindu-ți-le cu linia orizontului. Era o oarecare imprudență pentru noi, neobișnuiți cu clima aceea ciudată de acolo, mai bine zis cu vremea instabilă de vară, furtuni puternice (fructele coapte se desprind atunci din pomi și se aștern covor la rădăcină), cu ploii repezi și abundente, cu călduri înăbușitoare și nopți luminoase și calde. Era de asemenea o imprudență să plecăm desculți pe cîmpul acela, noi cei obișnuiți cu pantoful, vreau să spun cu pielea tălpilor foarte subțire ținută toată iarna în bibliotecă și aiurea. De fapt scopul nostru era chiar acesta: să ne tăbăcim pielea tălpilor. Nu știu dacă mai aveam și altul. De altfel, nici n-am mers prea mult pînă ce-am dat de o tarla cultivată cu rapiță, care tarla nu prea putea fi ocolită și care rapiță avusese deja timp să se usuce, deși nu era mai mult decît sfîrșitul-lui-iunie-începutul-lui-iulie, așa că, oricît ne-am fi codit noi, tot a trebuit să trecem de-a dreptul prin ea, și nu-ți mai spun că ne-am înțepat și ne-am zgîriat al naibii, plus că era foarte bine crescută, înaltă cît un stat de om, și deci a trebuit s-o străbătem pe acolo pe unde fusese culcată de vînt (era de fapt aproape în întregime culcată de vînt), dar ăsta nu era un ditamai avantajul pentru noi, pentru că, așa culcată fiind, trebuia să mergem prin ea ca și cînd am fi sărit niște garduri de vreun metru înălțime, garduri al naibii de țepoase și care, pe deasupra, îți mai și prindeau piciorul între ele cînd voiai să-l ridici și nu-l ridicai direct în sus, ci puțin pieziș. Nu știu dacă au fost mai mult de 200 de metri de străbătut prin rapița aia, cert e că deși locul era în vale, ceea ce ar fi trebuit să ne ușureze avansarea, odată ajunși în marginea locului ne-am văzut transpirați ca niște brutari și ne-am trîntit pe iarbă să ne odihnim. Ajunsesem într-o luncă cu iarbă verde și grasă (bătînd spre negru). La cîteva pași de noi curgea un rîu leneș de cîmpie, care rîu, de fapt, nici nu-l puteai observa curgînd, fiind mai degrabă, acest rîu, un șir de iazuri legate-ntre ele printr-un fir de apă, pînă și acesta curgînd alene și sinuos. Așa că ceea ce era acum în apropierea noastră era unul din acele iazuri situate în șir de care am pomenit mai înainte, iar faptul că ar fi curs leneș era pur și simplu o exagerare: nu se observa la suprafața lui nici o mișcare care ar fi putut primi numele de curgere. Am stat multă vreme în iarba luncii aceleia, simțind în nări mirosul de oaie, care rămăsese îmbibat în

iarbă sau în pământ, sau poate chiar în aerul sau apa de acolo, așteptînd deci să ne uscăm de sudoare și să ne treacă puțin febra ca să putem intra în apă, așa cum ne propusesem încă de la început, să trecem prin orice fără să ocolim nimic.

Și ca unul care eram oaspete, i-am zis lu Americanu:

– O fi adîncă balta asta?

– Nu! Poate fi trecută în picioare, numai că o să ne purtăm țoalele în cap pentru că n-are cine să ți le aducă pe malul celălalt și nici să le arunci de aici pînă acolo nu prea e posibil (erau vreo 100 de metri, cred). Dacă vrei să treci îmbrăcat, treaba ta. Nu zic că n-ar fi o soluție, pentru că-ntr-o oră țoalele ți se usucă pe tine, dar cred că tot mai bine e cum zic eu.

Și pentru că tot ne reveniserăm între timp din oboseală și nici nu mai eram atît de transpirați, am început să ne dezbrăcăm și pînă la urmă am trecut riul ăla ținîndu-ne hainele în mîini deasupra capetelor cu apa ajungîndu-ne uneori pînă la bărbie. A fost foarte frumos. Piciorul intra în noroi pînă mai sus de gleznă și, deci, ajunși pe malul opus, iarăși a trebuit să facem un popas cît ne-am spălat picioarele de noroiul pe care-l adusesem din fundul bălții și cît ne-am zvîntat puțin. Între timp am avut și iluzia că ne bronzăm, nemaisocotînd că eram goi cu desăvîrșire și că Americanu a observat că parcă sîntem dintr-un film al lui Fellini așa scheletici și deloc bronzăți cum eram.

Mă opresc, ezit, Pictoru mă privește, întind mîna după paharul de sifon. E gol. Pictoru mi-l umple privindu-mă din ce în ce mai curios în timp ce beau. Apoi întinde mîna spre mine și-mi face un semn, oprindu-mă să mai continuu.

– Știu – zice – i-ai reproșat imediat că se folosește de mijlociri pentru a-ți comunica datele imediate ale experienței, el s-a înfuriat, a urlat la tine, ne-a înjurat pe noi cei care ți-am dat măcar vreodată a înțelege că o operă de artă, fie chiar și un film de Fellini, poate să fie o mijlocire. Tu tăceai.

Da, zic.

Apoi s-a mai potolit. A revenit. A zis, într-adevăr mi-am permis această referință în comunicarea mea cu tine. Tu, consecvent, ai ripostat: Nu! Imaginea unor trupuri scheletice, albe, pe pajiștea de la marginea iazului a ajuns la tine nu direct, ci printr-o imagine dintr-un film de Fellini care ți-a revenit în memorie. În asta constă deformarea. Apoi: Dacă ai fi trăit acum o sută de ani, nu mi-ai fi invocat altceva decît poate

o imagine reprezentînd infernul, pe care-ai fi întîlnit-o pe peretele bisericii din sat. În fond, mi-e egal, a spus el. Ştiu de ce mă acuzi şi ai toată dreptatea. Poate toţi suferim de asta. Şi ştii de ce? Pentru că îmbogăţindu-ne, nu devenim mai bogaţi, ci mai scindaţi şi, nemaiputînd stăpîni multitudinea de tîndări în care ne-am scindat, nu mai tronăm peste ele, ci alergăm ametiînd de la una la alta şi astfel acestea ne subjugă. Şi poate de aceea căile de comunicare între noi sînt rupte. Pentru că eu adresîndu-mă ţie nu ştiu în care colţ al scindatei tale personalităţii să te caut, iar tu nu ştii la rîndu-ţi din care colţ al scindatei mele personalităţii să aştepţi să-ţi vină o replică.

Da, zic, aşa a zis.

Americanu îşi trece mîna prin păr şi zîmbeşte trist – un astfel de zîmbet seamănă mult cu o scuză sau chiar cu un scîncet, ceea ce e prea mult pentru chipul unui bărbat tînăr:

– Mîntea mea să rămînă independentă – spune el – supremaţia în ea s-o deţină faptul bine stabilit că e ceva normal să mă plimb pe malul acestui rîu, fără haine, să intru în apă imediat ce văd acolo un peşte zbătîndu-se, să-l prind cu o dexteritate normală, să ies cu el pe uscat, să-l frig la un foc înteţit din ierburi de cîmpie, să-l mănînc servindu-mă de unghii, să plec mai departe spre a căuta alt rîu, alt peşte, alte ierburi etc. Extazul de dinaintea diviziunii muncii.

Probabil că vă îmbrăcaserăţi deja. V-aţi ridicat apoi, ai urcat dealul acela rotund ca o minge sau ca un sîn de femeie, aţi trecut printr-o cîmpie largă, păsările cerului pe deasupra capetelor voastre. Aţi văzut oameni muncind din greu şi strigînd din cînd în cînd cuvinte neînţelese de voi. V-aţi oprit atunci, v-aţi privit în ochi şi cu infinită tristeţe aţi convenit că totuşi trebuie să existe o limbă comună pentru cei care construiesc în comun. Apoi cu o infinită speranţă: dacă nu există încă, va trebui s-o inventăm. Țsta pare să fie un scop onorabil pentru noi.

Da, zic.

Mergem ore-n şir prin mirişte. Vorbele noastre sînt răvăşite de vînt şi risipite fără rost. Nimeni în afară de noi nu le poate auzi în cîmpul ăsta larg care seamănă cu un pustiu al cărui predicatori sîntem. Deodată, schimbat la faţă, se întoarce spre mine, mă apucă de guler privindu-mă cu iurie şi-mă strigă:

– Tu ştii că ai mei au lucrat pămîntul dintotdeauna, că tatăl meu are numai cinci clase şi că mama nu ştie să se iscălească? Ştii toate astea? Spune-mi tu atunci, cui trebuie să-i vorbesc despre structuri

semnificative? Și cum trebuie să fac asta pentru ca nici eu, nici ei să nu avem senzația că ne-am rupt unii de alții?

Atenție, să nu mă ia de guler așa ca la poliție, și el, eliberându-mă, să-l scuz, desigur. Apoi:

– Tu știi că atît eu, cît și ei, să facem parte din aceeași clasă sau, mai bine zis, știi că nu poate fi altfel, că nu mă pot opune lor în nici un chip. Cu toate astea, nu pot să-i spun tatălui meu: “Tată, comportamentele noastre trebuie să tindă către aceeași structură semnificativă” pentru simplul motiv că mi-ar reproșa la rîndu-i: “Tată, cred că meseria asta a ta (nu pronunță niciodată cuvîntul sociolog – deși știe de existența lui, i se pare nepronunțabil), pe lîngă că nu-ți aduce cine știe ce sume de bani (cum are un inginer bunăoară), te mai și tîmpește la cap. Ce-mi spui mie bazaconii de astea?” Iar mama s-ar duce de-a dreptul să se închine și să bea agheasmă.

Ați ajuns apoi în pădure. Ați străbătut-o cu pas încet, savurînd aerul proaspăt. Ați ajuns la o poiană în care ați stat întinși o vreme. Nori albi străbăteau cerul prin fața privirilor voastre.

Da, zic.

V-ați urcat apoi amîndoi într-un copac și ați continuat acolo discuția începută. Ați străbătut zeci de păduri, v-ați urcat în sute de copaci, zeci de cîmpuri cu grîu înșirate în fața voastră ați străbătut, mirîndu-vă de recolta atît de bogată în acest an, ca-n toți anii în cîmpia asta, ați trecut prin sate, ați auzit strigăte ce păreau războinice, altele care păreau să semnifice efortul. Ați mers așa sute de zile și seara ați băut o mie de căni de vin.

Da, zic totuși, deși mi se pare că Pictoru bate cîmpii.

V-ați întors apoi în oraș pe zeci de șosele asfaltate. Orașul v-a intrat în sînge. (La aceste cuvinte, văd curgînd prin venele noastre mansarde mici prăfuite, scări înguste și întortocheate, lăzi de gunoi urît mirositoare). V-ați urcat în mansarda murdară, ați băut un milion de cafele și ați continuat-o așa o mie de ani. Și din cînd în cînd eu însumi vă țineam companie.

Da, am zis, el, Pictoru, are perfectă dreptate, nici vorbă că eu cred tot ce spune, totul s-a-ntîmplat exact așa cum spune el, nimic mai adevărat, dar acum... acum aș vrea totuși să dorm, să dorm.

Cădere liberă în câmpul cu maci

Din unsprezece perechi numai vreo două sau trei nu s-au rupt. Nu sînt deloc rezistenți ciorapii ăștia! Nici nu-i porți de două-trei ori, și gata, s-a și dus un fir sau chiar mai multe. Pe urmă, dă-i și lipește-i cu oją și poartă-i mai ales cu cizmele. Sînt totuși practici, că se spală ușor și se usucă în mai puțin de o jumătate de oră.

– Mai ai? întrebă Marta.

– Nu, doar să-i întind, spune Marinela și-și privește cu atenție unghiile.

Marta închide cartea și o așază frumos pe noptiera improvizată dintr-un scaun și o bucată de placaj. O privește pe Marinela întinzîndu-și ciorapii la uscat și, în cele din urmă, oftează prelung, fără să știe deloc de ce. Apoi cască.

E bine, totuși, să nu fie prea aproape de sobă. Cine știe cum se face curent, și alți le trebuie, să se atingă de sobă, că, gata, s-au ars și nu mai ai ce le face. Marinela ar vrea să fredoneze ceva, dar nu-i vine, pentru moment, nimic frumos în minte.

– Ce citești? spune ea.

– Nimic, spune Marta.

Marinela se întoarce brusc. Apoi se strîmbă elocvent.

– Îl știi pe Bebe? zice Marta.

– Care Bebe? spune Marinela (din nou cu spatele spre colega ei și întinzîndu-și ciorapii la uscat pe frînghia din jurul sobei).

– Dacă nu-l știi, nu-ți mai spun.

– Ți-a cu "delon" de blană?

– Nu!

Dacă toate s-ar spăla așa de ușor ca ciorapii... Trebuie, totuși, să-ți dai puțină cremă pe mîini după toată treaba asta. Marta se ridică într-un cot și deschide casetofonul. Pune una din cele două benzi pe care le știu amîndouă pe dinafară.

– Să-l lași mai încet, spune Marinela.

– Ai auzit că se-nsoară? zice Marta.

– Când?

Casetofonul începe deodată să fluiera, iar Marta caută înnebunită un buton anume. În mai puțin de o secundă îl găsește totuși și aparatul își revine.

– Ce-o fi avînd rabla asta?

“Imaginea aceasta seamănă cu ceva, dar nu știu cu ce anume. Nu seamănă cu nimic”, spune Marta. De fapt nu e tocmai o imagine, ci o pată de cerneală pe una din planșele testului Rorschach. Marta se miră și acum că n-a spus cu ce seamănă pata aia de cerneală. Seamănă cu o inimă, era clar, ba chiar cu o inimă înconjurată de niște raze. Parcă strălucea. Dar i-a venit așa, deodată, să spună că nu seamănă cu nimic.

“Atunci am ieșit din cameră plîngînd și m-am dus la mormîntul mamei”, îi spune Marinela psihologului (unu tînăr, despre care Marta spune că seamănă cu tatăl ei). “Am început să-i spun, rugînd-o cu lacrimi fierbinți: «Vino, mămico, înapoi și mărită-mă tu, mămico! Nu mă lăsa! Vino înapoi și luminează-mi calea, că mi-e dor de tine, mămico, și nu mă lăsa pe mîna lu mama Veturia. Mă ia mama Veturia, mamă, și mă dă notarului, mamă!» Așa plîngeam și jeleam, deși știam că n-o să vină.”

– Te culci? întrebă Marta.

– Nu prea mi-e somn, spune Marinela.

– Mai e apă caldă?

– Cred că da.

– Lasă, că spăl mîine. Am multe de spălat.

– Asta nu-i *Yesterday*?

– Ba da! zice Marta și dă puțin mai tare casetofonul.

– Și pe urmă? întrebă ca un cretin psihologul.

“M-am întors acasă mai amărită ca oricînd.”

Trenul oprea desigur în fiecare stație și curiozitatea Marinelei de a vedea cine mai urcă și, mai ales, cum arăta, era de nestăpînit. În cele din urmă, ajungînd la concluzia că din locul în care se află nu vede chiar pe toată lumea sau, în orice caz, nu atîta lume cîtă ar fi voit ea să vadă, se decise să traverseze trenul de la un cap la altul. În fond, în tren nimeni nu te întrebă de ce te duci încolo sau încoace, pe cine sau ce cauți. Se opri totuși în vagonul-restaurant. Aici chiar că nu poți spune că ai avut un scop să vii. Ți-a fost foame sau sete sau așa mai departe. A văzut între timp destule figuri, dar pe nici una nu a privit-o atît cît ar fi vrut ea s-o privească. Oricum, nu te poți opri așa pe culoarul dintre scaune numai

pentru a privi pe cineva. O singură modalitate de a prelungi timpul privirii: să te prefaci că nu poți deschide o ușă, dar nici asta nu e cu adevărat o prelungire. Cîteva întîlniri cu privirile altor persoane au fost evenimentele acestui traiect.

Marinela comandă totuși o cafea și se așează într-un cot, lipindu-și puțin ochii de fereastră (o poziție absurdă, s-ar zice).

– Și pe urmă, și pe urmă? întrebă el.

La un pas de ea se așază un tînăr cu o sticlă de bere. Își toarnă atent în pahar, prefăcîndu-se că nu o vede pe Marinela, care tocmai își dezlipеște ochii de fereastră și-i caută privirea.

– Mergeți departe? spune tînărul în cele din urmă.

– Da, pînă la T.

– Lucrați acolo sau sînteți elevă?

– Lucrez.

– Dar...

– În ce schimb ești săptămîna viitoare, spune Marta.

– Cred că doi.

Tac apoi amîndouă circa un sfert de oră în apropierea casetofonului care, încet-încet, presimțind că nimeni nu-l mai ascultă, tace și el. Muzica pe care o emite acum, deși foarte zgomotoasă, este, în fond, o tăcere. Tăcerea unui casetofon conținînd o bandă infinită și uitat deschis într-o cameră rece, pustie de mobile și de orice.

– Hai să bem un ceai! spune Marta.

– Ce film o fi în oraș? răspunde Marinela.

Tînărul va pleca curînd în armată. Îi pare rău după mult lucruri pe care ar fi vrut să le facă mai înainte, dar nu le-a făcut. Dacă a fost în T.? Desigur, de foarte multe ori. Dar ar vrea să termine cît mai repede cu armata. Ar putea să-i scrie din armată?

“Iubito, de cînd am plecat de acasă mă gîndesc numai la tine. Îmi ești dragă ca lumina ochilor. Te visez mereu și doresc să fiu lîngă tine. Eu m-am schimbat mult. Am fost bolnav. Am stat în spital cîteva săptămîni. Puteam să mor, dar m-am gîndit că cineva drag mă așteaptă...”

– Și pe urmă... ?

Marta își imaginează că e la gîrlă și spală rufe și apa e puțin turbure și tînărul se află acolo pe mal, însoțit de o altă fată (o răutăcioasă din alea care se leagă de toți băieții numai pentru a le strica celorlalte fericirea) și tocmai scapă o batistă pe cursul apei și el sare în apă și i-o aduce, iar

cealaltă e desigur supărată și încearcă să recupereze din terenul pierdut rîzînd tare cîteva minute mai tîrziu.

Ideea cu ceaiul a fost lăsată baltă, iar banda este abia pe la jumătate.

Așa că Marta se întoarce acum de la școală (clasa a opta spre sfîrșitul anului școlar), și s-ar zice că e chiar veselă, se bucură de această zi de mai. Încearcă să deschidă ușa cu cheia, dar o altă cheie se află în aceeași broască pe dinăuntru. Ea așteaptă aproape zece minute pînă cînd tatăl ei îi deschide ușa și apare în prag cu o figură posacă, dar cu ochii grozav de mobili, puțin speriați poate. Ea nu înțelege nici mirosul neobișnuit din sufragerie, nici de ce tatăl ei nu o lasă să intre în dormitor chiar acum și nici de ce o roagă să meargă repede la alimentara să cumpere hîrtie igienică. Nu înțelege sau se preface că nu înțelege, și chiar simte dintr-o dată o ură puternică pentru tatăl ei și marea dorință de a pleca de aici cît mai repede. Dar nu pînă la alimentara, ci pentru totdeauna. Tatăl ei e un bărbat încă frumos, se spune. Iar soarele care pătrunde deodată prin fereastra vagonului-restaurant, tocmai cînd trenul execută un viraj larg, aduce o nouă culoare părului tînărului care nu mai are mult pînă să plece în armată. Marinela încă mai crede că primește scrisori de la el și că el e bolnav prin groaznice spitale militare și că are mare nevoie de ea, de zîmbetul ei, de buzele ei pe care un fulg de zăpadă se poate topi în mai puțin de o zecime de secundă. Ea îl vede chiar întorcîndu-se în cele din urmă (multe luni după ce mama ei murise și deci ea nu mai avusese timp să-i răspundă la scrisori și era singură pe lume și trebuia să se ocupe singură de toată gospodăria, să hrănească vaca, să spele, să facă focul în sobă) și venind spre ea acolo, în fundul grădinii, unde vrejii de castraveți abia au dat în floare, iar roșiile abia au fost răsădite și trebuiesc udate la rădăcină de mai multe ori pe zi.

– Vreau să-mi iau un hanorac d-ăla roșu, cambrat și cu negru, cum are Veronica, spune Marta.

– Și pe urmă, și pe urmă? întrebă el din ce în ce mai curios de acum și știind că, de fapt, tînărul a coborît atunci din tren cu mult înainte de T., mirîndu-se că Marinela, așa de tînără, lucrează deja în uzină și promițîndu-i că-i va scrie din armată. De parcă ea ar fi murit de curiozitate să știe ce se petrece într-o cazarmă. Dar bineînțeles că promisiunea asta a uitat-o. Sau a înlocuit-o cu o alta și s-a ținut de aceea schimbînd, în fond, numai destinatarul. Se miră totuși de multe lucruri un psiholog de uzină abia pusă pe picioare. Se miră de exemplu de cît de

neprevăzut se contorsionează sufletul de femeie tânără de la țară al Marinelei.

“M-am dus la grajd și am muls vaca. Laptele era fierbinte de ieșeau aburi din el. Îmi înghețaseră mâinile venind de la grajd pînă acasă. Am pus laptele pe sobă, să stea cald, și m-am dus lîngă pat. Mi-am apropiat buzele de buzele lui și am vrut să-l trezesc sărutîndu-l. Dar ardea foarte tare. Avea febră. L-am trezit, dar nu putea să se ridice. L-am strigat pe nume. (Psihologul notează că Marinela a inventat totul, dar nu și numele iubitului ei. Și mai amestecă și anotimpurile. De ce?) Dar el nici nu se mișca. Doar buzele și le mișca încet, voind să-mi spună ceva. Eram înnebunită. M-am dus la mama lui și am chemat-o. Ea m-a trimis după doctor.”

– Și pe urmă, și pe urmă? spune el, știind că părinții Marinelei trăiesc amîndoi și că pe ea n-a vrut s-o mărite nimeni cu nici un notar pentru simplul motiv că în satul ăla nici nu există notar. Marinela traversează din nou trenul, de la coadă la cap de data aceasta. Nu-și mai întîlnește privirea cu nimeni. Marta își cumpără o chitară și vrea să devină cîntăreață de muzică folk. “De parcă asta ar fi vreo meserie!” spune tatăl ei. “Pe tatăl meu îl urăsc – spune ea – nu-i dau bună ziua pe stradă. Căteaua aia cu care trăiește este cu un an mai tînără decît mine”. “Ce poezii ai ales?” întrebă Psihologul. “Mai multe”, spune Marta. “După ce le pui pe muzică, aș vrea să le ascult și eu”, mai adaugă, și pleacă cu teancul de planșe ale testului Rorschach. Pînă și din spate seamănă puțin cu tatăl Martei, deși e totuși mult mai tînăr. Apoi se așază pe banchetă, pe locul ei de mai înainte. În față s-au așezat între timp doi bătrîni (bătrîni oare?) de la țară. El fumează. Ea se preface că doarme, dar mai spune din cînd în cînd cîte ceva în legătură cu ce vede pe fereastră sau în tren. Bătrînul n-o aude sau n-are chef să-i răspundă. Trenul tot mai oprește în toate stațiile, și în vagon tot se mai urcă tot felul de chipuri și tot felul de priviri cu care te poți sau nu întîlni.

– Și cît costă? întrebă acum Marinela.

Marta, care s-a ridicat între timp de pe pat și s-a oprit (firesc) în fața oglinzii, întîrzie cîteva secunde cu răspunsul.

– Vreo patru sute, da’ mi se pare că nu se vinde decît costum întreg de schi!

– Geaca e mișto, da’ pantalonii...

Ce-o mai fi și asta? Vrea să-mi iasă vreun coș? Coșurile astea apar tocmai cînd ai cel mai puțin chef de ele. Cum dracu de nu se inventează

odată soluția aia care să te scape de ele pentru totdeauna? Se întoarce la patul ei și se întinde peste pătură, privindu-și trupul cu aerul unui cunoscător care spune "mda!". Rămîne așa mai multe minute în șir.

– "Vulpe-n cap, vulpe-n picioare!" spune țărâncă de pe bancheta de vis-à-vis, după ce pe coridor tocmai a trecut un tînăr în costum de schi și care poartă într-adevăr o căciulă de vulpe și niște pîslari căptușiți pe dinafară cu un fel de blană sintetică foarte miștoasă.

Tocmai a fost acasă, la țară, să-și ia costumul de schi, și acum se întoarce la T. să petreacă pe schiuri ultima săptămînă de dinainte de armată. La vreun an sau doi după facultate, chiar și psihologii sînt chemați să-și satisfacă stagiul militar. Planșele testelor vor rămîne cîteva luni încuiate într-un dulap alături de răspunsurile Martei și ale Marinelei, alături de alte foi scrise de mînă sau dactilografiate. Nimeni nu se va atinge de ele, nici măcar pentru a le șterge de praf. În tot acest timp, producția desigur că va crește într-un ritm exprimat în procente. Uzina, deși tînără, va fi din ce în ce mai sigură pe propriile-i picioare. Între timp, Marta se va sătura să-și privească trupul cu un aer de cunoscător matur și se va înveli, în sfîrșit, cu pătura. Ciorapii se vor usca repede și vor fi strînși, împachetați, aruncați într-un colț de valiză. Banda va fi întoarsă pe cealaltă parte. Alte zgomote vor fonda acum alte tăceri. Dar tu, Marinela?

"Febra îi creștea necontenit. M-am hotărît să-l duc la spital. L-am înfășurat în șal și l-am pus în sanie. (...) Mergeam repede, ca să ajung la S. pînă seara. Caii obosiseră, iar mie îmi înghețaseră mîinile pe hățuri. Tîrziu, cînd întunericul pusese stăpînire peste cătunele din vale și peste oraș, am ajuns la spital. (Psihologul remarcă neobișnuita cursivitate a vorbirii). Am sunat și, peste vreo zece minute, a apărut o doamnă grasă cu niște ochelari mari pe nas. (După o scurtă discuție, pe care Marinela o redă aproape cuvînt cu cuvînt, dar care se vede clar că e o construcție ad-hoc și nu o reproducere din memorie, grasa cu ochelari spune): – Acum ți-ai găsit? E noapte și nu mai deranjez tot spitalul pentru tine și pentru bețivu tău! Pleacă de aici! Mi-a trîntit ușa în nas și m-a lăsat afară în ger." (Un psiholog mai știe și că asemenea lucru nu s-ar întîmpla la nici un spital din lume și chiar pariază că la spitalul de care e vorba nu lucrează, de fapt, nici o "grasă cu ochelari").

Așa că el aude pocnetul plăcut al legăturilor Marker pe tocul de plastic al bocancilor Kastinger turnați și se avîntă pe pista Bradul (pistă pentru debutanți și ageamii) cu curajul țărânului care n-a pus în viața lui două doage în picioare, dar știe că, de vreme ce sînt oameni care pot să se

dea cu așa ceva. În cele din urmă va reuși și el. Și într-adevăr, după o suită de mișcări caraghioase, ajunge într-un loc unde se poate opri și se bucură că n-a căzut. Nu e rău pentru prima dată.

– Știi să schiezi? întrebă Marta de sub pătură.

– Da, minte Marinela.

– Habar n-ai – zice Marta – de ce nu vrei să te învâț?

Ea a copilărit în T., oraș de munte cu numai douăzeci de mii de locuitori și numai două uzine, dar cu zeci de piste de schi primprejur. Piste pe care le cunoaște ca-n palmă. Fiecare groapă, fiecare viraj se leagă de câte ceva. Iar cheia găsită în broască pe dinăuntru, într-o frumoasă dimineată de mai, este legată tocmai de jalnica pistă Bradul, mult mai caraghioasă, desigur, în luna mai, când nici nu e zăpadă.

– N-am costum, n-am schiuri, spune Marinela.

– Îți fac eu rost, împrumutăm de undeva.

– Și mi-e și frică.

– Ești o proastă!

Dar o săptămână de schi se termină repede și cu progrese mai mult sau mai puțin evidente. Are loc acum lichidarea ultimelor amănunte. O discuție stupidă cu directorul uzinei, care-i urează armată ușoară. O cafea cu Kent-uri mototolite (păstrate multă vreme prin buzunarele ascunse ale genților), în biroul traducătoarelor de rusă, engleză și germană. Cîteva telefoane. Ordine desăvîrșită în dulapul a cărui cheie o va putea lua cu el și cu această ocazie: mai vechiul eseu de racordare a psihologiei de disc-jockey la ideologia socialistă, diverse diagrame și răspunsul Marinelei la aceeași planșă a testului Rorschach la care Marta nu reușise, deși încercase, să formuleze un răspuns. “Această imagine îmi sugerează un fluturaș în zborul lui deasupra unui câmp cu maci.” Unde o fi văzut asta câmp cu maci? Un geamantan nou, cumpărat de la complex. O bere cu băietii de la montaj, cu care prilej toți povestesc despre armată, mai ales aresturi, ieșiri în oraș fără ordin de serviciu, ciocniri cu ofițeri obtuzi, hoteluri de categoria a III-a cu baie la capătul culoarului, băutură în cutii de suc de roșii (găurite, vidate, umplute cu vodcă și lipite din nou cu cositor), barbut și poker în dormitor după stingere, alarme false și îmbolnăviri simulate. Cam asta. Pe urmă din nou gara și sentimentul unei libertăți de soldat care n-are ce pierde și pe care toți sînt obligați să-l compătimească puțin și să-l înțeleagă.

Te urci acum în tren lăsînd-o pe Marinela în frig, în fața unui spital de la oraș, plîngînd, sacrificîndu-se pentru iubitul ei, pe care încă nu știe

cum îl cheamă și așteptînd ceva care, iată, nu mai vine. Degeaba ai tot întrebat (ca un băiat bun de la țară ce ești) de zeci de ori: “și pe urmă, și pe urmă?”. Ea a preferat să rămînă acolo, în frig, lîngă caii obosiți și transpirați și lîngă cel pe care-și imaginează că ar vrea să-l apere cu prețul vieții. Ești, poate, singurul care înțelege ceva din asta și totuși te urci în tren și pleci. Marta spune:

- Ai fost ieri cu cineva aici?
- De ce? întrebă Marinela. Nu! adaugă aproape imediat.
- Atunci, mi s-a părut, ieri pe la 6.
- Ce ți s-a părut?
- Că e cheia în ușă pe dinăuntru. Sigur n-ai fost?
- Nu, dragă, da' ce-ți închipui?

Nici tu n-ai suferit niciodată de prea multă siguranță de tine, dar, din cînd în cînd, iată, rolurile se schimbă puțin. Așa că înainte de a te urca în celălalt tren (plin de recruți – vreo douăzeci de teriști ca tine și restul “trupă” cît cuprinde – băieți veseli cu alcoolul dincolo de nas, în sus, și ocupați să tot tragă semnalul de alarmă la fiecare cinci minute, conductorul prefăcîndu-se alene că-și smulge fire de păr din cap prin jurul vagoanelor, dar neîndrăznind totuși nici să se apropie, nici să pună vreo întrebare), înainte de toate acestea deci, te vei duce într-o fugă la poșta din B. și vei telegrafia urgent la uzină.

separați stop muncitoarele minore stop marta g sculărie și marinela m prelucrătoare prin așchiere stop care locuiesc împreună stop camera 19 nefamiliaști 2 ponor stop maximă prudentă stop al vostru recrut stop.

Vei miza, așadar, pe mîna uneia din secretarele U.T.C. pe secție.

Profesional ești totuși nemulțumit. Problema e: îi vei scrie sau nu din armată? O vei ține la curent cu ultimele noutăți de cazarmă? Și la ce ți-a ajutat, în fond, o săptămînă de schi? Vei lăsa în continuare timpul și hazardul să vindece tot? Sau, de data asta, vajnic flăcău de la țară, chemat la oaste la 27 de ani, vei îndrăzni, zic, pentru prima oară în viața ta, să nu mai colaborezi cu timpul și hazardul decît prin nerăbdare și calcul?

Nerăbdare și calcul.

- Acu de ce te superi? spune tot Marta.

- Fiincă spui prostii, d-aia! spune Marinela.

Iar casetofonul tace în continuare pe melodia *Fluturele*. Mai exact, deasupra unui cîmp cu maci. Marta stinge totuși lumina.

Zgomote, locuri, interferențe...

ZGOMOT

Sus, deasupra dulapului uriaș, se află mai multe valize pline de praf și câteva teacuri de reviste vechi. Mutându-se puțin mai în stînga, privirea descoperă un perete alb, înalt, de casă veche și cu tapetul stricat, pătat, degradat. În mijlocul lui, poate chiar prea în mijloc, afirmă un tablou stupid care încearcă să înfățișeze un rîu curgînd printr-o pădure. Numai că pădurea pare a fi o pădure de brazi, iar rîul un rîu lat și leneș de cîmpie, care face prea multe meandre și distruge astfel orice iluzie de perspectivă. Coborînd și mai mult cu privirea, întîlnești tăblia unui pat, probabil din aceeași garnitură de mobilă cu dulapul. Pe fondul de culoare închisă al tăbliei patului se poate urmări o dîră subțire de fum. Dîra urcă de la țigara tînărului care se află întins pe pat și privește în tavan. Urmează apoi covorul vechi și de proastă calitate pe care sînt răspîndite mai multe cărți, obiecte de îmbrăcăminte și perechi de pantofi. În mijlocul lor, o fată, în pantaloni și tricou sport, ținînd între picioare o scrumieră veche de metal, plină cu mucuri de țigară și bețe de chibrit pe jumătate arse. Din stradă se aud zgomotele îndepărtate ale unor automobile care trec în viteză, iar dinăuntru, țîșnită deodată din mijlocul tăcerii, vocea fetei:

– Nu se poate, trebuie să facem rost de niște bani!

LOC

Dinspre sat se poate ajunge aici urmînd un drum năpădit de ierburi. Acest drum, de fapt, nu duce într-un loc anume, nu face, așa cum trebuie să facă orice drum, legătura între ceva și altceva. El doar există. Este foarte vechi și mai deloc circulat. Așa se explică ierburile. Mai de mult, de o parte și de alta a drumului se aflau o mulțime de loturi individuale. Atunci el avea într-adevăr alura unui drum circulat. Acum el desparte două tarlale uriașe, cultivate în fiecare an cu altceva. Sînt, deci, două sole diferite, ele sînt reprezentate probabil cu culori diferite pe un tablou al asolamentelor afișat în biroul președintelui. Tractoarele pătrund în ele

venind de pe celălalt drum, perpendicular pe acesta. Acela fiind într-adevăr un drum important: asfaltat, purtând un nume (DN 3), străjuit de pomi, făcând legătura între ceva și altceva. Desigur că vecinătatea lui DN 3 accentuează și mai mult inutilitatea drumului nostru. Dealtfel, din punctul în care ne aflăm putem vedea câțiva dintre arborii (bătrâni de acum) care-l însoțesc pe DN 3 înainte de intrarea în sat. În partea dreaptă, un acoperiș și câțiva stâlpi ai rețelei telefonice județene.

ZGOMOT

Încă somnoros, în jurul orei 4 după amiaza, iese din casă și privește cerul. Este o zi fără soare, dar aerul pare curat. Sînt nori. (Aș putea să merg puțin pe jos.) El privește încă o dată cerul printre ziduri. Iese în stradă și-și bagă mîinile pînă la coate în buzunarele pantalonilor. (Ca-n tinerețe!) Nu se poate abține totuși să nu lovească ușor cu piciorul roata din față a mașinii. (E bună, nu s-a mai dezumflat!) Pornește agale spre colțul străzii. Apucă la dreapta. (Aș putea să-l vizitez pe S., la ora asta trebuie să se fi întors de la serviciu!) Scoate stînga din buzunar și-și privește ceasul. Ajunge în piață. Un panou. (La stînga, sens interzis!) Coboară de pe trotuar. (Sens giratoriu!) Ocolește caricatura de spațiu verde din mijlocul pieței. Începe deodată să plouă cu picături mari. A ajuns între timp cam în același punct al pieței. (Sens unic! Drace!) Ocolește din nou spațiul verde. Picăturile se îndesesc din ce în ce. O apucă spre strada care duce spre bulevard. Grăbește pasul. Fuge chiar, dar pînă la bulevard e deja ud leoarcă. (Traversez bulevardul, întorc la autoservire, traversez din nou și intru direct pe strada lui S.!) Un claxon puternic. În ultima clipă reușește să sară înapoi pe trotuar, dar o mare cantitate din apa unei băltoace proaspăt formate i se scurge pe pantaloni. (Dar, de fapt, Doamne, prost sînt, nici nu eram cu mașina, de ce oi fi ocolit atît?) Aleargă pe strada pe care stă S. Ploaia s-a inversunat. Urcă în goană scările. Se proptește cu un deget în butonul soneriei. Nici un răspuns. Se așază pe scară și plînge.

LOC

Inutilitatea drumului este evidentă. De-a lungul lui, însă, sînt înșirați vreo patruzeci sau cincizeci de stupi, de unde se poate deduce că pe una dintre tarlale în această vară a fost cultivată o plantă meliferă. Pe cealaltă a fost fasole. Fasolea nu-i tocmai o plantă meliferă. Se vede, deci, că apiculorul cu cămașă albă, cu burtă, cu pălărie de pai și cu mască nu a

avut posibilitatea să-și situeze stupina undeva în mijlocul tarlalei melifere și că numai drumul, pentru alții insignifiant și inutil, i-a oferit o soluție. Aceea de a situa stupii în marginea de vest a tarlalei. Ștînd în picioare în fața barăcii albe din capătul șirului de stupi, apicultorul pare mulțumit de locul în care și-a așezat stupina în acest sezon și probabil că și de recolta de miere și ceară.

INTERFERENȚĂ

Începe cu o pereche de pantofi roșii nu prea noi și cu niște picioare nu prea bine epilate, îmbrăcate totuși în ciorapi subțiri de nylon (ciorapi care atenuează întrucîtva imaginea neplăcută a părului negru și des, tuns parcă numărul unu și răspîndit din abundență de la gleznă pînă la genunchi și probabil și mai sus). Zic probabil pentru că urmează o fustă de culoare închisă, confecționată dintr-un soi de tricotaj care la spălat se deformează. Această diformitate a unui obiect de îmbrăcăminte reușește totuși să ascundă foarte bine o soluție formală inexplicabilă. Adică nereușind eu să-mi explic cum pot fi continuate niște picioare totuși subțiri cu un bust opulent deduc că trebuie să existe o soluție absolut originală de racord și că această soluție este ascunsă de o simplă fustă. După care urmează un pulover gros de lînă pestriță (roșu cu alb-murdar), bun accentuator al opulenței bustului, dar insuficient pentru a ascunde o cădere evidentă a sînilor. Un mantou cu carouri mari, pus peste toate acestea, întreține în continuare misterul. În spatele mantoului, pe cîteva zeci de hectare, cîmpul de fasole verde ce trebuie culeasă și o mulțime de ființe umane între 10 și 14 ani care se îndeletnicesc cu culesul. Abia după aceasta putem vorbi despre capul tovarășei profesoare, situat deasupra și conținînd o gură sîsîtită care spune:

Vom vedea mai încolo ce spune.

ZGOMOT

– Din partea cui? întrebă doctorul.

Surprins pentru moment de întrebare, tînărul mută cele cîteva hirtii dintr-o mîină în cealaltă. Își revine, însă, destul de repede:

– Din partea sfintei Graziela din Măcin, făcătoarea de minuni inverse.

– Ieși afară!

Tînărul spune cîteva cuvinte nu tocmai reverențioase la adresa mamei domnului doctor.

– Vă rog să așteptați puțin în hol! spune doctorul.

– Mulțumesc!

Tînărul ieși. Doctorul folosi telefonul. Veniră doi tipi, îl luară pe tînăr și-l duseră la psihiatrie. Doctorul de acolo îi aplică mai multe teste. Fu declarat sănătos și deci îl întrebară:

– Vrei concediu? Cîte zile-ți trebuie?

– Nu vreau nici un concediu. Am niște chestii pe piele.

– Du-te la Dermato!

– Păi de acolo vin.

Din nou în cabinetul de Dermatologie.

– Din partea cui? întreabă doctorul.

LOC

O dată la cîteva ore, cantonierul îmbrăcat în culori țipătoare apare pe calea ferată, legănîndu-se conform distanțelor dintre traverse. În peisaj el este atît de neînsemnat, încît chiar și plantele crescute în marginea terasamentului sînt capabile să-l eclipseze. Fără să mai vorbim de nenumăratele jaloane, panouri, semnale care însoțesc orice cale ferată. Acestea sînt desigur mai importante ca el. Trăiesc într-o altă lume, îl ignoră. Trecerea lui periodică nu pare însă afectată cu ceva de această lipsă de importanță. Locul îl primește și-l alungă de două ori pe zi.

INTERFERENȚĂ

Vorbește tărăgănat (pentru a nu spune prea multe prostii, dar reușind totuși să le spună). “Eu cînd citesc o carte mă indentific (sic) cu personajul, mă indentific foarte mult (sic! – repetă, deci nu e o întîmplare și de aceea îmi permit să-i atrag atenția rugînd-o să nu se supere). Eu scriu poezie și sînt apreciată, am publicat, dar numai sub pseudonim, în cîteva reviste (o întreb care-i este pseudonimul și refuză să-mi răspundă, afișînd un fel de pudoare pe care n-o înțeleg). Am văzut un film foarte bun, bulgăresc, un film cu o iubire imposibilă. Uite o broscuță, la egipteni e un totem, am văzut o expoziție foarte bună, interesantă, de artă africană, și trienala de scenografie, am văzut cîteva expoziții foarte bune, mă bucur că nu le-am scăpat. Eu scriu o poezie interesantă. Ion Gheorghe mi-a spus: «dumneata simți ca un bărbat, scrii ca un bărbat, deci luptă ca un bărbat!» Și scriu o poezie de valoare. Adică spun lucruri care s-au mai spus, dar modul cum le spun e interesant. (Interesant pentru cine? întreb). Pentru cine citește poezie. Aici mă plictisesc groaznic. Trebuie să rezist și atît. (Dar ce fel de poezie scrieți?) A, aici nu pot să vorbesc despre asta.

Trebuie să fiu acasă, la București, să am o cafea în față. Uneori spun lucruri foarte interesante și gândite. Dar aici nu pot. (Dar nu e decît cîmp și cer!) Nu, nu, e groaznic, abia aștept să plec. (Mie mi se pare plăcut – spun.) Vrei să pari interesant, asta e. Nu te superi? (Nu, nu mă supăr.)”

Acum trec cîțiva copii cu gălețile pline de păstăi verzi de fasole. Ei o privesc pe tovarășa profesoară, disimulîndu-și ironia crudă printr-un fel de respect. Ea îi urmărește cu privirea și oftează.

LOC

Apariția vertiginoasă a unui tren de persoane nu schimbă mare lucru. Cea a unui tren de mărfuri cu atît mai puțin.

ZGOMOT

Aici își făcu loc adevărata stupoare; corpul neînsuflețit al tînărului, care suferise cu o zi înainte trei autopsii și care fusese groaznic ciopîrțit, regenerase complet. În afara celor trei furuncule (motivul prezentării la spital) nu mai exista nici un alt semn. În lumea științei se dădu alarma. Apărură profii universitari, antropologii, chirurgii, psihiatrii, oncologii, dermatologii, cîteva personalități politice. Spitalul fu închis, ceilalți bolnavi evacuați, corpul tînărului mort expus în sala mare de operații. Începu cea de a cincea și ultima autopsie sau vivisecție. Corpul neînsuflețit se încăpățînă să mai regenereze o dată. Sîngele nu se coagula, dar nici nu curgea. Se căzu, totuși, de acord asupra morții clinice a tînărului. Ce era mai greu de explicat era tocmai ciudatul său comportament post-mortem. Cercetările continuară zile în șir fără nici un progres evident. Ba chiar furunculele, singurul element maladiu în acel corp, se micșorau și ele de la o zi la alta, amenințînd să dispară. În dimineața celei de-a paisprezecea zi chiar dispărură. Atunci tînărul se ridică de pe masa de operații din sala mare, își puse pe el un halat și se îndreptă spre fișier. Lumea științei se afla la micul dejun. Funcționara de la fișier, crezîndu-l unul dintre bolnavii obișnuiți, evacuați în spitalul de vis-à-vis, îi găsi destul de repede fișa veche, îi eliberă biletul de ieșire și o adeverință de concediu medical pentru 14 zile. Lumea științei aștepta să i se răcească ceaiul sau cafeaua. Tînărul își îmbrăca hainele de oraș. Magazia era undeva la subsol. Urcînd treptele, întîlni o rază de soare și auzi niște fete rîzînd pe trotuar. Grăbi pasul.

LOC

”Terasamente vechi, locomotive, greieri.”

O traversare

Are loc mai întâi o necesară alertare a ochiului în fața paginii, ca și o rememorare aproape înconștientă a capacităților celorlalte simțuri de a completa, adăogi, presupune. Până unde anume se extind aceste “capacități” nu știe deocamdată nimeni. Urmează pagina, ca o țesătură de alb și negru și, bineînțeles, cuvintele scrise pe ea, printre care primul este o etichetă, iar celălalt e produsul. Cuvântul etichetă este acesta: O TRAVERSARE, și el deja se ocupă de selectarea (destul de întâmplătoare, de altfel) a celor care își vor alerta ochiul și-și vor rememora capacitățile.

Apoi:

se aude un șuierat prelung și enervant care mă face să visez ceva ca niște șerpi, apoi semnalul obișnuit pe care, în fine, îl recunosc, știu de unde să-l iau (deci nu mai visez nici o minune) și iată că aud, după cum mă așteptam: “Aici București, România!”. Deschid ochii, dar cine poate să descrie o asemenea luptă inegală a bieteii voințe cu pleoapele de categoria supergrea? Le las deci să cadă (aceleași pleoape) și întind mâna după un întrerupător, un comutator, ceva care să facă lumină. Îl nimeresc desigur pe cel care n-ar fi trebuit nimerit și, în loc să se facă pur și simplu lumină, camera este invadată deodată de o lumină necruțătoare, lumina celor trei spoturi de atelier fotografic pe care (n-am aflat încă de ce) Nae le-a montat în trei colțuri diferite ale cămăruței lui de trei pe doi. Loviți dintr-o dată și cu necruțare de o asemenea (chiar prin pleoapele închise) lumină, ochii se strâng ca niște pungi, niște săgeți dureroase care împung în mod egal în afară și înăuntru, ochiul stîng și ochiul drept (tocmai “a fost ora 5!”), iar mâna caută în continuare cel de-al doilea șalter. Simt în degete diverse asperități (să zicem niște firimituri de piine, niște mucuri de țigară, o cutie de gem pe care am deschis-o ieri și am uitat că am lăsat-o pe masă), încerc totuși să-mi imaginez mai exact

poziția celui alt șalter față de primul. Readusă la o lumină umană, adică adecvată întrucâtva bietului ochi de om, celebra cameră din str. Armata Roșie a lui Nae D. (unul din bunii prieteni ai lui G. B.) își arată, în sfârșit, adevărata ei față (interioară), mizeria care s-a bineînțepinit aici ș.c.

Primul și cel mai inofensiv dintre compromisuri este cel al locului. Adică aflindu-te vis-à-vis de pagină, renunți, pentru moment, la a situa și față de celelalte repere (patul imens care a servit probabil de pat nupțial părinților tăi, puțin timp înaintea celui de-al doilea război mondial, soba uriașă de teracotă – ambele situate în dreapta și puțin în spatele tău – peretele alb, situat în fața ta și decorat cu un calendar creștin ortodox și două scoarțe de lână cu flori de diferite culori pe un fond albastru) și astfel “capacitățile” tale, profitând, iată-te

în camera din str. Armata Roșie, unde pereții sînt plini de fotografii porno din reviste italienești, cărți, coji de pâine și sticle goale sînt aruncate pe podeaua nemăturată de luni de zile, mirosuri dintre cele mai ciudate apasă umila ta respirație. Ele provin (mirosurile deci) fie din dulapul în care Nae D. își ține hainele (dar în care mai are acces și cîinele Gerovital al aceluiași, cîine probabil încîntat să se ușureze uneori lîngă toalele stăpînului său), fie de pe masa improvizată din mai multe teancuri de cărți și o scîndură înfășurată bine în ziare, masă pe care (la un inventar superficial poți constata că) se află: țigări rupte și întregi, hîrtii mototolite, folosite cîndva ca șervețele, borcane murdare, lingurițe, cutii de conserve, goale și pline sau pe jumătate, pungi cu zahăr solidificat din cauza umezelii, căpățîni de usturoi, iarăși cărți, o veioză (cea al cărui șalter tocmai îl căutam), creioane, pixuri, cutii de chibrituri, un ceas deștept (iată că totuși există unul, dar nimeni nu l-a întors și nu l-a pus să sune), fotografii, unelte de bărbierit și alte de-astea în timp ce, în jurul aceleiași mese, pe jos deci, se află zeci de alte obiecte și substanțe de același fel care s-au aflat odată pe masă, dar au fost supuse între timp unui tratament de tabula rasa. Urmează, cum e normal, buletinul de știri și o ușoară fremătare a buzelor ei, care semnifică de fapt că și ea s-a trezit, dar se preface că încă mai doarme.

Dar iată că unul din cuvinte se distinge de celelalte prin aceea că este un nume de persoană (în timp ce acceptai compromisul locului, astfel de cuvinte și-au și făcut apariția), iar “capacitățile” se și grăbesc să-l taxeze: personaj, urmînd ca mai apoi tot ele să încerce să-l “întregească” ori de cîte ori revine. Tot “capacitățile” mai presupun și că în spatele paginii stă cineva și vorbește și desigur că va fi taxat și el la fel de rapid: un alt personaj. Pe “capacități” nu le deranjează deloc dialogul de surzi pe care îl poartă cele două. Ba chiar, mai mult, dacă dialogul nu ar fi surd, “personajele” și-ar pierde treptat identitatea în fața “capacităților”, acestea decretînd imediat că “personajele sînt, de fapt, unul și același”. Unul mai mare și mai complex. Așadar, nu vă lăsați induși în eroare: G. B., Nae D., ea (pe eu și pe tu să-i lăsăm deocamdată deoparte) sînt simple părți din scheletul demonstrativ al paginii, și nu persoane cu picioare și mîini și ochi albaștri și idei despre lume și viață.

Deci:

G. B. se află numai întîmplător, în dimineața zilei de 10 octombrie 1975, în camera murdară a prietenului său Nae D., așa cum tot întîmplător se află aici și Claudia (19 ani, ochi albaștri, absolventă a unui liceu din Constanța, fostă recepționeră sezonieră la hotelul “Steaua de mare” din Eforie Nord, în ultima vreme fără loc de muncă și fără domiciliu stabil). Și deși se află aici numai întîmplător, G. B. își îmbracă în grabă (o grabă obișnuită la o asemenea oră) țoalele cu care se afla îmbrăcat în după-amiaza zilei anterioare, la ora la care a fost surprins de telefonul Claudiei. Apoi același G. B. alege de pe masă două pahare care au un aspect cît de cît convenabil și pune repede într-unul din ele o lingură mare de nes și o lingură mare de zahăr. Luînd în mînă celălalt pahar, o întrebă pe Claudia: “Vrei?”, iar ea răspunde cu o voce abia auzită: “Nu, îmi fac eu mai tîrziu”. “Fii atentă cînd ieși să pui cheia unde ți-am arătat!” mai adaugă G. B. în timp ce își îmbracă pantalonul, își pune chiar și căciula pe cap și începe se bea cu înghițituri mari din paharul cu “instant cofee”. Dînd să se așeze pe pat pentru cîteva clipe (la radio se transmite muzică de dans nu se știe de ce și pentru cine) și ridicînd puțin cuvertura, G. B. vede o pată ciudată și exclamă, lăsînd cuvertura așa cum a fost: “Fiuuu, ce-am făcut aici! Ce-o să zică Nae?” Apoi se apleacă

peste Claudia și o întreabă la ureche: "Te doare?" "Da!" șoptește ea. "Nu-i nimic, o să-ți treacă. Hai, că mă duc, că nu mai am timp." Și iese din locul mai sus amintit pe care te-ai compromis să-l accepți, uitînd pentru moment celelalte împrejurimi ale tale și situîndu-te deci numai vis-à-vis de pagină și numai cu ajutorul ochiului tău pe jumătate adormit și acela. Dar compromisul odată acceptat el trebuie continuat, urmărit pînă în stradă, unde aerul e rece, așa cum se cere în luna octombrie, unde respirația își dezvăluie conținutul ei material, dovedindu-se a nu avea cîine știe ce legătură cu ideea de suflet sau de spirit, unde ochiul însuși, continuînd să doară, se readaptează la o realitate aparent aceeași, dar mereu alta. Sesizez totuși la timp un autobuz care se apropie de stație și sprintez. Deci d-l Nae are spoturi prin cameră, iar eu am uitat radioul deschis (spre marea mea baftă pentru că altfel nu văd cum aș fi reușit să mă trezesc la 5. Bara rece de metal pe care încerc s-o evit, să n-o apuc adică, și mutrele mahmure (ca și a mea probabil) ale celorlalți participanți la traficul I.T.B. în jurul orei 5,30 dimineata. Ei tac și privesc în gol (înăuntrul sau în afara autobuzului). Motorul bîzîie, frînele scrișnesc din cînd în cînd, iar ușile pneumatice se dezumflă la fiecare stație. Dar tu te afli în continuare la o masă simplă de lemn (dă-mi voie să mi te imaginez) în fața aceluiași perete alb cu două scoarțe de lînă și un calendar creștin ortodox pe care sînt notați sfinții: apostol Filip și cuviosul Teofan Măsturisitorul, mucenicii Tarah și Andronic, Papii și Agatador, proorocul Ioil și apostolul evanghelist Luca. Aștia ce-or mai fi vrut și ei de la viață?

DAR.

Claudia caută o carte (este ora 10 deja și nu mai poate dormi și nici n-are curajul să se ridice din pat) pentru a-și alunga plictiseala sau gîndurile nu tocmai vesele ce-i traversează zona subcapilară. O femeie cu o fustă foarte lungă, dintr-un material cadrilat, ținînd o tobă uriașă, două bețe și un fel de hîrtie pe care ar vrea să citească ceva. În stînga ei, un cîine bălțat (alb cu negru) care, deși se află așezat cu cele patru labe într-o direcția care ar justifica afirmația că el se află cu fața la femeie, are totuși capul întors spre dreapta lui, astfel că privește, cu limba scoasă, un punct aflat în direcția opusă femeii. În spate sînt

două porți masive din lemn, ale unei cazărmi sau ale unei curți. Una dintre porți este deschisă și în fața ei se află trei sau patru soldați care o privesc pe femeie și par să se amuze. Deci este o carte cu poze. IAR: la Foișor, 85 vine la fel de bine, adică tocmai când eu mai am doar câțiva pași pînă la stație, și din nou o bară cam rece pentru mîinile mele, din nou un zgomot de uși pneumatice, un bîzîit de motor puțin diferit ca tonalitate, o tăcere stranie pentru un loc în care se află aproape cincizeci de oameni.

Desigur că desfășurarea în lungime a paginii necesită o istorie sau ceva asemănător, pentru că altfel în ce fel ai mai putea tu să ai ideea de istorie dacă n-ar exista un sus și un jos, un înapoi și un înainte deci? Și iată cum, prea preocupată de înapoi și de înainte, de ce e sus și ce e jos, pagina te obligă să uiți că istoria este de fapt un prezent și te leagă frumos la ochii cu care tocmai te uitai la ea și te ametește și te lasă singur (tot singur) în fața aceluiași perete alb cu două scoarțe de lînă etc., la fel de inofensiv ca la început. Nu te lăsa amăgit! IATĂ:

G. B. se află (la 5 iulie 75 – să nu uităm) numai întîmplător în holul hotelului “Steaua de mare” din Eforie Nord și privește, cu un nejustificat interes, cîteva pachete de țigări *Marlboro* așezate frumos sub formă de piramidă în spatele recepției, alături de un afiș discret: “Vindem numai în valută”. În hol este foarte multă animație, mai multe babe se plimbă cu cărucioarele, mai mulți tipi privesc un meci de tenis la televizor, mai mulți copii, în splip sau în pielea goală, se tăvălesc pe mochetă, mai mulți nori se plimbă pe cer și foarte multe cuvinte în diverse limbi se aud din mai multe direcții.

De ce totuși îndrăznesc să te intrig și să-ți spun că istoria nu-l are pe înapoi și nici pe înainte și că le conține pe amîndouă în acum, în ciuda paginii ce se desfășoară metru în sus și în jos și de la sînga la dreapta?

IATĂ:

cum în spatele recepției se află Claudia, iar în spatele zîmbetului ei (în momentul în care îi strecoară lui G. B. un pachet de *Marlboro* spunîndu-i: “Ia-l, ți-l fac eu cadou!”) se află toate scatoalcele pe care le-a încasat ea de la tatăl ei de la vîrsta de cincisprezece ani și pînă acuma. Se află, de fapt, însuși tatăl ei, țăran din Dobrogea, orgolios și cu mîna mereu ridicată asupra fiicei sale, decis să nu o lase pe fiica sa să afle care-i

AVENTURI ÎNTR-O CURTE INTERIOARĂ (1979)

---

adevărul în povestea cu barza care aduce copii decît atunci cînd eventualul inițiator se va prezenta în fața lui să i-o ceară. Și nu afît să vină el să i-o ceară, cît să traverseze tot satul într-un moment anume, cînd e de presupus că mai toată lumea se află pe la porți și vede că a venit un flăcău (primul și ultimul) s-o pețească pe Claudia lu nea Gică, și el, nea Gică, abia atunci își permite pentru prima oară să zîmbească în fața fiicei sale, răsufîind de fapt ușurat că, iată, au trecut și cei optsprezece ani de chin în care s-a temut tot timpul să nu cumva să rîdă de el tot satul cel crud care știe totul și află totul cu o viteză uluitoare și care nu iartă nimic. Claudia devine elevă a Liceului pentru turism și alimentație publică din Constanța și începe încetul cu încetul să vadă că există și fapte pe care, chiar dacă le faci în văzul lumii, nu întotdeauna toată lumea află de ele și, mai ales, că există cazuri în care satul ei nu află nimic. Se află cei cinci ani ai liceului unde se poate vedea că “fetele de la oraș” – cum spune cîntecul – nu se prea sinchisesc de posibilitatea ca părinții lor să afle ceva și așa mai departe. Iar în răspunsul de mulțumire al lui G. B., “Merci, ești o zîină!”, se află de asemenea toate verile petrecute de G. B. la mare în compania prietenilor lui din liceu sau a colegilor de facultate (în ultima vreme a lui Nae D., care și-a cumpărat mașină pe banii părinților lui – oameni cu stare și bine situați într-un mare oraș din Transilvania), se află belgiencele cu care făcea nudism zi și noapte la nord de Mamaia, cehoaicele plinuțe (asistente medicale, sau eleve, sau studente, sau vînzătoare), în al căror cort se invita noaptea purtînd la subsuoară o sticlă cu coniac, se află sutele de kilometri parcurși în interiorul Bucureștiului, noaptea, în vara de la sfîrșitul facultății, cînd Nae D. tocmai își cumpărase mașina, se află Roxana de la Cluj, Françoise din Brugges, Veronique din Nantes, Doina, Stela, Ioana, Marga din București, Jaqueline din Marseille și Vera din Kosice. Se află deci, toate acestea, dar cum pot ele, “capacitățile” tale, să presupună acum ce se petrece la 5 iunie 1975 în holul hotelului “Steaua de mare”? Să distingă între ce este formă slabă la Năstase și tinerețe necruțătoare la Borg, între ce este o plăcere obișnuită la G. B. și o teamă plăcută și neliniștitoare la Claudia, să audă comentariul postului de televiziune, tîntele războinice ale copiilor pe mochetă, dar și conversația

orgolioasă a franțuzoaicelor bătrîne care stau în cărucioare și bîrfese calitatea mîncărilor servite la restaurant, privirile doctorilor, calitățile ciudate ale gerovitalului și chiar socialismul, se simt obligate să-și spună părerea despre socialism, chiar dacă nu înțeleg mare lucru)? Și totuși:

B. G. a ajuns între timp la autogara Obor și, înainte de a se urca în autobuzul de Nana (plecarea orele șase zero zero), a cumpărat de vis-à-vis de autogară un iaurt și o chiflă (pe care le-a consumat pe loc) ca și trei pateuri cu brînză (pe care le-a luat la pachet pentru a le mînca acolo, la Nana). A traversat, a intrat în clădirea autogării, a trecut prin holul murdar, s-a salutat cu mai mulți tipi care călătoresc de obicei în aceeași direcție, a ieșit pe peron, a depistat repede autobuzul, pe care scrie Buc. – Nana și a încercat să sesizeze un loc liber. Nu l-a văzut, s-a urcat totuși și a rămas agățat de bară, privind pe fereastră. În spatele unei fețe, în asemenea condiții, vei încerca desigur să afli ce se petrece. Fără să-ți pese că un astfel de lucru, de fapt, nu e posibil, că posibilitățile de cunoaștere nu au ajuns încă la un asemenea stadiu. Dar, cum insiști, iată, te voi amăgi din nou, și numai pentru a-ți demonstra că în acest *acum* tăcut și plin de mister există, de fapt, istoria zilei de ieri:

Eram acasă și mîncam ascultînd teoriile mamei: că fumez prea mult, că de ce nu mă-nsor, că alți copii (de vîrsta mea adică – pentru ea eu sînt un copil) s-au însurat, au casă, își văd de treburile lor, se zbat, nu cîștigă, ca mine, șazeci de lei pe zi și fumează treizeci, că Nae D. cum și-a luat mașină, că Vladimir, care stă pe aceeași scară cu noi și care nici măcar n-a făcut o facultate, că e simplu vînzător, cum de și-a luat și mașină, și casă ș.a.m.d. Eu mîncam și tăceam. Tata a încercat să mă apere: “Dar mai lasă-l, dragă...” “Tu să taci și du-te acolo, să fii în linia întîi la carne!” Și pe urmă a sunat telefonul. A răspuns și a zis: “Da, imediat!” și mi-a întins receptorul. Bineînțeles că n-o mai văzusem de atunci, cînd am mers împreună la *Nunta Zamfirei*, la discotecă și la bowling (de fapt în ordinea următoare: bowling, *Nunta Zamfirei*, discotecă) și cînd eram amîndoi entuziasmați de noua experiență. Eu pentru că tot ce-mi spunea ea îmi amintea de cum eram eu în liceu (aveam chiar plăcerea să îmi imaginez că eram abia acum cuceritorul unor fete pe care atunci, în timpul liceului, nu

reuşisem nici măcar să le fac să-mi zîmbească o dată), ea pentru că probabil nimeni nu se mai purtase cu ea ca un bărbat cu o femeie. Din partea mea era desigur un joc, iar faptul că nu m-am gîndit deloc la consecinţele pe care le poate avea un asemenea joc pentru ea (care-l lua în serios) mă face chiar şi acum (cînd îl continui şi nu ştiu de ce) să mă simt foarte foarte vinovat. Deci n-o mai văzusem din acea noapte în care Nae D. a fost obligat să găsească un loc de dormit în altă parte pentru că ea voia să vină să doarmă cu mine. Din acea noapte în care am discutat îndelung, strîns lipiţi unul de celălalt (eu ştiam, îmi spusese, că ea e încă fată şi că Nae D. se plimbă degeaba pe afară) şi apoi eu am adormit ca un copil nesimţit, iar ea a stat trează toată noaptea şi m-a privit cum dorm. N-o văzusem, aşadar, din acea dimineaţă de iulie în care m-am trezit şi am găsit-o trează şi zîmbitoare lîngă mine şi am sărutat-o şi îmbrăţişat-o şi din nou mi-am adus aminte că ea nu e încă femeie şi, neştiind ce să fac, i-am zis: "Hai să mergem pe plajă!" şi am stat pe plajă de la 4 la 6 şi jumătate dimineaţa, pentru că la 7 ea intra din nou în spatele recepţiei să zîmbească frumos la toată lumea şi să dea chei. Îi promisesem să-i scriu, îi dădusem numărul de telefon, o rugasem să mă caute cînd vine la Bucureşti (şi cred că atunci cînd o rugam să mă caute chiar eram sincer), dar pe la ora prînzului, în aceeaşi zi (eu încă mai dormeam de data asta pe plajă), Nae D. a apărut însoţit de două fete din Brno, aşa că ne-am făcut repede bagajele şi ne-am mutat la Mamaia, să fim mai aproape de ele. Bineînţeles că n-am avut timp să trec pe la "Steaua de mare" să-i spun "la revedere!" sau ce se spune în cazuri din astea şi bineînţeles că după ce am simţit o oarecare părere de rău am ajuns la concluzia că e totuşi normal să lăsăm amîndoi totul să cadă. Şi acum, deodată, un telefon în luna octombrie!

Mda, să zicem!

Dar pune toate acestea în legătură cu forfota din autobuz dinainte de plecare, cu certurile celor care vor neapărat să ocupe un loc, cu aceşti tembeli inexplicabili care s-au sculat la ora 5 sau poate mai devreme să meargă cu autobuzul tocmai la Nana să pescuiască în Mostiştea şi te tot împing cu undiţele lor, arborînd nişte ciudate mutre de autişti fericiţi, cu

umezeala din aer, cu zgomotul uniform al motorului și cu bara rece de metal de care te ții cu mâna dreaptă. Și atunci:

Ea se ridică într-un cot și mai întoarce o pagină. Este curtea interioară a unui spital sau a unui ospiciu. Se pot observa, afit pe stînga, cît și pe dreapta, ușile mai multor camere sau celule (pentru că, de fapt, aceasta poate să fie și curtea interioară a unei închisori), se pot observa, de asemenea, și cele trei etaje ale clădirii, și anume, mai exact, pasarelele care trec prin fața ușilor celulelor de la etajele respective. În fund de tot se află ceea ce probabil că este fațada clădirii, adică trei sau patru rînduri suprapuse de cîte trei ferestre mari, arcuite în partea de sus (cum ar arăta dacă ar fi arcuite în partea de jos?). În mijlocul acestei curți, doi soldați îl ajută să se îmbrace pe un tip mai în vîrstă, civil, care dă impresia că nu poate mișca mîna dreaptă, avînd-o imobilizată într-un aparat ghipsat. Privită mai de aproape, însă, scena dovedește a fi o încăierare între civilul cu părul alb și cei doi soldați care (desigur că au ordin) încearcă să-l ia și să-l ducă cu forța undeva. Țștia ce vor fi vrut oare de la viață? Ea evită, deci, deocamdată, să privească fotografiile de pe pereții camerei lui Nae D. (din str. Armata Roșie) în care camera întîmplător se află în dimineața zilei de 10 oct. 75 și-și repetă uneori în gînd: “10 oct. 75, orele 2,45” – o dată probabil importantă pentru ea. “Și acum unde mai pleci?” sârise mama cu gura vîzînd că mă îmbrac și știind probabil că n-o să-i rîspund (așa cum am și făcut). O apucase, așa dintr-odată, să spună părinților ei că vine la București pentru a încerca să se înscrie la o școală postliceală (la jumătatea lui octombrie!) și venise. Încă din gară, telefonase la mine, dar la acea oră se pare că nu era nimeni acasă (ai mei își vedeau filmul duminical). Pe urmă hoinârise cîteva ore printr-un oraș necunoscut pentru ea, se lăsase acostată de un negru (vorbind cu el în franceză), scăpase cu greu de insistențele acestuia, fusese nevoită apoi să dea explicații unui milițian “cumsecade”, băuse mai multe cafele și telefonase apoi din nou, cînd eu tocmai eram la masă. Hotelul “Steaua de mare” fiind închis la sfîrșitul lui septembrie, trebuia acum să lucreze într-un fel de fabrică unde se făceau covoare. Nu-i plăcea acolo la covoare. Cred și eu! Se obișnuise cu holul hotelului, cu muzica discretă a magnetofonului de la bar, cu

francezii de *troisième âge*, libidinoși, care-i făceau curte și-i aduceau câte un pahar cu Dubonnet sau cu pepsi și cuburi de gheață, cu nemții grași care se îmbătau și adormeau cu capul pe comptoir încercînd să-și amintească numărul camerei în care dormeau soțiile lor, cu soarele care pătrundea după-amiaza prin perdelele holului, cu discoteca, cu bowlingul și cu etc. Așa că nu prea mai voia să se întoarcă la covoare. Dacă aici, la Bucale, găsea ceva de lucru, se angaja și pe urmă mai vedea ea. Și Nae D.: “Mă, eu pot să-i găsesc ceva. Pontatoare, secretară, cunosc pă unu, dar trebuie mai întîi să se... cu unii care sînt șefi pe acolo”. Iar în stînga lui G. B., ajuns acum aproape în coada autobuzului, stă un bătrîn mucalit care vorbește singur sau cu toată lumea și strînge în brațe cîteva undițe. De fapt, în afară de G. B., toți ceilalți obișnuiți ai cursei și-au găsit câte un loc pe scaun și-și continuă somnul. În picioare stau numai călătorii ocazionali (în majoritate pescari care au abonament la iazul Nana și țărani care au fost la rude să le ducă “și lor cîte o damigeană dă vin”), iar G. B., neputînd să doarmă în picioare, îl atacă pe bătrînul din stînga lui, fiindu-i adică milă să-l mai lase să tot vorbească singur: “Măcar de n-am avea barieră că întîrziatăi acolo”, spune G. B. făcînd un semn spre undițe... “Ne primește oricum pă noi că n-am mai întîrziat niciodată”, spune bătrînul și rîde gîjiit. Apoi se întoarce spre tipul cu care face tandem (un adolescent lungan, cu o față ștearsă, urcat, din cauza aglomerăției, pe un cauciuc de rezervă, depozitat, nu se știe de ce, în interiorul autobuzului, și obligat astfel că-și țină capul plecat și totuși se mai lovea din cînd în cînd cu cerebelul de tavanul mașinii). Nu-i așa, mă?” “Da”, spune ăla. “Stai bine, mă?” “Da!”, spune ăla. “Stai, pă dracu, stai ca un cîine-n puț!”. Iar tu îți imaginezi lărgimea pe care o poate avea un puț, modul incomod în care ar putea sta acolo chiar și un cîine și numărul mare de speranțe pe care cîinele le-ar mai avea. Cam așa mi te închipui în fața paginii și a aceluia perete. Și deodată, ce să vezi?

autobuzul chiar se oprește la o barieră, pe linia de centură a orașului și toți cei care stați în picioare coborîți să luați aer sau să fumați o țigară. E un cîmp aburit de ceață, de semiîntunericul dimineții de octombrie și de frig. Nu departe, se ghicesc contururile vagi ale unor clădiri noi din marginea orașului, care

capătă, privitye dinspre câmp, prin ceață, o alură misterioasă, științifico-fantastică. În partea opusă, ghereta ceferistului și un camion plin cu porci ajuns la barieră înaintea autobuzului. Guițatul porcilor, care ți se pare deznădăjduit, motto-ul luat de Dostoievski din *Biblie* și plantat pe un celebru roman al său (motto în care e vorba despre porci), și un tip între două vîrste care smulge cîteva fire de iarbă de pe șanț și încearcă să le dea porcilor să mănînce. Porcii însă refuză și asta îl uluiește pe tip. O babă care avertizează: “Să știți de la mine! Calul și... (ezită, nu-și mai amintește exact) calul și oaia sînt cele mai curate animale. Ele nu mănîncă orice!” Dar afirmația ei pare să nu aibă acoperire reală în fața refuzului categoric al porcilor întemnițați în camion de a mînce iarba smulsă din șanțul șoselei de un milos partener al tău de călătorie. Baba rămîne și ea nedumerită. “De ce n-or fi vrînd să mănînce?” se întrebă toți cei care asistă la scenă și așteaptă trecerea trenului. Deci, iață cum aceiași porci, loviți de aceeași boală, aleargă totuși în direcții opuse (unii dinspre sat spre oraș, alții dinspre oraș spre sat). Acum însă vei fi nevoit (așa acționează o capcană) să accepți (după ce ai acceptat locul – loc în care, după cum știm, tu nu te afli, pentru că tu te afli acolo unde vrei tu să te afli și în fața paginii, după ce ai acceptat numele de G. B. și ți l-ai imaginat ca persoană, două mîini, două picioare, căciulă, nas, gît, un stomac și toate cele) că între loc (trei-patru metri în spatele camionului cu porci) și nume (G. B. așteptînd trecerea acelui tren – și chiar iață-l că trece, un mărfar puturos și interminabil) mai există și revelația. Revelația cui și a ce? Ce se încearcă a ți se inocula? Pentru că un nume scris pe o pagină nu poate avea revelația a nimic. Iar tu, chiar dacă în fața porcilor, luați de Dostoievski din *Biblie* și mînați prin saloanele Rusiei secolului trecut, ai ghicit că boala nu era decît acțiunea firească a istoriei asupra lor, nu e sigur că vei avea o mare revelație CITIND despre niște alți porci, transportați în camion de la oraș la sat (ce ineptie!) și atinși de boala de a nu mai mînce iarbă. Și totuși!

G. B. aruncă țigara, fumată abia pînă la jumătate, urcă în autobuz și-l descoperă pe unul din scaune pe Niță, tînărul șofer la C.A.P. – Nana. “Unde-ai fost, mă?” zice tînărul inginer de drumuri și poduri. “Să trăiți, dom’ inginer, vreți să luați loc?” zice tînărul șofer Niță, ridicîndu-se pe jumătate. “Nu, mersi” zice G. B. “Am fost la o nuntă la Bucale”, zice Niță. “Mai ai

drum pe la oraș săptămîna asta? Vreau să spun cu camionul!” “Da, chiar azi”. “Nu poți să treci pe la Răsăritu, să-mi aduci și mie vreo trei capace?” “Ba da, numa să vorbești dumneavoastră cu primaru”. “N-avea grijă. Știi unde-i Răsăritu?” “Știu, nu v-am adus atuncea tuburili alea? “A, da. Și niște tuburi mi-ar mai trebui, da’ mai încolo, săptămîna ailaltă”. Iar ea se decide în sfîrșit să se ridice din pat, evitînd desigur să privească cearceaful ei de la orele 2,45, 10 oct. 75 și, așezată acum pe marginea patului, continuă să privească cu atenție, una cîte una, fotografiile din cartea despre războaie și filme de război scrisă întîmplător de o femeie. S-ar zice că este chiar fascinată de niște biete cadre în alb-negru reprezentînd, cel mai adesea, niște bieți soldați în fața morții. Un tînăr cu ochelari fumurii și cu o jachetă de piele neagră trage cu mîna sîngă spre pieptul său un cearceaf alb care se află întins pe o frînghie la uscat. Se pare, încă, că tînărul este rănit și sîngele care țîșnește imprimă pe cearceaful curat două pete. Mîna dreaptă a tînărului, care apare de cealaltă parte a cearceafului, tocmai a pipăit rana din care țîșnește sîngele, astfel că degetele lui sînt și ele pline de sînge. Așadar, mîna sîngă este crispată pe marginea cearceafului, iar mîna dreaptă este întinsă cumva în aer, în față, de parcă muribundul ar vrea să arate cuiva substanța care tocmai i se coagulează pe degete. Dantura lui dezvelită într-un fel de rictus, privirea de dincolo de ochelarii fumurii, părul răvășit pe frunte, toate aceste dau impresia unui tip care nu se aștepta deloc să moară, dar care, aflat, în această clipă, evident în fața morții, încearcă să se convingă totuși că acest lucru nu poate fi adevărat sau că, în orice caz, e absurd. Cele două pete de pe cearceaf au forma unor ursuleți jucăuși, așezați față-n față, desenați totuși de o mînă destul de nesigură. În jur de 7 seara ne-am întîlnit în fața Palatului Telefoanelor. După numai cîteva minute (exact cît i-a trebuit ei să mă îmbrățișeze și să mă sărute cu un fel de patimă copilărească și plină de seriozitate, patimă neașteptată desigur și care chiar m-a emoționat, pe cîntea mea, nu glumesc!) a apărut și Nae D. cu Dacia lui de opt ori accidentată și cu Gerovital pe bancheta din spate. “Aaa, Nae! Ce mai faci?” zice ea afișînd un soi de dezinvoltură care nu-i prea reușește. “Exceptional, pușor, tu ce mai faci?” zice și Nae

luîndu-și mitra de bărbat matur amuzat de figura ei feciorenică și de strădania ei de a părea mai în vîrstă și mai sigură de sine. “Unde mergem?”, o întreb (din politețe desigur, știind prea bine că ea nu prea are ce sugestii să ne dea – tocmai nouă! – pentru o ieșire de amuzament, duminica la ora 7 după-amiaza în București). “Eu nu știu. Și așa era să mă rătăcesc”, spune ea și începe (în timp ce eu îi spun lui Nae, “La Manuc, ce zici?” și el nu zice nimic și ne urcăm toți trei în mașină, iar Geri scapă ca prin minune de la moarte, eu observînd în ultimul moment că sînt gata să mă așez pe el) să ne povestească toate aventurile ei din acea după-amiază de octombrie. Povestește repede, folosind ceea ce ar trebui să ne dea nouă impresia că ea e foarte detașată și dezinvoltă. Dar noi nu avem această impresie nici măcar atunci cînd (oprindu-ne noi în fața căminului de studenți din Bul. Ghe. Ghe. Dej nr. 64 și claxonînd cu dichis ca s-o facem să apară pe noua cucerire a lui Nae D., pupila Edith, fiica unui mare doctor din Brașov) o vedem apucîndu-l pe Geri cu două degete de blană, urcîndu-l în brațe și mîngîindu-l ca pe un frățior, ignorîndu-ne, chipurile, totalmente pe noi. Noi nu avem această impresie nici mai tîrziu cînd, în fața la Manuc, ea susține că nu intră în restaurant dacă nu-l luăm pe Gerovital cu noi, iar noi bineînțeles că nu-l luăm pentru că nu vrem să fim amendați și de Sanepid. Noi, în schimb, ne pilim cam repede și, lăsînd-o pe Edith să-i dea ceva sfaturi practice Claudiei, ne ducem la toaletă să ne certăm pe cheia camerei din strada Armata Roșie. Noi ne întoarcem la masă încercînd să mergem cît mai drept. Noi comandăm cafele tari pe care chelnerul le confecționează dintr-unele mai vechi. Nouă nu ne pasă de cît cîștigă un chelner, noi sîntem ingineri și construim instalații de canalizare, fiecare într-un alt sat din județul Ilfov. Noi plătim și-i facem cu ochiul chelnerului să-și oprească pentru el cei zece lei pe care se preface că vrea să ni-i dea rest. Noi îl căutăm multă vreme pe Gerovital printre picioarele clienților de la celelalte mese, prin bucătărie și prin toalete înainte de a ne aminti că l-am lăsat în mașină, unde-l și găsim scîncînd și sfîrînd mila celor două bune prietene care merg îmbrățișate. Ele șușotesc între ele, dar nouă nu ne prea pasă, astfel că, ostentativ, discutăm și noi despre instalațiile de canalizare.

Cînd o să le termină va mai fi vreo diferență între sat și oraș? Nouă ne lipsesc capace și mîini de lucru. Nouă ni se spune la baza "Răsăritu" că nu au decît capace de șase, iar la primărie că toți bărbații sînt navetiși și că femeile, deși n-ar fi bune pentru săpat canale, lucrează toate la C.A.P. Noi plecăm totuși cu mașina mai întii spre strada Armata Roșie (Nae D. conducînd sub influența alcoolului) și ne temem să nu fim opriți de miliție. Noi coborîm în capătul străzii Armata Roșie și plecăm pe jos spre demisolul casei de la numărul 8. (Nae D. demarează puternic și dispare ducînd cu el ciinele Gerovital și o fragedă dar șmecheră copilă, Edith). Noi coborîm pe întuneric treptele care duc la demisolul casei de la numărul 8 de pe strada Armata Roșie. G. B. coboară din autobuz (în jurul orei 1 și douăzeci și cinci de minute) în centrul comunei Nana, unde se ocupă de construirea unei instalații de canalizare. El e încă mahmur. Dar probabil că tu nu știi în ce fel se construiește o instalație de canalizare într-un sat și nici eu, mircea nedelciu, cel din spatele paginii, cum s-ar spune, nu știu prea multe despre acest subiect. E drept că am un unchi care e contabil sau ceva de genul ăsta pe la I.C.A.B., însă cu el n-am discutat niciodată despre instalațiile de canalizare. E drept, de asemenea, că într-o zi, aflîndu-mă în mașina lui Nae D. și căutîndu-l pe Gigi la Nana, am avut prilejul să-l văd) prin fereastra Daciei lui Nae D., fără-ndoială) certîndu-se cu un țaran care săpase un metru șaptezeci și cinci în loc de doi și cu un altul, mai tînăr, care nu adusese, zicea G. B., niște capace. Capace fiind (atunci am aflat) acele obiecte care în filmele cu Stan și Bran erau date deoparte, astfel încît unul din cei doi putea să cadă într-o gură de canal și să stîrnească rîsul spectatorilor. Dar mai mult de atît, credeți-mă, nu știu. Știu însă că la Nana țaranii își cumpăraseră de multă vreme căzi de faianță, bideuri și chiuvete și chiar le instalaseră în casele lor cu mult înainte ca G. B. sau Nae D. să fi ajuns studenți ai Institutului de construcții din București. Așa cum și în 58, cu mult timp înainte de electrificarea comunei lor, ei aveau aproape toți televizoare și frigider. Pentru aceasta, deci, G.B. fusese bine primit atunci cînd coborîse prima dată din autobuzul din care coboară și acum (10 oct. 75, orele 7,30).

AUTOBUZUL (o altă etichetă ?)

Cînd întoarce în piața mare din centrul comunei Nana-Ilfov pare un animal uriaș care zburdă. Cînd se oprește, însă, are

darul cameleonice de a se integra în peisaj. El seamănă imediat cu o casă sau cu o magazie sau cu un coteț mai mare așezat într-o rînă, jumătate pe carosabil, jumătate în afara șoselei. Această situație ambiguă este de fapt singurul lucru care-l mai deosebește de celelalte case, magazine, cotețe. La început a fost numit (nu se știe exact de ce) rata. Probabil pentru că întreprinderea care se ocupa pe atunci de transporturile auto avea un nume care se putea prescurta astfel: R.A.T.A. Din aceea perioadă datează de altfel și o anume glorie specială a sa. Dacă se spune despre camionul “Steagul roșu” că a avut un mare rol în construcția socialismului, tot astfel se poate spune și despre autobuzul TV (adică rata) că a participat intens, alături de jeepul GAZ, la răspîndirea lui. El a făcut zilnic, cu o tenacitate admirabilă, legătura dintre locuri ale entuziasmului și locuri ale neîncrederii. Mai târziu a devenit “cursa”, ceea ce reprezintă un foarte interesant transfer semantic. Numele unei acțiuni a devenit numele obiectului care face acțiunea. În ultima vreme se pare că va reveni la numele său din dicționar: autobuzul. Ba mai mult, primește uneori numele de “oficială”, pentru a se distinge de autobuzul închiriat de o întreprindere și pus la dispoziția muncitorilor săi, care autobuz este numit “convenția”. Chiar dacă au apărut în etape diferite, denumirile de mai sus sînt sincronice (cu grade diferite de frecvență, fără îndoială), iar separarea lor este dificilă, fiind vorba, în fapt, de unul și același obiect sau unealtă. Lăsînd totuși deoparte numele (eticheta deci), este de observat că obiectul își asumă (uneori fără voia lui – cum poate avea un obiect voință?) funcții dintre cele mai diverse. Transportînd în fiecare dimineață aproape 80 de bărbați în puterea vîrstei dintr-un sat ilfovean spre diverse uzine ale capitalei, el devine inevitabil un fel de agora. O agora în care există mulțumiți, nemulțumiți și indiferenți, în care critica este directă sau învăluită în metaforă sau deghizată în simplă glumă. Cînd se urcă pentru prima dată în el, copiii sînt chiar cuprinși de o emoție specială și surprinși de faptul că pentru ei și mamele lor există anumite locuri rezervate. Forma sa paralelipipedică dă senzația de soliditate și siguranță. Desigur că nu are o viteză prea mare, dar rolul lui este tocmai acela de a accelera rezolvarea “contradicției

neantagoniste dintre sat și oraș”. Când pleacă, tot dimineța, din autogările bucureștene, plin cu diverse categorii de intelectuali, se transformă, pentru trei sferturi de oră sau o oră, într-o ciudată sală de ședințe în care se înfruntă opinii și concepții, se fac schimburi de experiență sau se tace semnificativ. Datorită zgomotului produs de motor, discuțiile nu suferă de prolixitate, ci sînt esențializate. Din aceeași cauză nu sînt exprimate opinii asupra cărora planează dubiul, ci numai cele care pot fi rostite în cuvinte puține și cu voce puternică. Șoferii sînt cunoscuți pe numele mic și respectați. Alții sînt înjurați și chiar reclamați (fără efect) la conducere. Aici sînt citite, de către profesoare, majoritatea romanelor din colecția “Romanul de dragoste”, iar de către profesori și ingineri, reviste ca *Magazin istoric* și *Flacăra*. Momente festive sînt cele dinaintea duminicilor și sărbătorilor legale, cînd oamenii spun ce au ei de gînd să facă, dar și cele de după, cînd toți povestesc cum a fost sau sînt prea mahmuri pentru a o face. Se poate spune, deci, atît despre autobuz, cît și despre obișnuinții săi că posedă o înțelegere superioară a evenimentelor. Cei abonați sînt supralucizii. Ei nu mai pot fi victimele tentației imoralității, pe care o încearcă orice nou-venit într-un mare oraș, dar nici nu suportă presiunea nefastă a exigențelor stricte ale grupului mic, a prejudecăților acestuia. Alături de oglinzile retrovizoare laterale, autobuzul mai are și niște suporturi de metal în care se pun de 23 August și de 1 Mai stegulețe. Un astfel de obiect îl aștepta deci pe G. B., în după-amiaza zilei de 10 oct. 75, în piața centrală a comunei Nana-Ilfov. Între timp, Claudia din Constanța terminase de răsfoit cartea despre filmele de război, adormise și se trezise de mai multe ori, examinase amuzată pozele porno afișate de Nae D. pe pereți (își amintise chiar cum G. B. le privea pe furiș cu o seară înainte), examinase de asemenea cu un fel de fascinație în priviri petele rămase pe cearșaful din camera din strada Armata Roșie, își repetase încă o dată în gînd: “10 oct. 75, ora 2,45 minute după miezul nopții”, observase chiar că una dintre pete avea forma a doi ursuleți jucăuși așezați față-în față, se îmbrăcase, se machiase, scrisese cîteva cuvinte pe o bucăciță de hîrtie și o depusese, împreună cu cheia camerei, la locul convenit. Se simțea din ce în ce mai

liberă. G. B., în schimb, urcînd din nou în autobuz după o zi de muncă nu tocmai plină de succese, devenea din ce în ce mai prizonier. Se întreba : “De ce totuși a făcut-o cu atîta ușurință și de ce tocmai cu mine? Deși nu i-am scris niciodată și nu i-am făcut nicicînd vreo declarație, a venit, iată, la trei luni după singura noastră întrevedere, să mă caute și mai ales să-mi cedeze, în absența oricărei insistențe din parte-mi. Și tocmai în camera aia împuțită a lui Nae D.” Cameră spre care G. B. se grăbea să ajungă în după-amiaza zilei de 10 oct. 75. “Nu poate să fie decît acea dragoste sinceră, nebunească și copilărească de care numai puștoaicele ca ea pot fi capabile.” La Foișor G. B. cobora din troleibuzul 85 și aștepta un autobuz care să-l lase cît mai aproape de strada Armata Roșie. “Sînt un imbecil dacă continuu să privesc un asemenea lucru cu indiferență!” Cobora deci treptele care duceau spre demisolul casei de la numărul 8. “O iubesc !” încerca ușa. Era încuiată. Căuta cheia la locul convenit. O găsea. De inelul ei era atîrnat un bilețel. La demisol era întuneric. G. B. descuia, intra și aprindea cele trei spoturi. Desfăcea bilețelul. Avea loc o alertare a ochiului în fața aceluia bilețel care — de ce nu? — era și el tot o pagină. Ochiul se plimba de la stînga spre dreapta pe pagină: “Rolul tău s-a terminat. Mulțumesc și la revedere!” Dar G. B. este un tip matur. El nu este nici măcar uimit, el doar spune:

“Hm!”, iar ochiul tău alertat revine acum asupra bietului cuvînt etichetă: O TRAVERSARE și spune: “Hm!”. Da, dă, chiar așa spune el, ochiul: “Hm, hm!”. Și se închide în afară, deschizîndu-se înlăuntru.

Marie-France în Piața Libertății

transmisiune directă

Prima fotografie este și cea mai reușită. Obiectivul, lăsându-se surprins de monumentalitatea ansamblului sculptural și de masivitatea catedralei Sfântul Mihai, înghite o rafală scurtă într-un excelent *contre-jour* oblic care dă relief pînă și pietrelor din pavaj. Este un apus de soare, un sfîrșit de mai, o piață veche.

– Mă plictisesc, spun.

– *Prends ce livre, dit-elle.*

Este *En mai fait ce qu'il te plaît*. Continuă să caute unghiuri de poză cît mai interesante. Aflu că autorul, Maurice Grimaud, este fostul prefect al poliției pariziene. În mai 68 a condus operațiunile. Mă așez pe trotuar și răsfoiesc. Din cînd în cînd, se apropie de locul meu și-mi lasă pozele. Trebuie să aștept un minut și să le dezlipesc. Am uitat să spun că are un Polaroid. Citez: "*Le General quittait, il y a quelques heures, Bucarest qui le fêtait comme l'un des grands leaders du monde moderne, et, à Paris, j'avais dû prévoir un itinéraire clandestin pour le ramener dans son palais*". Între timp, în jurul meu, pe trotuar, s-au strîns vreo cincisprezece fotografii. Am noroc că nu bate vîntul.

– Nu vrei să discutăm despre pietrele din pavaj? îi spun privind (și arătîndu-i de fapt) una dintre fotografii, cea mai reușită după părerea mea.

– *Non, non* – spune ea – *pas maintenant.*

Urmează detalii de arhitectură, chipuri de trecători, porumbeii care servesc zilnic masa la picioarele lui Mathias Rex. O gospodină care trage după ea o plasă uriașă și un ținc îndărătnic la mers mă privește reprobator. De ce, sfîmată tovarășă, trebuie să mă priviți astfel? Pentru simplul fapt că m-am așezat pe jos cînd în apropierea mea sînt două sau trei bănci libere? Sau pentru că citesc, pentru că păzesc niște poze color? Nu vă înțeleg, pe onoarea mea. Se îndepărtează bruscîndu-l pe puști să meargă mai repede. Dar vă rog să mă credeți, degeaba vă îndepărtați, n-aveți nici

un fel de motiv, și eu când eram mic mă lăsam tîrît de mama pînă la piață și înapoi, îmi făcea chiar plăcere. E drept că despre tipii care stăteau pe trotuar și citeau nu-mi formasem încă nici o părere și cred că nici mama mea nu se sinchisea de ei. A dispărut între timp după colț. Ce mai supă de legume cu ou o să pregătească ea pentru prînz.

Marie-France nu e prea înaltă, dar e foarte suplă. Pantaloniul strîns pe trup, bluza largă dintr-un material foarte subțire, părul în șuvițe de mai multe culori – alura minionă a unei tinere franțuzoaice în vacanță. Dezlipesc o nouă fotografie. Este vitraliul cu sfîntul arhangel Mihail.

– Cîți ani aveai atunci? o întreb arătîndu-i cartea.

– *Dix-huit!*

– Și ce făceai?

– *J'étais à la maison.*

– Și puteai să stai acasă, așa, să nu te amesteci?

– *Pourquoi pas?*

Și pleacă să mai fotografieze un sfînt și pe urmă Lupoica oferită orașului de către ROMA MATER. Citez: "*Les jeuns garçons campaient dans leurs lycées, y passaient la nuit avec des sacs de couchage, se prenaient pour Che Guevara*". Revine cu ultimele două poze încă umede. Le pune lîngă celelalte, se așază și ea, își aprinde o țigară și-și contemplă rezultatele muncii. Pare foarte mulțumită. Mîine se va întoarce la ea în țară. Trebuie să nu uit să trec chiar acum pe la agenție să-i reconfirm biletul de avion. Ar fi poate momentul s-o provoc să-și spună impresiile despre țara mea, dar ezit. Îi ghicesc părerile. Îi întind cartea și o întreb:

– Nu vrei să fotografiezi și altceva în afară de monumente?

– Nici vorbă. Am fost trimisă numai pentru asta.

Scoate o oglînjoară din geantă și-și privește chipul. Îmi spune că se simte obosită, că ar vrea sa ne relaxăm undeva astă-seară. Își șterge fața cu un șervețel parfumat, apoi îmi zîmbește.

– N-am fost o clientă prea dificilă, nu-i așa ?

– Deloc. Mi-a făcut plăcere să lucrez cu dumneavoastră.

– De ce ? întrebă zîmbind și așteptînd să-i fac complimente.

– Francezii sînt, de obicei, mult mai pretențioși. Începe să-și strîngă fotografiile, apoi, dintr-odată, mă mîngîie pe păr și mă sărută pe obraz. Gestul, pe cît de neașteptat pentru mine, pe atît pare să fie de normal pentru ea. Doar este o femeie organizată, ce naiba, nu fotografiază decît ce i se cere, nu gîndește decît ce i se cere, iar în călătoriile pe care i le plătește revista la care lucrează, în ultima seară, deci după ce și-a terminat munca, găsește că e necesar sa se culce cu ghidul. Așa, pentru

relaxare. Prin intermediul obiectivului manevrat de ea, în schimb, sutele de mii de cititori ai revistei au posibilitatea să cunoască lumea. O lume de statui, catedrale, castele medievale și costume folclorice, bineînțeles. În lume, de fapt, nici nu există altceva demn de văzut. Ba poate, uneori, o posibilitate de relaxare în patul unui tânăr dintr-o țară sau alta. Dar asta nu trebuie arătat chiar în toate revistele. În orice caz, nu în cea care o plătește pe Marie-France. Acum și le-a strâns pe toate și ne îndreptăm spre mașină. Pe bătrînul Albu mă așteptam să-l găesc dormind, dar el patrulează în jurul mașinii și pare nerăbdător să mă vadă. Mă roagă să-i împrumut trei sute de lei pentru că a văzut un landou foarte frumos și vrea să-l cumpere pentru nepoțelul lui care are trei luni. La București nu se găesc. Bineînțeles că-i împrumut, deși sînt ultimii mei bani. Acum voi avea un motiv în plus s-o refuz politico pe doamna fotoreporter, care ar vrea să mergem undeva într-un local șic astă-seară. Voi spune că nu pot accepta să plătească numai ea, iar eu nemaiavind nici un ban, ar fi bine ca ea să se relaxeze mîine seară cînd ajunge la Paris. Nea Albu se scuza pentru cinci minute ca să meargă să cumpere landoul. Îi traduc lui Marie-France. După un moment de gîndire, spune, încercînd s-o facă pe generoasa:

– Dar e o seară foarte frumoasă, ne putem întoarce pe jos pînă la hotel, nu-i așa ?

Traduc pentru nea Albu, care mulțumește frumos. Apoi ea mă apucă de mîină și rîde.

– *Allons-y !* A rivedere, Vassili! spune ea amestecînd într-un singur cuvînt româna cu italiana.

– E mișto gagica – spune nea Albu – ai grijă de ea!

– Da, dar e proastă, spun eu.

– Ce-ți pasă!

La Tarom reconfirmarea biletului durează două minute. Apoi părăsim Piața Libertății, mergînd alene și ținîndu-ne în continuare de mîină. E într-adevăr una dintre cele mai frumoase seri de mai care poate fi văzută într-un oraș. Mai ales aici, unde străzile sînt în fiecare seară invadate de studenți și studente. O camaraderie simplă care m-a impresionat plăcut de fiecare dată.

– Știi, la Paris mă simt foarte singură, începe ea. O pereche trece în goană pe lîngă noi. După ce ne depășesc fata se întoarce spre noi și strigă: “Cucu!”; apoi se oprește din rîs și ne privește uluită. Băiatul se întoarce și el și spune : “Scuzați-ne, v-am confundat!” Apoi își continuă amîndoi alergarea rîzînd.

– De ce ai adus cu tine tocmai cartea aia ? întreb.

– E tot ce am găsit la aeroport. E o apariție recentă. Speram să fie mai amuzantă.

Amuzantă. Mai 1968. Și eu, și Elena aveam 18 ani, așa cum avea și Marie-France, pe care însă evident n-o cunoșteam. Într-un groaznic accident de mașină, Elena își pierduse ambii părinți, și ea însăși, scăpată cu viață, era internată pentru grave tulburări de vedere. Ne pregăteam pentru bacalaureat. Mergeam zilnic la spital și-i citeam conspectele mele. Româna, istorie, socialism științific. Dimineața îi citeam ziarele, îi descriam fotografiile din revistele ilustrate, îi spuneam bancuri. Din când în când, veneau și alți colegi, care-i povesteau ce mai e nou la școală, ce mai spun profesorii, cine cu cine se întâlnește. Doctorul, un zdrahon roșcovan de vreo treizeci de ani, ne povestea meciurile lui de rugby.

– De fapt, e departe până la hotel ?

– Nu.

– La ce te gîndești?

– La nimic.

– Credeam că te gîndești unde mergem astă-seară. Vreau un local foarte șic. Și să se poată dansa.

Într-una din zile, doctorul ne-a imitat cu lux de amănunte sosirea la București a generalului de Gaulle. Făcea întâi ca fanfara intonînd marșul *La general*. Cu un fel de bizîit scurt, imita talgerele, apoi se oprea. Liniște. “Domnule general, garda de onoare organizată în cinstea dumneavoastră este gata a vă prezenta onorul! Sînt comandantul gărzii, colonelul Onișor!” Apoi: “Buna sioa, ostași!” “Să trăiți, domnule general!!!” Imita din nou fanfara și vocea comentatorului de radio. Elena rîdea și ea și cu toții îl priveam pe doctor cu mare încredere.

– Mă tem că o să trebuiască să vă refuz.

– *Je t'en prie!* face ea, lipindu-se cu tot trupul de mine.

Încerc să fac pe durul și să fiu în continuare cît se poate de politicos. Tac o vreme. Trecem prin fața unei cofetării care și-a scos deja mesele pe trotuar. La o masă, un grup de vreo doisprezece cîntă *Gaudeamus*, 19 mai – starea Elenei se ameliorează. Îi citesc ziarul în care se vorbește și despre manifestațiile studențești de la Paris. Și de Gaulle? – întrebă Elena. Probabil c-o să se întoarcă de urgență să-și certe copiii.

– Bine, dar mîine seară vei fi la Paris, vei fi acasă, poți merge la restaurantul tău preferat, spun eu continuînd să amestec persoana a doua plural cu a doua singular.

– *Oh, à Paris, à Paris, je vais me souler la gueule dans mon*

appartement et c'est tout.

Ajungem între timp la hotel. Mă opresc în fața recepției și cer telefonul pentru o convorbire cu Bucureștiul. Marie-France începe să devină nervoasă. I se pare probabil inadmisibil ca cineva să nu-i ia în seamă calitățile de femeie. Îmi spune să mă mai gândesc pînă urcă ea să se schimbe. De pe scară îmi striga : “*Au moins un verre dans le bar de l'hotel. C'est moi qui. paye!*” Obțin legătura într-un timp record și aud vocea liniștitoare a Elenei.

– Cînd vii ?

– Mîine. Pe la 5 după-amiaza o duc pe asta la aeroport.

– Ai fost cuminte?

Rîd. Rîde și ea. Apoi îmi povestește că a văzut un landou foarte frumos, dar că nu l-a cumpărat pentru că încă, nu știe ce culoare trebuie să ia. “Credeam că tu știi deja”, spun eu. “Nu știi, dar bănuiesc”, spune ea. “Cum bănuiești?” “Albastru.” Apoi rîdem din nou și ne spunem la revedere. În hol intră nea Albu. I-a rămas un pol după ce a cumpărat landoul și a luat “un chil dă vin dă la alimentara, îl bem ?”. “Îl bem – zic – dar știi că se găsesc și la București?” “Nu mai spune? zice el. Exact ca ăsta?” “Exact. Acum am vorbit la telefon cu nevastă-mea.” “Da’ tot îl bem”, zice el și rîde cu hohote. Marie-France coboară scara într-o rochie lungă de catifea verde-închis cu decolteuri supradimensionate. Sînt nevoit s-o dezamăgesc. Nu pot să ies cu ea la nici un fel de local, îl spun, făcînd pe complexatul în fața ținutei ei de mare gală. Așa că trece peste formalități și se așază cu noi să bea din kilogramul de vin al lui nea Albu. Ne arată ultimele fotografii. Ne vorbește de Paris, de ce mașină formidabilă are ea, de apartamentul ei nemaipomenit, de cît de mare e salariul ei și așa mai încolo. Eu traduc conștiința pentru nea Albu, iar acesta se miră din complezență. “Ia întreb-o pe doamna – spune el la un moment dat – afară de biserici și de ruine, ea mai fotografiază și alceva?” “Nu e nevoie s-o mai întreb îți spun eu că nu.”

Și apoi din nou cu Elena, după bacalaureat, pe străzile și prin parcurile Bucureștiului, comentîndu-l, cu aere de cunoscători, pe filosoful Marcuse. “Și cu tot riscul de a fi luat în derîdere, mai adaug: aceasta va fi o realitate «estetică» – societatea ca operă de artă”. Mai, 1968.

Urmează o ultimă fotografie (cea mai puțin reușită după părerea mea), în care la Louve pare că rînjește amenințător, iar Romulus și Remus dau impresia ca sînt așezați spate în spate și ca sînt decizi să urmeze direcții diferite.

Călătorie în vederea negației

Pe casa în care O. P. fu adus la vârsta fragedă de doisprezece ani și jumătate, pe o plăcuță albastră, scria :

STR. MIHAIL EMINESCU

poet român, 1850–1889

Era în anul 1963. O. P. , se născuse o sută de ani mai târziu decât poetul al cărui nume îl purta strada pe care fusese adus. El fusese transferat de la o școală de țară la o școală din oraș și se dovedise cel mai bun la literatura română. Pentru vârsta sa se considera chiar că O. P. știe prea multe lucruri despre poetul nostru național. Printre noii săi colegi conta deja ca o mică autoritate în materie. Așadar, fu foarte mulțumit că strada pe care avea să locuiască de acum înainte purta un nume așa de ilustru. Fu și mai mulțumit când pe primul său buletin de identitate pe care și-l scotea doi ani mai târziu de la circumscripția unu scria, la rubrica domiciliu: str. M. Eminescu, nr. 18, București. O. P. se transformase foarte repede (poate prea repede) dintr-un copil de la țară într-un adolescent de la oraș. Se numea că fusese înfiat de unchiul său, colonelul O. G., și că deci trebuia să se simtă dintr-odată superior foștilor săi tovarăși de joacă din comuna A.-Ilfov. O. P. fusese întotdeauna îndrăgostit de cărți și de aceea, chiar când încă mai era un băiat de la țară, între el și ceilalți copii exista totuși o distanță. Astfel că vara lui 1963 fu ultima vară în care O. P. mai accepta să se joace în timpul vacanței cu copiii din fostul său sat. Această joacă părea să nu-l mai mulțumească. Părinții săi, părinți ai altor șapte frați și surori de-ai lui O. P., nu aveau (mai ales vara) cine știe ce timp să se ocupe de sufletul divizat al copilului lor, pe care o rudă de la București tocmai îl înfiase. Sufletul său însă rămânea divizat. Deci O. P. fu pus în toamna lui 1963 în fatala și delicata situație de a alege; satul sau orașul? Și el alese orașul. Era probabil încă de mic un snob. Altfel cum s-ar explica această alegere a lui?

Colonelul O. G., în schimb, era foarte mândru de odrasla sa adoptivă. Mergeau împreună la pescuit sau la vânătoare (când colonelul

avea timp liber – și avea destul). Se urcau amândoi în *Moskvici* și plecau la munte, la păstrăvi. Era o mândrie pentru colonel să povestească unora dintre colegii săi cum a reușit să-i transmită nepotului (fiului meu adoptiv, spunea el) pasiunea pentru pescuit (pe care dealtfel cel în cauză o avea în sânge). Sau pentru vânătoarea de fazani. O îndeletnicire nobilă, nu-i așa ?

Sare peste primul obstacol (un fel de găleată în care arde ceva), aleargă în continuare, strigă, pare să nu-i pese totuși de ce vor spune ceilalți, trupul încălzit de alergare se simte liber, explozia energiei lui creează bucurie. Iată-l depășind alte câteva obstacole și încetinind într-un fel de ralenti necesar și binefăcător. Despre oprire încă nu se poate discuta. Se apropie în viteză de deschiderea prin care s-ar putea ieși.

O. P. încă nu cunoaște sentimentul spaimei. I s-a spus desigur că e un sentiment universal, că toți îl purtam ascuns undeva, dar (asta nu i s-a spus, a constatat singur) pentru a-l descoperi trebuie să vină să ne ajute cineva sau ceva dinafară. Se urcă deci în tramvaiul 10, care-l duce pînă aproape de casă. Totdeauna trebuie să dea impresia că e foarte obosit cînd se întoarce de la terenul de tenis. Și să privească pe fereastra vagonului oribila Piață Chibrit, cu un aer de plictiseală cît mai convingător. Șapte-opt ani mai tîrziu, trecînd cu același tramvai prin același loc, încercînd de data aceasta nu să simuleze plictiseala, ci să-și disimuleze spaima fără motiv aparent care îl subjugă, de la o clipă la alta, avea să se întrebe, privind pe trotuar la o fată care tocmai își lăsa capul pe umărul băiatului ce o însoțea și închidea ochii:

“Cum se poate fi fericit la ora doi fără un sfert după-amiaza în piața Chibrit?” întrebare esențială pentru O. P. De răspuns depindea alungarea parțială sau totală a spaimei. O îndeletnicire nobilă, nu-i așa? La paispe ani, la cînșpe, O. P. încă mai era nițeluş snob și-i plăcea să pozeze.

Avusese o copilărie încîntătoare. Cu țurcă, cu scăldat și pescuit în bălțile murdare ale Mostiștei, cu furat de cireșe din grădinile țaranilor mijlocași din A.-Ilfov, cu porumbei voiajori și rotați, cu fotbal, cu jocuri de zaruri, cu lecturi din Jules Verne. Dar renunțase la toate. Se maturizase subit. Făcuse un salt (un salt oare?). Devenise un adolescent răsfățat de la oraș.

Un *Antonov* 24 tip vechi părăsește aeroportul București-Băneasa la orele 15,50 cu destinația Tulcea. În avion sînt șase pasageri, două stewardese, doi însoțitori (însoțitori pur și simplu) și mai multe muște. Iar

în carlingă, comandantul Hîrciog și echipajul său, care urează la toată lumea bun venit la bordul aeronavei și o călătorie plăcută. De acest ultim punct de pe ordinea de zi se ocupă el personal; decolează ca la meeting, pune stomacul în gît tuturor celor șase pasageri, cît și însoțitorilor și stewardeselor, înscrie adînc în memoria singurului pasager sub șase ani prima sa călătorie cu avionul.

Șase ani exact avea și O. P. în iulie 56 cînd a avut primul prilej din viața sa să vadă un avion adevărat. Aterizase pe deal dincolo de Mostiștea, și toată suflarea din A. plecase într-acolo să-l vadă. Își mai amintește desigur că a traversat Mostiștea înot printr-un loc periculos, că a fost pîrît de ceilalți copii și că a încasat o bătaie groaznică. Această amintire face parte din trecutul meu? Sau din mine însumi? A traversa înot pe la Saiele la numai șase ani este echivalent cu a-ți risca viața. De vreme ce eu exist, evenimentul face parte din mine și nu din istoria mea trecută. El justifică zilnic plăcerea ciudată și frica pur fizică ce se amesteca cu gîndul meu ori de cîte ori simt tentația să risc. Uneori și altceva decît viața.

Puștiul este totuși unul dintre pasageri cei mai bine crescuți pentru vîrsta lui: vomită în tăcere încercînd să umple punga pe care i-o ține în față mama sa, nu plînge, nu scîncește, în schimb nimereste cu jetul de hrană pe jumătate digerată pieptul puloverului cu care este îmbrăcat și husa scaunului din față. Bineînțeles că una din stewardese vine să-i facă scandal mamei sale. Copilul trebuie să vomeze obligatoriu în punga pe care scrie TAROM. Că d-aia e pusă acolo.

Ce faci? De ce te oprești? De ce scuipi? De ce pornești mai departe înainte de a te gîndi profund la cum vei face pașii următori? Doar pentru asta te opreși, nu-i așa?

Nu fac parte dintr-o familie teribil de încheată (era să spun înghețată) sau, în orice caz, mai multe eforturi ale tatălui meu de a păstra o unitate de vederi între membrii familiei noastre au eșuat. (Primul eșec pe care i-l cunosc eu este cel din 1958, cînd eu aveam numai 8 ani și cînd îl tot auzeam lamentîndu-se că una dintre surorile mele – Rita de la Afrodita – n-a vrut să-i asculte prețioasele lui sfaturi părintești pe care, pe de altă parte, sora mea susținea că nici nu le-a auzit vreodată. Mai tîrziu aveam să-mi dau seama că tatăl meu era probabil un ambiguu: dădea sfaturi folosind texte parabolice și alte genuri de pilde care cereau răbdare și atenție în descifrare. Altfel nu văd lucrurile. Mă voi mai gîndi.) Așa că nu am de apărut nici o onoare a familiei (cea a familiei O. G. cu atît mai

AVENTURI ÎNTR-O CURTE INTERIOARĂ (1979)

puțin), iar orgoliul meu personal uneori este inexistent, alteori depășește nejustificat toate limitele admise de buna-cuviință. Astăzi împlinesc 25 de ani (sînt născut în zodia Leului – asta e), am stagiul militar satisfăcut și o profesiune pe care n-o exercit. Prefer să trec sub tăcere numele acestei profesii (adică se ia numele și se introduce ușurel sub un strat gros de tăcere), în caz contrar aș simți probabil nevoia să mă justific, și nu e deloc interesant. Judecînd însă după cîți bani am în buzunar, după ce mănînc în fiecare zi și după camera în care locuiesc, s-ar zice că am mai degrabă o viziune tragică despre lume. Cu atît mai mult cu cît sînt un tip căruia i-ar plăcea să trăiască bine și să nu muncească prea mult. (Mai sînt și d-ăștia!) Cu toate acestea mă simt foarte bine (precum cosmonauții în singurătatea lor) și probabil (sau sigur) că într-un viitor apropiat va trebui să mă reanalizez (lucrul ăsta chiar că nu-l face prea multă lume în zilele noastre), să văd dacă nu cumva sărăcia și incertitudinea îmi priesc mai mult decît confortul în anumite condiții.

În acest moment mă aflu (cu microfoanele noastre) în patru labe sub mașina lui G. și caut un șurub. Este ora 1 noaptea (sînt 60 de minute de cînd am trecut în cel de al 25-lea an de viață – *bon anniversaire, mon vieux!*) și sîntem pe șoseaua Constanța-București cam pe la jumătatea distanței, în afară de orice localitate. Așa că sînt nevoit să folosesc flacăra unui chibrit pentru a întreprinde sus-amintita căutare (sau jos, dacă cumva am trecut pe alta pagina). De fiecare dată cînd aprind un alt chibrit privesc cu curaj flacăra fără să închid ochii (mă tentează, el arde la început ca un soare), iar fascinația mă orbește și mă împiedică să continui să caut zisul șurub fără de care se pare că nu vom pleca prea curînd de aici. G. caută și el în partea cealaltă a mașinii. Eu sper sincer că îl va găsi în cele din urmă. Pe mine nu se poate conta. Cînd am terminat armata nu aveam chef de nimic concret. Ca și mai înainte de altfel... Săptămîni întregi în care încercam fără convingere să găsesc ceva de lucru, întrerupte de zile (sau nopți) în care mi se făcea scîrbă de lașitatea mea, de inutilitatea mea, de lenea mea, de inconștiența mea. Și toate erau într-adevăr *ale mele*, aproape că-mi aparțineau, deși le găseam uneori determinate-condiționate-motivate de ceva din afară-mi.

E o mamă la fel de cuminte ca odrasla. Nu răspunde în nici un fel stewardesei. (Probabil că dac-ar vorbi ar începe și ea să vomite, așa că face și șterge husa scaunului cu o batistă). În schimb, un tînăr cu plete (circa douăzeci și cinci de ani, nutră recalcitrantă) protestează, o califică pe stewardesă drept mahalagioaică, aceasta îi răspunde în consecință,

tînărul continuă să o jignească spunîndu-i ceva despre mama ei, cît și despre alte rude din familie. Unul dintre însoțitori pur și simplu se simte deci obligat să intervină și să-l legitimeze pe tînăr (deși nu asta este menirea unui însoțitor pe avion). Tînărul se dovedește a fi Ovid Petreanu din București, strada M. Eminescu nr. 18, licențiat al Universității din București, recent repartizat ca profesor de limba și literatura română într-un sat din județul Tulcea.

G. a găsit șurubul și se bucură înjurînd cu voce tare. Eu particip la bucuria lui pentru moment, iar după ce el dispare sub capota deschisă a motorului, îmi revin la starea mea de plictiseală, mă așez pe marginea asfaltului cald și-mi aprind o țigară (neuitînd să verific fascinația luminii chibritului). Pînă la urmă, reușind să-l evit sistematic pe colonel și să mă sustrag schemelor lui de arivism, m-am angajat într-o recepție de hotel fictivă. Fictivă pentru că împreună cu șeful (dom' Lucian Baboi, fost subinginer, fost multe altele) și ceilalți doi "angajați" am plecat pe litoral să ne căutăm hotelul.

Bineînțeles că odată cu împlinirea vîrstei de optsprezece ani, neuitînd de îndatoririle lui paterne, colonelul avea să-i facă lui O. P. un frumos cadou: o cămăruța de 16 mp de la subsolul Imobilului din strada Eminescu 18. Proprietate personală a elevului de clasa a XI-a O. P. Bineînțeles că O. P. a făcut acolo un chef inaugural și s-a amuzat analizînd cu colegii distincția semantică dintre proprietate privată și proprietate personală. Bineînțeles că s-a discutat și despre revolta studenților francezi din acea lună mai. Colonelul avea parcă mulți bani și prea puține posibilități să și-i cheltuie singur. Soția lui, tanti E., mama adoptivă a lui O. P., cum s-ar spune, era o femeie cu un pas înaintea modei bucureștene. Deși avea ceva peste patruzeci de ani. Și totuși, încă nu știa să cheltuie totul. Este cert că O. P., fiul adoptiv al colonelului O. G., și al lui tanti E., n-a reușit în cele din urmă să reziste cu demnitate acestei stări de lucruri. El era un adolescent snob deocamdată. Își mai păstrase totuși din sarăcăcioasa lui copilărie un lucru de care totdeauna va fi mulțumit: pasiunea pentru cărți, cea care-l separase prea devreme de tovarășii săi de joacă, universul cel nou pe care și-l crea încetul cu încetul prin lecturi necontrolate de nimeni.

Culmea e că în cele din urmă am și găsit un hotel: hotel "Paranoic" din Mangaforie Nord – Miami Beach al Mării Negre. Șeful a devenit imediat recepționar II, iar eu recepționar III (șef-șef și recepționar I hotelul avea deja), astfel că ceilalți doi (Shony și Bob) s-au cărat după ce

am băut împreună toți banii pe care-i mai aveam. La început ei voiau să plătim numai noi băutura (eu și dom' Lucian adică) pentru ca eram "aranjați".

– Ce-i drept – zicea Shony – aveți numai 1.100 pe lună, dar aici ciubucul contează.

– Desigur – adăugam eu – vom încerca să furăm la gramaj când dăm cheile. Și dom' Lucian :

– Taci, mă, nu fi prost. Ascultă-mă pe mine.

– Te ascult, dom' Lucian !

Pîna la urmă, au plătit și ei și cînd n-au mai avut nici un ban s-au cărat. Unde și pentru ce, să-mi fie iertat dacă nu știu. Nu mi-au dat de atunci nici o veste și de fapt nici nu eram prieteni. Ne cunoșteam numai numele mic unii altora. După numai două săptămîni, "dom' Lucian receptioner II" a dispărut și el, adică a fost pur și simplu arestat pentru un fel de trafic cu valută. O lecție foarte prețioasă pentru fostul său "subaltern", care pînă atunci nu prea crezuse în treaba asta cu arestatul, nu văzuse încă niciodată o arestare adevărată, în viața civilă (în armată era un fel de joacă – fără cazier, fără alte urmări și fără să dureze mai mult de două, trei, cinci zile). O săptămîină după mi-a fost greață și frică. (Directorul hotelului spunea că o să fiu chemat să depun mărturie pentru sau contra lui dom' Lucian.

– Dar eu nu-l cunosc pe dom' Lucian, nu știu cine e și nici ce-a făcut.

– O să știi.

Dar erau alții care știau destule și n-a mai fost nevoie de nici un alt martor în plus. Existau, se pare, și cîteva sute de probe materiale de culoare verde.) Așa că, pentru a mai scăpa de teama aceea nelămurită care-mi producea senzații de vomă (de asta o numeam eu greață deși nu era), stăteam toată ziua în recepție și-i spuneam bancuri fetei care lucra acum în locul lui dom' Lucian. O chema Angela. În restul timpului mergeam pe plajă să dorm. Mă tologeam ca un măgar pe nisip și așteptam să se facă seară. Acum ne urcăm în mașină și G. încearcă s-o pornească. E de presupus că a terminat de reparat ce voia el să repare. Și iată că pornește! E un *Citroën Dyane* foarte vechi, de care chiar că trebuie să te miri de fiecare dată cînd se pune din nou în mișcare. Este adevărat că ne aflăm în mijlocul verii, dar noaptea e totuși răcoară, iar la 130 la oră (performanță interesantă pentru acest *Dyane* pe care nu dai doi bani), proasta etanșizare a caroseriei se simte. În concluzie, G. pune în

funcțiune sistemul de încălzire și numai peste câteva minute înăuntrul mașinii pute groaznic a grajd. În schimb e cald.

Acum O. P. se află pe terasa cafenelei C., este singur și nemulțumit. Privește o fotografie învechită (care datează de altfel din chiar vara lui 1963 și care-l reprezintă chiar pe el). O. P. (cel din fotografie) poartă sandale (este prima lui fotografie în care nu apare desculț), pantaloni scurți, care însă coboară pînă aproape de genunchi (spre nemulțumirea de atunci a lui O. P.: văzuse că cei de la oraș poartă pantaloni mult mai scurți!) și cărare pe partea stîngă. Pe mîna sa se află un ceas Pobeda veritabil. (Iarăși un semn distinctiv între el și foștii săi tovarăși de joacă pe care, acum, la douăzeci și ceva de ani, O. P. începe să-i regrete. Dealtfel, ei nici nu apar în această fotografie: O. P. este singur și are o privire grozav de serioasă.)

Vom mai reveni însă asupra momentului în care O. P. se află singur (zece ani după venirea sa la oraș) pe terasa cafenelei C. și-și analizează, cu sînge rece, trecutul. Pentru că O. P. are un trecut de care în chiar vara lui 1973 se crede frustrat.

Pentru că O. P. a trăit niște nopți într-o colibă alături de o bostană (cîmp semănat cu pepeni, n.n.). A făcut focul din ierburi uscate de cîmpie și a copt cartofi. I-a dezgھیocat și i-a mîncat cu mîinile murdare de cenușă. I-a mîncat cu usturoi verde și cu sare zgrunțuroasă, umedă. A privit stelele mari cît pumnul și a auzit, la cîțiva pași de el, cîinele mîrîind prin somn. A tresărit părăindu-i-se că cineva umblă prin bostană și din nou a adormit sub acel cer liber.

În fața noastră se vede acum o licărire pe care, cînd ajungem mai aproape, o descoperim ca fiind un foc făcut în șanțul din marginea șoselei de către doi tineri. (Eu fac focul, deci, în marginea șoselei, în cîmpie, și pun merele la copt. E liniște și tocmai de aceea zgomotul pe care-l face un *Dyane* vechi trecînd pe șosea în mare viteză îl asociez mai tîrziu cu gustul merelor coapte, ca și cu mirosul nu tocmai plăcut pe care-l produce instalația de încălzire.) Printre micile obsesii ale lui G. este și aceea de a șterge din cînd în cînd parbrizul în timpul mersului. Adică apasă pe ceva care determină stropirea parbrizului cu un jet subțire de apă și, după asta, pune în funcțiune ștergătoarele. Este o obsesie normală pentru un miop nevoit să conducă în timpul nopții, însă pe mine gestul ăsta, repetat la fiecare sfert de oră, începe, după un timp, să mă enerveze. (El este totuși miop și eu știu că ștergerea periodică a parbrizului nu-i ajută cine știe ce la vizibilitate. Și totuși am încredere în reflexele lui la 130 la oră. Dom'

Lucian spunea : “Să n-ai încredere nici în mă-ta !” Eu, însă, nu știam cine era mama lui. Probabil că o țărancă din părțile Buzăului, în care el n-avea sau n-avusese încredere. Probabil că găsisese și el pînă la urmă pe cineva în care să aibă încredere dacă reușise să intre așa rapid acolo, “dentro”, cum se spune.) Așa că după ce am devenit mai sigur pe mine, am început să-i fac curte Angelei, care m-a și luat în serios în cele din urmă. Ne duceam împreună la plajă dacă se întîmpla ca amîndoi să fim liberi (adică să nu lucrăm) în timpul zilei. La plecare părăseam hotelul pe rînd, fiecare cu prosopul lui de baie pe umeri, evitînd să-l întîlnim pe director. Cum G. își avea biroul în hol și se afla acolo în fiecare dimineață de la 9 la 11, a trebuit să devină cu timpul un fel de complice al nostru. Adică îmi raporta mie sau Angelei că Angela sau eu am trecut deja spre plajă, iar Directorul se află sau nu prin apropiere. (Această frază nu-i tocmai corectă gramatical.) După aceea, în jur de 11 și jumătate, apărea și el pe plajă (costeliv cum nu se mai poate) și ne căuta ca să jucăm împreună un fel de golf. Grație aproximativei prietenii pe care o legasem cu G., acesta ne invita uneori, în serile în care eram amîndoi liberi, în discoteca prietenului sau H. și aveam chiar dreptul să intrăm în “cabina tehnică” în care se aflau cele două pick-up-uri, magnetofonul mare AKAI, discurile și materialele de animație și de circ ale lui H., care fusese și încă mai era clovn. Ca niște privilegiați, în serile în care H. se producea cu vreun număr de clovn în fața CONSUMATORILOR discotecii, îl asistam în timp ce se machia și ascultam împreună *Bravo pour le clown* cu Edith Piaf sau *Les clowns* cu Giani Esposito. Uneori, G. se amuza ascunzîndu-i lui H. pudra de orez cu un sfert de oră înainte de ieșirea pe scena improvizată din mijlocul discotecii și provocîndu-i adevărate accese de furie. (Acestea îi treceau ca prin minune după ce G. îi spunea unde i-a ascuns pudra). În timp ce H. ieșea pe scenă în costumul cu paiete, cu jobenul și cu trandafirul, ca să recite *Cet amour* de Prévert, G. începea să ne povestească despre trucul cu pudra de orez care avea un efect pozitiv asupra lui H. (noi îl urmăream prin ferestruica îngustă a “cabinei”), adică îl făcea mai puțin timid înainte de ieșirea pe scenă. Alteori, însă, cînd sala era aproape goală, traul îl cuprindea puternic pe H. cam pe la jumătatea numărului de pantomimă și chiar devenea cîteodată atît de penibil încît ne stîrnea mila. G. spunea atunci cu tristețe: “A fost, totuși, un mare clovn!” și, parcă pentru a ne demonstra aceasta, H. începea, cu o scîrbă imensă, să se dezbrace și să se demachieze pe scena. Scotea dintr-o valiză murdară un costum de *clochard*, o pălărie veche desfundată și doi pantofi

desperecheați și scîlcițați pe care le îmbrăca în locul fracului, jobenului, pantalonilor albi și pantofilor lungi *vernīs*. Pe cele din urmă le îngrămădea în aceeași valiza și părăsea ciroul imaginar cu o mutră cum nu se poate mai amărită, smulgînd publicului cîteva aplauze prin care acesta (publicul deci) își saluta propria-i victorie. Apărea în cabină rîzînd fericit și spunînd: “Ei își închipuie că sînt trist și mă aplaudă. Eu sînt însă vesel că am terminat și în curînd voi merge după femeii.” (“*Je vais draguer les gonzesses*”, spunea el), Angela rîdea și cu toții ne bucuram pentru el. Trebuie să spun că H. era, de fapt, francez (numele lui de clown fiind HENRICO), ca și G., de altfel, pe care-l chema Gilbert.

Cel din stînga, cu mustăcioară și ochelari, cu mutră de arhanghel (n-avea mult peste 50 de kilograme) este Gilbert. Are în față o ceașcă de cafea, iar alături, pe masă, se odihnește mîna lui dreaptă, de care este lipită o țigara *Gitane bout filtre*. Puțin mai în spate, rîzînd și arătîndu-și gropițele din obraji, stă Dominique, logodnica lui, care-l depășește cu cel puțin 15 kg. De altfel, diferența se poate observa și din această fotografie unde Dominique poartă o bluză românească brodată. În spatele lor, în picioare, Henrico machiat în August spune ceva de care toata lumea pare să se amuze copios. În partea dreaptă stau eu, rîzînd, și Angela, care-l privește pe Henrico cu un fel de fascinație copilărească. Pe aceeași masă se mai află patru pahare mari cu cocktail J. T preparat de Nicu barmanu sau “*Nicolas le barman*”. Spatele de culoare grenă al jachetei acestuia se poate observa în marginea stîngă a imaginii, în spatele lui Gilbert. Pe perete sînt afișe care nu pot fi distinse clar, dar care alcătuiesc pe fundal pete de culori diferite, menite să dea un echilibru cadrului. Deși mi s-a mai întîmplat, recunosc în fața noastră o licărire pe care, cînd ajungem mai aproape, o descoperim ca fiind un foc făcut în marginea șoselei de către doi tineri. (Eu fac focul deci, în marginea șoselei în cîmpie și pun merele la copt. E liniște și tocmai de aceea zgomotul pe care-l face un *Dyane* vechi trecînd pe șosea în mare viteză îl asociez mai tîrziu cu gustul merelor coapte, ca și cu mirosul nu tocmai plăcut pe care-l produce instalația de încălzire.) Nu se arată deloc intimidat de intervenția tovarășului însoțitor. Păstrîndu-și tonul de mai înainte, îi spune franc acestuia :

– Ia-mi buletinul și dă-mă jos din avion!

– Nu te dau jos din avion, dar cînd ajungem te tund eu, n-avea grijă!

Așa că între timp avionul se stabilește la înălțimea de zbor și nimeni nu mai e alb la față. Din când în când, atît stewardesa cît și tov. însoțitor îl privesc pe tînăr, care citește prefăcîndu-se a nu-i lua în seamă. Muștele zburdă neresimțînd în nici un fel răul de aer, nici măcar puștiul nu mai e alb la față, iar doi pasageri și-au aprins țigările și cer stewardesei pepsi-cola. Tînărul cere o cafea. Stewardesa intenționează mai întîi să nu-l servească, dar, după cîteva minute, îi aduce un nes pe care tînărul i-l plătește încercînd să-i lase bacșiș. Nu reușește. Primește restul pînă la ultimul bănuț, dar nici nu se atinge de cafea (avînd probabil unele bănuieli).

Îmi aprind din nou o țigară (fumez mult în timpul nopții!) Gilbert nu fumează niciodată cînd conduce, pentru că fumul poate să-i intre în ochi și să-i reducă și mai mult vizibilitatea lui de miop. Am uitat să mai spun (cum zice povestitorul preșcolar) că pe bancheta din spate a lui *Dyane* se mai află Dominique, Angela și cîinele Gerovital (un cățel simpatic, de curînd adoptat și spălat cu șampon Super Soft de către Dominique), toți trei dormind, deci neîntrînd deocamdată în discuție.

La paispe ani a încercat (prea devreme) să uite acele nopți. La șaispe a încercat să le înlocuiască cu nopțile petrecute la aparatul de mărît, dezvoltînd fotografii, căuțînd să-și apropie, și pe această cale, o lume în care începea deja să se simtă uimit. La optsprezece ani... Dar ce să mai vorbim despre nopțile de la optsprezece ani (tocmai primise intima cămăruța de 16 mp de la subsolul imobilului din Eminescu 18). La nouăpe n-avea timp să se ocupe de trecut; o cunoscuse pe Milly. O femeie cu cîtiva ani mai în vîrsta ca el pe care o iubea nu pentru că era foarte frumoasă, nu pentru că era mai în vîrstă ca el, nu pentru că era tandră cu el, ci pentru că îl iniția. Era foarte important; O. P. devenea din ce în ce mal puțin uimit în fața lumii. La douăzeci de ani Milly însăși era un trecut. Dar O. P. încă nu începuse să-și analizeze trecutul. Era oricum prea devreme, iar tinerii de azi n-o prea fac. O. P. cu atît mai puțin. La douăzeci și trei de ani însă (zece ani după venirea sa la oraș – groaznic de rotunde perioadele la care se repetă, în viața lui O. P., momentele alegerii, momentele de cumpănă!) O. P. simți nevoia să-și privească trecutul în față. Oare la douăzeci și trei de ani ai deja un Trecut? De ce nu?

Era în 1973, către sfîrșitul primăverii. Iar Trecutul Său – un personaj dealtfel foarte ciudat – i se înfățișă lui O. P. într-o după-amiază de mai cînd el era foarte ocupat cu învățatul pentru examene. O. P. era în ultimul an al facultății de limba și literatura română din București. O. P.

își pregătea lucrarea de diplomă. Într-o după-amiază de mai, deci, în sala de periodice a Bibliotecii centrale universitare, îl cunoscu pe G. V., care deveni repede (și vom vedea de ce) unul dintre prietenii săi.

G. V. avea douăzeci de ani când venise în Capitală să urmeze o școală. Nu vom insista asupra profilului acestei școli (neagrar în tot cazul) și nici asupra gradului ei de dificultate. Un lucru este însă de remarcat în legătură cu toți fiii de țărani care se prezentaseră în acea toamna a lui 70 (puțin timp după inundații) cu geamantanele în mână direct la școală pentru a întreba unde se află căminul: toți aveau senzația unui vis pe jumătate împlinit, a unui uriaș pas înainte. Pentru fiecare din ei istoria celei de a doua jumătăți a visului avea să fie la fel de complicată ca un roman baroc, pentru fiecare din ei cel de al doilea uriaș pas înainte pe care-l mai aveau de făcut la sfârșitul școlii avea să pună grave probleme de direcție, de sens, de scop, de mijloace. Pentru că un țăran are sensul lui înainte dezvoltat puțin altfel. Pentru că un țăran care pleacă din sat la o școală din Capitală visează să se întoarcă în sat cu o glorie și nu pentru a-și făuri acea glorie acolo în sat. Pentru că un fiu de țăran are un orgoliu puțin special, iar rezultatele acțiunilor sale călăuzite de acest orgoliu pot fi uneori bune, alteori catastrofale. G. V., avea douăzeci de ani, era fiu de țăran din Cîmpia Dunării și posedea acest tip de orgoliu. El înțelegea că îi va fi greu să se adapteze în mediul urban, dar considera că e dator să lupte pentru asta, să se adapteze adică cu orice preț și era chiar sigur că va reuși. Lui G. V. îi era o teamă imensă de ridicol și... cam atât.

Așadar, într-o frumoasa zi de toamna a anului 1970, G. V. își coborîse geamantanul din autobuzul prăfuit în care se urcase în jurul orei 6 dimineața (în satul său), își controlase sumar ținuta, își scuturase pantalonii de niște praf mai mult imaginar și pornise cu un oarecare suris dezinvolt, amuzat sau chiar victorios, către stația troleibuzului 85, care avea să-l lase în centru. Se urcase în troleibuz, își scosese bilet, oferise locul unei doamne, își aranjase geamantanul în așa fel încît să nu deranjeze pe nimeni, privise pe fereastră cu gîndurile aiurea, își revenise repede, căutase din priviri o față drăguță în tot troleibuzul, o găsisse, o admirase (asta îi dădea totdeauna un sentiment de siguranță), pe urmă iar se gîndise la ale lui și, în sfîrșit, coborîse pentru că avusese impresia că a ajuns. Se înșelase cu puțin, coborîse cu două stații mai devreme, așa că a trebuit să-și care geamantanul cale de două stații (i se păruse oarecum ridicol să se urce din nou în același troleibuz pentru numai “două stații”). Mergînd, repetase în gînd, fără să știe de ce, “două stații, două stații”.

după care ajunsese și se oprise în holul din fața secretariatului școlii. Puseșe geamantanul jos, își aprinsese o țigară, o fumase toată și abia după aceea, calm, fără nici o grabă, ciocănișe ușor în ghișeul secretariatului. Culisarea geamului în sus îi amintise o schiță de Caragiale, fapt pentru care își rosti întrebarea (formulată încă de acasă, cu 24 de ore înainte) fără să se aplece cumva peste ghișeu. Funcționara de dincolo se aplecase însă și-i privise cu oarecare nedumerire valiza. Atunci, în acea secundă – îi spunea el în mai 73 lui O. P. – m-am simțit într-adevăr ridicol. Momentul este foarte important pentru existența lui G. V. De atunci începînd m-am simțit de milioane de ori ridicol și de milioane de ori învingător și sigur pe mine, dar cu acea roșeală a obrajilor mei în fața secretarei care-mi privea cu nedumerire și dispreț (da, da, chiar dispreț am găsit eu atunci în privirile ei) valiza așezată în holul secretariatului, cu acea îmbujorare deci, a început tenisul continuu dintre cele mai neplăcute senzații ale mele; a eșecului și a victoriei. Întîmplarea a făcut ca G. V. să fie nevoit să se întoarcă, cu același troleibuz cu care venise, foarte aproape de punctul din care plecase cu o jumătate de oră mai devreme. Întîmplător, deci, căminul se afla în acea parte a orașului. Asta l-a indispus și i-a accentuat sentimentul de ridicol pe care-l avusese în holul secretariatului. Știa bine că alesese calea cea mai normală: el nu putea să vină într-o zi pînă la București special pentru a întreba unde este căminul și abia a doua zi să vină și cu geamantanul! El nu știa numărul de telefon al secretariatului și, oricum, dacă l-ar fi știut, nu l-ar fi încîntat deloc nici ideea de a merge în sat la oficiul poștal ca să ceară să i se facă legătura telefonică cu școala. Obișnuit era ca la poștă să meargă fiecare și să-și cheme la telefon rudele din Capitală, dar nu o instituție de învățămînt superior care poate nici nu avea timp de tine, un boboc neînsemnat. Deci asta fusese singura cale și, cu toate astea, tot drumul făcut înapoi cu același troleibuz, G. V. s-a simțit din ce în ce mai ridicol. Era totuși o toamnă frumoasă în oraș.

Sinceritatea excesivă a lui G. V. i se părea la început lui O. P. de-a dreptul absurdă. Iar continua sa preocupare de a nu fi ridicol o pură exagerare. Sau un complex. Oricum, O. P. era un tip care se considera dezinvolt. Dar el descoperi în G. V. o imagine a sa. O. P. era surprins de faptul că o ipoteză a sa putea fi chiar G. V. Dacă el n-ar fi plecat la oraș în '63, dacă n-ar fi fost înfiat de colonelul O. G., opiniile sale n-ar fi fost chiar deloc diferite de ale lui G. V.? Și, în plus, G. V. era acum și soțul lui Milly. De fapt, în felul acesta îl cunoscuse O. P.: i-l prezentase Milly. "Soțul meu!" spusese ea, iar O. P., care-și reprima cu greu un zîmbet

ironic, fu dintr-odată surprins de rîsul deschis, jovial al celui care-întînsese mîna.

Așa că, acum o să vă rog să mă scuzați, dar nu știu exact dacă dorm sau numai lîncezesc pe “locul mortului”, fumînd;

Gilbert e îndrăgostit de România (fără s-o cunoască dealtfel prea bine în esența și în teribilismul ei). Sau cel puțin așa afirmă. A mîncat totuși o piine foarte dulce aici timp de o vară, în sezonul trecut, șase luni între două lungi perioade de șomaj. (Să-l credem deci!) E licențiat în sociologie, dar pentru asta nici măcar nu primește un ajutor de șomaj mai mare și nici măcar nu e scutit să facă zilnic coadă în fața biroului de ajutor social ca să-și ponteze fișa de șomer. În schimb ortopedistul Raymond (stîngismul – boala copilăriei) este primar la Fontenay-le-Fkury din partea partidului socialist. (Prima circumscripție în care s-a realizat o victorie a uniunii de stînga – spune el cu mîndrie.) Acum cîteva zile Gilbert a fost în Deltă cu Dominique și s-a întors încîntat. Ce-l enervase însă a fost comentariul stupid pe care-l făceau cîteva elvețieni în vîrstă (bărbați și femei) la adresa pescarului care trăgea la rame. Omul avea o privire blîndă, albastră, de copil și, cum nu înțelegea franceza, n-a făcut decît să tragă la rame cinci ore. Idiolenia elvețienilor îl calcă pe nervi pe Gilbert (“*ils sont cons!*” îi spune el lui Dominique cu voce tare). Am vorbit despre ei o noapte întreagă. Dimineața am terminat ascultînd un disc al lui Koluche (*Quand je serai grand je veux etre con!*) și ne-am simțit ÎMPREUNĂ victorioși. Henrico și-a amenajat locuința în formă de arenă de circ. La 18 ani a primit o medalie din partea cercului sovietic, era cel mai tînăr clown din Franța. Acum e bolnav de nervi. Mîine seară ar trebui să intru din nou în serviciu :

– La voi nu sînt șomerii?

– Nu.

– Și e de muncă pentru toată lumea ?

– E!

Mă aplec politicos peste comptoirul recepției și întreb :

– S-a întîmplat ceva, madame ?

Și Gilbert (după ce l-a părăsit Dominique) : “Mi-e groaza să mă întorc. Un milion și jumătate de șomeri oficiali. N-aș putea să găsesc ceva de lucru aici și-n extrasezon?” Iar eu dau cheile în hotelul “Paranoic” – Mangaforie Nord – Miami Beach... Cum ar spune “folclorul popular”: “Unde nu-i cap nici nu te doare”. Dau chei domnișoarelor sub 80 de ani, dau chei domnilor libidinoși care mă invită la ei (ce dacă sînt bărbat,

tochmai d-ai), vomit, pe urmă iar dau chei unor copii răsfățați care rămîn în lift și fac pe ei de frică, dau chei, dau chei doamnelor, domnilor, doamnelor și domnilor, cîinilor cu lesă și fără lesă, geamantanelor cu etichetă și fără etichetă, le zîmbesc, le dau chei, dau chei domnișoarelor de 16 ani care-și etalează somptuoase toalete de seară pe plaja din Mangaforie (făcînd amor ca Rașelica din romanul lui Matei), le dau cîte una peste bot cînd întrec măsura, le dau chei și zîmbesc. Al dracului ce mai zîmbesc. După asta mai dau cîteva chei.

– S-a întîmplat ceva, madame?

– Cum, n-aveți *air conditioned* ?

– Deocamdată nu.

(Gest de lehamite.)

– Acesta-i lacul Tekirghiol – spun arătînd cu mîna băltoaca de pe pajiștea hotelului unde un tip de la spații verzi a uitat o vană deschisă și s-a dus pe undeva prin împrejurimi să bea o bere.

– Vai, ce drăguț! spune ea și fotografiază.

– Ascultă-mă pe mine, puștiule!

– Te ascult, dom' Lucian !

– Tochmai fiindcă sînt tîmпиți să-i ușurăm de tot ce au. (Trebuie să aibă conștiința grozav de împăcată.)

Oh, les vacances!

Între timp Henrico a învățat să spumă în românește: "Hai, plimbă ursu!" sau "S-a închis cantina!" Ultima formulă o folosește pentru a anunța ora de închidere a discotecii.

Așadar, în vara lui 1973, pe terasa cafenelei C., privind o fotografie îngălbenită și avînd impresia că ea îl reprezintă mai degrabă pe prietenul sau G. V. decît pe el însuși, O. P. se decide să intre în conflict cu tutorele său. Consideră că dacă trecutul i-a fost, în fond, furat, viitorul totuși îi aparține. Cîteva zile mai tîrziu, în fața comisiei guvernamentale și a hărții Republicii Socialiste România, închide ochii și pune degetul pe punctul numit comuna Topolog, județul Tulcea. Colonelul este stupefiat și indignat, însă n-are cui să comunice stupefacția și indignarea. O. P. este plecat la munte cu un rucsac și cîteva haine. Banii i se vor termina abia către sfîrșitul lui august. Ba este chiar începutul lui septembrie cînd trece (venind cu tramvaiul) pe lîngă Piața Chibrit și, cuprins de spaimă în fața imaginii unei fete care-și lasă capul pe umărul însoțitorului ei, se întreabă: "Dar cum se poate fi fericit la ora doi fără un sfert în Piața

Chibrit?” Cum se poate cînd dincolo sînt munți și păduri și izvoare și focuri care țîșnesc din chiar inima nopții ?

Colonelului îi mai rămăsese o posibilitate de a controla situația și bineînțeles că n-avea de gînd s-o rateze. Prins într-o piuneză pe ușa camerei de la subsol, pe O. P. îl aștepta un ordin de încorporare.

Cel care stă proptit în coate și privește fix (dar tulbure) obiectivul este Cristi. Caporalul Cristofor Jurcă, desenator la o fabrică de sticlă în Turda, probabil primul ardelean caporal din armata romîna, cum îi spunea Tomaso, adică Toma bătrînu – în colțul din dreapta al imaginii (apare din profil, chircit în scaun, cu fața boțită de durere – probabil o durere surdă îl chinuie – are 28 de ani și un fel de ulcer). Valerică e numele celui alt care se sprijină într-o oarecare măsură de umărul lui și rîde cu intenții de fotogenie. Al doilea bătrîn al plutonului (tot 28 de ani), nu de mult pentru a treia oară fericit tată (și pe deasupra ras pe cap – “de plăcere”, spune el, “să-mi vadă lumea urechile cu care-mi hrănesc copiii”.) Spune c-ar fi muzicant, dar nu-l crede nimeni. În schimb, e capabil să facă toată ziua teorii despre muncă. Și neveste-sii tot asta-i scrie. Adică nu că abia așteaptă să se libereze ca să o poată îmbrățișa și sărută, ci că abia așteaptă să vină acasă să se apuce și el de o muncă (dacă va găsi ceva să-i convină – și mai scrie vreo trei pagini pe tema asta). “Ce știți voi, bă! Niște puțoi, vi se împiedică mucii dă mustață”. Mai în față, de o parte și de alta a mesei de PFL cu picioare de fier, proptiți cu cîte un cot de ea și cu cîte un pahar în cealaltă mînă, stau eu și “Marian petagogu” (care de fapt e învățător și și-a completat studiile la f.f., deci după armată devine profesor). Pahare, sticle, pachete de țigări, pline și goale, duminică, ora 7 seara (trenul sosește la 6,15, iar prezentarea la unitate este la 8), în bodega “Bărăganu” din comuna V., uniforme descheiate pînă la buric și tot restul. Într-un cuvînt, o cină de taină prescurtată, cu numai patru apostoli mari și lați (destul de anemici și ăia) și un Crist (ofor caporal Jurcă) perfect dezumflat. Pe peronul Gării de Nord, șase luni mai tîrziu, apostolul Marian petagogu, după ce ne pupasem cu toții și ne mai împrăstiasem, s-a apropiat de mine: “Ce faci, bă, nu te duci acasă ?” “N-am bani dă taxi, da’ tu ?” “Io mai am dă luat un tren, da’ dă ce nu te duci cu tramvaiu?” “Hai să bem ceva!” am zis și ne-am băgat în restaurantul gării. “Ce dracu să caut și acasă? N-am chef de nimic.” “Ești un tîmpit!” a zis el. (Cu trei ani mai în vîrstă ca mine, așa că-i permiteam.) “Ce tren mai iei?” “Spre Constanța, nu știi că sînt din Tămădău?” Pe scurt, trei ceasuri în care mi-a explicat în toate chipurile (și

AVENTURI ÎNTR-O CURTE INTERIOARĂ (1979)

el!) cum e când te apuci de o muncă și nu mai faci umbră pe pământ degeaba. "Așa... pe ce bază vrei să te duci acasă cu taxiul?" "Glumeam. De fapt n-aveam chef să mă duc." După asta tresar ca din somn (deși nu dormeam ca alea două, cu câinele trei, de pe bancheta din spate). "Dar sîntem pe varianta Fetești – Lehliu), îmi zic. "Ce-ar fi..." Popas în Tămadau Ilfov, la orele trei din noapte. Sună bine. Angela o să facă pe furioasa, Dominique, indiferentă, ca și câinele Gerovital (nu tocmai o mîndrie a speciei lui), Gilbert, încîntat, iar Marian (suflet de aur), bucuros să mă vadă la orice oră (mai ales că noaptea stă și citește pînă tîrziu – mai fusesem la el). Nu îmi mai aminteam însă destul de bine care e ulița și ne-am oprit la postul de miliție. Am trezit un plutonier care sforăia în scaun de se zguduiau tablourile și l-am întrebat:

– Nu vă supărați, unde stă unu Marian care-i învățător ?

– Ha?

– Marian petagogu, unde stă?

– Aaa, dom' Marian, dom' profesor? Am tresărit. Știam că-i profesor, dar acest "dom" mă surprindea. Semăna cu ceva cunoscut de mine în altă parte.

– A treia uliță pe dreapta, ultima casă, lîngă gîrlă. (Gîrla fiind cunoscutul rîu Mostiștea, rîul care nu curge sau curge cu zero virgulă zero zero nu știu cîți metri pe zi!)

– Mulțumesc !

("De ce dracu ne-am mai oprit ?" vorbea Angela prin somn.)

Am trezit vreo cîteva sute de cîini (Gerovital a fost primul) străbătînd în *Dyane* un drum pe care probabil Odobescu îl străbătuse în căruță (dacă te gîndești, diferența de confort este aproape insesizabilă ca și cea de viteza) și l-am găsit pe Marian într-adevăr treaz. Fuma pe prispă.

De ce te oprești? Ce vrei? Ce nu-ți convine? De ce tulburi liniștea unui alt om? E de partea ta, dar nu cu tine. Tu ar trebui să fii cu el.

– Ce fumezi, Carpați? Îți dau un Kent!

– Nu, merci !

– Hai, bă, nu fi ipocrit!

(Parvenit, ar fi sunat ultimul cuvînt dacă fraza ar fi fost rostită de el). Dar el conține o liniște masivă, înspăimîntătoare pentru mine și continuă să fie amabil fumînd Carpați. Liniștea asta pare să semene cu un "și ce dacă ?" "Și ce dacă a venit mezinul plutonului cu o gașcă pestriță

după el? Ce dacă e ora 3 din noapte? Ce dacă o face pe deșteptul cu mine? (O să-i treacă!)” Acum ne invită în casă. Aprinde lumina.

– Merci – spun eu, gomos la rîndul meu – prefer să stau pe prispă.

Angela și Dominique, după vagi prezentări, s-au așezat tot pe prispă și și-au aprins țigările. Marian rostește cîteva fraze într-o franceză uluitor de corectă. Știe să facă lucrul acesta fără să tulbure în nici un fel liniștea nopții (abia lăsată în pace de cîini) și nici pe a lui. (Acum se duce în casă, cotrobăie, stinge lumina și reappare cu o oală mare de pămînt plină cu dulceață de cireșe făcută de soția lui, care acum doarme.)

– Ai și o soție, bătrîne ?

– Nu știi ?

(Nu știam. Ultima dată cînd l-am văzut nu era căsătorit. Ar trebui să-l felicit. Probabil că soția lui e o altă liniște masivă pe două picioare). Se duce la fîntînă după apă. Se întoarce. Discută cu Gilbert despre niște chestii pe care nu reușesc să le înțeleg. Aș vrea să spun ceva și nu găsesc nimic de rostit. Aș vrea ceva care să-i clatine puțin liniștea asta. Încet-încet devin nervos, irascibil (aproximativ ca Angela cînd intrasem cu *Dyane* pe uliță). În același timp mi-e ciudă pe mine însumi și tot nu găsesc nimic de spus. Ce dracu mi-a venit să-i zic lui Gilbert să ne oprim aici? Încerc să par calm, să privesc cerul, rîul care nu curge, dar care lucește dincolo de gard și-și asmute broscuții. Nimic nu-mi reușește, așa că înfulec dulceață de cireșe și tac. După asta mă apucă un fel de rușine sau de greață. O privesc peste umăr pe Angela. O luminează stranie de lumină îi cade pe păr și o arată foarte frumoasă. Acum ar fi poate momentul să mă îndrăgostesc de ea. Dar mă găsesc din ce în ce mai insuportabil. Ar trebui să plecăm mai repede. Marian și Gilbert s-au ambalat grozav. Ce dracu or avea să-și tot spună? Mă ridic și fac mai mulți pași prin curte. Sper să-mi facă bine. Acum au ajuns la schimbatul adreselor. Gilbert o să-i trimită cărți. Trimite-i ce vrei, dar să mergem odată! Nu mai rezist! Pur și simplu. Dar ce am? De ce m-am oprit? De ce m-am oprit ?

Și iată cum *Dyane Citroën* atinge suburbiile Bucureștiului într-o frumoasă dimineață de iulie a anului 1974 (...*july morning* – urlă și casetofonul din bordul mașinii) și cum întîlnește pe străzi o mulțime de oameni. Și iată cum O. P. la început este surprins, apoi, deodată, mîndru:

– *Ils vont-ouï ces mecs-la ?*

– *Au boulot, dit O. P. fièrement.*

– *Mais c'est magnifique! dit Gilbert.*

Angela încă mai doarme, dar lumina incertă a unui soare de iulie la ora 6 dimineața în marginea Bucureștiului îl determină pe O. P. s-o uite cu desăvârșire.

Antonov 24 are motoare solide, puternice. Toată lumea își poate da seama de acest lucru după zgomotul ce se aude în avion, cât și după trepidațiile podelei, scaunelor și ale ceștii de cafea de pe măsuța din fața profesorului stagiar Ovid Petreanu. Profesor stagiar care nu are intenția să se prezinte la post. Scopul călătoriei sale este negația. Există deci călătorii care au ca scop o negație. Astfel de călătorii au existat din cele mai vechi timpuri. Călătoria lui Hanibal peste Alpi, elefanții și toate celelalte, aveau ca scop o negație, o aneantizare a adversarului. Timpurile moderne au schimbat ceva în ordinea lucrurilor. Călătoria lui Ovid Petreanu cu *Antonov 24* peste Dunăre are ca scop *propria* negație. Nu există adversar, dar există negație. Nu e nimic ciudat în asta, totul este în ordinea *modernă* a lucrurilor. Mai mulți prieteni de-al lui Ovid au și reușit acum un an să obțină, în urma unei călătorii asemănătoare, o negație. De ce n-ar obține-o și el? De altfel, o probă clară că totul este normal în această călătorie este și faptul că, dacă cel care o întreprinde nu obține negația, *propria* sa negație, el se consideră înfrânt. Iar negația trebuie să fie totală, absolută. Trebuie să scrie acolo clar că Ovid Petreanu (1,85 m; 78 kg; 11,5 pe suta de metri) are o sănătate șubredă și nu poate face față ca profesor de literatură în comuna Topolog, Tulcea. Sau are ceva cu nervii și nu poate suporta copiii. Sau, pur și simplu, județul Tulcea nu are nevoie de el ca profesor de literatură. De asta călătorește deci. De asta are nevoie, de o negație cât mai concludentă și, dacă se poate, scrisă pe o bucată de hîrtie cu antet și ștampilă. Studiile sale, încheiate cu media 9,24, trebuie negate. Orice calitate a sa, pedagogică sau de alt fel, trebuie, cel puțin pentru o scurtă perioadă de timp, să fie negate.

Astfel trec cele 40 de minute ale zborului TAROM București-Tulcea în A.N. 24. La orele 16,30 de minute aeronava pilotată de comandantul Hîrciog aterizează la circa 15 km de orașul în care se află Inspectoratul județean de învățămînt și omul care trebuie să semneze negația. Dar numitul O. P., călător în vederea negației, mai are unele mici amănunte de pus la punct înainte de a părăsi aeroportul. Pentru a-și recupera buletinul trebuie să-l urmeze pe tovarășul însoțitor în incinta aeroportului și să aștepte cîteva minute în anticamera biroului comandantului miliției. În acest timp citește un prospect turistic care prezintă pe larg celor care au timp să-l citească (și O. P. are) monumentul

naturii care se numește Delta Dunării. Cel mai tînăr pămînt al Europei, o imensă întindere de pămînt și de ape (4340 km pătrați), împărăție a plantelor acvatice, parc faunistic de o bogăție și varietate fabuloase. Dincolo de ușă, tovarășul însoțitor povestește tovarășului comandant ce s-a întîmplat în avion. Dincoace, O. P. așteaptă foarte calm să fie chemat dincolo, aflînd cu această ocazie că Delta oferă priveliști de neuitat, că traseele Maliuc–Fortuna–Mila 23 sat–Crișan–Brațul Sulina (de la Crișan la Caraorman) și Lacul Roșu–Roșuleț–Puiu–Puiuleț oferă peisaje de o rară poezie. Pe O. P. însă, deși e născut în cîmpie, îl pasionează muntele și nu balta.

– Poftiți, tovarășu Petreanu spune însoțitorul din ușă, cu buletinul său deschis la pagina unde stă scris numele.

Și O. P. pofteste în biroul comandantului oferindu-i acestuia o priveliște de neuitat. Trebuie să spunem că O. P. poartă o pereche de jeans soioși, un tricou alb pe care este desenată în culori toată formația Rolling Stones cu Mick Jaeger în frunte și că mai are atîrnat de gît și un medalion mare de lemn pe care este pictată mutra unul tip ce seamănă cu un pirat din secolul XVI în momentul în care vede la doi metri de el un rechin. Medalionul i-a fost dăruit de Milly pe vremea cînd încă nu era soția lui G. V., mai încerca să devină studentă la Arte plastice și se pregătea pentru asta făcînd cunoștință cu toți pictorii tineri care promiteau mult pentru artele plastice românești. (Pentru unii din ei poza ca model.) Comandantul are nevoie de cîteva secunde bune pentru a-l examina pe O. P., timp în care tovarășul însoțitor zîmbește insinuant și așteaptă cu vădita curiozitate primele cuvinte. O. P. spune politicos bună ziua. Comandantul își revine, tușește și răspunde la salut. Apoi continuă.

– Tovarășe Petreanu, în ce scop ați venit dumneavoastră la Tulcea?

– Ca să obțin negația !

– Ce fel de negație ?

Astfel că O. P. este nevoit acum să scoțească prin geanta de voiaj pe care a adus-o cu el, să scoată diploma de profesor și dispoziția de repartizare numărul 1 029 din 21 iulie 1973 și să le prezinte tovarășului comandant. Se pare ca astfel de hîrtii fac o impresie deosebită tovarășilor de la miliție. Tovarășul însoțitor se apleacă și dînsul peste biroul comandantului ca să cerceteze veridicitatea actelor prezentate. Într-adevăr fotografia de pe diplomă pare să fie a lui O. P. Comandantul ia buletinul de identitate de pe colțul biroului și-l mai privește încă o dată. îl închide, îl pune peste celelalte două hîrtii oficiale și întrebă :

– Și de ce ați insultat-o pe tovarășa stewardesă ?

– A fost un schimb de insulte reciproce cauzate de faptul că dînsa a fost nepoliticoasă cu mama unui copil care avea rău de aer.

Cel de dincolo de birou pare să nu mai asculte. Îi întinde pachetul de hîrtii care privesc identitatea spunîndu-i:

– Sper că tovarășii de la inspectorat vă vor da negația. Noi nu avem nevoie de astfel de elemente în județ. Sînteți liber.

O. P. iese spunînd din nou politicos bună ziua, dar nemaiprimind nici un răspuns. Acest “Sînteți liber!” de la urmă îl intrigă într-o oarecare măsură. Adică cum? Pînă atunci nu era liber? De ce a trebuit să i se spună “Sînteți liber!”?

Și iată cît de uimită este Angela cînd, trezită din somn pentru a-i indica lui Gilbert drumul spre blocul în care stă ea, află cu stupoare că O. P. nu mai are chef să meargă și el. Vrea să coboare. Își ia rămas bun de la Gilbert, de la Dominique, de la cîine chiar. Va merge cu troleibuzul pînă acasă.

– Dar nu vrei s-o cunoști pe mama? întrebă Angela.

– Nu!

– Și la mare cînd te întorci ?

– Nu știu. Sau... spune-i directorului să-și caute un om. Stupoare totală pe figura Angelei.

– *Qu'est-ce qu'il y a ?* întrebă Gilbert, i-a observat mutra nedumerită prin oglindă.

– *Rien – dit O. P. –, arrête un peu ici. Je vais prendre le bus.*

Dyane se oprește obosită lîngă un trotuar plin de bărbați și femei care merg la muncă. Așa cum știu ei să meargă la muncă într-o neasemuit de frumoasă dimineață de iulie. O. P. coboară și trîntește portiera. Gerovital latră.

Acum, iată, o avea, această hîrtie. (Inspectorul ce făcea? O hîrtie că lua, la mașină c-o bătea și cu pixu c-o semna. O. P. frumos mulțumea și spre gară se-ndrepta. O! O! O-o-o! A!) Uluirea imprimă acum pe fața lui O. P. grimasa celui chinuit de un strănut care nu mai vine. Reușește să spună : “Mulțumesc, tovarășe inspector!” și iese. Gara a devenit în ultima vreme unul din locurile intens preferate de umila mea ființă. Această hîrtie i se pare un lucru foarte ciudat. Și ce va trebui să facă acum? Dyane a dispărut deja după colțul străzii. O. P. simte un fel de amețeală. Ceva i se răscolește în stomac. Țigările, nesurile duble, oboseala unei perioade de peste 40 de ore nedormite, mirosul de benzina și de grajd din mașină?

Mai face câțiva pași și leșină. Petecul acesta de hîrtie pe care-l ținea încă în mîna avea oare puterea să deschidă o nouă eră în istoria ideilor lui despre muncă? Simte o zgîlțire a amărului (la început neplăcută).

– *Gata, și-a revenit! aude o voce.*

Este ridicat și proptit de un zid. Mai multe persoane-l privesc drept în ochi în chiar momentul în care el și-i deschide. (A, deci am leșinat pe stradă, mai mare rușinea!) Închide din nou ochii, dar este din nou zgîlțit. O portocală i se așază în mîna, un șervețel parfumat i se plimbă răcoros pe frunte. Zîmbește noilor prieteni, dar aceștia dispar deja. Au probabil o condică de semnat undeva. Deci voiam să merg la gară! Dar nu sînt la Tulcea! (O adevărată revelație!) Așadar...

Treizeci de ore după ce aproape că-și spărsese capul de trotuar, pentru ca-i venise rău dintr-odată și căzuse pe spate ca o păpușă de la jocul de tir cu mingea care se practică la bîlci, cobora dintr-un rapid, numit Traian, în gara Craiova. Deși avea o ținută destul de extravagantă, reușea în numai cîteva minute să-l convingă pe “nașu” și să se urce fără bilet în cursa locală Craiova–Tîrgu–Jiu–Meri. În tren cunoscuseră doi olandezi foarte tineri, aproape douăzeci de ani, care spuneau că sînt studenți în științe politice. Folosindu-se de limba franceză (pe care el o stăpînea destul de bine, unul dintre olandezi binișor, iar cel de al doilea aproape deloc), au schimbat mai multe păreri despre lume și viață ajungînd împreună la concluzia neutră că: *il y a du bon et du mauvais partout* și ca *il n'y a aucune société parfaite*. Au coborît apoi în stația Tîrgu-Jiu pe o vreme ploioasă care nu încuraja pe nimeni. Nici pe cei doi olandezi pedestri, care voiau să ajungă la campingul Debarcader, iar a doua zi să facă chiar și o baie, și nici pe O. P., care voia să continue cu trenul în aceeași noapte pînă la Petroșani, de unde să poată urca dimineata în Parîng. După panoul cu mersul trenurilor se putea deduce că primul tren în direcția Petroșani avea să treacă pe acolo peste vreo cinci ore și jumătate, adică pe la 4 dimineata. O. P. află însă, din gura opiniei publice care se învîrtea pe acolo pe peron și prin sălile de așteptare, că un accelerat care venea de la București și care avea mai multe ore întîrziere putea să treacă (în direcția Petroșani) dintr-un moment într-altul. Așa că, așteptînd acel accelerat, ieși cu cei doi olandezi în spatele gării. Bineînțeles că O. P. nu cunoștea nici el localitatea Tîrgu-Jiu mai bine decît cei doi (în afară, poate, de faptul că el știa de existența celebrelor sculpturi ale lui Brâncuși, pe care le și recomandă olandezilor). O. P. se adresă, deci, unui localnic întrebîndu-l cu ce se poate ajunge la campingul

AVENTURI ÎNTR-O CURTE INTERIOARĂ (1979)

Debarcader. Cel întrebat se încurcă în niște explicații amănunțite cu o farmacie pe partea dreapta, un pod, un autobuz care uneori purta numărul 4, alteleori nu-l purta și sfârși prin a-i propune lui O. P. să meargă la un alt camping, mult mai confortabil și mai liniștit, situat la vreo opt kilometri de oraș. O. P. mulțumi și, împreună cu olandezii, se puse pe așteptat în ploaie autobuzul numărul 4, care după vreo jumătate de oră chiar apăru. După asta își luară la revedere plini de zîmbete și-și urară *good luck!* O. reveni pe peron, apoi în sala de așteptare clasa întâi (unde se certă puțin cu un fel de paznic C.F.R.-ist. Acesta susținea că O. P. n-are voie să stea în acea sală de vreme ce n-are bilet de clasa întâi), apoi în sala de așteptare clasa a doua, unde, evident, nu era nici un loc și, în cele din urmă, ieșind din nou pe peron, avu surpriza plăcută să constate că acceleratul întîrziat tocmai intra în gară. Îl ținti foarte repede pe conductor, se apropie de el și-i șopti (în gura mare, desigur, pentru că era mult zgomot pe peron – toți alergau înnebuniți prin ploaie – așteptarea lor de cîteva ore explodase acum într-un vacarm în care se amestecau: bucuria că totuși trenul acela, așteptat atîtea ore, sosise în cele din urmă: neliniștea că poate trenul nu va sta prea mult timp în gară și deci nu vor avea timp să se urce, ca și dorința evidentă a fiecăruia de a ocupa un loc și de a-și continua somnul început în sala de așteptare – clasa întâi sau clasa a doua. Îi șopti, deci: “Să poate, nașule, pîn’ la Petroșani ?” “Să poate, să poate, vagonu doi !” Așa că O. P. se urcă liniștit în vagonul doi, găsi chiar și un loc, pregăti cei zece lei destinați nașului și porni să traverseze, pentru prima oară în viața lui, celebrul defileu Bumbești–Livezeni. Era totuși noapte și nu se putea vedea mare lucru. Din cînd în cînd, numai, se putea ghici că trenul trece prin niște tuneluri.

Iată deci – își spunea O. P. – cum se consolidează gloria unei generații. Iei două sate de o parte și de alta a unui munte, legate între ele printr-o potecă, și spui: dacă între aceste două puncte se va construi o cale ferată, traficul între două mari regiuni ale țării se va facilita, în materie de transporturi vom economisi în fiecare an atîtea milioane de lei, iar obiectivele industriale din zonă se vor înmulți din ce în ce. După asta scrii cu vopsea roșie pe o scîndură : “Șantierul național al tineretului Bumbești–Livezeni” și adaugi, într-un colț al unei pagini din ziarul *Scînteia tineretului*: “Cine vrea să participe la gloria generației noastre să vină !” Și ei încep să vină. Vin mai întâi cei care n-au ce face în altă parte, pe urmă cei care au impresia că acolo unde i-a găsit anunțul fac o muncă anostă și lipsită de glorie, pe urmă veteranii, adică cei care vin de la

Salva-Vișeu sau din filmul *Răsună valea* sau dintr-un alt loc de glorie, pe urmă specialiștii, cei care știu să-ți spună exact unde trebuie să dai cu tîrnăcopul, de ce și pînă cînd, pe urmă reporterii, fotografii, oficialii – gloria există deja, generația ta se află pe culmea ei. După asta vin cei de la T.A.P.L. și fondează primele restaurante în niște barăci. Acolo, simbăta, cineva aduce un patefon și se dansează. Se formează cupluri, au loc unele neînțelegeri, între băieți, apare din cînd în cînd și miliția. Apar, totuși, primele cămine de familști: niște barăci obișnuite, construite în buza muntelui, dar deosebite de celelalte prin perdeluțele pe care le au la ferestre. Se nasc primii copii, deci este necesară în zonă o maternitate, o creșă, două, șase ani mai tîrziu niște școli mai mari, mai încăpătoare, mai mulți profesori. Și iată cum gloria unei generații devine un trecut. Un trecut glorios, materializat în aceste tuneluri prin care trece acum acceleratul București–Deva. Ce trebuie să fie foarte frumos – își spune O. P. – este că, șase ani mai tîrziu, cînd copiii se prezintă la școală, ei nu știu cum să-și spună: moldoveni, bănățeni, regățeni, bucureșteni, moți, dobrogeni? Accentele lor sînt foarte diferite. Așa se va fi întîmplat, probabil, și cu primii copii născuți în Dacia Felix după cucerirea traiană. Aceeași întrebare copilărească trebuie să-și fi pus și aceia: erau daci sau erau romani. Pînă la urmă se pare că și-au spus cu toții români. Și cum faptele se întîmplau cam în aceleași locuri, copiii născuți imediat după Bumbesti–Livezeni și-au spus de asemenea români. E ceva neobișnuit în asta? Nu, nu e nimic neobișnuit, își mai zice O. P. și, cum nu cunoaște alt cîntec despre glorie, începe să cînte cu voce tare *Glory, glory, halleluia!* trezindu-i pe cei cîțiva care, în jurul lui, dorm în timp ce traversează Bumbesti–Livezeniul și lăsîndu-le impresia că e beat. O. P. nu are voce și nici ureche muzicală, așa ca *Glory, glory, halleluia!* cîntat de el este un fel de răget. Mai multe persoane trezite din somn îi privesc fix și inexpressiv. O. P. se oprește din cîntat și le spune: “Ce vă holbați, bă, așa? Ce, voi nu știți că gloria Romei e eternă” “E clar – își zic ceilalți – e beat”, și încearcă să doarmă mai departe. Nemulțumit că nimeni nu-l contrazice, O. P. tace. Să recapitulăm, zice el.

“Eram acasă, duminică după-amiaza, Bucureștiul încins ca un reșou electric, și nu mai puteam de plictiseală. Căscam, nimic nu-mi convenea și eram din ce în ce mai nervos. Am deschis aparatul de radio și, în afară de o piesă de teatru stupidă și niște muzică ușoară din mezozoic, prezentată cu tot fastul de un fel de *discjockey* înapoiat mental și plin ochi de bancuri idioate, nu mai era nimic altceva de ascultat. Și,

AVENTURI ÎNTR-O CURTE INTERIOARĂ (1979)

dealtfel, orice altceva s-ar fi transmis aş fi fost în continuare nervos. Intrasem pe un fel de pantă a nervozităţii din care singura posibilitate părea să fie plecarea. Aşa că am pus în rucsac un pulover gros, ciorapi de schimb, o cămaşa şi, ca un burghez, aparatul de fotografiat. Mi-am pus tenişii, jeansii, un T-shirt pictat zbanghiu (acelaşi cu care în urmă cu două luni fusesem la Tulcea), mi-am legat o batistă la gât, mi-am pus şi pălăria veche şi desfundata pe care am primit-o cadou cu multă pompă de la amicul meu G. V., m-am uitat în oglindă şi-am zis: O. K. După asta am căutat printre cărţi să găsec o hartă sau ceva de genul ăsta. Am găsit un număr vechi din revista de mare tiraj *România pitorească* în care exista pe o pagină întregă o hartă a potecilor şi cabanelor din Parîng. În ultimul moment am căutat şi negaţia şi am pus-o în portvizit. Apoi am plecat spre Parîng astfel: troleibuzul 94, de acasă pînă la Gara de Nord; rapidul Traian, de acolo pînă la Craiova. (în tren am cunoscut o tipă căreia i-am propus un joc de alungat plictiseala. Adică: eu îi povesteam un capitol din viaţa ei. Dacă ghiceam, aveam un punct şi dreptul să continui. Dacă nu, mă întrerupeam şi continua ea, încercînd să-mi povestească viaţa mea. Am jucat pînă cînd am cîştigat eu primul punct pentru că i-am spus că s-a născut. După asta n-a mai vrut să joace. N-a motivat de ce, dar eu am ghicit: n-avea nici un fel de viaţă! Aşa că orice i-aş fi povestit era total neutru. Nu era nici fals nici adevărat, deci jocul nu avea sens de vreme ce eu n-aş fi cîştigat puncte. Iar viaţa mea părea să n-o intereseze cîtuşi de puţin. A renunţat care va să zică la joc şi a încercat să-mi povestească un film pe care eu nu-l văzusem. Lucrul ăsta m-a enervat, am devenit "cam nepoliticos", cum a zis ea, aşa că am lăsat-o în virtutea ei şi am coborît la Craiova.) De la Craiova am mers pe blat pînă la Tîrgu-Jiu cu cursa Craiova-Tîrgu-Jiu-Meri. Aici am dat peste doi olandezi care vorbeau o franceză aproximativă şi care mi-au mărturisit că ei nu ştiu nimic despre România, că ei credeau că dincolo de Cortina de Fier totul e altfel, că noi n-am avea nici măcar dreptul să ascultăm muzica pop, un drept esenţial, spuneau ei, şi de vreme ce îl aveam pe ăsta le aveam şi pe toate celelalte, şi că, după ce vor sta o noapte la Tîrgu-Jiu, vor pleca mai departe la Turnu-Severin şi Timişoara şi prin Stamora-Moraviţa vor trece în Jugoslavia de unde vor trece în Grecia ş.c.l., ş.c.l. De fapt, erau doi puţoi pe care puteai să-i convingi uşor de orice, ca şi de contrariu, astfel că în gara la Tîrgu-Jiu i-am urcat într-un autobuz care ar fi trebuit să-i ducă la campingul Debarcader. Nu eram deloc sigur că autobuzul ăla va merge unde voiau ei să ajungă, dar i-am urcat totuşi, ca să scap de mutrele lor

insipide. Le-am zîmbit frumos cînd le-am zis la revedere și m-am întors în gară. Ploua zdravăn. M-am certat mai întîi cu un tip care avea sarcină să măture prin sala de așteptare și care se credea cel puțin impieगत. Susținea că n-am voie să stau pe un scaun de acolo pentru că n-aveam bilet de clasa întîi și era convins că există și un decret care reglementează această stare de lucruri. În practică i-am dat dreptate, în teorie n-aveam timp să mă gîndesc la toate astea. Lumea din gară era convinsă că un accelerat, care ar fi trebuit să treacă prin Tirgu-Jiu la orele 8 seara, putea să apară dintr-o secundă într-alta (orele fiind 11). Nici n-am avut timp să mă obișnuiesc cu mutrele celor care mai așteptau prin juru-mi, că zisul tren a și apărut. A trebuit deci să-l contactez repede pe nașu și să-mi asigur transferul pînă la Petroșani cu un bilet de o clasă anume (care clasă sigur nu exista în mintea băiatului cu mătura și nici în decretul lui). După ce m-am urcat mi-am dat seama că aveam să trec cu trenul acela de noapte printr-o zonă a țării prin care nu mai trecusem, dar despre care auzisem multe în copilăria mea. Era vorba de celebrul Bumbesti-Livezeni, gloria unei generații anterioare nouă. Starea mea psihică din această seară, ca și starea mea socială, profesională etc., undă de tristețe care domnește într-un vagon de călători în jurul orei 1 noaptea, în fine, mai mulți factori, au concurat la impresionarea persoanei mele: tunelurile în care trenul intra la fiecare cinci minute (pentru că, fiind noapte, altceva nici nu puteai remarca) mi-au creat o senzație de rușine, de neputință. Mi-am zis: Aceste tuneluri stau mărturie pentru unitatea de vederi și de idealuri pe care a avut-o o generație. Acea generație poate fi numită "generația Bumbesti-Livezeni), iar pentru amintirea ei există aceste tuneluri. Noi, însă, cum vom fi numiți? Noi ne petreceam vacanțele de vară la Costinești. Vom putea fi numiți generația de la Costinești?" Nu, pentru că la Costinești noi n-am înălțat decît niște corturi pe care le-am luat înapoi de fiecare dată. Vom putea fi numiți atunci generația Bibliotecii centrale universitare? Nici măcar, pentru că noi n-am adus nimic acolo. Clădirea exista din secolul trecut, iar cărțile au fost scrise de alții, catalogate de alții, puse la dispoziția noastră de alții. Noi doar le-am răsfoit și le-am lăsat acolo. Cum se va numi, deci, generația noastră ?

Așadar, doamnelor, domnișoarelor și domnilor, dacă vreți să vedeți un tînăr care nu e nici beat, nici nonconformist, nici bolnav, nici morfinoman și care totuși vorbește singur în tren, urcați-vă în acceleratul București-Deva la data de 29 iulie 1974, în vagonul doi și-l veți auzi spunînd: "Ei, dar să nu ne facem noi probleme acum. Acum mergem în

Parîng, mergem la cabană, mergem singuri pe munte ca să uităm de toate. (A se remarca faptul că pînă aici O. P. vorbește despre sine la plural.) Dar cu ce poate schimba drumul meu în Parîng drumul generației mele?" Asta zicea O. P. în vagonul doi al acceleratului Buc.-Deva, în noaptea de 29 spre 30 iulie 74, cu cîțiva kilometri înainte de Petroșani, pe la ora 1, 1 și ceva. Poate că el nu spunea toate acestea cu voce tare, cum am lăsat noi să se înțeleagă, dar e cert că la sfîrșitul acestui discurs i-a venit pur și simplu să cînte ceva despre glorie, și asta a făcut-o într-adevăr cu voce tare. A chiar strigat de cîteva ori: "*Glory, glory, halleluiah!*" trezindu-i pe cei din jur, șocîndu-i chiar. Dar în asta nu e nimic grav. O. P. are uneori obiceiul să șocheze opinia publică. Are el meteahna asta! Așa-i place lui. E tot ce i-a rămas de cînd era mai tînăr. De fapt, acum își amintește că, fiind băiat nu cutreiera păduri cînd era mic, ci participa și el, afectiv desigur, la construcția de la Bumbești-Livezeni: învățase o poezie (prima poezie pe care a învățat-o el pe de rost) și o recita la petrecerile date de familia sa încercînd să obțină aplauzele spectatorilor. Poezia suna așa. (și din nou O. P. vorbește cu voce tare): "Dă-mi, tătucule, și mie / o lopată ș-o mistrie / să mă duc pe șantier / să mă fac brigadier!" Dar nimeni nu aplaudă. Toți sînt din ce în ce mai convinși că e beat. În schimb el însuși (descoperă acum) se poate considera un refulat. Acea mistrie și acea lopată nu le-a primit niciodată!

Ora 3,00. Petroșani, hotel "Minerul", lîngă gara. Nu sînt locuri. Aștept pe un fotoliu în hol pînă se luminează. Ora 5,30. Lumină. Ora 9,00. Cabana Rusu. Nu sînt locuri sau măgarul de cabanier nu vrea să mă primească. N-am mutra unuia care să lase cine știe ce ciubuc. Opt ore de mers pîna la Obîrșia Lotrului. La Obîrșia în sfîrșit pot să dorm. A plouat mocănește toată ziua. În teniși se merge foarte greu. Zece ore pînă la Rîncea. Sau s-o iau spre Vidra. Vîrfurile Parîngului Mare are 2 530 m. Nu știam.

.....

Noi, deci, îl așteptăm să coboare,
 îl așteptam să coboare,
 îl așteptăm să coboare.
 Și să ne surprindă, desigur, să spună un "bauuu!"
 pentru toți cei care l-au cunoscut
 să fie un altul, să fie afît de schimbat, adică,
 încît să pară un altul.

Noi nu putem crede, precum cei care l-au căutat zile întregi cu câinii, cu elicopterele, cu salvamontul, că a luat o decizie stupidă. Era totuși un tip mulțumit de viață – spuneau cei cu câinii, căutându-l și vorbind, desigur, pe baza unor lucruri auzite, dar necontrolate, nesigure deci pentru ei. Asta era deci la prima vedere. Dar, la a doua vedere, echipa a doua de salvamont (care de asemenea îl căuta cu câinii pe versantul de sud și care era întărită cu câțiva foști colegi de-al lui O. P., prieteni ce mai fuseseră cu el la munte și-i cunoșteau obiceiurile), deci un grup care putea să aibă o privire mai documentată asupra lui, credea că, dacă totuși ar fi avut unele motive de nemulțumire, el rămânea

un tip sigur pe sine
lucid
cu prea multă poftă de viață
cunoscuse prea mulți tipi
și prea multe tipe
de care-i fusese greață sau
de care se entuziasmase
pentru ca tocmai față de sine
să aiba o poziție atît de critică și
să se

oh, nu, îl căutăm degeaba, spuneau ei, și chiar dacă, să zicem, l-am găsi, acesta nu poate fi decît un accident. Dar ei, cei de pe versantul de sud, într-adevăr nu-l găsiră. Și nici cei de pe celelalte versante. Și nici studenții mobilizați de la cabana I.C.E.F. Și nici compania condusă “în aplicație” de colonelul O. G., și nici alți presupuși detectivi care se mai ocupară de caz. Nimeni nu reuși să discearnă o altă urmă în afara celei care trecea pe la cabanele Rusu, Obișșia Lotrului și Rîncea și se termina în punctul numit vîrfurile Parîngul Mare (2 530 m – al treilea vîrf din țară), de unde începea o urmă nouă, a altcuiva.

Bineînțeles că, după urma cea nouă, nimeni n-a mers la Petrimanu, spre exemplu (dar ce e la Petrimanu? Petrimanu e o colonie muncitorească în creierii munților. Acolo s-a construit un baraj), sau la Vidra (dar la Vidra ce e? O altă colonie muncitorească unde, la fel, s-a construit un baraj și o stațiune montană pe marginea lacului de acumulare. De fapt, sînt niște hoteluri de o arhitectură ultramodernă încă locuite de muncitori și soldați. Lacul de acumulare există deja. Barajul e gata, dar prin

AVENTURI ÎNTR-O CURTE INTERIOARĂ (1979)

---

măruntaiele muntelui încă se mai toarnă betoane, mai sînt unele lucruri de definitivat, de pus la punct), sau la Voineasa sau în satele mici de munte. Acolo nu l-a căutat nimeni.

Vei pune, totuși, întrebarea firească: "Unde este O. P.?", iar eu, mircea nedelciu (precum părintele care ascunde ciocolata în spatele fiului de cîțiva anișori), voi spune pur și simplu : Nu e! Și atunci mă vei crede sau nu mă vei crede (e o acțiune care deja nu mai depinde de mine). Este într-adevăr groaznic să nu fi (chiar dacă asta survine în urma unei negații dorite de tine), dar, îți mărturisesc, e și mai groaznic să nu fi crezut.

CUPRINS

Proză scurtă, text, experiment etc.

Prefață cu și despre Mircea Nedelciu (Ion Bogdan LEFTER).....	5
--	---

AVENTURI ÎNTR-O CURTE INTERIOARĂ

Aventuri într-o curte interioară	37
Curtea de aer	58
Simplu progres	63
8006 de la Obor la Dilga	68
Cocoșul de cărămidă	85
Istoria brutăriei nr. 4 (văzută cu ochii de către caporalul G.P., zis Bobocică)	102
Un purtător de cuvânt	123
Excursie la câmp	128
Cădere liberă în câmpul cu maci	137
Zgomote, locuri, interferențe	145
O traversare	150
Marie-France în Piața Libertății	167
Călătorie în vederea negației	172

EFACTUL DE ECOU CONTROLAT

NORA sau Balada zînei de la Bîlea-Lac	203
Christian Voiajorul (transmișiune directă)	208
J E N N Y sau balada preafrumoasei conțopiste	220
Balada tînărului lup, I O N, fiul de geambaș	230
Buzunare cu pumni, buzunare cu bomboane	237
Mărturisirile doamnei Eva Zaițevici către chiriașul său Constantin	249
Efectul de ecou controlat	261
Greva de zel	270
Partida de "taxi-sauvage"	280
Mesaje (transmișiune directă)	291
Tîrgul de animale mici, pești de acvariu, păsări cîntătoare	303
Maistrul Ilie Ilie Razachie își dă concursul	316

AMENDAMENT LA INSTINCTUL PROPRIETĂȚII

Povestirea eludată	359
Tipografi și topografi	368
Provocare în stil Moreno.....	383
La fața lucrului.....	398
O zi ca o proză scurtă.....	409
Amendament la instinctul proprietății.....	421
Voiajul chimic.....	453
Calul cu frâu încorporat zburdă drept spre ținta dinainte stabilită	485
Acțiunea (romanului) "Black money"	489
Decalogul – O poveste	504
O căutare în zăpadă.....	505

ȘI IERI VA FI O ZI

I. Călătorie în jurul satului natal

Dansul cocoșului (transmișiune directă).....	513
Probleme cu identitatea (variațiuni în căutarea temei).....	556
Crizantemele de tundră (transmișiune indirectă).....	602
Țînguire de mior	635
Ora spre zero.....	641
Fahrenheit 91,4 °	644
Călătorie în jurul satului natal.....	646
Îmediat veni toamna.....	663

II. Și ieri va fi o zi

DEX 305	664
Cît timp ești invizibil	670
Împrejurarea iunie sau "fabula rasa".....	676
Și ieri va fi o zi.....	684
Primul exil la cronoscop	693

POVESTEA POVEȘTILOR GEN. '80

Povestea poveștilor gen. '80	707
------------------------------------	-----

POSTFAȚĂ

Ecoul și rezonanța

<i>un studiu de Sorin ALEXANDRESCU</i>	723
--	-----

Fișă bio-bibliografică.....	743
-----------------------------	-----